

Ad me Ioanne Cincinniu Lippisem spectat. Emptu abt rotf. x. Anno dñi. 1522.

LUCIANI SAMO-

S A T E N S I S

- 3 Saturnalia,
- 7 Cronosolon, id est, Satur-
- 10 naliu legum lator,
- 10 Epistolæ Saturnales,
- 17 De luctu,
- 21 Abdicatus,
- 34 Icaromenippus seu Hyper-
- nephelus,
- 49 Toxaris siue Amicitia,
- 74 Alexāder seu Pseudomātis,
- 96 Gallus seu Somnium,
- 112 Timon seu Misanthropus,
- 128 Pro tyrānicida declamatio,
- 136 ERASMI declamatio, Lu-
- cianicæ respondens,

De ijs qui mercede condu-
cti degunt, 176.
Dialogi XVIII. 196.
Hercules Gallicus, 214
Eunuchus seu Pamphilus,
De Sacrificijs, 220. 216
Conuiuium seu Lapidu, 221
De Astrologia, 239

DES. ERASMO ROTE-
ROD. INTERPRETE.

• 244 •
Aliquot item ex eodē com-
mentarij, Thoma Moro in-
terprete, quos in calce huius
libri numeratos reperies.

Quibus si græce scripta, quæ propediem, dijs propicijs
adijcentur, conferat studiosus lector, facile cognoscet, ar-
bitror, cuiusmodi res sit peregrinam linguam, ut in aliam
quamuis, ita in Latinam bene ac fideliter uertere.

BASILEAE APVD IO. FROB. AN. M.D. XXI.

Apelles huiusmodi pictura calumntiam ultus est.

Luciani dialo- III gi doctē ue nūge.

ERASMVS ROTEM

RODAMVS REVERENDISSIMO IN
Christo patri, D. Gulielmo archi-
episcopo Cantuariensi, to-
tius Angliæ pri-
mati, S. D.

Itto ad te Dialogos aliquot Luciani,
partim nuper à me traductos, partim
recognitos. Nugas, inquis, mittis. Nu-
gas sanè, sed literatas, nimirum ut rideas,
si tamè unquam ridere potes, homo tot
curis districtus, tot negotiorum fluctibus
obrutus. Sed cui potius mittam, quicquid fuerit illud, seu
ludicrum, seu serium, quod meæ Camœnæ producerint,
quàm tibi unico meo Mœcenati? qui solus & addis ani-
mum Erasmo, & alis ingenium, & ocium suppeditas, & or-
nas studia. Bene uale. Londini, tertio Calendas Maias,
Anno M. D. XII.

SATVR
DANI, DES. ERASMO
Petrus, SACER

IC MI
poter
st. lita
te pro
quod
dem t
bi lita
dem
bitum sit animo tuo pete
non abnuam uotis tuis. S. A
lum est, desidero enim ut
notam aui uim, utiq; u
uastes splendidas ac di
mid est præterea rerum
torre, ut & ipse non mihi
solus per omnem uitam
te lam postulas, quod e
num est illa distribuere
luperis. Quin magis illa
res redierit, id quod bre
tibus, rerum admissite
lin imperium meum, sepre
les, illico prius reddere
dne. Nec tamen in his ip
publicum tractare, ut in pe

SATVRNALIA LV

CIANI, DES. ERASMO ROTEROD. INTERPRETE.

Personæ, SACERDOS ET SATVRNVS.
SACERDOS.

IC MIHI Saturne, quādo tu quidē hoc tem-
pore regnare uideris, tibiq; & sacrificatum,
& litatum est à nobis, quid potissimum abs-
te pro immolatis hostijs postulare debeam,
quod postulatum ferā? SATVR. Istud qui-
dem teipsum perpendere oportuit, quid ti-
bi foret optandum, nisi qui princeps sit, eun-
dem & uatē esse uis, ut norit, quid maxime
collubitum sit animo tuo petere. Cæterum ego, quantum facultas fe-
ret, non abnuam uotis tuis. SACER. Quin istud iam olim mihi per-
pensum est, desidero enim uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet o-
pes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa possideā man-
cipia, uestes splendas ac delicatas, tum argentum & ebur, breuiter,
si quid est præterea rerum preciosarum. Hæc igitur mihi da optime
Saturne, ut & ipse non nihil emolumentum ex tuo sentiam imperio, ne-
ue solus per omnem uitam earum rerum sim expers. SATVR. Illud
uide. Iam postulas, quod non est meæ potestatis, neq; enim mearum
partium est ista distribuere. Quare ne grauius feras, si quæ petis, nō
assequeris. Quin magis ista à Ioue postulato, quum ad eum imperij
uices redierint, id quod breui futurum est. Nam ipse præscriptis con-
ditionibus, rerum administrationē ab illo suscipio. Est autem uniuersum
imperium meum, septem duntaxat dierum, quorum si ius excelsit,
illico priuatus reddor, ac uelut unusquilibet de plebeia multitu-
dine. Nec tamen in his ipsis septem diebus serium quippiam, aut
publicum tractare mihi permissum est. Verum potare, inebriari, uoci

a 2 ferari,

quor Luciani
ctos, parim
s. mittis. No-
rū ut rideas,
s, homo tot
ū fluctibus
it illud, seu
roduxerint,
& addis ani-
peditas & or-
das. Naia.

ferari, ludere, certare tesseri, creare reges, famulos in cōuiuium adhibere, canere nudum, lasciuo corporis motu saltitare, nonnunquā & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam permissum est. Cæterum magna illa, puta diuitias & aurum, Iuppiter ipse dilargitur, quibus illi uisum fuerit. SACER. Imò ne ille quidem Saturne admodum facile, ac lubēs id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorsus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, toruumquē obtuens, pauefacit instantes. Quod si quando etiam annuerit alicui, diuitem quæ reddiderit, mirum quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis, ac sapientibus uiris, sceleratis ac stultis hominibus opes offundat, uerberonibus atque effœminatis, cuiusmodi sunt isti plerique. Quancumque equidem cupio cognoscere, quænam sint ista tuæ potestati permessa. SATVR. Haud quæcunque parua, neque omnino contemnenda, si quis uniuersi imperij uim expendat, nisi forte tibi paruum esse uideatur, ut in tesserarum ludo uincas, cumque cæteris alea in unionem uoluatur, tibi senionem semper in summo latere ostendat. Nam hinc sibi plerique uictum parant, uel ad saturitatem usque, quibus propitia ac secunda aspirarit tessera. Rursum alij nudi enatarunt, naue elisa, fracta ad tam minutum scopulum, puta aleam. Adde his, potando que maxime hilarescere, ac modulatus alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis ministris in aquam præcipitatis (nam ea pæna est parum dextre ministranti) te & uictorem pronunciarī, atque ei quem uiceris, præmia præripere. Vides nimirum que ingens sit bonum. Quemadmodum & illud, quum talo uictor solus omnibus rex præficeris, ut non solum ipse non feras ulla ridicula imperata, uerum etiam ipse possis alijs imperare, huic ut turpe quiddam de seipso uociferetur, illi ut saltet nudus, utque sublata in humeros tibi cina, ter domum obambulet. An non hæc quoque munificentiæ meæ non exigua sunt argumeta? Quod si causaberis regnum hoc nec uerum esse, nec stabile, inscite feceris, quum uideas me ipsum, qui ista dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis est præstare. Nepe de taxillis, de regnando, de canendo, deque reliquis, quæ modo recessui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine territerem. SACER. Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamen illud mihi respondeas uelim, quod maxime cupiebam cognoscere. Quod si mihi dixeris, satis magnam gratiam pro sacro persolueris, quin & in reliquum tempus quæ debueris, condono. SATVR. Roga modo, equidem respondebo, si forte quod rogaris sciero. SACER. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rheâ natos, utque clam illa, subducto Ioue, saxum

ue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptū in tartarum præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliaribus, quæ tecum in acie steterant. SATVR. Quid dixisti? Nisi festum celebraremus, essetq; licitum inebriari, atq; in dominos impune conuitia iacere, intelligeres profecto mihi permissum esse irasci, qui quidem istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canū ac senem deū. SACER. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico, Quin & Hesiodus & Homerus, nolo enim dicere, reliqui propè mortales omnes eadem de te credunt. SATVR. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampullosum, uere quippiam de me scisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisq; homo, non dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi siquis esset Thyestes, qui ab impio circūuentus fratre comederet. Sed finge esse qui possit, qui fiat, ut ignoret sese saxū edere uice pueri? Nisi forte dentibus sit huiusmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neq; Iupiter per uim imperium occupauit, sed ego illi uolens & ultro rerum administrationē tradidi, cessiq;. Porro neq; uinctum esse me, neq; in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es, quemadmodum Homerus. SACER. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? SATVR. Ego tibi dicam. In summa, senex iam & podagrosus quū essem ob ætatem (unde etiam factū est, ut pleriq; mihi compedes esse finxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius ætatis facinora punienda, nam erat assidue mihi sursum ac deorsum cursitandum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periuros, ac raptores exurerē. Eratq; negotium plenum laboris, quodq; iuuenem desideraret. Itaq; mihi consulens, Ioui locū dedi. Quamq; & alioqui recte facturus mihi uidebar, si partitus filijs (nam erant) imperiū, ipse pleramq; uitā conuiujs perocium traducerem, nihil necesse habens, neq; uota facientibus operā dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affici, neq; tonare, neq; fulminare, neq; grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac iucundissimā dego uitam, meracius bibens nectar, atq; interim cū Iapeto, reliquisq; æqualibus dijs confabulans. At regnat quidē ille mille districtus negocijs, nisi qd' hos pauculos quos dixi, dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam. cuiusmodi fuerit me regnante uita, quum citra sementem, citraq; arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem aristæ, sed panis paratus, carnes apparatus, ac uinū fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propterea quod mortales omnes probi essent, & aurei. Hæc, inquā, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperiū

LUCIANI SATURNALIA

geram, atq; ob id undiq; plausus, cantiones, lusus, æqualitas omnibus seruis, æque ac liberis, neq; em̄ me regnāte quisq; erat seruus. SACER. At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos qui boias terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quod memor te ipsum aliquando seruitutē seruisse, ac gestasse compedes, eos magnificeres, qui simili essent fortuna. SATVR. Num tu desines istiusmodi nugari nugas? SACER. Bene mones, itaq; desino. Quin illud etiam mihi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoq; seculi mortalibus? SATVR. Erat sanē. At non depositis talentis, ac decem nummūm milibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimum nucibus, ne uidelicet discruciaretur qui uictus esset, neue semper ploreret sese unum omnium non habere quod ederet. SACER. Et recte quidem illi. Nam quo tandem præmio certassent ipsi talis, quum ipsi toti essent aurei? Itaq; te loquente, tale quiddā mihi uenit in mentem, si quis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hāc nostram ætatem adductum uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miserum (sat scio) discerperēt, haud aliter incurfantes, q̄ in Pentheum Manades, aut in Orophēum fœminæ Thraciæ, aut in Actæonem canes, interq; sese decertarent, quantam quisq; maximam posset portionem auferre, ut q̄ ne in festo celebrando, à lucris studio temperent, quin ipso etiam festo ad lucris abutuntur incrementum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio deprædantes. Alij uero tibi conuitiantur, cum nihil ad rem pertineat, tum ipsas comminuunt tesseras, perinde quasi illis sit imputandum, quod illi suapte sponte faciunt. Sed dic mihi & illud, quid tādē causæ fuit, ut deus usq; adeo imbecillis, ac senex, tempus inamceniſſimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus sæuit Boreas, cumq; nihil non gelu concretum est, arent arbores nudæ decussis frondibus, squalent, horrentq; uacua floribus prata, cū incurui, contractiq; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focum fermè desident, interea tu festum diem agis? neque enim accommodum senī tēpus, neq; satis idoneum genio indulgētibus. SATVR. Sed heus tu per multa quidem à me sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad rē pertinentia, quare nunc istis tandem omissis, conuiuū agitemus, plaudamus, ac liberā agamus uitā. Deinde prisco more depositis nucibus, ludamus tesseris, ac reges suffragijs creemus, ipsiq; ultro pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbiū, quod dicunt, senes repuerascere. SACER. Imò cui ista quæ dicis, nō probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Itaq; bibamus,

Suspicio serui
bendū πειδο
Τῆς βασιλῆως, ἢ πᾶσι
δοῦναι τῆς βασιλῆως.
Eāq; lectionē
nos secuti su
MMs.

DES. ERAS. B
quando quidem ut
bibere mihi recte fe
rebat incertum. &
amici legenda si
CRONOSOLON
LATOR
ABC a
in care
peritū
lo libe
ges se
uillit
obores, uidete n
in quis fecus fe
potius Sat
ut ille quidem in
fuit. Erat autē ne
pictores fingun
nam tenebat per
apparatu. Ant
festi, plane diuin
Nam ubi me
quippe deus, q
superatam, ut e
nam iam esset g
quæ ego minim
dicam instaret ian
tinas, quæq; ad
nam ad festum in
huic uellicata. Nam
tibi uult inquit
nam bere? Cum
olos delinq; fui u
inopia, summa
curas his rebos
Cetera quidē in
ualiquisq; Par
quatenus ad fest

mus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi recte facturus, si nostram hanc confabulationem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, id est. SATVRNALIVM LEGVM
LATOR, ERASMO INTERPRETE.

HÆC ait Cronosolon sacrificus, & idem uates Saturni, earumque legum conditor, quæ quidem ad festum pertinet. Quid pauperes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis perscripsi. Neque dubito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri poenis, quæ grauissimæ decretæ sunt in eos, qui minus paruerint. Vos autem diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neque negligatis. Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me neglecturum legis latorem, sed ipsum potius Saturnum, qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palam congressus. Erat autem neque compedibus uinctus, neque situ oblitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à deliris poetis mutuati, uerum fallacem quidem tenebat peracutam. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioque apparatus. Atque hac quidem specie mihi uisus est. Cæterum quæ locutus est, planè diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mœstum inambulanti, mox intellexit, quippe deus, quænam esset molestiæ causa, uidelicet grauer me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam uestem haberem, cum iam esset gelu, multusque flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus quæ ego minime communitus eram. Multo magis autem, quod cum festum instaret iam proxime, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæque ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureque præhensa, ac uellicata, Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere, Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam here? Cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, & solos delictis frui uideam, ipse uero, mecumque complures alij docti, cum inopia, summamque rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem here, curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tū ille, Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisque Parcibus accidunt. Porro paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sic autem hæc corrigendi ratio. Abi

Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostēdens quid obseruandū sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrēt, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq̄ ingressus, ordine me docuit. Deinde cum cuncta perdidicissem, Et illud, inquit, illis dicit, nisi seruarint hæc, tum ego profecto sine causa falcē hanc acutam circūfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cœlum execuerim, non item castraro diuites istos, qui cunq̄ leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare recte facietis, si leges non prætergrediamini. Lex prima. Ne quis quid intra festi tempus agito, neq̄ publicum, neq̄ priuatum, nisi quæ ad lulum, ad uoluptatem, animiq̄ oblectationem pertinebunt. Opsoniorum & bellariorū artifices soli in opere sunt. Aequalitas omnibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minari uē ne cui liceat. Ratio nem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidem fas esto. Ne quis argentum, uestemue expendito, neue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana, lepidaque, quæ dicacitatem respiciant, ac iocum.

Olim publice lustrabantur domus porcello circumacta.

Lex secunda. Multo ante festum diuites, singulorum amicorū nomina in tabella scribūto. Porrò pecuniā paratam habento, ad decimā partē annuorum fructuum. Præterea quicquid illis superest uestiū, & quicquid est cultus pinguioris, q̄ ut ipsis cōueniat. Ad hæc argenteorū uim non modicam. Atq̄ hæc quidem in promptu sunt. Cæterum ante solennitatem porcellis circūagitor, atq̄ ex ædibus eijciuntor sordes, auaritia & quæstus, & si quæ id genus alia sunt plerisq̄ diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunt Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq̄ Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentem relegunt. Distributis autem pro cuiusq̄ dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunt. Porrò qui deferant, ne plures tribus, quatuorue sunt, atq̄ hi certissima ex famulis fide, iamq̄ natu grandes. Ascribatur autem in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utriq̄ suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq̄ ipsi ministri unico quisq̄ calice epoto, domum recurrunt, neq̄ præterea quicq̄ ab eis postulato. Doctis omnia dupla mittuntor, Nam hos æquum est geminam accipere portionem. De muneribus q̄ modestissime simul, & q̄ paucissima uerba fiunt, neq̄ graue quicq̄ in literis quisq̄ ascribito, nec odiose laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neq̄ locuples Saturnalibus æquali sorte quempiam conuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, seruant.

uanto. Nēue cui muneris pœnitentia subito. Quod si quis anno superiore peregre fuit, eaq; causa munerū expers fuit, & illa accipito. Quin etiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites soluunt, atq; etiam conductarum ædium precium, si qui forte & hoc debent, neq; sunt soluent. In summa uero, multo ante illud illis esto curæ, ut cognoscant, quare maxime sit opus. Rursum qui accipiunt, ne demissis donis ut exiguis queruntor, & quicquid mittetur, qualecunq; fuerit, id magnū ducunt. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munera Saturnalia ne habētor. Nēue Saturnalia dona in risum uertunt. Remittito uicissim diuiti pauper. Si doctus est, libellum aliquem ueterem, aut si quid ipse conscripsit, quod fausti sit ominis, & conuiujs accomodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues læto admodum, hilaricq; uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quod si recusarit, reiecerit uē, sciat sese ipsæ de falce minatus sum, obnoxium esse, etiā si miserit, quicquid alioq; mittendum erat. Porrò reliqui, coronas aliq; aliq; turis frustula mittunt. Quod si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatem diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, cōflatumq; in Saturni thesaurū infertor. Ipse uero pauper postridie plagas à diuite, manibus ferulæ suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducetas. Leges cōuiuiales. Lauandū est, ubi lineæ sex erit pedum. Ante lauandū, nucibus ac talis lufitādum. Vbicunq; casus cuiq; locum dederit, ibi accūbito. Dignitas, aut genus, aut diuitiæ, parum momenti habent, ut prius alicui ministretur. Eodem de uino omnes bibunt. Neq; profit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carniū omnibus æqua portio. Ministri ne cui quid fauore danto, neq; contantor, neq; prætermittunt, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollēda erunt. Neq; huic quidē magna, illi uero perexigua apponunt. Nēue huic coxa suis, illi maxilla apponit, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unū quæque obseruato, minus tamē herum. Acutius etiam exaudito. Calices omnis generis sunt. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibūto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq; quisq; bibere compellitor, qui non ualeat ad computationem. Ne liceat ipsis, neq; saltatorem, neq; citharcedum inducere, qui nuper discere cœperit, Qd si cui libeat dicterijs uti, liceat, sed hætenus adhibeatur modus, aut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunt talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq;, & abito cum uoluerit, Porrò cum diues famulos suos conuiuio accipiet, tum amici quoque unā cum ipso ministrant. Leges hæc singuli diuites, æræ columnæ inscriptas, in aula meditullio

Forte legendū
 ὡς ποτότος
 ut uertit Eras
 mus. Alioq;
 si legas ὡς
 πόντες, sensus
 erit priusq;
 bibat diues.

ditullio habento, ac legunto. Atque id quidem sciendum est, quo ad ea columna manebit, neque fames, neque pestilentia, neque incendium, neque quicquam alioqui molestum, in illorum domum subibit. Quod si quando (id quod dii prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quae illis tum euentura.

EPISTOLAE SATURNALES.

Ego Saturno salutem.

QVIDEM ET antea tibi scripsi, significans quoniam in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expers relinquerer solennitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam me mini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delictis superfluerent, nihil ex suis facultatibus impetientes pauperioribus, alij rursus fame contabescerent, atque id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respondisti, operae precium existimaui, te denuo isdem de rebus commonefacere. Tuum erat optime Saturne, sublata hac rerum inaequalitate, bonisque in medio depositis, postea celebrandum festum edicere. Nam uti nunc res habent, formica camelus, quemadmodum aiunt pro uerbo. Quin magis tragediae histrionem animo concipe, qui altero pede praetis cothurnis sublimis insistat, cuiusmodi sunt Tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modum instructus ingrediatur, uides necessario futurum, ut nunc excelsus sit, nunc humilis prout hunc, aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inaequalitas, dum illi cothurnis fulti, adornante fortuna, Tragedias in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atque humi ingredimur, quum & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere possimus, atque ingredi, si quis nos quoque ad eundem istum modum adornarit. Atqui ex poetis audio, nihil harum rerum inter homines fuisse olim, quum tu solus adhuc imperium teneres. Verum tellus illis citra se rendi, arandisque labore bona progignebat, coenam unicuique paratam, uel ad satietatem usque. Porro flumina partim uinum, partim lac, erant autem & quae mel manabant. Quodque est omnium maximum, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse, Ceterum paupertatem omnino procul ab illis abfuisse. Nos contra non satis idonei sumus, qui uel plumbum uideri possimus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorum plarisque uictus labore quaeritur, ac passim paupertas, egestas, ac desperatio, & illud,

Mei mihi, & unde inueniam, & ó fortunam, atq; id genus alia permul-
 ta, apud nos nempe pauperes abundant: quanq; his de rebus leuius
 discruciamur, nisi diuites cōspiceremus tanta fruētes felicitate. Qui
 quidem quū tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum
 uestium possideant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; harū
 rerum omniū magnam uim teneant, tamen adeo nobis nihil unq; de
 his impertiunt, ut plebeios homines ne aspectu quidē dignentur. Hæc
 inquam, sunt Saturne, quæ nos enecāt maxime, planēq; rem intoleran-
 dam arbitramur, hunc in purpura accumbentem, tantis opum delicijs
 affluere, ructantem interim, & applaudentibus amicis, perpetuo festū
 diem agere, me uero, mei q; similes, somniorū coniecturas interpretari,
 fremde forte quatuor oboli cōtingant, quo uidelicet pane polentæue
 expleti dormire queamus, nasturtium, aut porrum cepasue alliumue
 opsonij uice arro dentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatē uitæ
 mutes corrigasq; necesse est, aut quod est postremū, illis ipsis interdi-
 cas diuitibus, ne soli bonis fruantur, uerum è modijs auri tam multis
 uel heminam in omneis nos dispergāt. Porrò ex uestibus, si quas iam
 à tineis exesas, citra suum incōmodum dare possint, malintq; hæc pro-
 fus uetustate sitūq; peritura, nobis dare qui induamur, quàm sinere ut
 in cubilibus ac scrinijs multa carie computrescant. Præterea ut cœnent
 singuli, nunc quaternis, nūc quinīs pauperibus ad conuiuū adhibitis.
 Haud isto quidem pacto, quo his temporibus conuiuia peraguntur,
 uerū popularius, ut æqua sit omniū portio, neq; ut hic obsonijs ingur-
 gitet sese, famulo interim adstante atq; operiente, donec herus uoran-
 do præfocetur. Caterum ubi ad nos uenerit, quū uix etiam apparaue-
 rimus admouere manū, protinus ad alios transferatur, patina tantum
 ostensa, uel si quid de placenta reliquū est. Neq; illatum aprū ita par-
 tiatur, ut domino totum dimidiū apponat, unā cum capite, reliquis
 autē ossa tecta apponat. Utq; præmoneantur pincernæ, ne contentur
 donec unusquisq; nostrum septies poscat bibere, sed semel iussi proti-
 nus infundant, & ingentem calicem impletum tradant æque atq; ipsi
 domino, utq; unum & idem uinum conuiujs sit omnibus. Alioqui ubi
 nam ista lex scripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato genero-
 sōq; temulentus sit, mihi contra musto disrumpatur aluus: Hæc si cor-
 rexeris nouarijsq; Saturne, tum demum effeceris, ut uita uere uita sit, fe-
 stum uere festum: sin minus, illi quidem epulentur, nos autem interim
 sedentes precabimur, ut simul atq; loti uenerint, puer subuersam am-
 phoram rumpat, utq; coquus ius adurat, ac per obliuionē muriam pi-
 scium in lentem infundat, utq; canis in domum irruens opsoniorum,
 artificibus alibi intentis, extra deuoret uniuersa, præterea placentæ dimi-
 dium,

diu, utq; sus ac ceruus, neq; nō sūculæ inter assandum idem faciant, quod Homerus de solis bobus cōmemorat, imò uti non serpent solū, uerū etiam unā cum ipsis uerubus in montē abripiant sese fugiantq;. utq; ipsæ etiam aues pingues, iam ademptis plumis, & ad coquēdum apparatus, uolatu aufugiant, ne soli illis fruantur: quodq; futurum est illis grauissimū, ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurum è thesauris effossum, noctu in publicum efferant, utq; uestis curatorū indigentia ita ab optimis muribus perforetur, ut cribrum uideri possit, nihilq; differat à casse uenatorio, utq; formosi illorum comaticq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent) dum ipsis poculum porrigunt, subito defluente coma calui fiant, & acutam ædant barbam, cuiusmodi in Comædijs induci solent Sphenopogones, quibus à cuneata barba nomen inuentum est: utq; uertex illis asperis ac pungentibus pilis sit hirta, reliqui capitis parte nuda. Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, nisi desināt usq; adeo suis priuatim studere commodis, uelintq; in cōmune diuites esse, nobis quoq; quantum æquum est impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SALVTEM:

Vid tu, obsecro, nugas istas ad me, ac de rebus huiusmodi scribis, iubēsq; ut de integro bonorū faciā partitionem: quod quidē alterius munus fuerit, penes quem nūc est imperium. Etenim demiror te, si solus omnium ignoras, quemadmodum iam pridem regnare destiterim, ac priuatus esse cœperim, liberis partitus imperium: quanq; Iupiter præcipue rerum istiusmodi curam agit. Porrò mea potestas nō nisi ad taxillos usq;, saltationes, cationes, & ebrietatē ualet, idq; septem nō amplius diebus. Itaq; grauioribus in causis, de quibus scribis, uidelicet de tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes aut opibus abundant aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quod si quid in ijs quæ ad festū pertinent, uel fraude detractum est alicui, uel additum, id erit mearū partium iudicare. Iamq; scilicet diuitibus de cœnis, deq; auri hemina, neq; nō de uestibus, ut uobis quoq; ad celebrandū festū nō nihil mittant. Quandoquidē æqua sunt ista, decetq; illos facere quemadmodū prædicatis, nisi forte habēt isti, quod probabiliter ad hæc respondeant. In summa tamen illud scitote pauperes, uos longe falli, neque recte iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea quod illis liceat opipare cœnare, uino suauis inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatis, uerū istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem hæc res nō mediocribus curis eos distorquent, sed singulis inuigilare

iauigilare coguntur, ne quid rerum domesticarum dispensator frau-
 det, aut clanculum suffuretur, ne uinum acefcat, ne frumentum uermi-
 bus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumnia-
 toribus, si illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota
 pars est eorum, quæ istos discruciant. Quod si nossetis metus & curas,
 quibus obnoxij sunt, planè fugiendas uobis esse diuitias existimaretis.
 Alioqui creditis uel me ipsum usq; adeo insanum, ut si præclara res es-
 set opulètia, aut regnū, depositurus hæc, alijsq; ea cessurus fuerim, pate-
 rerq; ut nunc priuatus alieno parerem imperio. Quin potius quū non
 essem ignarus huiusmodi malorum, quæ plurima diuitibus ac regibus
 adsint necesse est, imperiū deposui, idq; sapienter. Nam quod tu nūc
 apud me deos obtestans deplorabas, illos apris ac placentis expleri,
 uos contra, nasturtium, porrumue, aut cepe per festi tempus, obsonij
 loco arrodere, cuiusmodi sit cōsidera. Etenim in præsens quidē utrūq;
 dulce est illis, minimèq; molestum. At postea res inuertitur. Quando-
 quidem uobis deinde non accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore
 grauati ob temulentiam, quemadmodum illi, neq; ob immodicam in-
 gurgitationem graue olentem, & acrem spiritum ructatis. At illi hoc
 quoq; fructus ferunt, ut quoniam magnam noctis partem uario coitu
 pro libidinis arbitrio trāsigunt, facile sibi, uel tabem, uel tussim, uel mor-
 bum intercutē, ex intemperato uoluptatū usu colligant. Alioqui quo-
 tumquēq; potes ostendere, qui non planè palleat, ac faciem cadauero-
 sam præ se ferat. Quotumquēq; autem, qui quum ad senectutem per-
 uenerit, suis ipsius pedibus ingrediatur, ac non potius à quatuor baiu-
 lis gestetur. foris quidem totus aureus, intus putris, ac pannosus, cuius-
 modi sunt Tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus confarci-
 nata. Vos autem quum molestum est, quod de piscibus gustare non li-
 ceat, quod inedia laboratis, non illud item cogitatis, eosdem & poda-
 græ, & tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam ob causam illis incom-
 modi contingit. Quācūq; nec illis ipsis æque dulce est, quotidie, supràque
 fatietatem istis uesci. Quin potius uideas eos nōnunq; ita holus ac lu-
 pinum appetere, ut tu nō æque leporem appetas, aut aprum. Vt de re/
 liquis interim sileam, quæ illos discruciant, puta si filius sit luxuriosus,
 si uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis q̄ ex animo cum
 illo dormiat. In summa multa alia sunt, quæ uos ignorantes, tantū au-
 rum illorum ac purpuram uideritis. Tum si quando uideritis eos albo
 prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quod si illos contemneretis, negli-
 geretisq; neq; ad argenteum currum oculos haberetis intētos, neq; in-
 ter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; ue-
 stes obiter contrectantes, molliciem admiraremini, sed sineretis eos

ipſos ſibi diuites eſſe, haud dubie futurum ſit, ut ipſi uos ultro adirent, ad cœnam rogarent, nimirum ut uobis oſtendere poſſint lectos, menſas, ac pocula. Quarum rerum nulla ſit utilitas, ſi ſine teſte poſſideantur. Certe reperietis plerâq; hæc illos ueſtra cauſa parare, nō quo utantur ipſi, ſed uti uos admiremini. Hæc ad conſolandos uos ſcribo, utranque uitam cognitam habēs. Conuenitq; ita feſtum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendum eſſe uita, & illis, de poſitis opibus, & uobis, relictâ paupertate. Quanq; & illis ſcribam, ſicuti ſum pollicitus, certūq; ſcio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS SALVTEM:

DAUPERES nuper ad me datis literis incuſarūt uos, qui nihil ipſis ex facultatibus quas poſſidetis, impertimini, atq; omnino poſtularūt, ut omnia bona facerē omnibus communia, ut ad ſingulos illorum ſua pars rediret. Aequū em̄ eſſe, ut rerum æqualitas cōſtituatur, neq; decere, ut huic ſuperſit, ille nullo modo ſit particeps uoluptatum. Ego uero reſpondi, hiſce de rebus rectius Iouem cōſideraturum. Cæterum de præſenti negotio, deque iniurijs, quibus ſeſe per feſtos dies affici putant, uidebam mei officij eſſe ſententiam ferre, ſurūq; pollicitus me uobis ſcripturum. Sunt autem quæ poſtulat hæc, ut mihi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiunt, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij eſuritioni, poſtea diem etiam feſtum celebrare poſſimus? Quare ſi uellem & illos feſti participes eſſe, poſtularunt ut cogerē uos, ut & de ueſtribus illis impertiamini, ſi quæ ſuperſunt pinguioreſ, q̄ quæ uobis conueniant, utq; de auro nonnullas guttulas in illos diſtilletis. Quod ſi iſta feceritis, inquiūt, non erit amplius diſceptratio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur ſeſe ad nouā rerum partitionem prouocaturus, ut primum Iupiter pro tribunali ſedere cœperit. Atq; hæc quidem facere uobis nequaq; graue fuerit, impertiri nō nihil de tantis opibus, quas poſſidetis, & recte poſſidetis. Quin de cœnis quoq; ut uobiſcum cœnarent, & hoc literis addendum putarunt, quemadmodum uos in præſentia foribus occluſis, ſoli delitijs fruereſmini. Quod ſi quando uobis uiſum fuerit, & illorum quempiam poſt longum tempus conuiuio adhibere, plus eſſe moleſtiæ in cœna, q̄ uoluptatis, multaq; illic in pauperum contumeliã fieri, uelut illud, Cum nō eodem de uino bibāt, diſ boni, q̄ illiberale, planè dignum, in quo & illi debeant accuſari, qui non ſurgant potius, abeantq; toto conuiuio uobis ſolis relicto. Quāq; negant leſe etiam ad ſatietatem ex illo qualicumq; uino bibere. Propterea quod ueſtri pincernæ, aures habeant cæra obturatas, quemadmodum

dum

dum olim Vlyssis socij . Porrò reliqua usq; adeo sunt turpia ut pigeat commemorare, quæ de carniū partitione criminantur, decq; ministris, qui cum uobis assistant, donec plusq; ad plenum expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaq; huius generis per multa sordida, minimèq; digna uiris ingenuis . Proinde æqualitas, res est omnium iucundissima, maximèq; conuiujs congruens. Atq; hac de causa, uobis æquus ille partitor in conuiujs præficatur, ut æquam omnes habeant portionem . Videte igitur ne posthac uos iterum accusare possint . Quin potius honorabunt uos, & amabunt, si pauca ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentietur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper māsura est. Præterea nec rempublicam administrare possitis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuuent . Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uos ipsos in tenebris eas possideatis . Videat igitur uulgus, mireturq; uestrum argentum, mensas, & quem admodum præbidentes ad potandum inuitetis . Dein illi inter bibendum poculum undiq; contemplentur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argumenti absolutam cælaturam, Tum auri uim, uicissim artem condecorantis : Nam in istum modum, non solum illi uos probos uiros & humanos prædicabunt, uerumetiam inuidiam illorū effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est ? Quis non potius optet, ut q̄ diutissime uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nunc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiosæ, & insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, q̄ si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, cōuiuatis . Qui primum non sinent cōuiuium surdū aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conuiujs aptas, diſſidiaq; minime molesta, uariasq; uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissime transigitur. Idèq; gratum est Baccho, gratum Venèri, gratum etiā Gratijs. Deinde postero die, dum comitatem uestram referunt, beneuolentiam uobis conciliant. Hæc etiā magno fuerant emenda. Nam illud à uobis sciscitabor, si pauperes abeant taciti, sicut enim fingamus, nonne uos ea res ureret, cum non haberetis, quibus ostentaretis purpureas uestes, comitum multitudinem, annulorum magnitudinem? Neq; iam libet referre necessario futurum, ut pauperum insidiæ, atq; odia in uos orientur, si soli delitijs frui uelit. Nam quæ minantur uobis imprecatorios sese, prorsus abominanda sunt. Ac dij prohibeant, ne unq; ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur. Quando quidem si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis, neq; placentiam, ni-

si siquid canis reliquum fecerit. Præterea lenticula saperdæ liquamẽ uobis habebit. Porrò sus aut ceruus interim dum affantur, è ueru in montes aufugere parabunt. Tum aues quoq; pingues absq; alis fugam molientes, ad pauperes auolabunt, Deniq; quod est omniũ grauissimũ, pocillatores formosissimi repente uobis calui fient, idq; etiã fracta amphora. Super his rebus consulite, quæ & festo sint digna, & uobis q; maxime tuta, atq; illis paupertatis onus subleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neutiq; malos.

DIVITES SATVRNO S.

VM PVTAS Saturne, de rebus istis ad te solum scripsisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures iam obsurdierunt illorum querelis, dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac simul & fatum incusant, quod non æqualiter distribuerit, & nos, quod nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, penes quos sit culpa, eóq; illos plerũq; obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidem hoc certe tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes q; sit honestum de magnarum rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantóq; sit iucundius, simul cū pauperibus uersari, & conuiuium agitare, ad eum modum assidue facimus, adeóq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quem ad conuictum admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Dende ubi semel illis fores aperuerimus, nunq; desinunt alia super alia postulare. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acceperint, mox paratum odium, in promptu conuitia, etiã si quid de nobis sit mentiendum. Porrò qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probe scire quæ dicunt, propterea quod nobiscum consuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si nihil demus, illos profus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habet ingurgitari cibus, atq; aluum explere, sed ijdem ubi plus satis adbiberint, tum aut puellæ formosæ cyathum porrigentis manum uellunt, aut concubinam, uxoremue sollicitant. Postremo conuomito conuiuio, postero die nobis obtrectant, narrantes quæadmodum sitierint, esurierintq;. Quod si hæc aduersus illos mentiri uidemur, uester ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis mensæ honorẽ admissus, ac uobis dignitate æquiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus

adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterum statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum præbeamus. Quod si te autore, pacto recipiant, sese moderate peturos, quemadmodum nunc aiunt, neq; quicq; flagitiose in cōpotationibus admissuros, age, cōuiuuant nobiscum, simulq; cœnēt bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mitemus, & de auro, quantum facultas patiet, ac sumptus augebimus. in summa, nihil omitteremus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desyderes, si ipsi quoq; suo fungi uolent officio.

LVCIANI SATVRNALIUM FINIS.

LVCIANVS DE LVCTV, DES. ERASMO ROTERO
DAMO INTERPRETE.

PER AEPRECIVM sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant, item quæ dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quæq; nõ ferenda putent, lugentes ea quæ sibi acciderunt, & sibi ipsis, & ijs quos flēt. Cum haud quæq; pernouerint mala ne sint ista, ac dolenda, an contra iucūdiora melioraq; ijs quibus accidunt. Sed ex more & consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cū mortuus fuerit aliqs, faciūt ad hunc modū. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opinionones. Sic em̄ palàm fiet, qua gratia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominum multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fidem habentes, & illorum poësim pro lege ducentes, locum quendam subter terram profundum esse putant, quem tartarum uocant. Eum existimant magnum & spaciosum esse, caliginosum atq; opacum, qui tamen istis haud scio quo pacto illustrari uideretur, quo singula quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc specu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harum rerum mire peritus, ob id eo uocabulo honestatū, quod mortuorum copia diues esset. Porrò Plutonem hunc inferorum rempublicam, & manium uitam constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugilibus coërcet, nulli prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterq; admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de causis. Interluitur aut regio illius, fluuijs & magnis &

gnis & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phlegetontes, atq; huiusmodi uocabulis appellantur. Quodq; est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non possis neq; transmittere, neq; transire sine uectore. Nam & profundior est, q̄ ut pedibus transiri possit, & spaciosior, q̄ ut tranari queat. In summa huiusmodi est, ut nec auiū manes possint eam transuolare. In ipso uero descensu, portaq; que quidē est adamantina, Aeacus est, regis patruelis, cui mandata est custodia, iuxtaq; hunc canis triceps, sæuus admodum. Is aduenientes satis amice, pacateq; intuetur. Cæterum si quis conetur aufugere, latrat, terrosq; in specū redigit. Iam qui transmissa palude ingressi sunt, eos excipit pratum ingens, Asphodelo conpositum, ac fluuius memoriæ hostis, eoque Lethe nomen est inditum. Nam hæc uidelicet præcis illis mortalibus narrarūt, qui illinc redierant. Nempe Alceſtis & Proteſilaus, Theſſalus uterq; , neq; non Theſeus Aegeo prognatus, & Homericus Vlyſſes, testes admodum graues, digniq; quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur è fonte illo bibiſſe, alioqui non meminissent horum. Itaq; Pluto & Proſerpina, ut aiebant illi, rempublicam administrant, rerumque omnium dominatum obtinent. Sed inferuiunt his, & in administrando principatu adiuuant ingens turba, Furia, Pœnæ, Terrores, ac Mercurius, quanquã is sanè non adest perpetuo. Præfecti autem & ſatrapæ & iudices ſedent duo, Minos & Rhadamanthus, uterq; Cretenſis, uterq; Iouis filius. Atq; hi quidem bonos ac iuſtos uiros, qui cum uirtute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandã emittunt in campum Elyſium, uitã optimam inibi uicturos. Quod ſi malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum eijciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandē mali non patiuntur? torti, exuſti, à uulturibus arroſi, rota circumacti, ſaxa ſuſum uoluentes. Nam Tantalus ipſe ad paludem ſtat in periculum adductus, ne ſiti moriatur infelix. Rurſum alij mediocris uitæ, ſunt autem hi complures, uagantur in prato ſine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu ſumus euaneſcentes. Aluntur autem uidelicet noſtris libationibus inferijsq;, quæ ſepulchris inferuntur. Adeo ut ſi cui nullus ſit in terra reliquus amicus aut cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos uerſatur. Hæcuſq; adeo ualide uulgi animos peruaſerunt, ut ſimulatq; familiaris quiſpiam mortuus fuerit, primum obulum illi in os imponant, traiectionis mercedem, quam uectori daturus ſit, nec illud prius expendunt, cuiuſmodi nomiſma legitimū ſit, ambuletq; apud inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginēſis obolus. At ne id quidem cogitāt, multo ſatius eſſe

non

nō posse naulū reddere. Sic enim fiet, ut non recipiente portitore, post liminio redeant in uitam. Post hæc lotos eos, perinde quasi tartarea palus non satis sit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq̄ uicta graueolentia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt splendide uestitos, ne uidelicet algeant per uiam, neue nudi conspiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certe lachrymæ, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruētatio. Alijs autem & uestis diserpitur, & puluis capiti inspergitur, adeo ut uiuentes miserabiliores sint mortuo. Nā illi humi uoluantur sæpenumero, capita solo allidunt. Hic uero decorus ac formosus, ac diligentissime coronatus, sublimis propositus est, & excelsus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atq̄ adeo pater quoq̄ ex medijs cognatis progressus, ac mortuo circumfusus, (Nā finge iuuenem aliquem, ac formosum propositum esse, quo magis in hunc cōpetat actio fabulæ) absurdas ac stultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipse responsurus sit, si contingat uocem recipere. Ait enim pater. Hebili quadam uoce uerbum unumquodq̄ producens in longum: Fili iucundissime, peristi mihi, mortuus es, ante diem præreptus es, me super hæc misero solo relicto. Non duxisti uxorem, non parasti liberos, non militasti, non coluisti agros, non ad senectam peruenisti, non comestaberis posthac, non amabis fili, neq̄ cum æqualibus in cōpotatione inebriaberis. Porrò hæc atq̄ id genus alia dicit, quasi putet filiū adhuc rebus his egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum potiri non posse. Sed quid hæc loquor? Quot enim sunt qui equos ac concubinas, rursus alij, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui uestem, reliquumq̄ mundum pariter in rogam iniectum exusserunt, aut unā cum cadauere sepelierunt, perinde quasi illic sit usus, & apud inferos fruiturus? At senex iste luctum agens, hæc omnia atq̄ his etiā plura quæ dicit, neq̄ filij causa iactare uidetur, ut quem sciat non auditurum, etiam si Stentorem clamore uincat, neq̄ rursus sua ipsius gratia. Satis enim erat illi cogitare, & cognoscere, uel sine uoce. Nihil enim opus est, ut quis apud sese clamet. Superest igitur, ut ad hunc modum delyret, ob eos qui adsunt, cū nesciat neq̄ quid acciderit ipsi filio, neq̄ quo concesserit, Imò cum ne suam quidem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpenderit, Neque enim alioqui ceu rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita responderit, exorato Aetaco atque Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput, dum patrem insanientem compescat: Homo infelix quid damas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lacere. Cur mihi conuictium facis, ac miserum appellas, & infortuna-

fortunatum, qui iam sim te multo tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus atate putris, multis expletis Triacadibus & Olimpiadibus, denique ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid tibi uideatur in uita boni, quo posthac non simus potituri? Nimirum computationes dicis, ac coenas, uestemque & concubitus, eoque metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longe bellius esse, non sitire, quam bibere, non esurire, quam edere, non algere, quam uestibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamque denuo incepto luctu, clama. Fili miser, non amplius sities, non amplius esuries, non amplius algebis. Peristi mihi infelix, quod morbos effugeris, qui febre iam non timeas, non hostem, non tyrannum, non amor discruciat te, non auocabit coitus, neque huius rei causa bis aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem. Neque conteneris factus senex, neque molestus eris iuuenibus, si quando conspiciaris. Haec si dixeris pater, an non putas te multo ueriora, magisque ridicula dicturum, quam ista quae modo? At uide ne illud te male habeat, dum noctem, quae apud nos est, magnamque cogitas caliginem, proinde metuis, ne tibi praefocer, conclusus in monumento. Verum in his illud oportet perpendere, oculis putrefactis, atque adeo exustis (siquidem paulopost exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inspiciendum. Atque ista fortassis utcumque ferenda. Verum eiulatus iste uester quid mihi confert? aut quid ista pectorum ad tibiae modos percussio? aut quid mulierum immodica lamentatio? Quid autem saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quod merum infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturum, & ad Orcum usque permeaturum? Nam de parentalibus ipsi quoque, ni fallor, uidetis, quod ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptum, sursum in caelum abire, neque quicumque iuuare nos, qui inferne agimus. Porro quod superest, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usque adeo sterile, neque infrugiferum Plutonis regnum, neque nos destituit Asphodelus, ut a uobis cibos huc deportemus. Itaque iuro per Tisiphonem, iam pridem mihi libebat uehementer exclamare super his, quae & faciebatis, & dicebatis, sed uetabat linteum a lanæ, quibus mihi fauces obligastis.

Atque ita profato, mors ultima lumina clausit.

Sed dicito per Iouem, si conuersus ad eos mortuus ille loquatur haec, cubito innitens, an non uidebitur rectissime dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorum artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, &

re, & amentia chorago abutuntur, ubicūq; cœperit ille, ipsi ad melos
 eiulatu respondententes. Verum quātum ad lamentationes attinet, omni
 bus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepultura rationē
 in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus
 adipe suillo oblinat, Scythia deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic
 quidem (rem à me uisam narro) desiccatum cadauer, conuiuiam & com
 potorem adhibet. fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indi
 gentem pecuniæ, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore fa
 ctus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus du
 ratura, an non superuacanea, & ludicris simillima? Sunt uero qui ludos
 quoq; constituent ad sepulchrum, ac funebres orationes habeāt, per
 inde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeāt defuncto apud
 inferos iudices. Post hæc omnia, superest exequialis cœna. Iacq; adsunt
 necessarij, ut defuncti parentes consolētur, suadentq; uti cibum capiāt,
 quācūq; illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perper
 tuum iam triduū enecti fame. Et quousq; quæso flebimus? Sine quie
 scant Plutonis manes. Quod si tibi deliberatum est omnino flere, uel
 ob hoc ipsum cibus est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tū
 deniq; tum ex omnibus contextuntur duo uersus Homerici.

Nam cœpit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum illud.

Vita defunctos flere haud sinit aluus Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentesq; ne post charis
 simorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri.
 Hæc atq; his longe magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea, quæ
 fiunt in luctu, propterea quod uulgo existiment mortem summum
 esse malum.

LUCIANI DE LVCTV FINIS, DES. ERAS ROT,
 INTERPRETE.

ABDICATVS LVCIANVS

NI, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit: Patrem insania labo
 rantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cum sanasset,
 denuo receptus est in familiam. Post hæc nouercam insania correptam
 sanare iussus, abdicatur.

Haud

*Abdicatus: ein sterb
 ter und Erworffen van
 vaders by des leuendes
 vther familia.*

tam, ut appareret me à paternis illis criminibus quàm longissime abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq; optimis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero & eiusmodi quiddam prospiciebam, ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui non admodum animo constaret, mihi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strueret. Neq; deerant qui ista morbi initium interpretarentur, minasq; ac tela paulo post irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores alperos, conuitia parata, censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa, omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis regionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi studio artē perdidici. Porrò domum reuersus, offendo patrem manifesta iam infamia laborantem, & ab huius loci medicis desperantibus destitutū, qui non altius intropiciunt, nec admodum exacte morbos dijudicant. At ego sanè sicuti par erat facere frugi filium, neq; superioris abdicationis iniuriam recordabar, neq; ut accerserer operiebar. Neq; enim erat quicquam, quod illi proprie imputare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus medicatus, neq; enim hic nobis mos est, neq; id præcipit ars, uerum illud omnium primum iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atq; artis terminos prætergressus. Ac tū si eiusmodi fuerit malum, ut commode possimus aggredi, aggredimur, totq; adnitimur studio, ut ægotum seruemus. Quod si uiderimus iam inualuisse, superasseque, nec manum admolimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum, qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti. Qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerunt. Itaque cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pensitatis singulis, ita demum aggrediebar, ac pharmacum fidenti animo porrexī. Multi sanè eorum qui tū aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci, calumniantes curationem meam, Iamque parabant in ius uocare me. Aderat autem & nouerca pauida atque diffidens, non id quidem odio mei, sed quod metueret, utpote probe sciens illum grauiter laborare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris & assidue conuiuens ægotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurum ut mihi signa non mentirentur, neque falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne fiderem, ne forte si res male successisset,

successisset,

successisset, maiorem aliquā calumniam mihi accerferem, quasi patrē ue-
 neno ultus essem, memor iniuriarū, quibus me affecerat. In summa, ille
 protinus cōualuit, pristinae redditus sanitati, cognouitq; omnia. Fami-
 liares admirabantur, deniq; laudabat & nouerca, ac palām omnibus
 utriusq; nomine gaudebat, tum mihi laudem affecuto, tum illi ad sa-
 nam mētem reuerso. Atq; hic quidem, nam illud de eo testari possum,
 neq; contactus, neq; quopiam his de rebus in consiliū adhibito, simul-
 atq; rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem,
 ac denuo me filium fecit, seruatorem ac beneficū appellans, confitens
 sese certum experimentum mei cepisse, deq; illis ante factis semet ex-
 cusans, Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirū quotquot
 aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicatione filiū iucundior
 fuerat reuocatione. Proinde uidebā tum non eodem modo ea re gau-
 dentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turba-
 ri. & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odiq; solet ac-
 cidere. Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus & animi
 gaudijs uersabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouer-
 ca paulopost ægrotare protinus cœpit, morbo, iudices, graui, & impo-
 tētī. Nam statim obseruabam, ut nascebatur malū. Neq; enim simplex
 erat, aut leuis insanix species, quin potius uetus quidam morbus, qui
 iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum
 prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa signa, insanabili laboran-
 tis insanix, tum illud commune in hac obseruauī muliere. In cæteros
 placatior est, ac mitis, atq; illis præsentibus conquiescit morbus. Quod
 si quem conspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico,
 in hunc supra modum incenditur. Quod & ipsum argumento est, illā
 graui & insanabili teneri malo. Hæc cum perspicerem, equidem acer-
 be ferebam, miserebatq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto la-
 borantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neq; enim nouit, uel
 originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, ius-
 sit uti medicarer, ac simile pharmacum exhiberem, arbitratus idem es-
 se insanix genus, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ si-
 milem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat uerissi-
 mum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateorq; me mor-
 bo imparem esse, indignatur, ac succenset, aitq; me studio detrectare,
 ac mulierem destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atq;
 huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succesent enim omnes
 ijs, qui libere uerum loquuntur. Tamen ego sanè pro uiribus illi respon-
 debo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidē à lege su-
 mam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non
 esse

esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neq; enim legislator omnibus, ô pater, istam potestatem permittit, neq; uti quoslibet filios, neq; quoties libuerit, abdicet, neq; quibuslibet de causis: uerum quemadmodum patribus concessit, certis de causis irasci, ita prospexit & liberis, ne id immerentibus accidat. Ea q; gratia iussit, ne libera esset, ac citra iudicium uindicta, sed ad iudices uocat, æstimatores cõstituit, qui neq; per iracundiam, neq; per calumniam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram cõmouerentur, hic quidem alicui falsæ calumniæ credens, ille famulo fidem habens, aut uxori cuiuspiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neque indefensa causa liberos statim capi, uinci q; uerum & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcussum relinquitur. Quãdoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut ad iudices uocet, uerum iudicandi autoritas, an merito accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis, ac nondum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur, uerum illud prius expendite, num posthac illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quam lex cõcedit, atq; hanc paternam potestatem expleuerit, deinde rursus in familiam receperit, ac superiorem abdicatõnem irritam fecerit. Nam ego certe iniquissimum istud esse dico, ut liberorum quoq; sint infinitæ pœnæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus, utq; lex nunc irato inseruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum est, rursus ut eodem modo ualeat, in summa, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utq; patribus pro tempore uisum fuerit. Verũ initio quidem æquũ erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porrò ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursus in familiam receperit, & in hanc opinionem discesserit, ut frugi putet, in his per seueret necessum est, neq; postea resiliendum, aut retractanda sententiã, neq; rescindendum iudicium. Neque enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugi ne, an contra esset euasurus. Atq; hanc ob causam permissum est, ut genere indignos abdicent, quos cū educabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Cæterum ubi non coactus, sed suapte sponte atq; autoritate ex sese comprobatum recipit, qua deinde ratione possit mutare factum, aut quis legis usus superest? Etenim ipse legislator hunc ad modũ tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quẽ abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiã reduxisti? Cur legem irritam fecisti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista non facere. Neq; enim tibi concedendum est, ut legibus tuo arbitrato abutaris, utq; iudicia utq;que mutatus sit animus tuus, eò trahantur. Neq;

uti nunc irritentur leges, nunc rursus ualeant, iudices interim testes se-
deant, uel ut rectius dicam, ministri tuæ uoluntatis, modo punientes,
modo absoluentes, quando cunq; tibi uisum fuerit. Semel genuisti, se-
mel educaisti, pro his semel item abdicare potes, atq; ita potes, si istud
merit o facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut fre-
quenter, ut facile, id uero supra patris ius est. Quare per Iouem iudices,
ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicij senten-
tiam irritarit, iram damnarit, rursus ad eandem prouocet pœnam, &
ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, euanuitq;
priuilegiũ, nec huic uni quicquàm ualens, quippe antehac consumpta.
Etenim illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi
iudices sortibus ferunt sententiam, si quis perperam pronunciatum ex-
istimat, permittit alios adire iudices. Porrò si qui ipsi suapte sponte iu-
dices constituerint, delectisq; arbitris causam cõmiserint, posthac non
idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare nõ cogebatur,
hos sponte delegerit, iam æquum est boni consulere quæ statuerint. Ii-
dem sanè tu quoq; quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus
maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti,
iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse in quem
ista denuo fiant, ipse testatus es, iam de integro frugi filium esse con-
fessus. Iraq; non conuenit pœnitere receptionis, sed firma reconciliatio
sit oportet, nimirum post toties pronunciatam sententiam, ac rem bis
iudicatam, primum cum abdicares, alterum, cum ipse mutaisti consiliũ,
meq; in familiam reuocasti, rescissis decretis superioribus, cõfirmas illa
quæ postea sunt placita. Proinde perseuera in his quæ proxime statui-
sti, tuumq; ipsius iudicium serua. Pater sis oportet, quandoquidem id
abs te decretum, id probasti, id ratum fecisti. Ego quidem si natura nõ
essem filius, sed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem existima-
rim tibi licere. Quod enim initio liberum erat nõ facere, id semel factũ,
iniquum est rescindere. Porrò eum qui primum natura sit filius, postea
iudico, sententiãq; accersitus, quæso num par est rursus expellere, &
eadem familiaritate priuare sæpius? Age quid si forte seruus essem, ac
tu quidem primum improbum esse ratus, in uincula coniecisses, dein-
de ubi cognitum est me nihil peccasse, manumisisses, num tibi liceret, ut
cunq; contigerit irasci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minime
liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuo uale-
re. Ergo cũ pluribus etiam argumentis docere possim, non esse ius huic
abdicare denuo, quem semel abdicatum, sponte sua receperit, tamen fi-
nem faciam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atque il-
lud nondum dicam, me tum imperitum abdicatum fuisse, nunc abdi-
dicari medi

dicari medicū (nihil enim mihi in hac causa suffragetur ars) tum iuue-
nem, nunc aetate prouectum, ut aetas etiam ipsa fidem faciat, me nihil
peccasse. Nam leue fortassis hoc quoq; uerum tum quidē, etiam si nul-
lo commissio peccato, ut ego quidem dixerim, sed nec benemeritus, alie-
nabar à familia. Nunc porrò cum nuper salutem dederim, ac beneficus
extiterim, exigor. Quare quid fieri potest ingratius? ut mea seruatus
opera, tantòque elapsus à discrimine, protinus sanationē illam huius/
modi factis penset, nulla meritorum habita ratione, sed usq; adeo facile
mandarit obliuioni, atq; in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecu-
tus, cum præter ius eijceretur, neque solum non meminerit iniuriæ, uerū
etiam & salutem attulerit, & sanæ mēti restituerit? Neque enim exiguo
iudices, neque uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi ma-
lis nunc uideor dignus. Porrò quanquàm hic ignorat, quo in statu tūc
fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientē,
& quibus affectum modis, ego curandum susceperim, ac medicis reli-
quis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere au-
dentibus, talem reddidī, ut etiam accusare possit, ut de legibus differe-
re. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis es-
ses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non
est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq;
in me unum tantūmodo sanus sis. Etenim te nō mediocribus à me be-
nificijs affectū esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam
quem ob hoc odio persequeris, quod uxorem extremo laborantē peri-
culo, grauissimèq; affectam non sanem, qui fit, ut eundem non multo
potius charissimum habeas, quā simili morbo liberarim? non gratias
agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidē est ingratiſſimum,
simulatq; ad te redisti, protinus in ius trahis, salute donatus, punis, &
ad uetus recurris odium, eandē recitas legem. Egregiam igitur mercedē
perfoluis arti, dignamq; pro remedijs refers gratiam, qui quidē aduer-
sus medicum tantum sanus es. Vos autem iudices, huic concedetis, ut
de benemerito pœnas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui
sanitati restituerit, oderit, ut per quē reuixit, ulciscatur: Haud profecto
concedetis, siquidem quod æquum est, facietis. Etenim si maximum ali-
quod flagitiū in præsentia cōmississem, tamē superioris beneficij nomi-
ne non mediocriter mihi debebat: cuius respectu, memoriâque conue-
niebat hūc præsentē iniuriā negligere, & ob illa priora facile ignoscere:
maxime si tam ingens sit beneficiū, ut omnia superet, quæ postea pos-
sint accidere. Quod equidē mihi in hunc competere puto, quem ser-
uauī, qui mihi totius uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut in-
telligat: præsertim cum cæteri omnes iam desperarent, sēq; morbo im-

pares esse faterentur. Nam & illud, opinor, ad meriti mei cumulum accedit, quod cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causa, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, adnissus sum, sanaui, restitui, meū ipsius patrem seruaui, de abdicatione me purgaui, iram beneuolentia sedauī, legem pietate sustuli, magnōq; beneficio reditum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meque ipsum artis auxilio insinuaui, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quàm multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum & exhaussisse laborū? dum adsideo, dū obseruio, dū opportunitates capto, nunc cedens patris uehementiæ, nunc artem admouens ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimum, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exastuante malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamen nihil horum piguit; neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cū morbo luctans postremo superaui pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet, Quis aut quātus labor miscere pharmacū. Etenim multa prius sunt facienda, præstruenda uia dando pharmaco, præparandum corpus, quo facilius recipiat medicationem, de cetero omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus agroti ceteri facile pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intractabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsi cetero medico periculosi, neq; qui facile cura expugnentur. Proinde sæpenumero cū effecerimus, ut iam speremus proxime adesse morbi finē, leue aliquod erratū incidens, renouato malo, cuncta illa superiora facile subuertit, curationē impedit, artem fallit. Eū igitur qui hæc oīa sustinuerit, q cū morbo tā graui sit luctatus qui malū malorū omniū expugnatum difficillimū uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utq; leges in benemeritū interpretet suo arbitratu concedetis, atq; eum cum ipsa natura bellum gerere sinetis. Ego naturæ parens iudices, patrem mihi ipsi seruo, custodiōq; etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium benemeritum, leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat, hic nimirum liberorū osor erit, ego pius in patrem. Ego naturam amplector, Iste naturam contemnit, fasq; & ius uiolat. O patrem iniuste prosequentem odio. O filium iniustius amantem. Nam mihi ipsi uitio uerto, patre compellente, quod odio habitus, cum præter causam amo, & magis amo quàm oporteat. Atqui natura

DES. ELAS.
 una comparantur et
 nes. Verum hic studio
 abdicat. Seruant. aut
 edebant in carat. I
 abdicat. causas. maiori
 quæ ad bit. aut quoc
 rem. Sed dicit
 prosequentem expe
 gressi. libens fauent
 illum. quod contra
 sunt inquam, quer
 patris pater. Nor
 tiam pertinent. H
 abdicat. iniurias
 non. Cur legibus q
 abdicat. iust. libe
 quæ abdicat. u
 Nec finis in supp
 erum erga patrem
 abdicat. aduersus eos
 tionem concedant
 non solum non r
 quibus aduersus
 iniquus. Itaq;
 potestatem seme
 um, cum qui tanta
 is opinor demon
 remamus, & crime
 nis qui legem con
 monemus ad breue ter
 reuena. potestatem ille
 um. haud tamen simpli
 bis. Neq; hoc dicit
 pater abdicat. ut
 us erat iudicior. Ve
 us ac iustis de caus
 siderate. Exordiaz
 ferata. Lam prima
 abdicat.

natura comparatum est, ut patres liberos ament magis, quàm liberi parentes. Verum hic studio tum leges contemnit, quæ filios nihil committos familiaræ seruant, tum naturam, quæ parentes ad uehemens natu-
 rum desiderium incitat. Non solum enim cum plures habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiã non adiungit atque addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meũq; æmulatur amorem. Sed ô calamitatem, quin in super odit amantem, charitate prosequentem expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauentes, ceu liberis insensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu uis, leges bene conditas, male interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolentiã pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utriq; auxilio est ad delendas iniurias. Contumelia afficis benemeritum, Offendis naturam. Cur legibus quoque simul cum natura facis iniuriã? Quæ cum honestæ, iustæ, liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse, quippe quas aduersus unum filium, tanquàm aduersus multos sapius tentes. Nec finis in supplicijs quietem inuenire, quæ uelint in beneuolentiã liberorum erga parentes conuiuiscere. Quanquàm alioqui ne positas quidem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges ingrati-
 tudinis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiã. At qui non solum non refert gratiã, uerum etiam punire conatur ob ea ipsa, quibus adiutus est beneficio, considerate num quicquàm facere possit iniquius? Itaq; non posse hunc iam abdicare denuo, qui paternam potestatem semel expleuerit, ac lege sit usus, præterea non esse æquum, cum qui tanta præstiterit beneficia, expellere, familiãque exigere, satis opinor demonstratum. Nunc autem ad ipsam abdicationis causam ueniamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursus ad mentem eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim ut istud tibi donemus ad breue tempus licere, quotienscunq; uelis abdicare, utq; præterea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritum, haud tamen simpliciter, opinor, neque quibuslibet de causis abdicabis. Neq; hoc dicit legis conditor. Quicquid utcunq; criminatus fuerit pater abdicato, ut satis sit tantũ uoluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verum uos istud expendere iubet iudices, num grauius ac iustis de causis irascatur pater, necne. Hoc igitur in præsentia considerate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit sanæ menti redditus, illud erat, Rescidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia

eram. In his nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideatur esse coniunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam filio dignā prætermisit? Quando foris cubuit, quas intempestiuas potatiōes, quas comessatiōes obijcis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Cæterum cœpit ægrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; pœnam à me reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quod eam curare iussus reculas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obsequi, uideor immorigerus, paulisper differemus. Sed illud prius in totum dico. Neq; lex huic concedit, ut quiduis imperet, neq; mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quædã enim mandata sunt huiusmodi, ut si non parueris, non sis obnoxius pœnæ. quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus, ueluti si ægrotet ipse, & ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, & ego negligam. Si quid rem rusticam curandã mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porro cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maxime si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaq;: Rursum musico, hæc pulsa harmoniam, illam ne pulsa: Tum fabro ærario, Ista cude, illa ne cude: num quisquàm hunc patietur abdicare filium propterea, quod nō ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto est honoratior, uitæq; conducibilior, tanto conuenit esse liberiores qui hac utuntur. ac iustum est, ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neque cogatur usquàm, neq; ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uirorum eruditorum cura. Neque in seruitutē trahatur legis. Neq; timori, pœnisq; tribunalium, neque calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palam ac simpliciter ad hunc modum respondissem: Nolo curare cum possim, sed artē soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo. Quis est tyrannus usq; adeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istiusmodi officia blanditijs, precibusq; ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat, neque ad sanandum adigendus est, sed ultro ac lubens accedat oportet, immunis à cōpulsione patris. Immunis est ars ipsa, quando quidem ciuitates quoq; publicitus honores, præminētias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram

teram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuiffes, Si multum studij, multum pecuniarum insumpiffes, ut discerem, & unam hanc curationē, etiam si eiusmodi esset, ut præstare possem, recusaffem. Nūc illud cogita, quā rem modis omnibus ingratham & iniquā facias, qui nō sinas me, à meipso mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cum non essem filius tuus, perdidici, neq; tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum primus sensisti, cum nihil adiumenti contuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercede condixisti? Quem pharmacorum apparatus cōparasti? Nullum omnino, uerum inops, ac rerum necessariarū indigens, à præceptoribus mei misertis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum uaticum, molestia, solitudo, egestas, familiarium odiū, cognatorum auersatio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earū rerum esse dominus, quas mihi parauit tum cum mihi non esses dominus. Boni consule, siquid antehac ultro, nullo prouocatus officio, bene de te sum meritus, cū nullo noīe ullā abs te gratiam possem reposcere. Cæterū nō cōuenit sanē, ut meū beneficiū mihi in reliquū tēpus pariat necessitatē: ut quod uolens beneficio iuui, uertatur in occasionē, ut postea nolenti præcipias, iāq; in cōsuetudinē trahatur, ut qui semel sanauerit aliquē, semper deinde curet omnes quoscūq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istū modū fieret, ut quos curarem, eos dominos nobis creauerim, nosq; metipsos illis tradiderimus, mercedis loco seruitutē accepturi, & ad omnia quæ iusserint obtēperaturi. Qua re quid esse potest iniquius? Quoniā te grauius adeo laborantē restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utendi mea? Atq; hæc quidē dicere poterā: si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atq; ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperaffem. At nunc tandē perpendi te, cuiusmodi sint huius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem insania, sanasti: insanit autem & uxor, eodemque tenetur morbo: (sicut enim opinatur) & à cæteris medicis ad eundem modum destituta est: tuq; potes omnia, id quod re demonstraisti: sanato hanc quoque, ac morbo leuato. Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præsertim illiterato, artisque medicinæ imperito. Si autem me auscultetis artis nomine respondentem, intelligetis nimirum nec omnia esse nostræ facultatis, neque consimiles morborū naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadē remedia in omnibus efficacia. Ac tū palàm fiet, quantū intersit, nolis quippiā, an non possis. Vos interim patienter auscultate me, hisce de rebus philosophantē: existimantes nec inelegantem fore, nec extra causam, nec alienam à re, nec

intempestiuam de his disputationem. Iam primum: Naturæ corporū, ac temperaturæ, haudquaquam eadem sunt: tametsi maxime in cōfesso est, iisdem ex elementis constare. Verum alia de his, alia de illis magis aut minus participāt: idq; loquor adhuc de corporibus uirorū: quæ neq; similia sunt omnibus, neq; eadem temperatura, neq; eadem constitutione. Vnde necessario consequitur: ut morbi quoq; tum magnitudine, tum specie differētes, his accidant: utq; alia sanatu sint facilia, atq; ad curationem sponte propensa: alia rursus profus desperata: ut quæ & facillime corripiantur, & grauissime à morbisprehendantur. Proinde si quis existimet, quālibet febrim, aut quamuis tabem, aut peripneumoniam, aut insaniam, quolibet in corpore unam atque eandem esse genere: is non uideatur ponendus inter sobrios, neq; doctos, neq; inter eos, qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborarunt. Quin idem malum in hoc corpore facile sanabitur, in hoc minime. Quemadmodum uidelicet triticum, si idem in diuersos eijcias agros: aliter proueniet in plano solo, profundo, irriguo, aprico, uentis salubribus exposito, exculto, nimirum ubere, læto, copiosoq; fructu: Rursus aliter in montuosa, petricosāq; terra, aliter in opaca, aliter in subiecta mōtibus. In summa: pro cuiusq; loci diuersa natura, uarie proueniet. Itidem & morbi, pro ratione corporum, in quæ inciderint, aut maiores & uberiores, aut minores eueniunt. Verum his omiſſis pater, nec omnino discussa re, uult quamuis insaniam in quouis corpore consimilem esse, similemque desiderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimū differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad sanādi spem, aut desperationem, facile fuerit cognoscere. Siquidem uirorū corpora bene compacta sunt, neruosa: laboribus, agitationibus, uita sub dio acta, exercitata. Contra fœminarum, flaccida, male compacta, in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, calorisq; penuriam, & humoris superuacanei abundantiam. Quare facilius corripuntur, quàm uirorum: utpote morbis exposita, nec ferentia curationem: præcipue uero ad insaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiæ ac leuitatis, facileq; commoueantur: porrò corporis exigua sint uires: facile in hoc malum prolabantur. Proinde non conuenit, in utrisq; eandem à medicis sanandi rationem requirere: Cum intelligatis, hæc ab illis longissimo distare interuallo: iam ab ipso protinus ortu discretatū tota uitæ ratione, tum actionibus omnibus, tum studijs atq; exercitijs uniuersis. Quare cū dicis, Insania laborat: adde hoc quoq; laborat mulier. Neque cōfundas hic omnia sub unā & eandē insanix referēs appellationē. Verum discretis ijs, quēadmodū & natura discreuit, quid in quoq;

quoque præstari possit considera. Nam nos, quemadmodum initio dixisse memini, illud in primis spectamus: ægroti corporis naturam, ac temperaturam: & cuius qualitatis magis sit particeps, calidius an frigidius, uigens an ætate deficiens, magnum an pusillum, crassum an macilentum: reliquaque id genus omnia. Quæ si quis penitus expenderit: is demum erit idoneus cui fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quandoquidem & insaniam innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidem eadem. Neque enim idem, desipere ac delirare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porro causæ aliæ sunt uiris, aliæ sceminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica feruè repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porro mulierum corpora & multæ res infestant: & facile in morbum adducunt. Præcipue uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus utenti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc paulatim subgliscentia, multoque alia tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori quoque usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid illi ægritudinem aliquam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo sanè tenetur, neque his malis ullius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se facturum receperit, aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem uerebor dicere pater. Etiam si non prorsus esset, ut est, desperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur: nec sic quidem facile manum admouerem: neque statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obrectationem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouercis omnibus, etiam si probæ fuerint: easque hanc ceu communem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facile suspicatus fuisset aliquis: si malum hoc secus euenisset: neque profuissent remedia: perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater ad hunc sese habent modum: idque loquor, quod prorsus exploratum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si milies biberit pharmacum: eoque non operæ precium conari: nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idque uis ut fœdam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quod si me rursus abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deserar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi feruè mala

irritata

irritata recurrere) quid erit mihi faciūdum? Curabo, ut nosti, tum quoque: neque unquam defuturus sum officio, quod liberis natura praescripsit: neque generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, nū credere deo futuro, ut me denuo recipias, illud uide. Iam ista quū facis, acceris morbum, pestemque refricas: heri ac nudius tertius è tantis elapsus malis, contendis, uociferaris: quodque grauissimum est, irasceris: ad odium propensus es: leges reuocas. Hui mihi pater, istiusmodi fuerant superioris insaniae tuae proemia.

ABDICATI FINIS, DES. ERASMO ROTERO
RODAMO INTERPRETE.

LVCIANI ICARO

MENIPPVS, SIVE HYPERNEPHELVS, DES.
ERASMO ROTEROD. INTERPRETE.

TER MILLE igitur erant stadia à terra usque ad lunam, ubi prima nobis fuit mansio. Porro hinc sursum ad solem parasangæ ferme quingentæ. Rursum ab hoc usque ad ipsum denique cælum, arcemque Iouis in adito sitam, tantum ferè spacij fuerit, quantum aquila perbe succincta, atque expedita queat uno die peragere. AMICVS. Dic mihi per gratias Menippe: quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus tecum supputas? Etenim iam dudum te affectans, audio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quædam commemorantem. MENIP. Ne mireris Amice, si sublimia, aëreaque tibi uideor loqui: nam summam apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimirum Phœnicum exemplo uiam stellis notaras MENIP. Haudquaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Papæ, longum profecto somnium mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas insciens. MENIP. Quid ais? somnium tibi referre uideor: qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itane Menippus nobis à Ioue delapsus ad est è cælo? MENIP. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conspectis. Quod si non credis: equidem hoc ipso nocte supra modum gaudeo: cum supra fidem esse uideo, meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto, diuine atque Olympie Menippe, mortalis cum sim, ac terrestris, quæ non credere uiro, quæ nubes superat: quæque (ut Homericis dicam uerbis) iam sit cælum è numero unus? Verum illud mihi dicito

dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoque ab aquila raptum fuisse: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MENIP. Non me clam est te iam dudum irridere. Neque uero id omnino mirum: si narrationis nouitas tibi fabula uideretur ad similes. Cæterum ad conscensum nihil mihi erat opus, neque scalis, neque uti/ptueri illius in morem/ab aquila reperer: propterea quod alæ mihi essent propriæ. AMIC. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem, præter alia, nobis inscientibus, miluius quispiam aut graculus/sex homine factus es. MENIP. Recte amice: neque procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoque sum machinatus. AMIC. At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoque alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? MENIP. Nequaquam: Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinatæ: eaque quàm primum ad solem esset liquefacta: defluxis alis, non mirum si decidit. At nobis citra ullam ceram erant pennæ. AMIC. Istud qui fieri potuit? Iam enim haud scio, quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. MENIP. Ad hunc fermè modum. Aquilam egregie magnam, tum autem & uulturem ualidum arripui. His cum alas unà cum ipsis brachijs/præsecuissem. Quin potius/ si uacat/ totius commenti rationem ordiē tibi percensebo. AMIC. Mihi quidem uel maxime uacat. Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamque ad narrationis finem inhio. Ne uero me negligas, per Iouem amicitia præsidem: auribus in aëre suspensum, ob tuam narrationem. MENIP. Ausculta igitur. Neque enim ciuile fuerit, si spectem amicum ore hiantem relictum, cumque/ quemadmodum tu ais/ ab auribus suspensum/ Ego igitur, cum expendens ea quæ sunt in uita mortalium; protinus omnes res humanas repperissem ridiculas, humiles, instabiles: nēpe opes, imperia, mngistratus: contemptis his, atque horum studio, adiectoque animo ad ea, quæ uere sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare, & ad uniuersi naturam suspicere. Atque hic mihi multam attulit hæsitacionem, primum hic ipse/ qui à sapientibus appellatur mundus. Neque enim inuenire poteram, neque quo pacto factus fuisset, neque quo opifice: neque quod esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplerer, multo etiam magis ambigere sum coactus. Quippe, qui uiderem stellas temere per cælum disiectas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire gestiebam. Super omnia uero, quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur absurda ac planè mirabilia: puta

ra:puta

putabamꝫ causam aliquam arcanam & inexplicabilem esse, cur illa subinde speciem formamꝫ uariaret. Quinetiam fulgur emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando e sublimi demissa. Videbantur hæc quoꝫ omnia coniectu difficilia: quæꝫ nullis notis deprehendi possent. Itaqꝫ cum ad eum modum essem affectus: optimum factu ratus sum, ut horum unumquodꝫ à philosophis istis perdiscerem. Siquidẽ existimabam illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos delegissem, quãtum mihi coniectare licebat, e uultus austeritate, eꝫ coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimiloquos quosdam, & cœlestium rerum peritos uiros præ se ferebant. His ubi memet docendum tradidissem magna pecunia: quam partim euestigio præsentem numerauit: partim tum me persolutorum sum pollicitus, ubi ad philosophiæ summam peruentum esset: non grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuersi dispositionem discere. At illi tantum aberant, ut me pristina liberarent inscitia: ut in maiores etiã dubitationes coniecissent: principia nescio quæ, ac fines, tum inscabilia, inania, syluas, ideas, atꝫ id genus alia, mihi quotidie offundentes. Verum illud interim mihi uidebatur omnium esse grauissimum: quod cum nihil inter illos conueniret: uerũ pugnancia, diuersaꝫ inter se omnia loquerentur: tamen postulabant, ut sibi fidem haberem: ac ad suam quisꝫ rationem me conabatur adducere. AMIC. Rem absurdam narras. Si uiri cum essent sapientes, inter sese de rebus factiose dissidebant: neꝫ de iisdem eadem probabãt. MENIP. Atqui rideres Amice, si audieris illorum arrogantiam, & in disserendo prodigiosam confidentiam. Qui quidẽ cum humi ingrederentur, nihiloꝫ præstantiores essent nobis, qui super terram ambulamus: ne cernentes quidem acutius quã qui uis alius astans: nonnulli cæcutientes etiã senio atꝫ inertia: tamen & cœli terminos perspicere sese profitebantur: solem quoꝫ ipsum dimetientes, & ea quæ supra lunam sunt, aggredientes: Ac perinde quasi ex ipsis delapsi stellis: ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabant. Ac sæpenumero, cum forte, ne illud quidẽ certo scirent, quod stadijs à Megara abessent Athenæ: tamen spacium, quod interest inter solem & lunam, quot esset cubitorum, audebant pronuntiare. Tum aëris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitũ dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuras super quadrangulos inducetes: neꝫ non sphaeras quasdam picturatas, cœlum scilicet ipsum metiētes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantia: quod cum de rebus usꝫ adeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt: neꝫ ullum uincendi locum alijs relinquunt.

relinquunt. Tantum non iureiurando cōfirmantes, Solem massam esse cādefactā, incolī Lunam, stellas aquā potare, idēq; Sole ueluti situla quadā per funem demissa, uaporem ē mari attrahente, atq; illis omnibus ordine potum distribuente, Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi spectā per Iouem, num illorum decreta inter se consentiāt, ac non magis longissimis distita interuallis. Quandoquidē primū, de ipso mundo uaria est sentētia, cum alijs & ingenitus, & nunquā interiturus esse uideatur? Rursum alijs, & opificem illius, & fabricandi modum, eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar, propterea, quod cum deum quendam rerum omnium opificem praposuissent, non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortū, nō possis uel tēpus, uel locum imaginari. **AMIC.** Prorsus audaces quosdā Menippe homines, ac prodigiorum autores, mihi narras. **MENIP.** Quid autem, si iam audias, uir optime, quæ disferant & de Ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiantur. Dum alijs sine circūscribunt uniuersum: alijs contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper, quidam ex istis, complures esse mundos demōstrabāt, damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haud quāquam amicus paci, bellum rerum omnium parentem esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his deus esset numerus: illi rursus, per canes, & anseres, ac platanos deierant, Deinde alijs, reliquis omnibus dijs expulsis, uni Soli rerum omnium imperium tribuebant: ita, ut mecum etiam animo discruciarer, cum tātam audirem deorum inopiam. E diuerso alijs liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis hunc aliquem primū deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebant. Ad hæc alijs, incorporeū quiddā & informe putabant esse numen. Alijs corpus esse imaginabantur. Deinde, non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curæ res mortalium: uerum erāt nōnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atq; nos cōsueuimus atate defectos, à ministerijs dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, quæ cuiusmodi in comædijs induci solent satellitia. Iam, alijs superantes hæc omnia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant, sed mundū nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui, cum hæc audiebā, uerebar nō habere fidem uiris altifremis ac probe barbatis. Neq; tamen inueniebam, ad cuius dicta me uerterem, ut aliquam illorū sententiā nanciscerir irreprehensam, ac nequaquam ab alio subuersam. Itaq; planè tandem **Homericum** illud mihi usu ueniebat, Nam sæpenumero animus inci

d   tabat

tabat, ut huic alicui illorum crederē:

Sed me mens diuerſa uetabat.

In quibus omnibus cum perplexus hæſitarem, deſperabā futurū, ut ſuper his uerum aliquid in terris audirem, cæterū unica tantū uia, uniuerſa dubitatione liberari poſſe, ſi ipſe aliſ aliqua ratione additis, in cœlū aſcenderē. Eius rei conficiendæ ſpem mihi præbuit primū ipſa cupiditas, deinde fabularū ſcriptor Aefopus, qui aquilis ac ſcarabeis, interdū & camelis cœlū adiri potuiſſe demōſtrat, uerum ut mihi ipſi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri poſſe uidebatur. Cæterum ſi uulturis, aut aquilæ alas induiſſem, nam has ſolas ſufficere ad humani corporis modum, futurum forſitan, ut mihi ſuccederet experientia, Itaq; correptis auibus, alteri dextram alam, porrò uulturi ſiniſtrā amputaui, idq; admodum ſcite. Deinde, quū obligafſem, humeriſq; loris ualidis accōmodaſſem: tum ſummis pennis anſas quaſdā manibus inferendis addidiſſem, mei ipſius periculum faciebam: primum ſubſilens, ac manibus interim ſubſeruiens, & anſerum exemplo paulum adhuc à terra uolatu me ſuſtollens, inter uolandum ſummis interim pedibus ingrediens. Poſtea quū res ex animi ſententia ſuccederet, iam audacius etiā experimentum aggrediebar: cōſcenſa q; arce demifi me ipſum per præceps, atq; inde in ipſum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolaſſem, ſublīmia iam & ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Parnetho ſiue Hymetto, ad Geraneam uſq; uolabam: Rurſum inde ad Acrocorinthum ſubuoſcui: deinde ſupra Pholoën & Erymanthum ad Taygetum uſq; Ergo quū tandem audax facinus faſis eſſem meditatatus, iamq; perfectus & alti uolus euafiſſem, nō amplius de pullis imitandis cogitabam, uerum conſcenſo Olympo, quā leuiſſimo cōmeatu onuſtus, inde rectā in cœlum tendere cœpi: initio quidē oborta oculorum uertigine ob profunditatē: & poſtea ferebam, & hoc quoq; facile. Verum ubi iam ipſi lunæ uicinus eſſem, plurimūq; nubium eſſem emēſus, ſentiebam me defatigatum, maxime in ala ſiniſtra, nempe uulturina. Huc igitur diuertī, ac ſuper eam inſidens requieſcebam, in terram interim è ſublīmi reſpiciens, neq; ſecus quā Homericus ille Iuppiter, nunc bellacium Thracum regionem deſpiciens, nunc Myſorū, mox (ſi libuiſſet) Græciam, Perſidem, Indiāq; : ex quibus omnibus uaria quadā uoluptate perfundebar. **AMIC.** Ergo iſta quæ que narraſis Menippe: ne ulla proſus peregrinationis parte fraude mur: quin potius ſi quid obiter in itinere conſpexiſti, fac ut hoc quoq; ſciamus. Nam ego ſanè haud mediocriā dicturum te expecto, de terræ forma, deq; omnibus quæ in terra ſunt: cuiuſmodi tibi uifa ſunt ex alto contēplāti. **MENIP.** At tu quidem recte coniectas Amice. Quam obrem

obrem quatenus licet, conscensa luna inter narrandū peregrnanti comes esto, simulq; mecum contemplare totam terræ speciem, habitūq;. Atq; initio quidem/admodum pusillam quandā terram mihi uidere uidebar, multo, inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis/diu dubitarē, ubinam essent tanti illi montes, ac tātum mare, quod ni Rhodiorum Colossū conspexissem, tum Phariam turrim: haud dubie prorsus ubinam esset terra, me prorsus latuisset: uerū ista quod sint sublimia, præq; cæteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad solem resplendescens, indicabant terram esse id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita cœpit esse conspicua: non solum singulæ nationes atq; urbes: sed planè uidebam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut summam dicam,

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Ista quæ nunc dicis, haud quaquam sunt uerisimilia, ac secum pugnantia. Etenim, quum paulo ante, Menippe, terram requireres, propter ingens in medio interuallum/in arctum contractam, adeo, ut nisi Colossus tibi fecisset indicium, forsitan aliud quiddam uidere te credidisses; qui repente factus Lynceus, cuncta quæ sunt in terra, dignoscis: homines, feras, ac propemodum etiam culicum nidus. MENIP. Recte tu quidem admones: nam, quod maxime dictum oportuit, id nescio quomodo præterij. Siquidem, quum ipsam quidam terram conspectā agnoscerem: cæterum reliqua non possem perspicere propter altitudinem: nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauius ea res me discruciat, ac uehemēter perplexum habebat. Ego, quum ad hūc modum essem sollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adest à tergo sapiens ille Empedocles, ea specie, ut carbonarium quempiam esse diceres, cinere oppletus, atq; exustus. Hunc ego quum uidissem (dicendum est enim) non nihil perturbabar, ratus dæmonem aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe,

Nullum ego sum numē, quid me immortalibus æquas?
Sum Empedocles ille physicus: etenim, ubi me præcipitē in crateras iniecissem, fumus ab Aetna raptū huc subuexit. Itaq; nunc lunā incolos: aëriuagus plerunq;, auro uictito. Adsum autem hæsitantiam istam tibi adempturus: nam illud (ni fallor) male te habet, torquetq;, quod non liceat tibi perspicue terram cernere. Bene abs te factum est, inquam, optime Empedocles: ubi primum deuolaro rursus in Græciam, tui memor sacrificabo tibi in fumario: atq; in Nouilunijs ter ad lunam inhians, uota faciam. Imo, per Endymionē, inquit ille, haud huc accessi præmij gratia, sed affectio quædam mouit animum meum, quum te uiderem

d 2 rem

rem affectū molestia: uerum scis quid facies, quo perspicax fias? Non per Iouem, inquam, nisi tu mihi forsitan caliginē amoueas ab oculis: nam in praesentia uideor nō mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acute uideas, id ipse tecum è terra allatum habes penes te. Quid igitur est istud? inquā, neq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, inquam, maxime, sed quid alā cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutissimi uisus est, unde sola solem aduersum obtuetur, atque ita demū est rex & ingenua aquila, si non conuiuentibus oculis aduersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet qui non meis exemptis oculis aquilinos inseruerim, cum huc ascenderem. Nam nunc sanè dimidiatus aduenio, neque omni ex parte satis regaliter adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisc; cohibita uulturis ala, alteram solum mouere, iuxta proportionem alā, dextro oculo cernes acute, quominus altero cæcutias nulla ratione succurri potest, p̄pterea quod ad partem pertineat deteriorem. Mihi, inquam satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernā. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidisse uidear, fabros altero oculo melius etiā ad regulā exaquantēs ligna. Hæc locutus, simul ea faciebā, quæ præceperat Empedodes, ille interim paulatim subducens sese, sensim in fumū euauit. At simul atq; mouisse alam, ingens lumen mihi circūfulsit, adeo ut cuncta fierent in conspicuo, quæ hæctenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, dare uidebam, & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; solum ea quæ sub dio, uerum etiam quæ domi faciebāt, rati sese à nemine uideri. Ptolemæū uidi cum sorore rem habentē: Lyfimacho struentem insidias filium, Antiochū Seleuci filium, nouerçæ Stratonicæ clanculū innuentem: Thessalū Alexandrū ab uxore tolli è medio: Antigonom filij uxore adulterio stuprantē: Attalo uenenū porrigentem filiū. Rursum ex altera parte Arfacen interficientē mulierculā: & Arbacen eunuchum gladium educentem in Arfacem. Porro Spartinus Medus è cōuiuio foras protrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontem impacto. Atq; his fermè cōsimilia tū in Lybia, tum apud Scythas ac Thracas, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiantes, rapietes, peierātes, trepidātes, nōnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidē negocia huiusmodi mihi spectaculū exhibebant, Cæterū quæ factitabāt plebei, longe magis erant ridicula. Siquidē & inter hos uidebā Hermodorū Epicureū ob mille nummū peierantē: Agathodem Stoicum de mercede discipulū in ius uocantem: Cliniā thete

rhetorē ex Aesculapij fano phialā aureā suffurantē: Herophilū Cynicū in fornice dormientē. Quid enim alios cōmemorē, qui parietes perfoderēt, qui lites agitabāt, qui fœnerabāt, qui reposcerēt? Nam uariū quoddā & undiq; mixtū erat spectaculum. **AMIC.** Atqui recte facies Menippe, si ista quoq; retuleris. Consentaneū est enim te ex his non uulgarem cepisse uoluptatē. **MENIP.** Ne fieri quidē potest Amice, ut cuncta ordine recenseā, quum spectare modo ista fuerit difficillimū, uerum rerum fastigia eiusmodi fermē uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiæq;. Altera ex parte iudicia & conciones. Rursum alia ex parte sacrificabat quispiā. In proximo uero cōspiciebatur aliquis luctum agens. Porro quū ad Geticam respicerem, uidebā belligerātes Getas. Rursum ubi ad Scythas deflecterē, cernere erat errantes in plaustris. Mox ubi paululū in diuersam partē deflexissem oculū, spectabā agricolantes Aegyptios. Phœnix scortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cædebatur, Atheniēsis causas agebat. Hæc omnia quū eodem tēpore gererētur: cogita nūc cuiusmodi uisa fuerit rerum cōfusio. Non aliter, q̄ si quis producat multos saltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omisso cōcentu ppriam quisq; cantionē canat. Deinde si certatim canat unusquisque, & peculiarē suum cantū absoluere studeat, uocisq; magnitudine uicinū superare cōtendat: cogita tecum per Iouem, cuiusmodi futurus sit eiusmodi cantus. **AMIC.** Modis omnibus Menippe ridiculus ac cōfusaneus. **MENIP.** Atqui Amice, hoc genus sunt omnes qui in terris choreas agunt, omnisq; mortaliū uita ex huiusmodi constat discrepātia, quippe qui nō modo sonent absōna, uerum & ornatu sint dissimili, diuersaq; moueant, neq; quicq; idem cogitent, donec choragus oēs è scēna exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum est, iam omnes sunt inter se similes: taciti, nec amplius cōfusam illam, & incōpositam canentes cantionē. Verū in uario ipso ac multiformi theatro, uidelicet ridicula erant quæ gerebantur omnia: præcipue uero mihi risum mouebāt ij, qui de agrorū finibus contendebāt, quicq; sibi placerēt hoc nomine, quod Sicyoniū agrum colerēt, aut quod Marathonis eam partem haberent, quæ est iuxta Oenoën, aut quod in Acarnania iugerū mille possiderent. Cum uniuersa Græcia, quemadmodū id temporis mihi è sublimi despicienti uidebatur, quatuor digitorū spatium habere uideretur. Attica (nisi fallor) proportionē minima pars erat. Itaq; perspexi quid esset reliquū, quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim is qui inter hos q̄ plurimū agri possidebat, uix unā ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterū ubi ad Pelopōnesum flexissem oculos: deinde terram Cynosuræ subiectā aspexissem, ueniebat in

bat in mentē pro quātula regione, quæ nihilo esset latior lente Aegyptia, tam ingens Argiuorum ac Lacedæmoniorū multitudo cecidisset uno die. Porro si quē cōspexissem auro superbientem, quod annulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebā & hunc. Nam Pangæum uniuersum, unā cum ipsis metallis, uix erat magnitudine milij. **AMIC.** O te felicem Menippe, qui tam nouū spectaris spectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ipsi, quanti uidebantur, ex alto cōtemplanti? **MENIP.** Equidē arbitror te saepenumero formicarū concionem uidisse: aliquas in orbem obambulantes: nonnullas exeuntes: rursus in ciuitatē redeuntes. Atq; hæc quidem simum exportat: hæc alicunde raptam fabæ tunicam, aut dimidiatū frumenti granū currens apportat. Consentaneū est autē pro ratione uitæ formicarū, esse apud illas & ædium fabros, & concionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, formicarū nidis maxime uidebantur adsimiles. Quod si tibi uideretur humiliter exēplū, uiros cum formicarū republica cōferre, uetustas Thesalorū fabulas specta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimā, è formicis uiros natos esse. **Tā** posteaq; satis spectassem omnia, satisq; risissem, excussi me ipsum, subuolauī

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondū stadiū ascenderā, cū Luna, scæminea sonās uoce: Menippe, inquit, ita tibi cōtingant quæ optas. Inserui mihi in re quapiā apud Iouem. Dic, inquā, neq; enim erit molestū, nisi si quid oneris sit portandum. Nunciū, inquit, quendā haud grauem, ac petitionē meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus præterea nihil est negocij, nisi ut curiosi res meas exquirant, quæ sim, quanta sim, & quam ob causam dissecer, dimidiataq; fiam: curq; utrinq; gibbosa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari, illi speculi ritu supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisq; secum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo ipsum quoq; lumen aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterinum: quodque superne à sole proficiscatur, neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater est, cōmittere me, & factionē inter nos ferere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole, saxum esse illū, & massam candentem. Et tamē q; multarū rerum illis sum cōscia, quas noctu patrant, turpissimas & execrandas, cum interdū tetrici sint, & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorū oculos in se cōiectos habentes. Atq; ego cū ista uideā, sileo tamē. Neq; enim decorū arbitror, retegere atq; in lucem esse ferre nocturnas illas diatribas: & quam quisq; in operto uiuar uitam. **Quinetiā** si quē cōspicerem adulterantē, aut furantē, aut aliud facinus

q; ma

Quæ maxime nocturnū audentē, cōtinuò contracta nube tegebā, ne uulgo ostenderē uiros senes, ea gerentes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modisq; oibus cōtumelia afficere. Adeo, ut testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, q̄ possem hinc longissime demigrare quopiam, ubi liceret curiosam istorū linguam effugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renūcies, simulq; illud addas, ne fieri quidē posse, ut hoc in loco durem, nisi phisicos illos cōminuat, dialecticis os occludat, Stoam demoliatur, Academiā exurat, quæ in Peripato habentur, diatribis finem imponat. Siquidē ad hunc deniq; modū fiet, ut mihi paretur quies, desinātq; me quotidie cōmetiri. Fient, inquā, quæ mandas, simulq; rectā ad ipsū cœlum tendebam.

Nulli ubi comparent hominū uē bouūue labores.

Etenim paulo post ipsa etiā Luna mihi perpusilla uidebat̄ è sublimi. Tandē & terrā obtexerat. Porro relicto ad dextrā sole, per ipsas uolās stellas, tertio die ad cœlū perueni. Ac primū quidē mihi uisū est, protinus ita ut crā, introire: ratus facile fieri posse ut fallerē: quippe dimidia mei parte aq̄la. Porro aquilā sciebā iam olim esse Ioui familiarē. Post apd' me perpendebā illos q̄ primū deprehensuros esse me: qui alterā alā uulturinā indutus essem. Quapropter optimū factu ratus, nō temere uenire in periculū, adiens pulsaui fores. At Mercuri⁹, audito pulsu, ac nomē percontatus meū, festinato abiit, Ioui renunciaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnoq; pauitās ac tremens. Offendoq; deos omneis pariter confidentes, nec hos absq; solitudine. Nō nihil enim animos illorū turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantū antea nunq; expectabant, futurum, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundē modū alati. Porro Iupiter, admodū terribili uultu, toruoq; & Titanico me obtuens, inquit:

Quisnam es, & unde uenis: ubi nam urbs tibi, quiūue parentes?

Hoc ubi audissem, propemodū metu sum exanimatus. Attamē cōstiti stupidus, præq; uocis magnitudie attonitus. Aliquāto post ad me reuersus, oīa dilucide exposui, ab ipso exorsus capite, Quemadmodū cōcupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodū accessissem ad philosophos: Quemadmodū pugnātia loquētes audissem: Quemadmodū desperassem, distractus illorū dictis. Deinde meum inuentū, tum alas reliquāq; omnia, usq; ad ipsum cœlū. Post omnia addidi quæ Luna mandarat: Itaque ridens Iupiter, exporrectis aliquantum supercilijs: Quid dicas, inquit, de Oto & Ephialto, cum ausus sit & Menippus in cœlum ascendere? At in præsentia quidem te ad hospitij con-

d. 4. suctu-

suetudinē inuitamus. Cras, inquit, super his quorū gratia huc aduenisti, dato responso dimittemus: simulq; cū dicto surgens, ibat ad eā cœli partē, unde maxime omnia poterant exaudiri. Iam enim tēpus erat, ut uotis audiēdis cōsideret. Atq; interim inter eundem, percōtabatur me super his negocijs, quæ essent in terra, ac primū quidē illa: Quanti nunc uenit triticū in Græcia: Et num superior hyems grauius uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosiore. Sub hæc rogabat: num quis adhuc superesset è Phidiæ genere: Et quā ob causam Atheniēses tot annos Iouialia intermisisissent: & num in animo haberēt Olympiū suum absoluerē: Et num essent cōprehensi, qui templū Dodonæū sacrilegio spoliassent. Ad ea cum respōdissem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero quā habent homines opinionē: Quā (inquā) o here, nisi maxime piā nimirū omniū deorū regem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterū ego contentionē illorum probe noui, etiā si nihil fateare. Siquidē fuit olim tēpus, cum illis & uates esse uideret, & medicus. In summa, unus eram omnia. Tum Iouis plenæ erant, & uia oēs, simul & mortaliū conciones. Pisa ac Dodona splendide erant, ac conspicuendæ omnibus. Porrò præ fumo sacrorū, nec attollere oculos mihi licebat. Verum, posteaq; Apollo apud Delphos cōstituit oraculū, Aesculapius medicinæ officinā Pergami, simulatq; Bendidiū natum est in Thracia: Anubis templum in Aegypto: Dianæ apud Ephesios, ad ista quidē concurrūt omnes, solēnes cōuentus celebrant: Hecatombas offerunt, mihi uero tanq; ætate defecto, abunde magnū honorē habuisse se putant, si solido quinquēnio sacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, q̄ sint uel Platonis leges, uel Chryssippi syllogysmi. Huiusmodi quæpiā cōfabulati, in eum peruenimus locum, ubi cōsessus erat ad exaudienda uota. Erant autē ordine sitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorū, habentes opercula, iuxta unam quanq; sella posita erat aurea. Itaq; Iuppiter, cum ad primā assedisset, detracto operculo, præbuit sese petentibus. Optabāt autem ex omni undiq; terra, diuersa, uariaq;. Nam ipse quoq; admotis pariter auribus simul audiebā uota. Erant autē huiusmodi. O Iuppiter, cōtingat mihi regnū. O Iuppiter, contingat cepas & allia mihi puenire. O Iuppiter, utinā pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Utinā existam hæres uxoris: Utinā nemo resciscat me struxisse insidias fratri. Cōtingat mihi uincere litem, coronari Olympia. Porrò ex his qui nauigabāt, hic optabat ut spiraret Boreas, ille ut Nothus: Agricola optabat pluuiā, contra fullo solem. At Iuppiter audiens, & singula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Verum hoc concessit Saturnius, abnuuit illud.

Nam

Nā iusta uota per os fenestræ sursum admittebat, admissa ad dextrā statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens, ne possint ad cœlum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentē. Etenim, cum essent duo, qui diuersa peterent: æquales uictimas pollicitantes: non inueniebat utri potius annueret. Itaq; iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verū exemplo Pyrrhonis, suspensus hærebat etiam, ac considerabat. Porro, cū iam satis uota proponentibus dedisset operam: ad proximam digressus sellam. & ad secundam fenestram, prono capite fœdera feriētibus, ac iurantibus dabat operam. Vbi his quoq; responsum esset, ac Hermodorum Epicureum fulmine cōminuisset: ad proximam deinde sellam sese transtulit, de diuinationibus omnibus & augurijs auditurus. Hinc ad sacrificiorū fenestram transijt, per quod fumus ascendens, denuntiabat Ioui nomen uniuscuiusq;, qui rem diuinā faceret. Rursum omissis his, uentis & horis mādabat, quæ facere deberēt. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea spira in Lydia, Tu Nothe quiesce, Zephyrus Adriani undas concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modij dispergantur. Tandem, omnibus fermè ordinatis, discedebamus in eum locum ubi cōpotant dij. Iam enim cœnæ tempus erat. Mecq; Mercurius arreptum iussit accumbere iuxta Panem, & Corybantes, & Attim, ac Sabaziū, inquilinos istos & ancipites deos. Interea panē exhibebat Ceres, Bacchus uinum, Hercules carnes, mirta Venus, Neptunus Manides: simul interim & ambrosiam & nectar furtim degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est hominum amans, si quando conspexisset Iouem auertere oculos, nectaris cyathū unum, nōnunquā etiam duos mihi infundebat. Dij uero, quemadmodū alicubi dixit Homerus, & ipse opinor, ut ego illic conspicatus, neq; frumentū edunt, neq; potant nigrantia uina, uerum ambrosiam apponūt, & nectare inebriant: præcipue uero gaudent uesci sacrificiorū fumo, unā cum ipso nidore, subuolante: ad hæc sanguine uictimarū, quæ sacrificantes aris infundunt. Cæterum inter cœnandum, & Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat, & Musæ surgētes in medium, tum Hesiodi Theogonias nobis canebant, tum primā ex Pindaricis hymnis odam: deinde omnium saturi requeuimus, quo quisq; sederamus loco, satis uuidi potu.

At reliqui noctem diuicq;, hominesq; per omnem

Dormibant, me nequaquā sopor altus habebat

Verū mecū animo uersabam, cum alia permulta, tū illa præcipue, qui fieret, ut Apollini tāto iam tēpore nō pueniret barba, aut quo pacto nasceret nix in cœlo, quū sol semper adesset, unāq; cōuiuium agitaret.

Ac tum

Ac tū quidē pusillū obdormij, mane uero surgēs Iuppiter, iussit indici concionē, mox quum adessent omnes, sic farier inquit. Vti uos conuocarem, in causa fuit hospes hic, qui heri aduenit: uerum quum alioqui iam olim mihi fuerit animus cōmunicare uobiscum de philosophis, maximeq; uero à luna, hisq; de quibus illa queritur, commotus, statui haud quaēp̄ diutius prorogare consultationem. Est enim hominū genus, quod non ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, contentiosum, gloriæ auidum, iracundū, gulæ studiosum, stultum, fastuosum, contumeliosum: & ut uerbis Homericis dicam,

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationū labyrinthis excogitatis, alij sese Stoicos appellāt, Academicos alij, alij Epicureos, alij Peripateticos: alij item uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandū illud uirtutis nomē induerint: tum adductis in altū supercilij, promissaq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragœdiarū histrionibus, quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris, quod superest, id ridiculū est: nempe homunculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur; de dijs uero absurda prædicant, cōtractisq; cœtibus adulescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobilem illam uirtutem ostentant, & uerborum ambiguitates docent, atq; apud discipulos tēperantiam semper ac modestiam laudant, opes ac uoluptatem execrātur: cæterum ubi soli, & apud sese esse cœperint, quid attinet dicere, quātope re sese ingurgitent, quā immodici sint ad Venerem, quemadmodū autem etiam assium sordes oblingant? Iam illud est omnium grauissimum, quod cum ipsi nihil agant, neq; publicū, neq; priuatum, sed inutiles ac superuacanei desideant:

Nusquam in consilijs, nusq; numerentur in armis.

Tamē reliquos accusant, ac uirulentis quibusdā dictis cōgerentes, neq; non maledicta quædā meditati, obiurgant, proximisq; cōuitantur. Adeo, ut is inter hos primas tenere uideatur, qui clamosissimus sit, & impudētissimus, & ad maledicendū audacissimus. At sanè si quis istū sine fine ista facientem, uociferantem, & cæteros incusantem percontetur ad hunc modū: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirum respondebit, si modo recta uerāque fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi uideatur. Cæterum clamo, squaleo, frigida lauo, incalceatus per hyemem obambulo, ac ueluti Momus ille, quæ ab alijs geruntur, calumnior. Ac
si quis

si quis diuitum sumptuosius obsonarit, aut amicam habeat: id exquirō atque indignor. Quod si amicorum quispiam aut sodalium, morbo decumbat, curāq; & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis ò dij hæc pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei, uehementer sunt etiam contumeliosi, neq; mediocriter nos mordent; affirmantes neq; dijs esse curæ res mortalium, neq; omnino considerari à nobis quid apud illos agatur. Quas ob res tempus est, ut de his cōsultemus: propterea quod si semel ualeant hæc persuadere ijs, qui sunt in uita, nō mediocriter esurietis. Quis enim post uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumentī? Nam, de quibus luna hos accusat, omnes audistis heri narrantē hospitē. Super his consultate, quæ pariter & hominibus sint quàm utilissima, & nobis q̄ minime periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus: effulmina, exure, comminue, in barathrum, in tartarum, ut gigantes. At Iuppiter rursus indictō silentio, fient ista, inquit, quæ admodū uultis. Omnes cōminuentur cum ipsa sua dialectica. Quamquam in præsentia sanè fas nō est punire quenq;. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamq; inducias pmulgauī. Itaq; pximo anno, incunte uere, mali male perdētur formidando fulmine.

Sic ait, atq; supercilijs pater annuit atris.

Porro de Menippo hæc mihi uidentur, inquit, ut adeptis illi alis, ne quando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc loquutus dimisit cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia, omnia, inquam Amice, quæ è cœlo mecum adfero. Quare ab eo iam eadem hæc renunciaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

LVCIANI ICAROMENIPPI FINIS.

DES. ERASMO ROTEROD.

INTERPRETE,

REVERENDO PATRI

AC DOMINO D. RICARDO EPISCOPO VVINTOVI
ensi, Erasmus Roterodamus S. P. D.

PRISCORVM usq; seculis mos hic in hæc nostra tempora deductus est, amplissime pater: ut Calendis Ianuarijs principe incuntis anni die, munuscula quæpiam missitetur: quæ nescio quid lætioris omnis afferre creduntur: tum ijs ad quos abeunt: tum illis ad quos redeunt. Itaq; quû ego dispicerem equid tandē muneris à nobis iret ad tantum patronû, ad tam potentē amicû: neq; quicq; in mea reperirē supellectile, præter meras chartulas, profecto chartaceâ strenam mittere sum coactus: q̄q; quid aliud potius mitti cōueniebat ab homine studioso ad præfulem, omnibus quidem fortunæ muneribus magnificentissime cumulâtû: sed qui uirtutem uirtutisq; comites, honestas literas infinitis calculis anteponat: quicq; tanq; cōtemptim, penèq; dixerim inuitus fortunæ dona admittat: contra animi bonis quum sit opulentissimus, tamē semper magis ac magis cupiat ditescere. Porro nostrum hoc munusculû: si nulla alia licet: saltem Terētiani Parmenonis exēplo, hoc no iē cōmendabimus: quod non ex Aethiopia, uerum è Samosata usq; cōmagenorû urbe sit profectum. Est autem dialogus Luciani, cui titulus Toxaris, siue de amicitia: quem nos paucis hifce diebus latinû fecimus. Qui quidem (uti spero) nō omnino futurus est ingratus tuæ excellentiæ: uel ob id qd' amicitia prædicat, rem adeo sanctâ, ut barbarissimis etiâ nationibus olim fuerit ueneranda: Nunc Christianis usq; adeo in desuetudinem abiit, ut non dicam uestigia, sed ne nomē quidē ipsū extet: quû nihil aliud sit Christianismus, q̄ uera perfectaq; amicitia, quàm commori Christo, quàm uiuere in Christo, quàm unû corpus, una anima esse cum Christo: hominû inter ipsos talis quædam cōmunio, qualis est membrorû inter se corporis. Neq; minus tamē iucundus, q̄ frugifer futurus est, si quis modo decorum obseruet, quod in personis sitû est. Nam Mnesippi Græci sermo, quàm totus Græcanicû quiddâ sapit: comis, facetus, festiuus: cōtra Toxaridis Scythæ oratio, quàm tota Scythicû quiddâ spirat, simplex, incondita, aspera, sædula, seria, fortis. Quin etiâ dictionis discrimē, quasiq; diuersum filum à Luciano de industria affectatum, pro nostra uirili referre curauimus. Hanc igitur qualēcunq; clientuli tui strenulâ amplissime Præsul, felicibus auspicijs accipe. Et Erasmi sicuti iam pridem facis, amare, ornare, iuuare perge. Vale Londini, Calendis Ianuarijs, M. D. VI.

Toxaris.

49
TOXARIS SIVE A

MICITIA, DIALOGVS LVCIANI DES. ERASMO
Roterodamo interprete.

Interlocutores, MNESIPPVS GRAECVS, TOXARIS
SCYTHA. MNESIPPVS.

VID AIS Toxaris: Sacrificatis Oresti ac Pyladi uos
Scythæ, deosq; esse illos creditis? TOXARIS. Sacrifi-
camus Mnesippe, sacrificamus inquam: haud tamen
deos esse arbitrati, sed uiros bonos. MNES. An ue-
ro mos apud uos, etiam bonis uiris posteaq; uita de-
functi sint, perinde ut dijs sacra facere? TOXA. Non
istuc modo: uerum eosdem festis diebus ac celebribus cōuentibus ho-
noramus. MNES. Quid captantes aut sperantes ab illis? Neque enim
quo beneuolentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam illis faci-
tis, quum iam sint mortui. TOXA. Nihil officiat fortassis, si & eos qui
mortui sunt, propitios haberemus: q̄q̄ nō ob id tātum hæc facimus:
quin magis existimamus nos rem uehementer conducibile & his, qui
in uita sunt, esse facturos, si præstantium uirorum memoriam celebre
mus: honoremq; habeamus ijs, qui uita defuncti sunt. Siquidem hac
ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorum similes euade-
re cupiant. MNES. Ista quidem recte iudicatis: at Pyladem atq; Orestē
quo nomine potissimum suspexistis, ut dijs eos æquaueritis: idēq; adeo
quū hospites uobis essent: uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaq;
naufragio eiecti ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent compre-
hensi, abductiq;, ut Dianæ immolarentur: adorti carcerarios: neq; nō
oppressis excubijs, & regē trucidarunt: & assumpta sacerdote, quin ipsa
quoq; Diana sublata, nauigio sese proripuerunt, irrifa publica Scythæ
rum lege. Quod si ob istiusmodi facta honorē habetis uiris: facile asse-
cuti fueritis, ut multos illorum similes reddatis. Iamq; ipsi ab hoc die
usq; ad prisca illa respicite: num uobis expedierit multos in Scythiam
Orestes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox fu-
turū uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: dijs qui reli-
qui sunt, ad eundem modum è regione uestra in exilium ablegatis: po-
stea, opinor, deorum omnium uice uiros, qui illos eiectum uenerant, di-
uinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tanq; dijs sacrifica-
bitis. Quod si nequaquā horum gratia Orestem ac Pyladem colitis,
sed aliud quippiam Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia
e quū

quum olim non esse deos iudicaueritis: nunc è regione, *sacra illis facientes*, deos esse decreuistis: Et qui tum parum aberant ut uictimæ fierent: ijs nunc uictimas offertis: Enimuero ridicula uideantur ista: & quum his quæ quondam statueratis pugnancia. *ΤΟΧΑ*. Et ista quidè Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, quæ commemorasti: uidelicet duo cum essent, tam ingentem ausum audere: ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent: Græcis ad id usq; temporis intactum: nisi solis ijs, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitū: nihil expauefacti: neq; fabulas, quæ de illo ferūtur, neq; appellationē ueriti, quod inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quod fera undiq; gentes accolerent. Deinde quum iam capti essent, usq; adeo strenue se se gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam cōtumeliā ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an nō admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicēt, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quanc; non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. *MNES*. Atq; iam dices: quidnam præter ista suspiciendum patrarint, atq; diuinum? Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, nō paucos profecto diuiniore istis ostēdero negotiatores, atq; inter hos præcipuos Phœnices, qui non in pontum, neq; ad Mæotidē usq;, aut Bosphorum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur, quos scilicet ad eandem rationē prodij habeto, idc; etiamsi complures illorum caupones ac falsamentarios esse reperies. *ΤΟΧΑ*. Audi nunc, o uir admirande, cōsideraq; quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Siquidem in Argo atq; Mycenis ne sepulchrū quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquusq; omnis honos. Porro quod hospites erant, nō Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur, neque enim perpēdimus cuiates sint uiri honesti ac probi, neq; inuidemus, si cum amici nō fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirātes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quod autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quod nobis uisi sunt amici inter sese longe optimi exitisse, atq; alijs exemplo fuisse, quasiq; legem statuisse, quæ ad modum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, Simulq; promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitia laude primas tenerent, colerentur. Itaq; quæcunq; alter cū altero,

altero,

altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columna
 aerea reposuerunt in templo Orestis, ac leges statuerunt, ut ea colum-
 na prima esset institutio disciplinæq; liberis suis, si meminissent, quæ in
 illa essent adscripta. Itaq; penè patris quisq; sui nomen citius obliuiscere-
 retur, q̄ res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu tē-
 pli eadem quæcūq; in columna notantur, priscorum picturis adombra-
 ta uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta
 inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, & ad uictimam a-
 dornatus, iamq; Iphigenia inuoluitur. Ex aduerso uero in altero parie-
 te idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, mul-
 tosq; ex Scythiis alios. Postremo soluētes, abducta Iphigenia ac dea.
 Porrò Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gu-
 bernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra tentata, alij qui-
 dem ex eis sauci, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solū
 recipiunt, ubi uel maxime liceat perspicere, quantam alter in alterum
 beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythiis. Fecit enim pictor
 utrūq; de hostibus in semet ruentibus securum, propellentem autē eos
 qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro ni-
 hilōq; ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius
 corpore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tan-
 tam illorum beneuolentiam, atq; in rebus tristibus communionem, si-
 dem, humanitatem, ueritatem, deniq; constantiam alterius in alterum
 amoris. hæc haud quæq; humana putauimus esse, uerum animi cuius-
 dam præstantioris, q̄ pro more uulgarium istorum mortalium, qui
 do nec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo par-
 ticipes fiant rerum lætarum, quod si uel paululum eis uenti reflare cœ-
 perint, aufugiunt, solos in periculis deserentes. Enim uero ut & illud no-
 ueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scythæ
 magis gloriatur, q̄ in adiutandis amicis, communicandisq; rebus acer-
 bis, quemadmodum neq; probum apud nos maius ullum, q̄ amicitia
 desertorem uideri. His ob res Orestem ac Pyladē ueneramur, qd̄
 præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcel-
 lētes, id quod nos omnium maxime admiramur. Appellationē quoq;
 ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quod quidem
 nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat, dij amicitia præsidēs.
 MNES. Hui Toxaris, profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bel-
 licisq; in rebus cæteris antecelluerunt, uerum uidentur & ad orandum
 persuadendumq; omnium aptissimi, unde mihi quum dudum secus
 uideretur, nunc eidē merito fecisse uidemini, qui sic Orestem, ac Pyla-
 dem in deorum numerū retuleritis. Verū illud me fugerat uir optime,

quod pictor quoque bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quae sunt in Orestis templo, picturas, pugnamque uirorum, alteriusque pro altero suscepta uulnera. Tametsi non putaram amicitiam usque adeo cultam fuisse quondam apud Scythas, magis autem quod barbari essent, atque agrestes, similitate quidem, ira, rabiisque perpetuo committi: amicitiam uero, ne in familiarissimos quidem exercere solitos, idque coniiciens, quum ex alijs quae de illis audimus: tum ex hoc, quod progenitores suos uita defunctos deuorant. ΤΟΧΑ. An nos Graecis quum alijs in rebus, tum in his quae ad parentum attinent cultum, sanctiores, magisque pij simus, in praesentiarum haudquaquam contenderim. Quod autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Graecis, quodque amicitiae ratio maior apud nos, quam apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Graecorum, ne tibi molestum sit audire, si quae perspexi, dixero, multum iam temporis apud uos uersatus, uos enim mihi uideamini praedarius caeteris de amicitia uerba posse facere, uim uero factaque illius, adeo non solum pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit praedicare eam, & quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes a sermonibus, nescio quomodo, e medio negotio aufugitis. Caeterum quum Tragediam in scenam progressi, istiusmodi amicitias uobis representant, plerique laudatis atque applaudit, ac pro se mutuo periclitantibus illis illachrymatis, ipsi uero nihil dignum laude pro amicis praestare audetis. Quin si quando forte accidat, ut egeat amicus, ibi protinus non secus atque in somnia, procul auolantes euanescent uobis multae illae tragediae, uosque similes relinquunt inanibus istis, ac mutis personis, quae diducto rictu, atque immane hiantes, ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in praestanda ea praecedimus. Quare si uideatur, ita in praesentiarum agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirum superaueritis, compluribus ac grauibus adductis testibus, nempe Poetis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiisque, neque non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusque cotexuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerint, atque eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Graecanicas. Et in his uter superarit, melioraque produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumque certamen decertarit, adeo ut ego quidem non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto poena) quam in amicitia quopiam inferior iudicari, praesertim Graeco, ipse

co, ipse Scythia quū sim. **MNES**. Quācūq; est haud mediocris negocij, cū uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine cōgredi, tum admodū instructo missilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamen usque adeo ignauiter, tam cito uniuersam deserens Græciam, tibi cesserō. Et enim uehementer absurdum fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantū fuisse declarāt tum fabulæ, tum uetustæ uestræ picturæ, quas pauloante scite admodum repræsentabas, Græcos omnes tot nationes, tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nam istuc si fiat, non dextram, quemadmodum apud uos solet, sed linguam execari cōueniat. Sed utrū spectare nos oportet, numerum ne eorū, quæ amice q̄s gesserit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur? **TOXA**. Nequaquā, imò non multitudine uis horū spectetur, uerū si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præstātiora, magisq; penetrantia, tum nimirum etiā si numero paria sint oportuniōra, magisq; letalia mihi faciēt uulnera: Ac penè memet ad ictus accōmodabo. **MNES**. Probe loqueris. Statuamus igitur quot erūt satis. **TOXA**. Mihi quidem satis fore uideatur, si uterq; quinque narret exēpla. **MNES**. Itidē mihi uideatur, ac prior dicitō, uerum adiuratus, nimirum non nisi uera diciturū, alioqui fingere eiusmodi, non admodum fuerit difficile, palām autē refelli nō queant. Porro si iuraris, nefas sit non habere fidē. **TOXA**. Iurabimus, siquid etiā iureiurādo opus esse censes. **MNES**. At quis tibi ē dijs nostratibus, num satisfaciāt Iupiter Philius? **TOXA**. Et maxime. Ego quoq; tibi nostratem iurabo, meapte in lingua. **MNES**. Testis igitur esto Iupiter Philius, quæcunq; diciturus sum apud te, ea nimirum uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quoad fieri potuit, diligentissime perceperim, narraturū, nihil ex meipso cōminiscentē, alleuantemq;. Ac primo quidē loco, Agathoclis Diniæq; amicitia referam, quæ apud Ionas est celebratissima. Nā Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridē uixit, uir in amicitia quidē præcipuus, ita ut re declarauit: cæterū reliquis in rebus uulgo Samiorum nihilo præstātior, neq; genere, neq; cæteris item opibus. Huic cū Diniā Ephesio, Lyssonis filio, amicitia à puero intercesserat. Porro Diniā supra modū ditatus est, & quæadmodū solēt ij, qui nuper opes nacti sunt, cōplures & alios secū habebat, satis quidē idoneos illos, & ad cōpotandū, & ad uoluptariam consuetudinē, ab amicitia uero longe alienissimos. Atq; inter hos interim habebatur Agathocles, conuiebatq; & cōpotabat illis, nō admodū approbās eam uiuendi rationē. Diniā autē nihilo hūc potiorem habebat, q̄s cæteros aduatores. Tandem etiam offendere cœpit, crebrius obiurgās, molestusq; uidebatur, quippe quia dmoneret eū maiorū, præciperetq; ut seruaret, quæ multo

labore parta, pater illi reliquisset, adeo ut ob hæc ne ad *comestationes* quidē illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis *comestaretur*, celare cupiens *Agathoclem*. Demum ab assentatoribus illis misero *persuasum* est, quod *adamaret* à *Chariclæa* *Demonactis* uxore, uiri illustris, atq; inter *Ephesios* in honoribus ciuilibus *primarij*. Iam & *literulæ* à muliere ad illū uētitabāt, & *serta semimarcida*, & *mala quædā admorsa*, deniq; quicquid ad hæc *lenæ* *machinantur* in *adolescentes*, quo paulatim illis *amorem artibus* quibusdam *inserant*, *primumq; hac incendunt* opinione, quod *se se credant amari*. Nam plurimum *illicit & hoc*, præsertim eos, qui *sibi formosi uidentur*, donec *imprudētes in casses inciderint*. Erat autē *Chariclæa* *urbana quidem & elegans muliercula*, at supra modum *meretricia*, *semperq; illius*, quicumq; forte *adiisset*, etiam si quis *admodum leuiter concupiuisset*, quin si uel *aspexisses duntaxat*, *protinus adnuebat*, nec ullo pacto *metuendum erat*, ne quando *recusaret* *Chariclæa*, *admirabilis autem alioqui artifex*, quauisq; *meretrice doctior* *allicere amatorem*, & *ambiguus quum adhuc esset*, totum *subigere*: at quū iam *teneretur*, *incitare*, ac *magis magisq; accendere*, nūc *ira*, nūc *blandimentis*: ac *mox fastidio*: deinde *iniecta suspicione*, quasi *ad alium se se deflexura esset*: postremo *omni ex parte egregie docta* *erat mulier*, & *absoluta*, *artibusq; omnigenis in amātes instructa*. Hæc igitur tum *Diniæ* *adulatores accersuerant* in *adolescentulum*: *multaq; ad simulabant*, quo eum in *amorem Chariclææ* *impellerent*. Illa porro quæ *complureis iam adolescentes iugularat*, & *innumerabiles amores fuerat mentita*, *domosq; opulentas euerterat*: *uarium quoddam*, atq; *inexpugnabile malum*: ubi *nacta manibus est simplicem*, & *huiusmodi artium imperitum adolescentulū*: *haud quaq; amittebat ex unguibus*: sed *undiq; oppugnans, tētansq;*. Vbi iam *omnium esset compositum ipsa dum captat*, *capta perijt*: tum *infelici Diniæ* *innumerabilium malorum extitit causa*. Nam *primum quidem statim literulas illas ad illum dat*: ac *subinde missitat ancillulam*, quæ *renūciaret ut fletet*, ut *uigilaret*: postremo ut *misera præ amore suffocatura esset se se*. Donec *iā beatus ille persuasus*, *sibi formosus esse uideretur*: atq; *Ephesiorū uxoris præter cæteros adamabilis*. Ac *tandem in congressum adductus* *est multis præcibus exoratus*. Et *ex eo quidem tempore facilis iam erat coniectura*, fore ut *caperet* à *muliere formosa*: *ad uoluptatem congressi docta*: & *in loco flere*: & *inter loquēdū miserabiliter suspirare*: & *iam abeuntem amplecti*: & *adeunti obuiam occurrere*: & *formam colere* sic ut *maxime placitura esset*: *interdum uel uoce*, uel *cithara canere*: *quibus omnibus in Diniam usa est*. At ubi *sensit excruciarī*, *iamq; amore illaqueatum*, ac *subiugum esse factum*: *aliud ad hæc excogitat*, quo
miserum

miserum subuertat: grauidam se ex eo simulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum stultum amantem). Neque postea commeabat ad illum, affirmans à uiro obseruari sese: qui iam amorem persensisset. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: neque durare quibat: quum illam non aspiceret: sed lachrymabatur, adulatoresque ad sese accersebat: ac Chariclææ nomē in clamabat: imaginemque illius amplexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in solum abiiciens sese iactabatur: planaque res extremæ demētiae speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulieri: non pro malorum aut corollarum precio: sed solidæ domus, agri, famulæ, uestes florulæ, auri quantum opraret. Quid multa? Breui Lysionis domus antea inter Iones nobilissima, exhausta est, atque exinanita. Deinde ubi iam exuccus esset: eo relicto, alium quempiam adolescentulum Cretensem, bene nūmatum uenata est, atque ad illum desciiuit. Iam uidelicet illum adamabat: atque is quidem credebat. Itaque Dinias neglectus non à Chariclæa modo, uerum etiam ab assentatoribus (nam isti quoque ad Cretensem amatorem iam desciiuerant) abiit ad Agathoclem: iam pridem non inscium, quæ illi res misere haberent. Ac pudescens quidē initio, tamen exposuit omnia, amorem, egestatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretensem: in summa, non uicturum sese, nisi cum Chariclæa cōsuetudinem haberet. Ille uerò intempestiuum esse ratus id tēporis exprobrare Dinia, quapropter ex amicis unum sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi anteposuisset: diuēdita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, preciū illi attulit talenta tria. Quæ simulatque recepisset Dinias, haud clam erat Chariclææ: rursus subito formosus factus: rursus ancilla & literulæ, & ex postulatio, quæ iam diu sese non adisset, cōcurrerunt item adulatores applaudentes, ut uiderunt Dinia adhuc esse quod daret: cum autem pollicitus esset sese uenturum ad illam, uenissetque primo ferè somno, essetque intus Demonax Chariclææ maritus: siue quod alioqui persenserat: siue de cōposito: proditioneque uxoris (nam utrūque fertur) exiliens uelut ex insidijs, & atrium iubet ocludere, & Diniam comprehendī: ignem ac flagra minitans: neque non gladium tanquam in mœchum educēs. Ille porro reputans quibus in malis esset: uecte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Chariclæam, atque hanc quidem nō ictu uno, uerum etiam & uecte sapius, & postea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti. Deinde comprehendere conati: quum in hos quoque ferro insiliret, ipsi quidem aufugerunt. Dinias autem clam sese subduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram usque apud Agathoclem diuersabatur, pariterque

& quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, milites aderāt, (iam enim res erat diuulgata) comprehēsumq; Diniam, nec hunc iam inficiantē homicidiū, abducunt ad præfectū, qui per id tēpus Asiam moderabatur. Hic eū ad Perfarum regem remittit, nec ita multo post relegatus est Diniās in Giaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathodes autem cū reliquis in rebus nunq; abfuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unā est in iudicium comitatus, neq; usq; defuit officio. Porro ubi iam in exiliū profectus est Diniās, ne tū quidē desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Giaro, simulq; cum illo exulē agebat. At quum iam rerum necessariorum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unā cum alijs urinabat, quodc; hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissime inferuiuit, & ubi uita defunctus est, noluit unq; in patriam reuerti, uerū inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio an anni quinque præterierint, quod Agathodes in Giaro mortem obiit. ΤΟΧΑ. At utinam iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset, eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendam amicum Agathodem istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. ΜΝΕΣ. Audi iā & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauclerus Megarensis, adiurans profecto se testem factam esse. Aiebat enim nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum, collecticios quosdam homines uehentem, in his fuisse Euthydicum, unāq; cum hoc Damonem Chalcidensem, eiusdem amicum. At nati quidem eos æquales fuisse, uerum Euthydicum ualentē, robustumq;. Damonem contra, suppallidū atq; ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq; ad Siciliam usque feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterum ubi transmisso freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immaneis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatum mala? Vt uero iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antemna: præterea & funes quosdā trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis mediū, Damonē, qui in tanta iactatione nauisearet, uomuisse in mare propendentē. Deinde, ut cōiūcio naue uehementius in eam partem, in quā ille propendebat, inclinata, simulq; propellente fluctu: excidisse eum

prono

prono capite in pelagus, neq; nudum tamen uidelicet, ut misero uel nare commode liceret. Mox itaq; succlamasse quū præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Porrò Euthidicum simulatq; audisset (nam forte fortuna nudus in strato tum erat) abiecisse semet in mare: arreptoq; Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterant, luna scilicet relucente) unà iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorū calamitatem, uerū nequisse, quod uento præualido raperentur. Illud tamen fecisse, subera complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi narent, si quem forte ex eis nanciscerentur, postremo scanforia quoq; tabulata, quæ quidem erant neutiq; exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quisq; ædere queat in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare, usq; adeo sæuiens, q̄ comunicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorē aquæ sese adglomerantis, spumam undiq; efferuescentē, noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipientem, uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico, hunc autem incotanter insilientem, simulq; nantem, prorsusq; sollicitum, ne se prior Dæmon interiret. Sic enim profecto cognosces, quod haud ingenerosum hunc quoq; amicum, uidelicet Euthidicum, retulerim. **T O X A R I S.** Vtrum perierunt uiri Mæsiippe, an salus quæpiam ex insperato illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui. **M N E S.** Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quin hodieq; Athenis agunt, ambo philosophiæ dantes operam. Nā Simylus ea demum narrare poterat, quæ noctu uidere licuit, hunc delapsum, illum desilientē, simulq; nantes, quatenus per noctē dabatur aspicere. Porrò quæ post hæc acciderint, Euthidicus ipse narrat. Primum quidem, subera quædam forte nactos, suspendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iā sub aurotam annasse, consensiq; illis commode, deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiq; mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iā tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opulentis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quiq; uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat, **Legō Aretæo quidem matrem meam alendam, atq; in senectâ fouendâ, Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs.**

ptijs. Si quid autē interim acciderit alterutri, huius quoq; partem (inquit) alter habeto. Huiusmodi lecto testamēto, ij qui tenuitatē quidem Eudamidæ nouerāt : at amicitiam, quæ illi cū his uiris intercesserat, ignorabant, rē pro ludo iocoq; ducebant. Nemo certe aderat, qui non cum risu discederet, quod eiusmodi hæreditatem Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atq; ita aiebant. Si quidem persoluent Eudamidæ, superstites etiam ipsi hæreditatem tradēt mortuo. At hæredes, quibus ista erāt legata, ut audierunt, uenerūt illico, agnoscētes ratāq; faciētes ea, quæ erāt testamento mādata. Itaq; Charixenus quinque duntaxat dies superstes, diē obiit. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam nō ita pridem elocauit, ex quinque talētis quæ possidebat, duobus in propriæ filię dotē, duobus in amici filiam erogatis : Ac nuptias ambarum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, numnam leue amicitię argumentum exhibuisse, ad ita huiusmodi hæreditate, neq; deserto amici sui testamento ? an hunc quoq; in perfectis idoneisq; calculis ponim⁹, ut sit unus è quinque ? TOXARIS. Et iste quidem egregius, quāq; equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, qua fuit erga amicos : declarauit enim, quod & ipse eadem fuisset factur⁹ erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo : Zenothemim Charmolēum, Massilia oriundū. Commōstrabatur autē mihi in Italia, patriæ nomine legatum agenti, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat. Assidebat illi uxor in rheda iter faciēti, quū alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quū demirarer, si decorus ille quū esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam, is qui mihi eum commonstrabat, causam exponit, quare in id matrimoniarum incidisset : nouerat enim comperte omnia, nam ipse quoq; Massiliensis erat. Menecrati (inquit) huius foedæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse iisdem rebus par. Deinde aliquanto post, facultatibus exutus est ex cōdemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capeffendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanq; qui sententiā iniquam pronunciaffet. Ad hunc autē modū, inquit, nos Massilienses mulctamus, si quis corrupte iudicet. Grauius itaq; ferebat Menecrates : primū, quod esset condemnatus, deinde, quod è diuite pauper, postremo, qd' ex nobili repēte factus esset infamis, ac reiectitius. At præter cætera eū ipsa discruciahat filia iā nubilis, utpote annos decē & octo,

& octo, quā ne cū omni quidē patris substantia, quā ante condēnatio-
 nē possederat, dignatus fuisset quisq̄ ingenuus ac paup̄ facile accipere,
 quæ tā infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebat, idq̄ circa lunā
 crescētem. Hæc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, ani-
 mo es Menecrates. Neq̄ enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignū
 aliquem suo genere sponsum inuenerit. Atq̄ hæc eloquutus, statim ap-
 prehēsa illius dextra, deduxit domum. Ibiq̄ opes, quæ illi multæ erāt,
 partitus est cum illo, ac cœna parari iussa, conuiuio accepit amicos, &
 in his Menecratem, ueluti iam è necessarijs cuipiā persuasisset, ut puel-
 lam in matrimonium acciperet. Posteaq̄ autem conuiuium peregerāt,
 libassentq̄ dijs, tum uero plenum illi calicem porrigens, accipe, inquit,
 Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam hodie du-
 cturus sum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim ac-
 cepi, talenta quinq̄ & uiginti. Illo uero respondente, absit ne feceris, ò
 Zenothemis, nēue ipse usq̄ adeo insaniam, ut te neglectū, qui & iuue-
 nises, & formosus, cōspiciā cū deformi puella, ac debilitata coniugatū.
 Hæc, inquā, illo loquēte, hic spōsam adiūctam tollēs, abduxit in thala-
 mū: ac paulo post prodijt, ea deuirginata, atq̄ ex eo tēpore cū illa uiuūt,
 supra modū diliegns, & quēadmodū uides, circumferens eā. Et nō solū
 nō pudet matrimoniū, uerum etiā perinde atq̄ gloriās de eo, sic ostētat,
 p̄pterea qd' negligit corporis formā ac fœditatē, ad hæc opes & famā,
 tantū amici rationem habet Menecratis, neq̄ arbitratur eū sexcentum
 uirum sententia deteriolem esse factum, quantum ad necessitudinem.
 Quāq̄ pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Pu-
 ellus enim ei formosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neque
 diu est, quod tollens hunc pater intulit in curiam, frondibus oleaginis
 coronatum, ac pullis amictum, quo plus miserationis auo conciliaret.
 At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaq̄ curia com-
 mota super illo, remisit multam Menecrati, atq̄ ille iam rei, famæq̄
 restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hæc affirmabat
 Massiliensis Zenothemim amici gratia fecisse, haud mediocria, sicuti
 uides, neq̄ qualia passim Scythæ factitant, qui concubinas formosis-
 simas summa cura deligere dicuntur. Restat nobis quintu s. Neq̄ uero
 mihi uideor alium quempiam debere dicere, Demetrio Suniensi præ-
 terito. Nauigarat in Aegyptū Demetrius, unā cū Antiphilo Alope-
 censi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atq̄ ephēbus
 ephēbo conuixerat, pariterq̄ fuerat eruditus, ipse quidem Cynicam di-
 sciplinā sequutus, sub Rhodio illo sophista, Antiphilus uero meden-
 di scientiam exercuerat. At hoc temporis forte profectus fuerat in Ae-
 gyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memnonisque. Nam audi-
 uerat

uerat illas, quum essent sublimes, umbram non iacere: Memnonem autem uocem ædere, ex oriente sole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quod is itinere atque æstu defessus esset. Huic autem interea calamitas incidit, quæ singularem quempiam amicū postularet. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus: in ita societate cum sacrilegis aliquot, unà cum illis in Anubis templum irrupit: sublatoque deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neque non cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud Syrum deposuerant. Deinde forte comprehensi, (capti enim fuerant, diuidentes nescio quid) rem omnem protinus confessi sunt: districti in rota, deportati que uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto sublatas depromebant, sub lectica quadam in abdito cõditas. Syrus itaque illico uinctus: unaque herus huius Antiphilus: atque is quidem interea dum præceptorē audit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi qui fuerant hætenus amici, auersabantur hominē tanquam qui templum Anubis sacrilegio compilasset: seseque impiari credebant, si cum illo bibissent, aut edissent. Porro duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuasantes, fuga discesserunt. In uinculis igitur erat miser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim omnium, quantum in carcere erat, fontium scelestissimus, Porro præfectus carceris Aegyptius, homo superstitiosus, ratus sese gratum facere deo, atque illius ulcisci uices, grauis Antiphilo imminebat. Quod si quando defenderet, affirmans se nihil eiusmodi patrasse: impudens habebatur: atque hoc nomine multo etiã magis erat inuisus. Subægrotabat itaque iam, malèque habebat: nec mirum quippe qui humi cubaret, idque etiã noctu: neque crura sineretur protendere, ligno indusa: nam per diem catasta stringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cogebatur totus in uinculis esse. Ad hæc insuper domesticij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumque angustum prementibus: adeo ut uix respirarent: tum ferri stridor, ac somnus exiguus. Hæc omnia molesta erant, atque intoleranda: nimirum homini eiusmodi rerum insueto, minimèque ad tam durum uitæ genus exercitato. Quum uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere posset: reuersus est tandem & Demetrius, nihil dum sciens eorum quæ acciderant. Vt autem cognouerat quo in loco res esset, statimque curriculo ad carcerem uenisset: tum quidem admissus non est: propterea quod uespera iam esset: & carceris custos iam dudum oclusis foribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At mane quum esset ingressus: multis uidelicet precibus admissus: accedens multo tempore quærebat Antiphilum

philum: quippe malorum multitudine sic immutatum, ut agnosci non
 quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquenq; contemplabatur: eo-
 rum more, qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt in
 stragibus. Quod ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denome-
 nis filium: ne longo quidem tempore potuisset agnosci quisnam esset,
 usq; adeo præ malis erat transfiguratus. Vt uero ad uocem agnitam re-
 spondisset, atque ad eunte illo comam diduxisset: eam à uultu abigens
 sordidam atque impexam, ostendit sese quis esset. Hic ambo collapsi
 sunt: oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Verum ali-
 quanto post, posteaq; & ipse sibi redditus: & Antiphilū recipiens De-
 metrius, de singulis esset illum diligēter percontatus: bono animo esse
 iubet. Tum dissecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquum
 autem illi donat, detractis illi putribus atque detritis, quibus erat oper-
 tus panniculis. Atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius
 agens, in seruiensq;. Locans enim sese ijs, qui uersabantur in portu mer-
 catoribus, à mane ad medium usque diem, oneribus gestandis non pa-
 rum lucri faciebat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem carcerari-
 o in manum dabat, quo illi mansuetum hunc, ac pacatū redderet. De
 reliquo autem, in amici curam affatim suppeditabat. Atque interdum
 quidem aderat Antiphilo, quo illum consolaretur: ubi uero nox occu-
 passet: pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, substratisq; frondi-
 bus, acquiescebat. Et in hunc quidem modum aliquamdiu degebant:
 ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atq; ob id mitius ferret cala-
 mitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam: idq;
 ut putabatur ueneno, & custodia exactissime obseruata: neq; deinde
 quisq; admissus in domiciliū uinculis liber. Quas ob res dubius atque
 anxius: quum alia uia non pateret, qua liceret amico adesse: adito præ-
 fectione collega, seipsum defert, tanq; in irruptione templi Anubis cōmu-
 nem operam addidisset. Id simulatq; confessus est: abductus est illico
 in carcerem, ac ductus ad Antiphilum. Nam hoc magnis precibus uix
 obtinuerat à carcerario, ut proxime Antiphilo, atq; eadem in trabe uin-
 ciretur. Hic igitur uel maxime declarauit, quanto in illum fuerit amore,
 quum sua ipsius incōmoda negligeret, cum & ipse interim ægrotaret: il-
 lud autem curæ haberet, quo pacto fieri posset, ut ille & quàm plurimū
 dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita cōmode tolerabant, cōmu-
 nicatis inter ipsos malis: donec aliquāto post, tale quiddā accidit, quod
 finem fermè eorum imponeret calamitati. Siquidem è uinctis quispiā,
 haud scio unde nactus limam: adiūctis coniuratis captiuorū plerisq;
 catenam insecuit, qua seriatim erant astricti, cyphonibus in hanc inser-
 tis, soluitq; omnes. Qui quidem facile trucidatis, quippe paucis custodi-
 bus: cōglo-

bus, cōglobati profiliere. Atq; hi quidem illico quò quisq; poterat, dissipati: postea pleriq; sunt comprehensi. Porrò Demetrius & Antiphilus inibi remanserunt: Syro quoq; retento, qui iam aufugere parabat. Ut autē diluxisset: Aegypti præses, cognito quod acciderat, emisit quidem qui illos insequerentur: accersitis autem ijs, qui erant cum Demetrio, soluit à uinculis collaudatos, quod soli nō aufugissent. At illis haud qua cōs fat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat autē Demetrius, sibi cōs non mediocribus in rebus iniuriam fieri prætendebat, si pro maleficis habitis, uiderentur uel cōmiseratione, uel ob id laudis, quod non aufugissent, dimitti. In summa, compulere iudicem, ut causam exactius excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos cōmeritos, collaudatos illos, Demetrium autem seorsum quoq; admiratus, liberos esse iussit, consolans super pœna quam tulerant, præter ius in uincula coniecti. Quinetiam ambos munere profectus est: idc; de suo: Antiphilum drachmarum decem milibus, bis tanto Demetrium. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autē sua quoq; uiginti milia relinquēs amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tantum hoc loquutus Antiphilo, merito sibi iam ignoscendū uideri, quod tum ab eo discederet. Neq; enim sibi opus fore pecunia, quoad is p̄seueraret esse, qui erat: uidelicet qui possit paucis esse contentus, neq; illū amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxaris amici græci. Quod nī initio notasses nos, tanq; qui uerbis nos iacta remus: idem profecto relaturus eram tibi cōplures orationes, atq; eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quū interim pro seipso nihil responderet: pro Antiphilo uero lachrymas funderet, atq; etiam supplex esset: totāq; causam in sese reciperet, donec Syrus flagris cæsus, ambos eos liberos fecit. Hoc igitur paucos è plurimis, quos mihi primum memoria suggestit, tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos. Quod reliquum est, iam decedens à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porrò uti Scythas his non inferiores referas, sed longe præstantiores, tibi ipsi curæ fuerit: siquid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verum oportet strenuū præstare uirum. Etenim res quædam uehementer ridicula tibi contigerit, si cum Orestem ac Pyladem admodum sophisticè laudaris: pro Scythiā dicens, orator ignauus appareas. **TOXA**. Recte tu quidem Mnesippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua exectur, uictō in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidem quemadmodū tu, uerbis phalerans atq; exornās (neq; enim is Scytharū mos) præsertim quū res ipsæ longe magis loquātur, quā uerba. Nihil autem eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi tu cōmemorando laudibus extulisti

extulisti, puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem, aut si quis amici filia nubenti pecuniolam donauerit, duo talenta, ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certo sciat se paulopost esse soluendū. Admodum enim leuia ista: neq; quicquā inest in his, uel magni negocij, uel uirile quod sit. Cæterum ego tibi referam multas cædes, bellaq; & mortes, amicorū causa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cum Scythicis conferantur. Neque tamē isthuc sine causa facitis. Sed merito parua ista miramini: propterea quod non sunt uobis admodum graues occasiones declarandæ amicitia, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodum nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tempestate enim tibi opus fuerit, ad hoc ut digno scas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus, aut ubi forte concurrimus, pro pascuis prædāq; pugnamus. Hic potissimum opus est bonis amicis, eoq; quā firmissime constituimus amicitias, sola hæc arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudicātes. Prius autem uolo tibi cōmemorare, quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quēadmodum uos: neq; si quis æqualis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuum quempiam uirum conspexerimus, quicq; præclara facinora patrare possit, in hunc omnes studio incumbimus, & quod uos in ambiendis coniugijs, id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne uidelicet frustremur amicitia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicitias cæteris repulsis, delictus est quispiam, protinus foedus initur, ac iusiurandum, quod sit maximum: nimirum & uicturos eos pariter, & mortem oppetiturum, si sit opus, alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simulatq; incisus digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, nō est quicq; quod deinde nos queat dirimere. Admittūtur autem ad huiusmodi foedera, ad summū tres. Nam qui multis sit amicus: is eo loco habetur apud nos, quo communes istæ atq; adulteræ uxores: arbitramurq; iam nō perinde firmā illius amicitia fore, posteaq; est in plures partes dissecta. Exordiar autē ab his, quæ nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cū Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidem isthuc initio sum pollicitus. Non enim per Ventum & Acinacem, quicquā mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. MNESIP. Equidē tuum iusiurādum haud magnopere desiderabam: proinde recte facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? An nō tibi uidetur esse dij, Vetus & Acinacis? Adeo ne te fugit, quod nihil sit maius mortalibus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum &

Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tanquā qui uitæ sit causa: per Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. **MNESIP.** Atqui si ista idonea causa est: profecto multos alios quoque deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, funem, atque his cōsimilia. Quādoquidem uariis est iste deus interitus, atque innūerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. **TOXA.** Vide quā cōtentiose nūc, quāque litigiose isthuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisque ac disturbas orationem meam. At ipse loquēte te, silentiū agebā. **MNES.** Age, non sum isthuc posthac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge confidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi silebo. **TOXA.** Quartus igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant, ac mutuum sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionē nostrā Sauromatæ, cum equitum decem milibus: peditum autē ter tantū aduenisse ferebatur. Ii nimirum quum in nos irruissent imparatos, neque expectantes illorum insultū, omnes quidē cedere cogūt, complures autem repugnantes occidunt, nōnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tranans in ulteriorē fluminis ripam, ubi nobis dimidiū copia, rum, & pars curruū erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utrāque Tanaidis ripam. Protinus itaque & prædas abigebant, & captiua abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atque ijs plerisque cum uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresque nostras cōstuprabant. Nos porro rem indigne tulimus. At Amizoca quū duceretur (erat enim captus) nominatim in clamauit amicū, misere uinctus, simulque calicis & sanguinis cōmonefecit. Quod simulatque exaudierat Dandamis, nihil etiā contatus, spectantibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerunt in illū: iam confixuri, nisi succlamasset: **Zirim.** Hoc uerbi si quis sonuerit: postea nō interimūt, sed recipiunt, tanquā dederentem sese precio redimendū. Moxque ad illorum ducem adductus, reposcebat amicum: ille redemptionis precium postulabat. Neque enim prius dimissurum sese, nisi maximū pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quod siquid est quod nudus præstare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ista uis: me ipsum huius in locum recipe, & abutere ad quodcumque tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quum temet dedideris. Quin tu parte eorum quæ possides tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atque hic protinus exhibuit eruendos. Deinde ubi essent execti: itaque precium

precium

precium persolutum esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est
 innitens illi: unâq; tranantes, incolumes ad nos redierunt. Id factum ani-
 mum reddebat Scythis omnibus, neque iam uictos esse rebantur sese,
 quum uiderent, quod apud nos esset bonorum maximum, id nōdum
 esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mentem, & in
 amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem in-
 cutiebat: reputantibus cum cuiusmodi uiris, si se præparassent, essent pu-
 gnaturi: tamen si tum quidē ex improviso superassent: proinde sub no-
 ctē relictis maxima ex parte pecoribus, incensisq; curribus, fuga sese
 subduxerunt. Porro Amizoca non tulit diutius, ut uideret ipse, amico
 cæco Dandamide, sed ipse semet exoculauit. Atque ita sedent ambo,
 omniq; honore à populo Scytharū publicitus alūtur. Quid tale Mne-
 sippe uos referre possitis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem
 alios ad istos quinq; adiungere: etiam citra iusiurandum, si ita uis, ut &
 multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quē
 talem narrasses, non sum nescius, quantas adornandæ rei gratia phale-
 ras narrationi fueris admixturus: quemadmodum supplicarit Danda-
 mis: & quomodo sit excæcatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, &
 quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, benèque omi-
 nantes, atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures sole-
 tis artificio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belit-
 tam, huius Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à leone,
 Basthen amicum conspexisset: nam forte simul erant in uenatu, iamq;
 leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniet,
 desiliens & ipse, inuolauit in tergum beluæ, reflexitq; in sese prouocās,
 auertensq; atque inter dentes digitos inferens, conatus quoad licuit,
 Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo,
 ad Belittam sese conuertit, atque ipsum quoque circumplexus occidit. At
 ille moriens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit.
 Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duo-
 bus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione
 leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lonchata,
 & Arfacomæ amicitia. Hic enim Arfacomas deperibat Mazæam Leu-
 canoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungere-
 tur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id tēpo-
 ris tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio
 igitur quum Mazæam uidisset proceram atq; decoram uirginem, amo-
 re captus est, grauiusq; discruciabatur. Iam itaq; quæ de tributis age-
 bantur, erant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioq; accipiebat,
 mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conui-

uio petant puellas, narrantes quinam sint, quibusq̄ rebus fr̄ati, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atq̄ id tēporis forte fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij, in his erat & Tigrapates, Lazorum princeps, & Adyrmachus, Machlyinæ dux, alijsq̄ cū his permulti. Oportet autem unumquēq̄ procum, posteaq̄ exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis, tacitumq̄ accumbere: Deinde peracto conuiuio, postulata phiala, uinū in mensam effūdere, atq̄ ita sponsam ambire, multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hūc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentq̄, regna & opes cōmemorantes: tandem Arfacomas, postulata phiala, non libauit (neque enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed haustum bibens: Da mihi Rex, inquit, filiam tuam Mazæam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uero admirāte (sciebat enim rex pauperem Arfacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteq̄ quantum pecorum, aut quantum habes plaustrorū Arfacoma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imò nec plaustra, inquit, possideo, nec armēta: uerum sunt mihi duo amici, honesti, probiq̄, quales alijs Scytharum nemini. At tum quidem ista dicens, risus est, contemptūque habitus, uisusq̄ temulētus. Mane uero reliquis pr̄latus est Adyrmachus, iamq̄ sponsam abducturus erat in Mæotidem ad Machlyenses. Porro Arfacomas domum reuersus, amicis indicat, quemadmodum reiectus esset à Rege, risuq̄ habitus in conuiuio, quū pauper esse putaretur. Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ô Lonchata atque Macenta, uestrāque beneuolētiam longe pr̄stare, multoq̄ firmiorem esse Bosporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me subsannauit, contempsitq̄: & Adyrmacho scilicet Machlyensi tradidit asportandam sponsam, quod aureas phialas se diceret habere decem: præterea currus quaternis sedilibus octoginta: ad hæc ouium bouinq̄ multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinē operosa pocula, & currus grauis. Proinde, ô amici, dupliciter excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominū illata, nō mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unumquēq̄ è nobis tertia contumelia pars pertinebat: si modo ita uiuimus, quemadmodū cœpimus quum coniūgeremur: nimirū ut unus homo simus, ijsdē dolētes, ijsdēmq̄ gaudētes. Imò, inquit, Lonchates, unusquilibet è nobis totus iniuria afficiebat, tū quū in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negocium suscipiamus.

Atq̄

Atq; ego quidem recipio Arfacomæ me caput apportaturū Leucano-
ris. Tu uero sponsam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At
tu Arfacoma, inter hæc (nam his peractis uerisimile est exercitu ac bel-
lo fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; alia
rum rerum uim, quantam potes maximam. Facillime autem plurimos
adiunxeris: partim quod ipse strenuus, partim quod nobis non pauci
sunt familiares: Maxime uero si defederis in terгоре bouis. Hæc ubi
placuisent, hic quidem quantum potuit, rectà profectus est in Bosporū,
puta Lonchates: alter, id est, Macetes ad Machlyenses, eques uterq;
At Arfacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familia-
bus uim hominum armauit. Demum & in terгоре bouis defedit. Con-
suetudo autem de sededo in terгоре bubalo huiusmodi est apud nos.
Vbi quis ab alio læsus est, cupitq; ulcisci, neq; par esse pugnae uidetur:
tum boue immolato, carnes frustulatim concisas, igni torret. De hinc
ipse porrecto humi corio, sedet in eo: in tergum reductis manibus, mo-
re eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc quidem apud nos maximū
est supplicandi genus. Appositis autem bouis carnibus, adeuntibus do-
mesticis: præterea si quis alius uelit, quisq; partem sibi sumit, ac dextro
pede tergum bouis calcās, pro facultate pollicetur: hic quidem equites
præbiturum se quinq; suo pte cibo, suocq; stipendio: ille decem, alius plu-
res, alius armatos pedites quot possit, atq; qui pauperrimus, seipsum
duntaxat. Colligitur itaque in tergo bouis, ingens nonnunq; multitu-
do. Et huiusmodi quidem exercitus, & certissima fide cohæret, & hosti-
bus expugnatu difficillimus est: non aliter, quàm si iureiurādo esset ad-
actus. Nam in tergum ascendisse, instar iurisiurandi est. Arfacomas igitur
his in rebus procurandis satagebat: coieruntq; illi equites quidem
circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiscue, uicies mille:
At Lonchates ubi ignotus peruenit in Bosporum. Regem adit, tractā-
tem quiddam de regni negocijs, aitq; uenire quidem sese publico Scy-
tharū nomine, sed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere ius-
sisset: De publicis, inquit, negocijs, hæc in præsentiarum denūciat Scy-
thæ: ne uestri pastores in planiciē usque transgrediantur, sed intra Tra-
chonem pascāt. Cæterum latrones de quibus ex postulatis quod regio-
nem uestram incurserunt: negant eos publico consilio emitti, sed priuatim
sui quenque lucri causa prædari. Quod si quis illorum deprehendatur:
tui arbitrij esse, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denunciāt. At
ego tibi indico, grauem in uos insultum futurum ab Arfacoma Ma-
riantæ filio, qui nuper legatū egit apud te, idque (opinor) quū filiā tuā
postularit, non assequutus sit abs te: ob id indignatur, sedetque in ter-
gore taurino septimum iam diem, contractusque illi est exercitus

haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipse, cogi uim copiarum
 in tergum bouis. Quod autem aduersum nos cogerentur, quodq; Ar-
 sacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atq; in te, inquit Lon-
 chates, hic apparatus cōstituitur. Mihi autem inimicus est Arfacomas,
 grauiusq; fert, quod sibi præferat à natu maioribus, & quod in omni-
 bus illo uidear esse præstātor. Quod si mihi sponderis alteram filiā
 tuā Barcetim, alioqui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus
 caput eius apportauero. Spondeo Rex inquit, uidelicet supra modum
 formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quam ob causam
 iratus esset Arfacomas: nimirum ob nuptias, tum & aliās quoq; metue-
 rit semper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te præstiturū pacta,
 neque inficiaturum. Id quum fieret, iamq; resupinatus in cœlum iurare
 uellet: Absit, inquit, ut hic, ne quis spectantium conijciat, qua gratia iu-
 remus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, oclusis foribus ius-
 iurandum ædamus, ubi nullus exaudiat. Nam siquid horum inaudie-
 rit Arfacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc nō
 parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem absistite quā lon-
 gissime. Neq; quisq; ad templum adeat, quem ego non accersuero. Po-
 steaq; igitur ipsi quidem introgressi sunt, satellites autem procul absti-
 terunt, uibrato gladio, simulq; altera manu obturato ore, ne uociferaretur,
 ictū in pectus adegit. Deinde caput defectū, sub chlamyde tenens
 prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiq; sese dicens adfu-
 turum, tanq; ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atque ita reuer-
 sus eò, ubi equum uinctū reliquerat, conscenso illo, redequitauit in Scy-
 thiam. Porrò nemo est eum insequutus: quippe diu ignorantibus Bos-
 porinis, quod acciderat, tum ubi rescissent, factiose de regno decertanti-
 bus. Hæc itaque gessit Lonchates præstititq; promissum allato Leuca-
 noris capite. Porrò Macentes in uia factus certior super his, quæ
 in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusque illis nun-
 cium attulit de Rege trucidato. At populus, inquit, te Adymache,
 gener cum sis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipse prior occupans, im-
 perium arripas, in rebus perturbatis obortus, puella uero te sequatur à
 tergo in curribus. Facile enim isthoc pacto tibi conciliaueris multitudi-
 nem Bosporanorum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego porrò
 non solum Alanus sum, uerumetiam sponsæ tuæ cognatus maternus:
 siquidem nostra è gente Masteram Leucanor asciiuit uxorem. Et nunc
 tibi adsum, missus à Masteræ fratribus, qui sunt in Alania: denuncianti-
 bus ut quā potes ocyslime, te recipias in Bosporum, neque per ne-
 gligentiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui ta-
 met si frater nothus est Leucanoris, tamē Scytharum partibus semper
 fauit

fauit, cum Alanis similtates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademq; lingua cum Alanis. Cōmune enim horū utrūq; Alanis cū Scythiis, nisi quod nō magnopere comati sunt Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoque illis erat affimilis, uidelicet de tonsa coma: quatinus conueniebat Alanum minus esse comatum, quàm Scytham. Itaq; his rebus factum est, ut illi fides haberetur, putareturq; Masteræ ac Mazææ cognatus esse. Et nunc, inquit, ô Adyrmache, ad utrumuis paratus sum: uel proficisci tecum in Bosporum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac spōsam adducere. Isthuc equidē, inquit Adyrmachus, longe malim, quādoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam si nobiscum unā proficiscaris in Bosporum: unum duntaxat equitem numero addideris. Quod si mihi uxorem aduexeris, multorum instar fueris. Atque ita factum est, & hic quidem iter ingressus est. Macentæ tradens ducendam Mazæam, quæ uirgo etiā dū erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubisset, impositam equo (nam id curarat, ut alius quidem eques sese cōsequeretur) tum insiliens & ipse, nequaquā deinceps ad Mæotim iter faciebat, sed deflectēs ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitræorum montibus, quum uirginem interim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra triduum à Machlyensibus in Scythiam usque p̄mensus est uiam: statimq; equus eius ubi destitisset à cursu, paulisper astans, exanimatus est. Porrò Macentes Arfacomæ Mazæam in manum dans: Accipe, inquit, à me quoque id, quod sum pollicitus. At illo ad insperatum spectaculum stupefacto, gratiasque agente: Desine, inquit, Macentes: ac noli me aliū à te ipso putare, nam mihi profecto gratias agere ob hæc quæ feci, perinde est, ac si sinistra mea gratias agat dextræ, quod uulneratæ sibi subministravit, atq; officiose curā egit ægroantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus: si iam dudū cōmissi, & quatenus licet in unum conflati, magnum adhuc esse credamus, si qua pars nostri officiose quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit, quum pars sit totius beneficio adiuti. Atque ad hunc quidem modū Arfacomæ gratias agenti, Macentes respondit. Cæterū Adyrmachus ubi sensit insidias, non perrexit ire in Bosporum: iam enim Eubiotus rerum potiebatur, accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuersatus: uerum in patriam reuersus, contractis ingentibus copijs, per montuosa irrupit in Scythiam, pauloq; post irruit & Eubiotus, cum Græcos undecunq; poterat secum ducens, tum Alanos & Sauromatas accersitos, utrinque uicies millenos. Coniunctis autem copijs, Eubiotus atque Adyrmachus nonaginta milia confecerunt. Atque ex his tertia pars equites sagittarij, nos autem (nam & ipse ad hanc expeditionem con-

nem con-

nem contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum instructos centum) contractis haud multo minus triginta milibus, unà cum equitibus operiebamur insultum, ductore Arfacoma. Ut autem adiuuantes illos conspeximus, contra duximus agmen, præmissis in hostem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter esset pugnatum: tandem cessere nostri, interrupta phalange. Postremo in duo dissectum est uniuersum agmen Scythicum: pars subduxit sese, non omnino palàm uicta: uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus insequi non auderent: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenses, unde quæq; cædebant, confertim iaculis emissis, atq; sagittis, sic ut uehementer laboraretur à nostris, qui tenebantur obsessi. Et iam pleriq; arma proiecerant, quorum in numero forte erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios sese periculis obijciunt. Hic quidē adusto femore, puta Lonchates: Porrò Macentes securi sauciato capite, tum conto in humerū impacto. Quod simul atq; sensit Arfacomas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ratus, si desertis amicis non adesset, subditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere cœpit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim animi non sustinerint, sed uiam illi fecerint, ut transiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gladio, ad zonā usq; dissecuit. Quo fuso, dissipata est omnis acies Machlyensium, paulopost & Alanorum: Denique cū his Græci quoque. Atq; ita redintegrato prælio, nos superiores exitimus, diuq; sumus insequuti trucidantes, donec nox finem imposuit. Postero die ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atq; amicitiam orarent. Bosporani duplicatū tributū pensuros sese pollicebantur: Machlyenses obfides duros se cōfirmabāt. Alani ita eam inuasionē cōpensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomine uellent aggredi, quibuscū multo iam tempore nobis fuerat simultas. His de rebus auditis suffragijs, in primis autem Arfacomæ & Lonchata: pax inita, duob; illis cuncta pro arbitrato suo moderantibus. Huiusmodi Mnesippe, audēt Scythæ amicorū causa facere. MNESIP. Tragica profus, ô Toxari, fabulisque similia. Et propicius sit Acinaces & Ventus, per quos iurasti: si quis ista non credat, non admodū reprehendendus esse uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficiscatur. Quanquàm non me deterrebis non habendo fidem, quo minus & alia his consimilia referā, quæ nouerim à Scythis esse gesta. MNES. Tātū ne lōgū facias, uir optime, neq; usq; adeo admissis, uagisq; utare sermonibus: ut nūc sursum ac deorsum Scythiā, Machlyanāq; percurrēs: deinde

deinde in Bosphorū discedens: postremo rediens prorsus abutare silentio meo. TOXA. Parendum tibi & hanc præscribēti legem, dicendūq; paucis, ne fatigeris unā nobiscum, audiēdo circūcursitans. Quū magis ausculta, quæ in meipsum amicus Sisinnes noīe præstiterit. Quin enim Athenas relicta patria proficiscerer, idq; cupiditate Græcanicarum literarū, appuleram Amaltrim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe dislita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autē Sisinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res qualdam importatas in portu spectassemus, in eumq; è naui subduxissemus, emimus, nihil suspicantes mali, interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eū diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognito quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant, uel hospite, ueriti ne pleriq; sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadringentos, tum uestium permultū, ad hæc rapetia quædam, deniq; quicquid habueramus. Consultabamus igitur hisce derebus, quid esset faciendum, omniū rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis statim demerso in ilia acinace, uitam fugere, priusq; ignauū quippiam, aut indignū esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sisinnes cōsolabatur, obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die baiulandis è portu lignis, allata mercede uictum suppeditauit, mane autē obambulans in foro, pompam quandam aspexit iuuenem (quemadmodū aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirum uirum lecti, uti mercede proposita, singulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negotij conditiones audisset, accedens ad me, Caue posthac, inquit, Toxari, ne te ipsum pauperem dixeris. Siquidem tertio abhinc die diuitē te reddidero. Hæc ait, atq; interea ægre parato uictu, quū iā spectaculū esset institutū, spectabamus & ipsi, etenim assumptū me duxit in theatrū, tanq; ad iucundū aliquod, nouumq; spectaculū Græcorū. Ergo ubi cōsedissemus, spectabamus. Ac primo quidē feræ partim iaculis cōfixæ, atq; à canibus agitata, partim in homines quosdā uinctos emissæ, nocentes quospiam, ita ut conijciebamus. Ut autem prodierūt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuvene quodā prægrandi, dixisset præco. Si quisq; uelit cū hoc singulari certamine cōgredi, prodeat in mediū, præmiū pugnæ accepturus drachmarū decem milia. Ibi prius assurrexit Sisinnes desiliēs, polliceturq; se dimicaturū, simulq; poscit arma. Tū acceptā mercedē, decē milia mihi deferens, in manū dat. Si uicero, inquit, Toxaris, unā pficiscemur, suppetetq; com-

meatus,

meatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidem corpus muniuit: at galeam nequaquam imposuit, sed nudo consistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis deflueret. Ego interim iam metu præ mortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersariū obseruās, ferit in pectore, transfigitque: ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo incubebat: parumque aberat, quin ipse quoque efflaret animam. At ego accurrēs erexi, animumque reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domum deportaui: multumque temporis curatus à medicis, superuixit quidem, hodieque agit apud Scythas, ducta in matrimoniū sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe non apud Machlyenses, neque in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amastriani, qui de pugna Sifinnæ memorant. Finē iam faciam: si tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Appulit aliquando Abauchas hic in Borystenensium ciuitatem secum adducens & uxorem, quam unice diligebat, liberos duos, alterum quidem masculum lactentem: altera uero erat puella septem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes, atque is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cū quibus dum pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidem posset præ cruciatu. Itaque noctu dormientibus illis (nam forte in cœnaculo quodam diuersabantur) ingens ortū est incēdium, omniaque circumdusit, iamque flamma undique domum circumdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulsa uxore, quæ inhærebat, iussaque ut ipsa sese seruaret, amico in humeris sublato descendit, perripensque euasit, ita ut nequaquam incendio læderetur. Vxor infantē baiulans consecuta est, monens puellulam, ut sese consequeretur. Ea uero semiusta, abiecto ex uulnere infante, uix exiit è flamma. Deinde puella unā cum illa ueniens, penè & ipsa extincta est. Post hæc quum probro obiectaret quispiam Abauchæ, quod desertis liberis, atque uxore, Gyndanem extulisset: Imò liberos, inquit, denuo parere haudquaquam difficile: tum incertum, an hi boni sint futuri: porro amicum diu fuerit, priusquam inueniā talem, qualis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis est exploratus. Dixi Mnesippe, è pluribus his quinque propositis, iam tempus est pronuciari, utri nostrū, aut linguā, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus est iudex? MNESIP. Nemo. Neque enim constitueramus narrationis arbitrum. Sed scin quid agemus? Quandoquidem in presentiarum, nullo proposito scopo, sumus iaculati: de integro

ES. ERAMO RO
 ego delictis libro, al
 tere fiamur, et tu
 tra dicit hoc crude
 lo hinc puro, nullar
 em neq pulchriore
 mensur ex hoc die i
 emq maximis potit
 tatis uterq habitur
 memosin summa
 do tresq poplar
 tatis manibus, ter
 no pes illi fuerunt
 ni amicitia coniar
 NESIP. Verum
 nobis amicitiam
 namus, id multo
 ulmodi non ob
 TOXAR. Placent
 Gracia ego tibi, si
 un ut sis sciens, neq
 amicos nasci li
 is
 LUCIANI TO
 Eramo
 RE
 CHRISTO
 Renato q
 Ro
 Vm mltis
 ven qz p
 tias, tu p
 ad Italik
 cellitru di
 ter tu Eralmi com
 illum quidem il
 co arguendū que
 pponibus uel ma

de integro delecto arbitro, alia amicorū paria apud illum referamus: deinde uter succubuerit, ei tum quidē amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quādo tu amicitiam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam esse mortalibus possessionem hac præstantiorem neq; pulchriorem: quin ipsi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam usq; uitam simus amici, utriq; uidentes, utriq; maximis potiti præmijs: uidelicet p̄ unica lingua, unāq; dextra, binas uterq; habituri: atq; insuper oculos quoq; quaternos, pedesq; quaternos: in summa, duplicia omnia. Eiusmodi nāq; quiddam est: cum duo tresq; copulantur amici, qualem Geryonē scriptores depingunt, senis manibus, ternisq; capitibus hominē. Siquidem (ut me fert opinio) tres illi fuerunt, qui cōmuniter omnia gererent: ut dignum est his, qui amicitia coniuncti sunt. TOXAR. Probe dicis, atq; ita faciamus. MNESIP. Verum neq; sanguine opus est Toxaris, neq; Acinace, qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quod eadem amamus, id multo certius est calice illo quem bibitis: propterea quod huiusmodi non obligationem, sed animum postulare mihi uidentur. TOXAR. Placent ista, iamq; amici atq; hospites simus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, si quando in Scythiam perueneris. MNESIP. Nimirum ut sis sciens, nequaq; me pigeat uel longius etiam proficisci, si tales amicos nancisci liceat, qualem esse te Toxari ex tua oratione conijcio.

LUCIANI TOXARIS SEV AMICITIAE, DES.

Erasmus Roterodamo interprete, finis.

REVERENDO IN

CHRISTO PATRI AC DOMINO, D.

Renato episcopo Carnutensi, Erasmus

Roterodamus S. D.

Vm multis modis compertū haberem, ornatissime pater, q̄ cādide de meo ingeniolo, meisq; nugis tum sentias, tū prædices, uir alioqui naris emūctissimæ: Iamq; ad Italicum iter accincto, per itineris comites nō liceret celsitudinem tuam interuifere: ut esset tamen interim quod te tui Erasmi commonefaceret, Luciani pseudomantem misi, sceleratissimum quidem illum, sed quo non alius sit utilior ad deprehendendas coarguendāsque quorundam istorum imposturas, qui hisce quoq; tēporibus uel magicis miraculis, uel ficta religione, uel adsimu-

g latis

latis condonationibus, alijsq; id genus præstigijs, uulgo *fucum facere* solent. Eum igitur leges, uti spero, nõ modo cum fructu aliquo, uerum etiã summa cum uoluptate, propterea quod intelligam te, licet præter generis claritatem, fortunæ splendorem, muneris autoritatẽ, serijs illis ac tetricis studijs absolutum, non solere tamẽ admodum ab his etiam elegantioribus Musis abhorre: & huiusmodi lusus nec inamcenos, nec infrugiferos arduis negocijs libenter intermiscere. Porro quicquid est, uel nigri salis, quem Momo tribuunt, uel candidi, quem Mercurio ascribunt, id omne in uno Luciano copiosissime reperias licebit. Carnutenis oppidi, tam splendidum profecto, tamq; celebre phanũ, fulmine conflagrasse, dici non potest quàm feram acerbe. Bene uale in reditum ex Italia nostrum. Luteciã, Anno M. D. V.

LVCIANI ALEXANDE

DER SEV SPEVDOMANTIS, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

V quidem charissime Celse, leuẽ forte quãdam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cum iniungis ut Alexandri Abonotichitæ impostoris uitam, cõmentã, neq; non audaciam præstigiãsq; libro complexus, uoluerim ad te transmittam. Verũ si quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto nõ minoris sit negocij quàm Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis proderet: tantus hic scelere, quãntus ille uirtute. Attamen si candide ignoscenterq; legere uoles, & quod narrationi deerit, id ex te imputare atq; addere, conatum hunc te autore capeßsam, & Augæ bubile si nõ omne, at certe pro mea uirili repurgare nitãr, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quãmẽ immensus fuerit fimus uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriã literarumq; monumentis tradi uirum longe sceleratissimũ: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaquã oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam & amplissimo theatro spectari à simijs aut uulpibus discerptum: quãtẽ si quis hoc crimẽ nobis impegerit, poterimus & ipsi nos exemplo quodã simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epiãteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarum

rarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoque
 responsurus est. Nam is quidem Tillibori latronis uitam describere
 non est grauatus. Nos uero multo crudeliorē latronem memoriæ pro-
 demus, quippe qui non in syluis ac montibus, sed ipsis in urbibus sit la-
 trocinatus: neq; qui Minyam tantum, aut Idam sit pergrassatus, neq;
 paucas quasdam Asiæ partes, uidelicet desertiores depopulatus, sed
 qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo comple-
 rit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem, effigiem eius quoad
 potero proxime uerbis adumbrans: tamen si non sum admodum pin-
 gendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi repræsentem, proce-
 rus erat, & aspectu decorus, planèq; specie diuina quadam ac maiesta-
 tis plena, colore candido, barba non admodum hirsuta, coma partim
 natia tectus, partim appositicia: sed hac adeo scienter efficta, ut uul-
 gus ferè non sentisceret imitatam asciticiamq; esse. Oculi uehementer
 acres ac uersatiles, tum diuinum quiddam relucens. Vox dulcissima
 pariterq; clarissima. In summa quo ad has res, nulla ex parte poterat
 improbari, ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Cæterū mens
 atq; animus: ô malorum depulsor Hercules, & auersor tristium Iupi-
 ter, seruatoresq; Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quàm
 cum eiusmodi quopiam habere cōmercium. Siquidem ingenio, soler-
 tia, acumine longe præstabat cæteris mortalibus. Tum curiositas, docili-
 tas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas, horum unumquodq;
 supra quàm dici possit, illi suppetebat, quibus tamen pessimam in par-
 tem est usus. Et quū haberet arma tam egregia sibi suppeditata, illico
 nimirum omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus eua-
 sit, uel superior Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, So-
 strato. Nam ipse cum aliquādo Rutiliano scriberet genero, modestissi-
 mēq; de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimilabat. Atqui ueniam
 mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem sapiens, ac mente diuina: cæte-
 rum si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed
 heus tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ cōtumeliam me di-
 cere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum cōmittere. Verum si
 quis deterrima, quæq; & probrosissima, quæ de Pythagora per calu-
 mnam feruntur (quibus equidem haudquæq; fidem perinde ut ueris
 habuerim) si quis tamē conferat in unū, ea nimirum omnia, uix etiam
 minimā particulam adæquent Alexandrinæ uersutiæ. Prorsum enim
 imaginare mihi, & cogitatione finge, quàm maxime uariā ingenij tem-
 peraturam, indoleriq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijsq; confu-
 sam, promptam, audacem, uersatilem, & ad efficiendū quæ cogitasset
 nullum refugientem laborem, appositam ad persuadendum, cuiq; fa-

tile fides habenda uideretur: tum quæ mire simularet optima quæq; ea quæ à mente essent diuersissima, præ se ferret. Primum igitur nemo cum illo congressus est, qui non hac cum opinione discesserit, ut eum mortalium omnium optimum æquissimumq; præterea simplicissimū minimèq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus, quū nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret animum. Ita quū esset adolescentulus adhuc, formosus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescēte: id quod licebat partim è stipula coniicere, partim audire ex his qui ita prædicabant: passim sese prostituēbat, ac mercede sui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuisset. Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præstigiator, ex eorum numero, qui magiam & diuinas incantationes profiterentur, tum illectamenta ad cōciliandam in amoribus gratiam, malorum immisiones in hostes, rationem eruendi reperiendiq; thesauros, hæreditatum successiones. Hic ubi conspiceret bene ingeniatum puerum, atq; ad subministrandū arti negocióq; suo propensissimū: utpote qui non minus illius adamaret maleficiū, quàm ipse huius formam: eruditum eum, semperq; deinceps pro adiutore ministróq; est usus. At is publicitus quidem & apud uulgus medicum scilicet agebat: didicerat autem apud Thoonis Aegyptij coniugem:

Carmen Homerium.

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa.

Quorum omnium successor hic atq; hæres factus est. Porro doctor ille & idem amator natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cum egregio Apollonio Tyanæo illo erant uersati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Vides quam è schola tibi hominem refero? Verum ubi iam barba plenus esset Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egestatem redactus, deflorescente simul & forma, unde uictum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed inuito commercio cum Byzantino quoque, annalium scriptore uiro, qui in certamina descendunt, omnium ingenij longe sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circūibant, imposturis ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem opulentam nacti sunt, natu quidem grauiorem illam, quàm ut amoribus esset idonea, sed quæ studeat etiam dum amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt consequuti. Nam illi patria erat Pelle, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc à paucis, ijsq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quū conspicerent immani magnitudine dracones placidos admodum ac mansuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarent, & calcantes ferrent, neq;

rent, neq; cōmouerentur, si quis stringeret premeretq; deniq; perinde atq; infantes lac è papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illam de Olympiade fabulam increbuisse: quū Alexandrū conciperet, huiusmodi dracone quopiā, opinor, cū ea concumbente) mercati sunt ex his serpentibus unū, qui esset pulcherrimus, obolis sanè paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iam bellum oritur, nimirum quum duo facinorosissimi, & immani audacia præditi, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem iniissent, facile perpendērūt hæc duo potissimū in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metum, quorū utroq; si quis ad cōmoditatem uteretur, fore ut is illico ditesceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiā quā maxime necessariam esse, summēq; desiderari: atq; hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarum, & Branchydes: nimirum hominibus per hos, quos modo dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra cōfluentibus, ac futura prædiscere cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, aureosque dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultróq; ac citro agitassent, uisum est uaticini ï oraculūq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabant se protinus diuites atq; felices fore. Quod quidem negocium magnificentius etiam illis successit, quā expectauerant initio, & uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primū quidem de loco, deinde quonam exordio, quāue ratione negocium oporteret auspicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionem à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ Bithyniæq; confinem, neq; longe dissitā ab Asia Galatiæq;, cunctis item imminentibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexander, nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negociorum auspicationem aggressionemque hominibus opus esse crastis & stolidis, & qui uiderentur admissuri: cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos, qui supra Aboni murum incolunt, nempe superstitiosos plerosq;, ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secum adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum inhient, & perinde ut cœlitum quēpiam intueantur. Hac de re quū controuersia nonnihil inter illos fuisset, tandem uicit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonē (nam id oppidum uisum est hac parte habere nōnihil ipsis cōducibile) in Apollinis tēplo, quod est apud Chalcedonios uetustissimū, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodum Aesculapiū unā cum patre Apolline in Pontum aduenturū, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum

essent de industria repertæ, facile effecerunt ut hic rumor in omnē usq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multo autem ante alios in Abonimurum, nam hi protinus statuerant etiam templum erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus, Cocconas ancipitia quædam, atq; ambigua obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulo post diem obit, à uisera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iam comatus, cæsariēq; promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagonēs quum ambos illius nosset parentes obscuros atque humiles, tamen oraculo crediderunt ita canenti:

Persides genere gratus Phœbo iste uidetur:

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinosus erat, ac natura mulierosus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniā usq; in Alexandri matrē sit incitatus ille, ctusq;. Repertum est aliud oraculum, quasi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtāq; Sinopam

Tirside erit quidam Ausonia de gente sacerdos:

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit

Quinq; alias monades, uicēq; ter repetita

Quadrorbem numerum, referentem nomina diuī,

Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Alexander itaq; multo post in patriam irruens cum eiusmodi Tragœdia, conspicuus erat ac splendidus: quū interim furore afflatus sese nō nunq; adsimulabat, ore spuma completo, id quod ille facile efficiebat, radicula (ea est herba lauandis lanis idonea) radice cōmanducata. Cæterum illis diuinum quiddam, ac formidandum spuma uidebatur. At multo antea sibi finxerant, parauerantq; è linteis confectum draconis caput, quod speciem quandam humanam præ se ferret, colorum fucis mire adsimulatū, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (sicut est draconū) bisulca atra prominebat, quæ & ipsa pilis agebatur. Porrò Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domicq; alebatur: quū res postularet, tum ab illis proferendus, unāq; in partem Tragœdiā acturus, uel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam uero ut erat maturū aggredi, tale quiddā machinatur, noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effossa. Constiterat autem in eis aqua, siue quod ea indidē alicunde destillauerat, siue quod ex æthere deciderat: illic ouū antea excauatum deponit, quod quidem intus occultabat foetum recens æditum serpentis. Id quū alte demersisset in abditas luti cavernas, rursus illinc discessit. At mane quū in forū prosiliisset nudus, nisi quod

nisi quod subligari circum pudenda tectus erat, eoque inaurato: tum falcem illam gestans, simulque solutam uentilans, iactansque comam, eorum more, qui a Cybele deorum matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: concensa sublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam esse predicans, quae mox deum propalam esset ostensura mortalibus. Porro qui aderant (nam concurrebat uniuersa prope ciuitas) una cum mulieribus, senibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quasdam sonans incognitas, nihilque significantes, cuiusmodi sint Hebraeorum aut Phoenicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quae dicebat, nisi solum hoc, quod Apollinem Aesculapiumque passim admiscebat. Sub haec ad institutum templum curriculo fugiebat, accedensque ad fossam ac fontem illum quem iam ante conditum oraculum praestruerant: ingressus aquam, magna uoce canebat laudes Apollinis & Aesculapii, inuitabatque deum, uti dexter ac felix in ciuitatem adueniret. Deinde phialam postulat, eam porrectam a quopiā, facile immergens, una cum aqua lutumque haurit, & ouum illud in quo nimirum ille deum concluserat, candida cera, cerussaque commissuram operculi ferruminans. Id quum manu cepisset, affirmabat iam Aesculapium tenere sese. Interim illi stupidis defixisque intuebantur oculis, expectantes quidnam esset futurum postea, iam dudum admirantes ouum in aqua repertum. Porro posteaque fregisset idem caua uola compressum, ac serpentis illius foetum exclusum excepisset, simulatque mouentem hunc sese conspicerent illi qui aderant, ac digitis circumuoluentem, protinus uocem tollebant, deumque consalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam esse dictitabant: singulique affatim uotis implebantur, thesauros, opes, prosperam ualitudinem, aliaque id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rursus cursum sese domum abripuit, una secum asportans, modo editum in lucem Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines: atque eum non ex Coronide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neque ex cornice, uerum ex anseris progenitum. Populus autem uniuersus consequebatur, omnes afflati deo, atque ob spes animo conceptas furore correpti. Interdum igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euenit, ut fama promoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaque urbs ita esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam antea tum cerebrum, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uictitantibus (ut loquitur poeta) uerum qui praeter solum figuram nihil a pecudibus distarent: in aediculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem mire deceret: imponit in sinum Pellaeum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusque. Hunc totum ubi collo circumdedisset, caudam foras prominere sinens. Erat autem ingens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur. Solum autem caput sub alis abdi-

rum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextū ostendebat, quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ædiculas non admodum illustres, nec ad satietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominū conuenarum, quicq; alijs ex locis alijs cōcurrissent, tumultuantes: ac prius etiam quàm ista uiderent, mente attoniti stupefactiq; deniq; spebus illis sublatis: quibus ingressis, nō mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconem humana specie, atq; eum insuper māsuetum tractabilemq;. Protinus autē ad exitum properabant, & priusq; exactius essent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui semper ingrediebātur. Porrò è regione ianux, per quā intrabatur, patefactū erat & aliud ostiū, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddam & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quū ille grauiter iam ægrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic nō semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitj. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateari uolumus, æquū est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis & ineruditis, si delusi sunt, quū draconem manu contingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluisent: quūq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nūc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certe Epicurum Methrodorumue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinā aduersus hæc, atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quicq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; peruestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ, cæterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciâq;: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulo post eundem cōtractasse iam grandem admodū factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebāt ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Ast ubi iam maturū esset, ut cuius rei gratia hæcenus omnia fuerant excogitata,

excogitata, responsa quoque redderet ihs, qui requisuissent: diuinaretque, accepta uidelicet ansa ab Antiocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoque post patris Amphirai interitum, posteaquam quam ille inter Thebanos extare desisset: patria pulsus, atque in Ciliciam profectus, haud incommode rem gessit, quum Cilicibus euentura praediceret, binos obolos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, praedicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusque rei diem quendam certum praeloquutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodque maxime discere uellet, id in libello conscriberet, eumque funiculis obuinctum, cera argillaque, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extractum, & apparatus cortinae) ordine per praconem ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus a deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunque de re quis esset sciscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersus, uerum idiotis, quibusque nares essent mucro obsita, minimeque emuncta, prodigiosum, planeque incredibile quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset commentus artes, quibus signa tolleretur: quae quisque sciscitabat, ea legebat: atque ita quae uideretur, ad interrogata respondebat. Deinde rursus obuincta obsignataque reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quae ego illi tradidi, sane quam diligenter obsignata signis, imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus id effecerit, forsitan a me requires. Accipe, quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam cerae partem quae post signum haerebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset rursus calefactam acu ceram, eam quae a tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmen-
 tabat. Porro secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo tritum, tum cera & masticha. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatque siccum esset factum (siccabat autem protinus) comode resignabat libellos: quibus praelectis, impositae cerae denuo, pinde atque a lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mire effectum. Post haec iam tertia accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos

go codicillos adglutinant, atq; ex his confecta ceu cera, mollem adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signū uti cōsueuerat. Sunt præter has & aliæ cōplures uia, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maxime quū tu in his quos de magorū artibus cōscripsisti cōmētarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quicq; modestos reddere queant, si quis in eis euolendis uersetur, abunde multa retuleris, longēq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq; non mediocri ad eam rem utens ingenio, artēq; negociū reddens probabilius, dum alijs obliqua quædam & ambigua respondet ad ea quæ proponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille cōuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæque rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) cōplura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmides ab illo probabantur, id est nomen confictū emplastri, ursino adipe cōfecti. Porrò spes, rerumq; successus & incrementa, neq; non hæreditatū obuentus semper in aliud tempus reiiciebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cū ipse uolam, quūq; uates meus Alexāder me rogabit, prōq; uobis uota faciet. Deniq; merces erat unicuiq; responso præstituta, nempe drachma cū obolis duobus. Ne uero pusillum aut exiguū fuisse putes amice hunc quæstum, quū in annos singulos ad septuaginta aut octoginta milia redierit, usq; adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decē aut quindecim rogationes traderent. Cæterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursus ad congerendas opes in thesaurū reponere, uerum complureis & alios habebat secū adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuiq; pro dignitate meritōq; lucrum impartiebat. Ad hæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famam eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere reuocarēq; fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurreretur igitur undiquaq; magnōq; tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dicebantur munera, eaq; duplicata, prophetæ discipulōq; dei. Iam enim & tale quoddam oraculum exierat.

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrum
Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum

Verum ubi iam plerique, quibus mentis plusculum inerat, non secus atque ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, praesertim ex his, qui studebant Epicuro: iamque paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa praestigiatura, fictusque fabulae apparatus: horrendum quiddam in eos adidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uerentur in sese turpissime maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellent propiciū habere deum. Porro super Epicuro huiusmodi quoddam oraculum prodidit: Scisciranti cuiquam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, cōpedibus uinctus in ceno desidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cum uideas interrogationes adeuntium, quam sint prudētes, quamque eruditae. Modis autem omnibus bellum erat illi cum Epicuro sauum & irrecōciliabile, idque iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellum gerat, homo praestigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quam cum Epicuro, uiro uidelicet qui rerum naturam perspectam haberet, quicquid in his esset uerum uideret? Nam Platoni, Chrysippo, aut Pythagorae erat amicus, atque alta cum illis pax intercedebat. At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimum inuisus, atque id merito: quippe qui haec omnia ridicula ac ludicra duceret. Quam ob causam inter urbes Ponticas Amastrim in primis habebat exosam, eo quod acceperat eos, qui cum Lepido erant, alios item horum consimiles quam plurimos ea in ciuitate uersari. Neque unquam Amastrino cuiquam oraculum reddidit, quin ubi conaretur etiam fratri proconsulis respondere, deridicule profecto discessit, cum nec ipse quemadmodum idoneum oraculum fingeret inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cum ille de stomachi dolore cōquirenti, uellet praescribere, uti suillum pedem cum malua preparatum ederet, hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat is qui uellent, haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquum corpus oculis exponēs: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, citraque interpretem audentem oracula. Deinde non magno negotio, gruum arterijs contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte adsimulatū, insertis, alio quopiam per has foris insonante, respōditabat ad ea quae proponebantur, uoce nimirum per linteaceum illum Aesculapiū ad aures promanante. Huiusmodi respōsa αὐτόφωνα dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neque quibuslibet, neque passim dabantur, uerū splendidis modo atque opulentis

opulentis, & qui grandia largirentur. Itaque quod Seueriano redditum est super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

- Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
- Romam urbem repetes, & daras Tybridis undas:
- Vertice ferta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaq; uecors ille Gallus persuasus, incursionem fecisset, euenissetq; ut unã cum exercitu caderetur ab Othryade, hoc oraculum è monumentis sustulit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi:

- Agmen in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc:
- Ne tibi scemineis uir amictus uestibus, arcu
- Exitium immittat, uitãq; ac lumine priuet.

Siquidẽ & hoc interim callidissime fuerat cõmentus, ut posterioribus substitutitijsq; responsis, ea quæ perperam malẽq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sapius enim ægrotis priusq; morentur, prædixerat fore ut reualescerent: quibus morientibus, alterum oraculum illico paratum erat, quod superiori diuersa caneret.

- Posthac desine opem morbo petere exitialis:
- Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porrò cū nõ ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Mallõq; responsa ferrebãt, ipsos quoq; huiusmodi quadã arte diuinãdi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, plerosq; consultorũ ad illos remittens, his uerbis:

- Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus. Et rursus.
- Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras. Et iterum.
- Mallon abi, Amphiloichi quærens oracula uatis.

Et hæcenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usq; ad Ioniam, Ciliaciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero & in Italiã oraculi fama permanuit, inq; ipsam Romanorũ urbẽ: iam nemo omnium erat, qui non alius alium anteuertere studeret, dũ hi quidẽ eò proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potẽtia atq; autoritate plurimum in republica pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir aliã quidẽ honestus ac probus, tum cõpluribus in prælijs Romanorũ spectatæ uirtutis: sed qui in his quæ ad deos pertinent, parum sanè saperet, ut cui prodigiola quædã de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidẽ uel inunctũ, uel coronatũ cõspexisset, cõtinuo procideret atq; adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonãq; ac lata ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset, parũ aberat quin omisso quẽ tenebat exercitu, in Aboni murum auolarit: alios aut post alios eò legabat. Porrò q; mittebãtur, seruuli nimirũ idiotæ quidã facile decepti, domũ redibant, referentes partim quæ uiderant, partim tanq;

tanq̄ uidissent, audissentq̄: permulta insuper accumulantes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaq̄ senem infelicē, & in uehementem insaniam impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat, quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, cōcitauitq̄, quàm plurimis item aulicis expauefactis, atq̄ attonitis. Qui protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porro Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq̄ magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti non solum renunciarent oracula, uerum etiam dei laudes canerēt, ac portentosa quædam de oraculo, deq̄ ipso mentirentur. Excogitarat autem terscelestus ille quiddam neutiq̄ inscitum, & ingeniosius, q̄ ut in uulgarem comperat latronem. Etenim resignatis libellis, ac perlectis: siquid offendisset in ijs, quæ proponebantur, ita scriptum: ut cum periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat: neq̄ remittebat, quo uidelicet obnoxios, ac propemodum seruos ob metum sibi redderet eos, qui miserant: quum in mentē illis ueniret, cuiusmodi de rebus consulissent. Intelligebat autem esse consentaneum: ut qui opibus ac potētia præcellerēt, eiusmodi rogatiōes essent proposituri. Ab his munera q̄ plurima ferebat: quippe qui non ignorarēt sese intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis cōmemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore prioris suscepto, qui iā per ætatē maturus esset, ut disciplinis erudiretur, quē instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythagoram, egregieq̄ canentem prælia uatem.

Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidem hærebat: nec habebat quod incusantibus respōderet: oraculo uidelicet ita re præsentis confutato. At Rutilianus optimus ultro occupans, defendebat oraculum, affirmās hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neminē quidem è uiuis adolescentulo deligi præceptorē, sed Pythagoram potius, atq̄ Homerum iam olim defunctos, quibus cum credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rursum eidem percontanti, cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,

Deinde is qui nunc es: post fax phœbæa futurus.

Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interiit, in insaniam uersus, haud expectato dei promisso, quanquàm hoc quoq̄ oraculum ex Autophonis erat. Eidē

h item

itē de uxore ducēda percōtanti, aliquādo incūctanter ac palā respōdit:

Ducito Alexandro natam, Lunāq; puellam.

Siquidē iam olim rumore dissiparat, filiam quam habebat, ē Luna sibi susceptam fuisse. Lunam enim ipsius amore captam fuisse, quum dormientem aliquādo conspexisset: nam id illi familiare est, formosos somno sopitos adamare. Porrō Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nuptias cōficit, sponsus iam sexagenarius, concumbitq; socrum suam Lunam solidis Hecatombis placans, iamq; sibi unus ē cœlitum numero uidebatur. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hęc excogitabat, & in oēs Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuitatibus cauendam esse pestilentiam, incendia, terræmotus, se certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quum pestilentia increbuisse, unū quoddam tale oraculum, Autophonon & hoc, quoquò uersum gentiū prodiderat, unico carmine comprehēsum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atq; hunc uersiculum uidere erat passim pro foribus descriptum, tanq; aduersus pestilentiam remedio futurum. Verum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea quod fortuna quadā sic accidit, ut eadē domus, quibus hic uersus esset inscriptus, potissimū desolarētur. Neq; uero me putes illud dicere carmen in causa fuisse, ut interierint, uerum casu quodam ad hunc modū accidit. Et haud scio, an pleriq; fratri carmine, negligentius ac securius uixerint, nihil aduersum pestē præter oraculū adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnātes haberēt, & intonsum Apollinem telis pestem propellentem. Exploratores item ex sua cōiuratione quā plurimos Romæ cōstituerat, qui sibi qua quisq; mente esset, indicarent, ac priusq; oraculū adhēsset, illi significarēt quid nam essent percontaturi, quidq; potissimum cupere uiderentur, ut etiā priusq; aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hęc quidem & id genus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nam præter hęc & initiationes quāsdam instituerat, tædarū per manus tradendarum gestationes, & sacrorum ceremonias quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerentur. Ac primo quidem die Atheniensium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Siquis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorum explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credūt & parent, sacris feliciter inientur. Sub hęc protinus exigebantur, illo præeunte, dicentēq;: Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperium agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demum nascebatur

sciebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, deique ex-
ortus. Porro tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium age-
batur. Dadis autē is appellabatur, idque ex re, propterea quod faces quæ-
dam incenderētur. Postremo loco, Lunæ atque Alexandri amores, ac
nascens Rutiliani coniunx. At uero facem gestabat, mysteriaque agebat
Endymion Alexander: quum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: de-
scenderet autē in eum è tecti fastigio, tanquam è cælo, Lunæ uicem
agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdā è Cæsareæ domus præ-
fectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo
amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti, tum complexus age-
bantur, tum oscula, idque in propatulo. Quod nisi complures fuissent tæ-
dæ, forsan nonnihil & eorum quæ fieri solent infra sinum, patratū fuisset.
Paulopost rursus introibat ornatu sacerdotali, multo cum silētio.
Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabāt autem
bene canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagonēs,
Carbatinis calceati, plurimum alij nidorem ructantes, Io Alexander.
Porro subinde inter gestandas tædas, atque inter mysticas saltationes,
femur illius de industria renudatū, aureum apparebat: pelle, sicuti consue-
tio, inaurata circūdata, atque hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaque
quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes
sunt, super hac reuenteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum
possideret, uidelicet ob femur aureum, an alium Pythagorico illi consi-
milem, atque eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent:
rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturque, oriturque uicissim.

Vatis at est animus diuina è mente profectus.

Hunc pater auxilio misit iustisque piisque.

Et rursus:

Tecta Iouis repetet, iouiali fulmine tactus.

Porro quum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu tempera-
rent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est.
Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoque anno
mitterent, qui deo dicarentur, eiusque laudes apud se canerent. Verum
mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & ætate flo-
rentissimos, formaque eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad
libidinem abutebatur, modis omnibus in eos debacchari solitus. Præ-
terea legem quoque condiderat, ne quis maior annis octodecim sese
admoto ore complecteretur, neue cum basio salutaret, sed reliquis ma-
num duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formaque floridis
osculum dabat, atque his quidem inde cognomen inditum, ut intra

h 2 osculum

osculum constituti dicerentur. Atque in hunc modū uecordibus ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitas exercebat, passim cōstuprans uxores, passim liberis abutens. Quin magnū quiddam, cunctisq; optandum uidebatur, si cuius uxore uel aspexisset modo. Porro si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nō ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domū influurum esse. Erant insuper, atq; eā non pauca, quae sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Lūbet etiam dialogū tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdā Tyaneni, cuius sapientiam ex his quae sciscitatus est, conijcias licebit. Hunc quidem legi pridem aureis descriptum literis, Tñ, in ipsis sacerdotis aedibus. Dic, inquit, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo priore? quid ais? Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permanurus, atq; oracula redditurus? Ad millesimum tertium. Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atque in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meos uictu, meaque praesentia frui. At reliquae sortes, puta quae in Dyndimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiscuntur Apolline, an uana sunt quae illic aeduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quaesieris, ne fas enim. Caeterum ego quis tandem post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hanc uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atque haec Glyconis cum sacerdote cofabulatio. Postremo & oraculū carmine cōphēsū aedidit, quū nō ignoraret illū amicū esse Lepido.

Ne pare Lepido, namq; huic fatum instat acerbū.

Mrium etenim in modū metuebat Epicurum: sicuti superius dictū est: nimirum ut artificem ac sapientem, suis artibus atque imposturis hostem, atq; infensum. Itaq; ex Epicureis quēpiam, ausum se multis praesentibus coarguere, propemodum in uitae discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiae praefectū capitis acerferet, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriae erudiebatur, occidissent. Atqui uiuit adolescens, incolumisq; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bestijs traditi perierunt. Porro huiusmodi quiddam acciderat. Cum adolescentulus amne aduerso in Aegyptum nauigasset, ad inundationem usq; subducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaque dū diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renunciantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub haec adest

adeſt adoleſcentulus, peregrinationem ſuam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, quod coargueretur, neq; ferens opprobratam ſibi ueritatem, iuſſit ut qui adeffent, lapidibus illū impeterent: alioqui & ipſos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpiſſent: Demoſtratus quidam, qui diuerſabatur in Ponto: primus hominem ſui corporis obtegens obiectu, morti ſubduxit: alioqui lapidibus obruēdum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum inter tam multos inſanientes, ſanum eſſe, atq; à Paphlagonum ſtultitia malum ſibi accerſere? Et illi quidem hæc euenerunt. Cæterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui propoſuerant (nam id fiebat pridie quàm reſponſa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, ſi cuiſpiam illorum ex adyto reſpondiſſet, in malam rem, huiuſmodi hominem neq; tecto quiſquàm excipiebat, neq; igni, aquæue impertiebat: uerum erat illi ſolum aliud aliò uertendum, tanq̃ impio, deorumq; contēptori, atq; Epicureo: quod quidē p̃brū omniū erat grauiffimū. Quapropter unum etiam Alexander quiddā designauit deridiculum. Naſtus peculiareſ Epicuri ſententias, librum (uti ſciſ) longe pulcherrimum, ſummatim Epicuræ diſciplinæ decreta completentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulnis exuſſit, tanq̃ autorem ipſum exureret ſcilicet, accinerem abiecit in mare, oraculo inſuper eam in rem ædito.

Edico decreta ſenis comburere cæci.

Haud perpendit ſceleftus ille, quantum adferret iſ liber cōmoditatum iſ, qui in eo legendo uerſarentur, quantumq; illis quietem, tranquillitatem, libertatemq; pareret: propterea quod à pauoribus, ſpectris, ac prodigijs liberaret: tum ſpes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem ſanam ac ueritatem inſereret, planēq; luſtraret animū, non tæda quidem, aut ſquilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis ſcleratiſſimi, unum inter omnia multo impudentiſſimum. Quum iam non mediocrem in Regiam aditū ſibi patefeciffet, inq; aulam Cæſaream: præſertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante, quum bellū quod in Germania gerebatur, maxime flagraret diuo Marco cum Marco-
mannis & Quadis conferente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac ſacris quibuſdam magnificis, ſed præſtat ipſum oraculum referre.

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Iſtri

Immiſſiſſe duos Cybeles edico miniſtros:

Monte ſeras alitas: tum quantum alit Indicus aër

h 3 Florum

Florum atq; herbarum bene olentum, moxq; futura est

Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripserat: leones quidē simulatq; in hostium regionem enataissent: Barbari canes quospiam, aut lupos esse rati, fustibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consecuta, uiginti fermè milibus simul extinctis. His consilia sunt ea, quæ in Aquileia contigerunt, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam respon- sionem: Cræsoq; redditum oraculum, frigide sanè detorsit: dicens deū quidem prædixisse uictoriam: haud tamen explicuisse, utrum Rhoma- norum esset futura, an hostium. Tandem quū plurimi iam eam in ur- bem confluerent: premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorum, qui ad oraculū uentitabāt, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ ad uictum erant necessaria, cōminiscitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnū appellabatur. Siquidem libellis indormire solet: ut aiebat ipse: deinde tanq̄ in somnio diuinitus edoctus respondebat: ni- hil certū tamen. Sed ambigue plerumq;, ac confusim: maxime si quos libellos conspexisset, accuratius atq; obseruantius obsignatos. Ad hūc enim modum citra ullum resignandī periculū, quicquid temere in men- tem uenisset, subscribebat: ratus & hoc ipsum oraculis conuenire. Erant autem ad id nonnulli constituti interpretes, qui mercedē non exiguam colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, ex- plicarentq;, atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpre- tum quisque talentum Atticum pendebat Alexandro. Nōnunq;, quū neque consuleret quisquā, neque missus esset aliquis: imò quum ne es- set quidem huiusmodi quippiam: tamen oraculum ædebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Hunc age quære tuam qui tectus in ædibus, ac te

Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram

Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.

Ipse cui solus suastisti hæc omnia demens.

Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille

Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.

Quin ijdem tibi iam pridem letale uenenum

(Ut neque quæ faciant, possis audire, nec unq;

Cernere luminibus) tecte furtimque pararunt.

Inueniesque tuo sub lecto pharmaca, iuxta

Parietem, sub ceruicali condita, porro

Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim &

autores

autores, & loca palàm audisset designari? Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc artificio gererentur. Insuper & Barbaris nõ raro respõdit, si quis patria lingua sciscitaret, puta Syriace aut Gallice, quoties difficile erat inuenire cõterraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet interualli, priusquam oraculum redderet, quo uidelicet interim per ocium posset & soluere tuto libellos, & nancisci, qui cuncta possent interpretari. Quod genus erat & illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum:

Morphi ebargulis in umbra chnenchiranc, relinquet lucem.

Aliàs rursus, quum nec adesset item quispiam, neque tale quicquam omnino contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidem is qui te misit hodie, perijt, interemptus à Diode uicino, accedentibus latronibus, Mango, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis. Cæterum pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respondit. Sciscitato an caluus esset Alexander, quum libellos palàm atq; accurate obsignassem, responsum nocturnum subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursus quum diuersis libellis eandem rogationem proposuissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduersus laterum dolorem:

Cyrmide te iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi satius esset in Italiam nauigio, an pedestri itinere proficisci, respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero fuit & illud, unica rogatione pposita libello pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod ementitus, missis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem: ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neq; cælum (quod aiunt) neq; terram attingerët, uerum absurda & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quod Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, sualissemq; ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaq; tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit,

Noctiuagis gaudet scortis, spurcòq; cubili.

h 4 In summa

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quū me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterum lancea, alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præside mihi tum amico acceperā, quo me ad mare usq; deducerēt: accersit illico, sanè quàm comiter multaq; cum humanitate. Ego quū aduenissem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unā mecum adduxeram. Tum ille manū mihi porrigit osculandam, quemadmodum uulgo facere consueuerat: ego admotus, perinde atq; osculum daturus acri morfu corripio, ita ut parum abfuerit, quo minus illi manū mancam reddiderim. Itaq; qui præsentēs erant, præfocare me accedere conati sunt tanq; hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauer tulerant, quod Alexandrum illum, non autē prophetam compellassem. At ille oppido quàm generose obnitens compefcuit illos, pollicitusq; est se facile me placidum redditurum, declaraturumq; quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maxime sæuirēt ferocientq;, sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus, mecum exostulauit, negans se clam esse quæ suasissem Rutiliano. Ecquid me læsisset ut ista in sese facerē, quū possem illius opera apud illū magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem cōmoditateq; libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem in periculo constitutus: pauloq; post prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebāt, uehemēter erat stupēda, quod tam facile fuisset cōmutatus. Posthæc quū iam nauigare statuissē, missis Xenijs ac muneribus permultis (crā autē forte solus cum Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amstrim præmissis) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos auerent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atq; officiose fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentē, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipites darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quū antehac pie atque inculpate uixerim, haudquaquam uelim in hac tam grandiatate, præsertim quum uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare, indicans uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæque sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis in Aegialos, quorum etiam egregius meminit Homerus, retro legit cursum: ibi forte nactus præternauigātes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine

nomine in Bithyniam proficiscētes, deportādi uectigalis gratia, quod in singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circūuallaret, atq; illi se mihi commodos facilesq; præberent, receptus in nauigium, incolumis in Amastrim perueni: tantillum abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam funem, quo hominem ulcisceret, quē iam tum ante mihi structas insidias oderam, proq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intenderam animum, non paucis mecum facientibus, maximēq; qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verū qui tum Bithyniæ Pontōq; præsidebat: nos cohibuit penē supplicans & obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquā posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehendisset. Atq; ita quidem ab iracundia destiti, meq; repressi: nō in tempore rem aggressurus, cum iudicem haberem ad eum modū affectum. Sed quid? an non & hoc inter alia facinus audax Alexandri, à principe Romano postulare ut Aboni murus, cōmutato uocabulo, Ionopolis appellaretur: utq; nomisma nouum signaret, altera quidem parte Glyconis obtinēs imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Porrò cum esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, factis decretum esse, ut annos uiueret centum & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando periturum: nondum septuaginta natus annos interijt, uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen usque putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quod caluus esset: quū medicis caput humentandū præberet, ad mitigandū cruciatū, id quod haudquaquā facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hunc habuit exitū Alexātri tragœdia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophe, ut res uideri possit prouidētia quadam esse gesta, quum casu nimirum ad hunc modum eueniret. Restabat illud, ut & epitaphium uita acta dignum ei constitueretur, neque non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticiniū coniurauerant, uidelicet impostoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capeffendam eligi, atque sacerdotali propheticâque corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pætus, qui artis professione medicus, tum ciuis quum esset, ista faciebat: neque medico, neque homine cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi autoritatem seruans, posteaquàm inde iam demigrauerat. Hæc ami-

ce ex

ce ex plurimis pauca, quo degustamentum hominis praberem, scribenda putavi, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atque amico, quemque ego unum omnium maxime suspicio: idque pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationem, uel ob uitae tranquillitatem, postremo comitatem atque humanitatem erga hos, quibus cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurum ulciscerem, uirum uere sacrum, ingenioque diuino, quicumque solus quae uere sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quicumque solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secum haberent consuetudinem. Denique arbitror fore, ut istis qui in hanc lectionem inciderint, liber hic non nihil utilitatis afferre uideatur, dum quaedam redarguit, quaedam in opinionibus horum, qui & recte sentiunt, confirmat ac stabilit.

ALEXANDRI SEV PSEVDOMANTIS, DES. ERASMO Roterodamo interprete, finis.

ORNATISSIMO VIRO

D. CHRISTOPHORO VRSEVVICO, ERASMVS
ROTERODAMVS S. D.

Quidem hac mente semper fui ornatissime idemque humanissime Christophore, ut à nullo prorsum uitio perinde abhorruerim atque ab ingratitude, nec unquam istos hominis uocabulo dignos iudicarem, qui alieni in se meriti tempore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimauerim beatos, quibus tantum facultatis fortunae commoditas suppeditasset, ut bene de se meritis, possent parem remetiri gratiam: beatissimos autem quibus licuisset acceptum beneficium aliquo cum scenore repedere. Proinde cum antehac saepenumero mecum repeterem, quantum in me nihil promeritum tua benignitas contulisset (nam collatum arbitror, quicquid ita delatum est, ut haud scio utrum per fortunam, an per meipsum: certe per te non steterit quo minus acceperim) circumspectaremque quonam argumento possem aliquam saltem erga te memoris gratiae animi significationem dare: neque in tanta fortunae meae tenuitate quicumque occurreret, quod ulla ex parte, non dicam tuis meritis responderet, sed quod uel animo satisfaceret meo: illud denique mihi uenit in mentem, ut saltem istos quosdam non inurbanos homines imitarer, quos flosculo quoque insigni, aut alio simili symbolio misso, uoluntatis propensionem, propterque animi studium testificari solent: praesertim ipsi
tenues

tenuis erga eos, quibus neq; res, neq; animus sit alienorū egens mune-
rum. Ergo Græcanica ingredienti *μουσῆα* (nā musarū horti uel medijs
uernant brumis) statim inter multos uaria adblandiētes gratia, hic Lu-
ciani flosculus præter ceteros arrisit. Eum nō ungue, sed calamo decer-
ptum ad te mitto, nō solum nouitate gratum, colore uariū, specie ue-
nustum, nec odore modo fragrantem, uerum etiā succo præsentaneo sa-
lubrem & efficacem. Omne tulit punctum (ut scripsit Flaccus) qui mi-
scuit utile dulci. Quod quidem aut nemo, mea sentētia, aut noster hic
Lucianus est assequutus, qui priscae comœdiæ dicacitatem, sed citra pe-
tulantiā referens: deū immortalem, qua uafricie, quo lepōre perstrin-
git omnia, quo naso cuncta suspendit, quā omnia miro sale perfri-
cat, nihil uel obiter attingens, quod non aliquo feriat scœmate, præci-
pue philosophis infestus, atq; inter hos Pythagoricis potissimum, ac
Platonicis ob præstigias: Stoicis item propter intolerandum superci-
lium, hos punctim ac cæsim, hos omni telorum genere petit: idq; iure
optimo. Quid enim odiosius, quid minus ferendū, quā improbitas
uirtutis professione personata? Hinc illi blasphemi, hoc est, maledici
uocabulum addidere, sed hi nimirū, quorum ulcera tetigerat. Pari liber-
tate deos quoq; passim & ridet & lacerat, unde cognomen inditū *ἀθεῖου*
speciosum profecto, uel hoc nomine, quod ab impijs ac superstiosis
attributum. Floruit (uti putant) Traiani fermē temporibus, indignus
ita me deus amet) qui inter sophistas annumeretur. Tantū obtinet in
dicendo gratiæ, tantum in inueniēdo felicitatis, tantum in iocando le-
pōris, in mordendo aceti, sic titillat allusionibus: sic seria nugis, nugas
serijs miscet: sic ridens uera dicit, uera dicendo ridet: sic hominū mores,
affectus, studia, quasi penicillo depingit: neq; legenda, sed planē spe-
ctanda oculis exponit, ut nulla Comœdia, nulla Satyra cū huius dia-
logis conferri debeat, seu uoluptatē spectes, seu spectes utilitatem. Cæ-
terum si nominatim quæras huius argumentum dialogi, facit id quod
semper facit. Pythagoram uelut impostorem ac præstigiatorē taxat:
Stoicorum fastum & sapientem barbam ridet: diuitum ac regum uita-
quantis sit erumnis obnoxia docet: contra quā expedita res peuper-
tas hilaris, suāq; contenta sorte. Quem uti legas attentius, te maiorem
in modum rogo, si quando tibi per tua licebit negocia, frontem expor-
rigere. Audies enim Gallum cum hero sutore confabulantem, magis
ridicule quā ullus possit *γελωτοποιὸς*, sed rursus sapientius quā
theologorum ac philosophorum uulgus nonnunq; in scholis magno
supercilio, magnis de nugis disputat. Vale optime atq; humanissime
Christophore, & Erasmus inter tuos ascribito dientulos, amore, stu-
dio, officio cessurum nemini. Ex arce Hammensi. An. M. D. III.

Luciani

LVCIANI SOMNIUM

SIVE GALLVS, DES. ERASMO ROTE/
RODAMO INTERPRETE.

Interloquutores, GALLVS. MICYLLVS.

MICYLLVS.

T te scelestissime Galle, cum ista tanta inuidia, uocēq; tam acuta ipse perdat Iupiter, qui quidem opibus affluentē me, ac dulcissimo in somnio uersantem, & admirabili felicitate fruētem, penetrabile quiddam & clamosum resonans expergeferis, adeo ut ne noctu quidē effugere liceat paupertatem, uel te ipso longe nocentiorē. Atqui si coniectandum est, tum ē silentio quod etiamdū ingens est, tum ē rigore frigorēq; quod nondum me quemadmodum assolet, antelucano morsicat titillatq; (nam hic mihi certissimus gnomon aduentantis diei) ne medium quidem adhuc noctis est. Sed iste peruigil, perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari cœpit. Verum haudquaquē impune: siquidem mox pœnas de te sumam, fustēque comminuam, si diluxerit modo. Nam nūc negocium mihi facesseres, subsiliens in tenebris. **GAL.** Here Micylle, equidē arbitrabar me tibi gratum esse facturum, si quoad possem, alta nocte lucem anteuertissem, quo posses antelucano surgens, quā plurimū operis conficere. Etenim si priusq; sol exoriatur, uel unicum feceris crepidam, isthuc laboris lucro tibi accesserit ad parandū uictum. Quod si tibi magis libet dormire, equidē tuo arbitrato quietem egero, longēq; magis mutus fuero piscibus. Cæterum tute uideto, ne per somniū diues, esurias experrectus. **MICYL.** O prodigiorum auersor Iupiter, ô malorum depulsor Hercules: Quid hoc mali est: uocem humanam sonuit Gallus. **GAL.** Hoccine tandem tibi prodigiū uidetur, si eadē qua uos lingua loquor? **MICYL.** Quid? an nō hoc portentum? sed auertite dii malum à nobis. **GAL.** At tu mihi uideris admodum illiteratus esse Micylle, nec euoluisse Homeri poemata, in quibus equus Achilles, cui nomē Xantus, posteaq; hinnitus longū ualere iussisset, medio in prælio constitit, differēs, totoq; uersus ordine recitans: non quemadmodū nunc ego prosa oratione loquēs, quin etiā uaticinabatur ille, deq; futuris ædebat oracula, neq; quicquē prodigiosum facere uidebatur: neq; is qui tum audiebat, malorū auersorem, ita uti tu facis, implorabat, quasi rem abominandam & auertendam audisse sese iudicaret. At quid tandem facturus eras, si tibi nauis
cui nomen

cui nomē apud Homerū est Argo, carina fuisset eloquuta, ita ut olim in Dodonæa sylua phagus per se loquens oraculum ædidit: Aut si tergora direpta serpere uidiſſes, si carnes boū mugire semiaſſas, coctasq; ueribus tranſfixas: Ego uero quum Mercurij ſim aſſeſſor loquaciſſimi, deorūq; omniū facundiſſimi: præterea contubernalis uobis & conuictor, haud mirum uideri debet, ſi ſermonē humanū edidici. Quod ſi mihi recipias taciturū te, haud quaſq; grauabor ueriorē tibi cauſam aperire, unde factum ſit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi ſuppetat huius orationis facultas. MICYL. Modo ne iſthuc ipſum ſit ſomniū Galle, quod ita mecum loqueris, Sed dicitō per Mercuriū, ó præclare: quid etiam aliud rei tibi ſit in cauſa, ut iſtam linguā ſones? Nam ut taceam, neq; cuiquā proferam, quid attinet te ſolicitum eſſe? Quis enim fidem mihi ſit habiturus: ſi cui narrem, me Gallum hæc loquentē audiſſe? GAL. Auſculta igitur, nam orationem ex me audies, omniū (ſat ſcio) maxime nouam atq; incredibilē. Siquidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYL. Profecto & olim iſtiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adoleſcentulū quempiam fuiſſe Gallum, Marti adamatū, atq; hunc deo compotaſſe, colluſtaſſe q; & in uoluptatibus geſſiſſe morem. Itaq; cum Venerē adiret Mars cum ea cubiturus: hunc quoq; Gallum unā ſecum adduxiſſe. Quoniā autem Solem potiſſimū metueret, ne ſi è ſublīmi cōſpexiſſet, Vulcano ſe proderet, foris ad oſtium adoleſcentulū ſemper relinquere ſolūtum, cuius indicio certior fieret, quando ſol emergeret. Deinde Gallum aliquando ſomno correptum, excubias deſeruiſſe inſciētē, Solemq; nullo præſentiente imminuiſſe Veneri ac Marti ſecure dormienti, propterea quod cōfideret Gallum indicaturū fuiſſe, ſi quis interueniſſet. Itaq; Vulcanū à Sole edoctum, eos deprehendiſſe implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porrò Martem ſimulatq; dimiſſus eſt, indignatum aduerſus Gallum fuiſſe, atq; eum in auem trãſmutaſſe, iſdem armis, ut in capite pro galea criſtam obtineret. Hanc ob cauſam quo uos Marti purgetis, quū iam nihil opus, ſimulatq; Solem exorientem ſenſiſtis, multo ante uoci ferari, atq; illius exortum prænunciare. GAL. Ferunrur quidem & illa Micylle, At quod ego ſum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodū in Gallū tranſſormatus ſum. MICYL. Quo nã modo? Nam iſthuc maximopere cupio cognoscere. GAL. Audiſtin de Pythagora quodam Mneſarchida Samio? MICYL. Num ſophiſtam illum dicis & glorioſum: qui inſtituit, ne quis uel carnes guſtaret, uel fabas ederet, ſuauiſſimū mihi edulium, ſalubre & parabile à menſa ſubmouens? Præterea autem qui mortalibus ſuaſit, ne intra quinque-

nium loquerentur? GAL. Scis nimirum & illud, quemadmodū prius quā Pythagoras esset, Euphorbus fuerit? MICYL. Præstigiator ē & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, ò Galle. GAL. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quæso mihi conuitiari, præsertim quum ignores, quibus sim moribus. MICYL. At hoc rursus multo etiam t̄ illud portentosius: Gallus philosophus? Attamen expone Mnesarchi gnate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio **Tanagræus** repente nobis prodieris. Neq; enim ista uerisimilia, neq; omnino facilia creditu. Quandoquidē duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimium alienas à Pythagora. GAL. Quas? MICYL. Alterum quidem, quod garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in solidos quinque annos (si memini) præceperit. Alterum uero planè cum illius legibus pugnat. Etenim cum non haberem, quod tibi obijcerem, fabas heri (sicuti nosti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas: unde fit ut necesse sit, aut e mentitum esse te Pythagorā esse, quū aliud quiddā sis: aut si Pythagoras es, legem prætergressum esse te, iusq; uiolasse, quum fabas ederis, perinde ac si caput patris comederis. GAL. Non cognosti Micylle, quæ sit harū rerum causa, neq; quæ ad unumquodq; uitæ genus conducant. Ego tum quidē non esitabam fabas, propterea quod philosophus essem. Nunc cōtra, comesurus sim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandū pabulum. Verū, si molestū non est, audi quemadmodū è Pythagora cœperim esse id, qd' sum in præsentia, t̄ que in multis uitæ generibus ante hac uixerim. Et qd' ex unaquaq; trāsformatione sim cōsequutus. MICYL. Narra quæso: nam mihi quidem auditu iucundissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat opinionem, utrum te ista narrantem audire malim, an rursus felicissimū illud somniū, quod paulo ante uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usq; adeo cognata germana, que uidentur esse ista tua cū suauissimis illis uisis, & ex æquo uos æstimo, te pariter ac præclarum illud insomniū. GAL. Etiamnū tu somnium illud quod dudum tibi uisum est, in animū reuocas, & inania quædam obseruans simulachra, atq; (uti loquuntur poëta) euanidā quædam felicitatem memoria consecraris? MICYL. Imò illud scias Galle, ne ullo quidem tempore unq; uisi illius mihi uenturam obliuionem. Tantum mellis somnium aufugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnū cœuantes. Itaq; qualē uoluptatem mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationē mihi præbēt ea quæ uidi. GAL. Nouū quendā Hercule mihi narras amorē insomniū, siquidē alatum quū sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somniū, iamq; septa transiit, in oculis etiam uigilantis obuersans

Tanagræus

obuersans, adeoq; mellitum & euident apparet. Quare peruelim au-
 dire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modū delectat. MICYL.
 Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & cōmemorare
 de illo quippiā. Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis
 transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; il-
 lud ab oculis absterferis. Interim prior dicit, uti intelligam, utrum ne
 per portas eburneas, an per corneas tibi somniū aduolarit. MICYL.
 Neq; per has, neq; per illas, ò Pythagora. GAL. Atqui duas has tan-
 tum cōmemorat Homerus. MICYL. Valere sinas nugatorem illum
 Poētā, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per
 istas cōmeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodū perspicue,
 quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissi-
 mum hoc aduenit somniū, & ipsum aureum, & aureis undiq; circūa-
 mictum, & auri plurimū secum adducens. GAL. Desine, optime Mi-
 da de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi acci-
 dit in somniū, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MICYL. Mul-
 tam auri uim uidi Pythagora, multam, quā putas pulchri? quo ful-
 gore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam
 in memoriam redige, siquidem meministi, quum aquam præstantissi-
 mam dicens, postea aurum admiratur, idq; iure, statim in initio carmi-
 nis unius omniū bellissimi. GAL. Num illud quæris?

Aqua est illa quidem optima:

Cæterum aurum, uti candens

Ignis: ita enitens, no-

ctibus eminet eximie unum

Cæteras supra opes: quæ

Gloriam ac decus addunt.

MICYL. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si in somniū meū
 uideat Pindarus: ita prædicat aurum, sed ut tandem cognoscas quale
 fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullū domi-
 cibum acceperim: siquidē Eucrates diues ille forte mihi in foro factus
 obuiam, lotum me in tēpore ad cœnam uenire iusserat. GAL. Isthuc
 equidē planè memini. Nam totum esuriebā diem, donec mihi profun-
 da tādē uespera domū reuersus, subuuidus, uinoq; madens, quinq;
 illas fabas proferres, non admodū opiparā cœnā Gallo, qui quondā
 fuerit athleta, quiq; olympia non segniter olim decertarit. MICYL.
 Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecissem, obdormij protinus.
 Tum mihi, iuxta Homerū, ambrosia sub nocte diuinū quoddā haud
 dubie somniū assistens. GAL. Sed prius, quæ tibi apud Eucratem acci-
 derint Micylle narra: & cuiusmodi fuerit cœna, quæq; super cœnā acta

i 2 sunt

Homerus captus oculis

sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cenare, si ueluti somnium quoddam eius cenæ reducas, & quæ tum ederis, rursus commemoratiōe quasi rumines. MICYL. Credebam molestum futurum me, si hæc quoque retulisset: uerum postea quæ tu desideras, en id quoque narrabo, quum nunquam antehac in uita cenasset apud ullum diuitem, o Pythagora: heri bona quæpiam fortuna in Eucratem incidi: atque ego quidem simulatque dominum illum salutasset, ita uti consueueram, subducebam me: ne pudori illi essem, si lacera in ueste fuisset affectatus. At ille: Micylle, inquit, hodie natalicia filiae celebros, plurimosque ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam aiunt quendam ex his incommoda esse ualitudine, neque posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu eius loco uenito lotus, nisi ipse forte qui uocatus est, semet ad futurum renunciarit. Nam nunc quidem ambigit. Hoc ubi audisset, adorato diuite discedebam: omnes obsecrans deos, ut algidam febrem aliquam, aut laterum dolorem, aut podagræ morbi auctarium immitterent ualutinario illi: cuius ego sellæ occupator, cenæque uicarius, & hæres eram uocatus. Interim hoc spatium, quod usque ad balnei tempus intercessit, longissimum seculum esse iudicabam: dum subinde respicio, quotquot pedum esset litera, & quando illos iam lauisset consentaneum esset. Hic ubi tempus tandem aduenisset, ocyus me corripio, atque ab eo, nitide a modum cultus: sic obuerso palliolo, ut qua esset parte purissimum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures, in quibus etiam illum (gestabatur autem à uiris quatuor) cuius eram subconuiuia uocatus: qui male habere dictus erat, atque id etiam præ se ferebat, quod afflictus esset ualitudine. Nam ex alto gemebat, tussiebatque, ac screabat, uelut ex abdito: quodque ægre redderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Ferebatur autem philosophus quispiam esse, ex his, qui apud adulescentulos nugæ deblaterant. At barba mire erat tragica, id est hircina, supra quam credi posset tonsoris egens. Porro increpante Archibio medico, quæ obrem quum ita esset affectus, aduenisset: non oportet, inquit, premissa deserere, præsertim hominem philosophum, etiam si mille urgeant & instent morbi. Putauit enim Eucrates sese à nobis haberi ludibrio. Haud quæquam, inquam ego: imò collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, quam in conuiuium animam unam cum phlegmate excreans. Atque ille quidem præ arrogantia dissimulabat sese dicterium audisse. Haud multo post accessit & Eucrates iam lotus: conspectoque Thesmopolide (nam id erat philosopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipse ad nos ueneris. Tametsi nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam absenti omnia ordine missa fuissent. Hæc simulatque dixerat: introgreditur, manus illi porrigens pariter & famulis innitenti. Ego igitur

igitur iam abire parabam: uerum ille conuersus, ubi diu secum hæsitasset, posteaquam me tristem admodum uideret: ades, inquit, tu quoque Micylle, ac nobiscum cœna. Nam filium in mulierum conclauim unam cum matre conuiuium agere iubebo, quo tibi sit locus. Ingrediebar itaque, quum parum abfuerit, ut lupus frustra hians discederem, uerum ingrediebar, pudens quod Eucratis filiolum esse conuiuio uiderer expulisse. Ast ubi iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes Thesmopolim composuerunt, haud sine negotio per Iouem, quinque (si diis placet) proceri iuuenes, ceruices illi supponentes undiquaque: quo nimirum in eodem habitu permanere, ac longum etiam tempus durare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illum accuberet, me adductum reclinant, ut eadem in mensa essemus. Deinceps cœnabamus, ò Pythagora, opiparam quandam & uariam cœnam, multoque in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, ministri formati: cantores, & concitandi risus artifices. In summa, iucundissima quæpiam erat uita: nisi quod unum quiddam me uehementer male habebat: Thesmopolis obstrepens atque obturbans, uirtutem nescio quam mihi commemorans, docensque, quod duæ negationes unicam efficerent affirmationem: quodque, si dies sit, nox non sit. Nonnunquam & cornua mihi dictitabat esse, atque id genus multa philosophabatur erga me, quibus eiusmodi nihil opus: planèque uoluptatem interpellatione minuebat, quum non sineret exaudiri eos, qui cithara, uoceque canebant. Habes Galle de cœna. GAL. Nò admodum suauis Micylle: maxime posteaquam cum illo deliro sene sortitus eras accubitus, MICYL. Audi nunc & insomnium. Visus enim mihi Eucratis ipse, quum orbis esset liberis, nescio quomodo esse uita decedere. Dehinc ubi me accersisset, ac testamentum condidisset, quo me insolidum heredem omnium scripserat, paulo tempore superstes emori. Porro ipse uidebar adire facultates: & tum aurum, argentumque ingentibus quibusdam scaphis exhaurire, perpetuo subscaturiens & affatim affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, ministros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehiculo uectabar resupinus: cunctis qui intuebantur, conspiciendus & admirandus. Accurrebant permulti, ac circumuequitabant: complures sequebantur. Ego interim illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter sedecim digitis insertos: epulum quoddam splendidum iubebam adornari, quo amicos acciperem. Iamque illi, ita ut in somnio fieri consentaneum est, aderant: iam epulæ erant comporratæ, iam potus ex animi sententia ministratus. In his quum uersarer, & aureis phialis præbiberem omnibus qui aderant amicis: quum iam inferrentur bellaria: interpestiuo tuo clamore perturbasti nobis conuiuium, mensasque subuertisti, ac diuitias il-

las ita dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor iniuria sto-
 machatus in te? nam uel tris noctes perpetuas libenter adhuc fo-
 rniū illud quod mihi accidit, uidere cupiam, GAL. Adeo ne es auri
 cupidus, & opum auidus Micylle: idq; ex omnibus unum admiraris,
 ac felicitatem unicam esse iudicas, si plurimū possideas auri? MICYL.
 Equidē haud solus ita cogito Pythagora: quū ipse quoq; tum quū Eu-
 phorbus esses, auro atq; argento comis intexto, prodibas pugnaturus
 cum Achiuīs: idq; in bello, ubi ferrum quā aurū gestare satius fuerat.
 At tu etiam tum uoluisti calamistris auro internexis in periculum des-
 cendere. Atq; ob eam (opinor) causam, Homerus comas tuas gratijs
 similes dixit, quod auro argentoq; reuincirentur. Etenim longe nimi-
 rum meliores atq; amabiliores uidebantur, quod essent auro religatae,
 unāq; cum eo relucere. Neq; isthuc nouum est Auricome, si tu Pan-
 tho patre prognatus, aurum in precio habuisti: quin & ipse deorum
 omnium, hominumq; pater ille saturno, Rheaq; progenitus, quum
 Argolicam illam puellam adamaret: ubi nihil inueniret amabilius in
 quod sese transformaret, neq; quo Acrisij custodias posset corruppe-
 re: audisti uidelicet, ut aurū sit factus: atq; ita per tegulas illapsus, poti-
 tus est ea quam deperibat. Iam uero quid tibi cōmemorem, quā mul-
 tos usus præbeat aurum? Et ut eos quibus adfuerit, formosos, & sapi-
 entes, & potentes reddat, decus & gloriam illis concilians: utq; nonnū-
 quam ex obscuris & infamibus, claros ac celebres repente efficiat? Nā
 nosti uicinum mihi & eiusdem artificij Simonem: qui paucis ante die-
 bus apud me cœnauit: quum legumē coquerem saturnalibus, duasq;
 extorum cœsuras immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem:
 qui fictilē ollulā, quæ nobis erat unica, suffuratus, peracta cœna abiit,
 sub ala gestans. Nam ipse uidi Micylle. MICYL. Atqui quum eam su-
 stulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed quur non prodebas:
 ac uociferabare tum, o Galle, quum nos furto spoliari conspiceres?
 GAL. Cocy zabam, quod mihi solum licebat id temporis: uerū quid
 Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. MICYL. Ei
 consobrinus erat uir supra modum diues, nomine Drimylus: is quo-
 ad uiuebat, ne obolū quidem donauerat Simoni: nam qui daret, quū
 ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper:
 uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui patel-
 lam circumlingebat, gaudens potitur: purpura ostroq; circumtectus:
 famulosq; & currus, & aurea pocula, & mensas eburnis innixas pedi-
 bus possidet: ab omnibus adoratur: iamq; nos ne aspicit quidem. Ete-
 nim nuper quū illū procedentem conspexissem: Salue, inquā, Simon,
 At ille indigne ferens: Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulū meum
 dimā

diminuat: neq; enī Simon, sed Simonides appellor. Porro (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastidit: & alias quidem admittit, comemq; sese præbet: alia porro quæ negliguntur, necem conscituras sibi minitantur. Vides quantas comoditates pariat aurum: quandoquidem eos qui sunt deformissimi, transfiguratur, & amabiles reddit, non secus atq; cæstus ille poeticus. Audis insuper & à Poetis dictum.

O aurum auspicata res, & ostentum optimum. Et rursus,
Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim risisti Galle? GAL. Quoniā tu quoq; per inscitiam Micyle, simili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodum uulgus: uerum (crede mihi) longe etiam erumniosiorē uitam uiuunt, quā uos. Hæc autē loquor, qui ipse & pauper, & diues aliquādo fuerim, atq; omne uitæ genus sim expertus. Porro paulo post ipse quoq; hæc omnia cognosces. MICYL. Per Iouem tempestiuū iam est, ut & tu referas quemadmodū sis trāffiguratus: & quod in unoquoq; uitæ genere perspexeris. GAL. Ausculta, hoc tantū præmonitus, me neminē feliciorē uitā, quā tu sis, unq; uidisse. MICYL. Quā ego sim o Galle? Hanc felicitatem tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagorā transformatus: Deinceps ordine ad Gallum usq;. Consentaneū enim est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uitæ formis. GAL. Quemadmodū initio ab Apolline profecta anima in terram deuolarit, & corpus humanū subierit, ut illic poenā quandā depēderet, id longū dictu futurū sit. Præterea neq; mihi referre fas es, neq; tibi eiusmodi audire. Verū ubi Euphorbus factus essem, MICYL. Sed ego priusq; essem is, qui nūc sum: O præclare quis nā erā: hoc mihi prius dicitis? nūquid & ego uersus fuerim itidē ut tu? GAL. Maxime. MICYL. Quis igitur eram? si quo modo potes dicere, puelim enim istuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earū genere, quæ aurū effodiūt. MICYL. Et postea neglexi infelix, uel pauca frustra in uitā iportare: quū illo essem alitus? Sed age qd post hæc futurus sim dicitis: quādoquidē cōsentaneū est scire te. Etenim si quid bonæ sit rei, iam nūc suspēdero me ab ista pertica, in qua nunc stas. GAL. Istuc profecto nulla ratione possis cognoscere. Cæterū quū Euphorbus essem (nā ad illa redeo) in Troia pugnabā: atq; à Menelao necatus, aliquanto post tempore in Pythagorā perueni. Porro eo usq; absq; tecto perdurabam, donec Mnesarchus aliquādo mihi domū ædificaret. MICYL. Obsecro te, num absq; cibo potuq;? GAL. Maxime. Nihil enim istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MICYL.

Illud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam gesta sunt, num ita se habent, qualia fuisse dixit Homerus? **GALLVS.** Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidē dum ista gerebātur, ipse Camelus erat in Bactris? Caterum ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis eximium fuisse: neque Aiace[m] usq[ue] adeo magnum, neque Helenam adeo formosam, quemadmodū arbitrantur: siquidem uidi candida quandam & procera ceruice, ut hinc cygno prognatam esse adsimularent. Caterum uehementer anum, æqualem propemodum Hecubæ. Hanc Theseus primum raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis ferme ætate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria, qui per id temporis maxime florebat. Nam hæc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodū adolescens, uidisse Hercule[m]. **MICYLLVS.** Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An & istæc fabulamenta sunt? **GALLVS.** Cum illo quidem congressus non sum: neq[ue] quæ adeo comperte de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicum, haud ita magno negotio peremi lancea dissectū. **MICYLLVS.** Deinde te Menelaus multo minore negotio: uerū istis de rebus satis, Nunc res Pythagoricas refer. **GALLVS.** Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum, alioqui non imperitus, neque inexercitatus in honestissimis disciplinis. Profectus sum autē in Aegyptū: quo cū prophetis cōgrederer, de sapiētia cōmunicaturus. Hic adyta subij, atq[ue] ibi Ori & Isis libros perdidi. Post rursus in Italiam re nauigabā, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didiceram, ita institui, ut me perinde ac deum suspicerent. **MICYLLVS.** Equidem inaudieram istæc: præterea quemadmodum creditus fueris, defunctus in uitam rediisse, utc[um] aureū femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neq[ue] carnibus, neq[ue] fabis uescerentur homines? **GALLVS.** Ne perconteris ista Micylle. **MICYLLVS.** Quam ob rem? **GALLVS.** Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. **MICYLLVS.** Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominem conuubernalem & amicum: nam herum post hac, absit ut dixerim. **GALLVS.** Nihil sani, neq[ue] prædari quicquā erat, uerū animaduertebā, si consueta modo, atq[ue] eadē quæ uulgo tradunt à multis præcepissem: nō fore, ut mortales in admirationē adducerē, sed quo peregriniora, magisq[ue] aliena proposuissem, futurū, ut hoc magis nouus, magisq[ue] uiderer admirandus. Proinde instituerā in animo, nouæ quiddā rei designare, eiusmodi p[ro]posito decreto, cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud

aliud cōiectantibus, omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MICYL. Illud uide ut rides me tu quoq; non minus atq; Crotoniatis, ac Metaponticos, & Tarentinos: cumq; his alios, qui muti sequuntur, tuq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagorã exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiã Meletensem illam meretricem. MICYL. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itãne fuit aliquando tēpus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cūq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atq; ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas, tramãq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumq; componebas? GAL. Ista quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerũ & ante me tum Tiresias, tum Elati proles Caneus. Proinde quicquid in me cōuitij dixeris, tantundẽ & in illos dixeris. MICYL. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quum uir esses, an quum Pericles tecum haberet cōsuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresia quidem expedierit respondere. MICYL. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub dypeo consistere, q̄ parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperã fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idq; sapius longo nimirum seculorum orbe atq; recurso. MICYL. Non tu pendebis, ò Galle. qui quidẽ omneis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sapius Aspasiã fuisse tyranno. Verum age secundum Aspasiã, in quem uirum aut mulierũ denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MICYL. O Castor, & ò pollux, quàm dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes: dehinc equus, graculus, rana, aliãq; innumerabilia: perlongum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atq; id sapius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiuis regibus, pauperibus, diuitibus: postremo nunc tecum uiuo, rideoque quotidie, quum uideo te paupertatis tædio cōplorantem, eiulantemque, ac diuitum admirantem fortunas, propterea quod ignores quantum illis adsit malorum: alioqui si curas noris, quibus illi dstringuntur, te ipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulētus, statim felicissimũ esse omnium. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nũc illo nomine cōpellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbũ, siue Pythagorã, siue uocaris Aspasiã, siue Cratẽ: quãdoquidẽ ista omnia sum unus, nisi quod rectius feceris, si (id quod in præsentiarũ esse uideor) Gallum

Gallum me uoces, ne auem hanc parui ducere, contemneréq; uideare: pæsertim quum tam multas contineat animas. MICYL. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atq; oia cognita habes, age dilucide mihi narrato, quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperū propria: quo uidelicet cognoscam, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorē, GAL. En hunc ad modū interim perpende Micylle. Te quidē non magnopere tangit cura belli, si quādo rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incurfantes populentur, néue hortum proculcēt, proterantq; aut uineas uastent: sed simulatq; tubam audieris, si tamen audieris, de te ipso uno circūspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effugere. Contra illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebāt in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inferendū est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prælium exeundū, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad salutem consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tēpore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obtines: illi uero trepidant, pauitantq; ac largitionibus, choragisq; te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaq; id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbus expensor perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos, quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorū publicas facis: ipse neq; calumniatorem metuis, neque latronem, ne tollat aurum, uel ædium conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neq; necesse habes rationibus occupari, neque exacti onibus, neq; tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neque tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unam perfeceris, mercedemque retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopiam, aut mœnide pisciculo, aut paucis cepearum capitulis, temetipse oblectas, canens plerunque, optimaque cum paupertate philosophans, adeo ut eas obres salubri sis, ualentiq; corpore, obduruerisq; aduersus gelu: siquidē labores, qui te exacuunt, muniuntq;, certatorem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te. Quod si quādo leuis ceperit febricula: paulo negotio eam medicatus, protinus exilis: inedia temet inde excutiens. Illa porrò fugit illico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore ali, saturūq; fieri, ac
medi

medicorū certis illis recurſibus longum plorare renunciantē. At illi ex aduerſo propter intēperantiā uitæ, quid tandē mali non habent infelices: podagras, phthiſes, pulmonū exulceratiōes, aquas intercutēs. Nā hæc omnia à ſumptuoſis illis conuiuijs naſcuntur. Proinde quicūq; ex his Icarī in morem (ut ferè faciunt) ſeſe attollunt, propiusq; ſe ſolī ad mouent, haud cogitantes, quod alas habeant cera adglutinatas, ingen- tem nōnunq; ſtrepitū mouent. Cæterū qui Dædali exemplo non ad- modū ſublimia, neq; excelsa appetunt: uerum humilia, terræq; uicina, adeo ut cera nōnunq; ſalis aſpergine madefceret, ij tutò plerūq; ac ci- tra diſcrimen tranſuolarūt. MICYL. Moderatos iſtos & cordatos nar- ras. GAL. Verum aliorū Micylle naufragia fœdiſſima cōſpicias: nem- pe ubi Cræſus reuulſis alis riſum exhiberet Perſis, conſenſo rogo, aut Dionyſius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorū in urbe ludī lite- rarij magiſtrum ageret, poſt geſtum tantum imperiū, puellos compel- lens ut ſyllabas cōnecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex ef- ſes (nam ais te regem quoq; fuiſſe) cuiuſmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum tu tum felix eras, quando quidē id quod eſt bo- norum omniū caput poſſidebas. GAL. Ne mihi in memoriā regeras, ó Micylle, uſq; adeo ſupra modum infelix tum erā. Nam quo ad res externas, quemadmodū dixiſti, planè fortunatus eſſe uidebar: at intus innumerabilibus curis diſtringebar. MICYL. Quibus tandem curis? Nam rem prorfus abſurdam neq; credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regiōni neutiq; exiguæ Micylle, omniū rerum fera- cī, tum incolarum frequentia, neq; non urbium pulchritudine cum pri- mis admirādā: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoſo commodā. Ad hæc exercitus ingens, equa ſpectatiſſima atque excel- lens, ſatellitium haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quàm ut poſſet numerari, uaforum argenteorum plurima copia, reliquæque omnis illa principatus tragœdiā, ſtrepitusq; & apparatus ſupra q̄ credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quū prodirem, plerique adorabant, deum quempiam intueri ſeſe rati, aliq; trudentes alios cō- currebant, quo me conſpicerent, nonnulli conſenſis tectis, magni aſti- mabant, ſi plene contemplari licuiſſet quadrigam, ſtragulam, diadema tum anteambulones, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi cōſcius, quantæ me res diſcruciarent, uerſarentq;: illos quidē pro- pter inſcitiā uenia dignos iudicabam: at mei ipſius miſereſcebat, qui prægrandibus illis Coloffis uiderer perſimilis: qualis uel Phidias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus eſt. Etenim illorū quiſq; quo ad ea, quæ foris apparent, Neptunus ipſe eſt, aut Iupiter, mirifice decorus au- ro, eboréque compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fu- ſcinam

scinam dextra sustinet. Caterum si immisso capite quæ sunt intus inspicias, uidebis uectes quosdam, paxillos, & clauos introrsum prominentes, neque non uimina, cuneosq; & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatē intrinsicam inhabitantem. Omitto recensere muscarum, mustelarumq; uim, quæ nonnunq; in eis mansitant. Huiusmodi quædā res nimirū regnum quoq; uidetur. MICYL. Nondū explicuisti, lutum, & clauos, & uectes, quinam fuerint in imperio, neq; fecerint illam plurimā quænam sit, nam istum ad modū uectari, tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari: Hactenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoq; diuinum quiddam & admirandū, nunc autem quæ sint intra Colossū exponit. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrū metus, curas mordaces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur nō, qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas ob res somnū rarum, & hunc ipsum peruenem, ac plena tumultus insomnia, cogitationes perplexas, spes semp̄ improbas, an ocij penuriā, & occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, foedera, cōsultationes: quibus rebus sit, ut ne per somnū quidem aliqua re suauiter frui liceat, uerū ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleq; negocia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamēnona dulcis habebat
Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

Idq; quum reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quod Lydum illū discruciat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atq; alium quempiam, Dion cum Syacusanis nōnullis ad aurem cōmunicans. Rursum alium quendā urit Parmenion collaudatus. Item Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoq; molestiam adferunt: amasius per uim nō sponte cōuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionem parare dicantur: aut duo, quatuorū satellites inter sese consusurrantes. Porro (quod est omnium grauissimum) amicissimi quicq; uel maxime sunt formidandi, semperq; metuendum, ne quid magni mali ab illis exoriat. Nam alius à filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Alium simile quoddā fortassis mortis genus eripuit. MICYL. Apagesis. Atrocia, miraq; sunt ista quæ narras ó Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cerdonicæ primum incumbere, quàm ex aurea bibere phiala comiter delatum haustum: ceterū cicuta, aconitūq; temperatū. Nam mihi quidem hoc unū est periculi: ut si paulum aberret smilion, defectatq; à recta incisione, summū secantis digitum exiguo sanguine tingit. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atq; id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi conciderint, persimiles esse uidentur tragediarū histrionibus.

histrionibus. Nā multi sicut uidere licet, quoad Cecropes sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam chlamydem: quod si quis (qualia nimirum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites det, risum profecto moueant spectatoribus: uidelicet persona unā cum ipso diademate cōtrita, uero autem actoris capite luxato, cruribusq; maximāq; ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, q̄ miser sint panni fiat perspicuum: ac cothurnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haudquaq; ad pedis modum respondentium. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Cæterum tyrānis talis quædam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationē ferebas? GAL. Istum quem nunc suscitās sermonem & longior sit, neq; huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullā ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorē uita humana, naturalibus dumtaxat cupiditatibus & usibus circumscriptam. Siquidem publicanum equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculum, aut popinatore m culicem, aut cinædū gallum, atq; id genus alia, quæ uos studio cōminiscimini, haudquaq; inter illos uidebis. MICYL. Quæ dicis, o Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unq; qui uidebere cupiditatem illam à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoq; somnium illud ob oculos uersatur, aurum ostentans: potissimum autem sceleratus ille Simon excruciat, qui quidē tantas inter opes deliciet. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tamen si nox etiam dum est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducam, atq; in aliorum diuitum ædes, quo nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MICYL. Istuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transfodere cōpelles? GAL. Nequaq; uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut si quis longissimā caudæ plumam, quæ ob molliem inflectitur. MICYL. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his auulsam cuiuscunq; ego gestandam dederō, is quoad uoluerō, fores omnes poterit apire, cūctāq; uidere, ipse inuisibilis. MICYL. Equidem ignorabā, o Galle, te præstigiariū quoq; peritum esse. Porrò si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediēs transferam. At ille rursus circūrodet, ebibetq; putria coria, quibus cōsueuit soleas cōpingere. GAL. Atqui nefas sit istuc facere. Siquidem Mercurius illud mihi mandauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiam patrarit, uociferans furē proderem. MICYL. Rem neutiq; uerisimilem nar-

k ras, nempe

ras, nempe Mercurium quum ipse sit fur, non sinere alios, ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nam aurum auferam, si modo possim. GAL. Pennā prius reuellito. Quid hoc rei? ambas reuulsisti. MICYL. Tutius hoc quidem ò Galle, tum tibi minus foedum sit futurum, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL. Age sanè, sed utrum Simonem prius adimus, an alium quempiam diuitem? MICYL. Haud aliò, imò ad Simonem, qui uidelicet pro dissyllabo, tetrasyllabus esse affectet, posteaq̃ diues euasit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igit̃ deinceps facio? GAL. Pennam sære admoue. MICYL. Ecce autem, dii boni, ostium perinde atq̃ clauī resiliit. GAL. Perge porrò præcedens, Vides illum uigilantem ac supputantem? MICYL. Video per Iouem, & quidem ad obscuram siticulosamq̃ lucernulā. Præterea pallet, haud scio unde Galle, totusq̃ exaruit, atq̃ extenuatus est, mirum, ni curis. Neq̃ enim auditū est illum alioqui male habere. GAL. Ausculta quid dicat siquidem intelliges, quibus de causis ad eum modum sit affectus. SIMON. Nimirum septuaginta illa talenta tuto admodū sub lectica deffossa sunt, neq̃ quisq̃ alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sofylus equiso uidit me sub præsepi occultantem: itaq̃ de curando stabulo non est admodum sollicitus, quanq̃ nec alias admodū laboris appetens, uerisimile est autem illum multo etiā his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tā ingens salsamētum illi obsonio proposuisset? Tum autem aiunt, illum monile emisse uxori drachmis quinq̃. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid qd̃ ne pocula quidem sat in tuto mihi recōdita sunt, quum sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atq̃ insidias parant, Præter cæteros autem Micyllus iste uicinus. MICYL. Ita per Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle, ne protinus ipso in furto nos prodas, SIMON. Optimū igitur fuerit, ut ipse insomnis seruē. Omnem obibo domum in orbem obambulās. Quis iste? uideo te per Iouem. O parietum perfossor, posteaq̃ es colūna, bene res se habet. Pernumerabo denuo refossam argentum, ne quid forte dudum me fugerit. En rursus, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, atq̃ insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quemq̃ deprehendero, rursus aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habent ò Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum superest. MICYL. O miser, cuiusmodi uiuit uitā? hostibus eueniat ad hunc modū diuitem esse. Itaq̃ pugno illi in maxillā illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio despolior miser. MICYL. Plora ac uigila auricq̃ similis corpore reddaris, quando quidē illi affixus, deditusq̃ es. Nos autem

Nos autem, si uidetur, Gniphonem scæneratorē uisamus. Nam necis procul hinc habitat, ipsæ nobis suapte sponte fores patuerūt. GAL. Vides hunc quoq; curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantem digitis contortis? cui propemodū relictis his omnibus sit in silpham, aut culicem, aut muscam abeundum. MICYL. Equidem uideo miserum ac uecordem hominem, ne nūc quidem multo meliorem uiuere uitam, q̄ silphæ aut culicis. Adeo totus & hic à curis & rationibus est extenuatus. Nunc ad aliū eamus. GAL. Ad tuū, si uidetur, Eucratē. En tibi fores p̄ se patuere. Quin introimus? MICYL. Paulo ante hæc oīa mea erant. GAL. At etiā nunctu diuitias somnias? uides igit̄ Eucratē ipsum quidem à famulo, uirū natu grandem. MICYL. Video profecto quiddā haudquaq; uirile. Porro altera ex parte ipsam item uxorē à coquo costuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris & horū hæres existere Micylle, cūctāq; possidere, quæ sunt Eucratis? MICYL. Haudquaq; Galile. Imo fame citius interierim, quàm id genus quippiam patrare. Valeat aurum & conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, q̄ si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quādoquidem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus aliàs uidebis Micylle.

LVCIANI SOMNII SIVE GALLI FINIS. DES.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ORNATISSIMO IV

RIS VTRIVSQUE DOCTORI THOMAE

Ruthallo Secretario regio, Nunc episcopo

Dunelmensi, Erasmus Roterodamus,

S. P. D.

VIDE quātum audaciæ mihi suppeditet singularis quædā ingenij tui, morūq; facilitas, humanissime Ruthalle: qui cū neutiq; ignorem te inter Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel splendore, uel eruditione præcipuū esse: tamē nō uerear meas nugas rudes adhuc, uixq; è prima scheda repurgatas ad tuā excellētiā mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uentos & æstum nulli seruire clamitās. Itaq; ne nihil mei apud hominē tam nostri studiosum relinquerē, id quod tum forte erat in manibus: Misanthropū mihi nimirū ad uirum unum omniū Philāthropotaton, Is est Luciani dialogus: quo uix alius lectu, uel utilior, uel iucūdius, uersus quidem ille iam pridē ab alio nescio quo: sed ita uersus, ut interpres

k 2 hoc modo

hoc modo demonstrare uoluisse uideat, sese neque graece scire, neque latine, nec temere a deo quis suspicetur eum interpretem subornatum esse ab istis, qui Luciano male uolunt. Tu nostram hanc audaciam boni consules: & Erasmus in eorum numero pones, qui tui sunt amantissimi. Vale, Londini. An. M. D. III.

LVCIANI TIMON

SIVE MISANTROPVS, DES. ERASMO
ROTTERODAMO INTERPRETE.

TIMON

IUPITER Philie, hospitalis, sodalitie, domestice, fulgurator, iusuradice, nubicoge, gradistrepe: & si quod aliud tibi cognomen attoniti Poetae tribuunt, maxime quum haerent in uersu. Nam tu illis tu multinominis factus, carminis ruinam fulcis, metricum exples hiatum. Vbi tibi nunc magnicrepum fulgur, grauifremum tonitruum: ubi ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam haec omnia iam palam apparet, nugae esse, fumumque poeticum, nec omnino quicquam praeter nomen strepitum. Sed decantata illa tua arma eminens ferientia expromptaque, nescio quomodo penitus extincta sunt, frigentemque adeo, ut ne minimam quidem scintillam iracundiae aduersus nocentes reliquam obtineat. Iraque citius quiuis ex his, qui peieraturi sunt, extinctum ellichnium metuerit, quam flammam fulminis cuncta necatis: usque adeo titionem praecipiam in sese uibrare te putat, ut incendiium aut fumum ab illo proficiat. Quae nihil quicquam formident: uerum hoc solum uulneris inferri posse iudicent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum est, ut iam Salmoeneus tibi sic ausus etiam obtonare: neque id admodum ab re: quippe aduersus Iouem usque adeo ita frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaque tumidus. Quid enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragora stertis: qui neque peierantes exaudias, neque eorum qui flagitia committunt, respectum agas? Cacutis autem lipitudine, & hallucinans ad ea quae sunt: auresque iam tibi obscuruerunt, instar horum, qui aetate defecti sunt. Quandoquidem quum iuuenis adhuc esses, acriter aetate, uehementisque ad iracundiam: permulta in homines maleficos ac uiolentos faciebas. Neque tum unquam tibi cum illis erant induciae. Sed perpetuo fulmen erat in negotio: perpetuo obuiibrabat Aegis: obstridebat tonitruum: fulgur continenter iaculorum in morem, delissime ex aedito loco deuolantium torquebatur. Terrae quassationes, cribri instar frequentes: ad haec nix cumulatim, neque non grandis saxorum in morem: atque ut tecum grandius loquar, imbresque rapidi & uiolenti, ac flumen quotidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis aetate, naufragium ortum est: ut omnibus sub aqua demersis, uix unica scaphula seruaret: quae in montem

montem

montem Lycorē appulit, humani generis quasi scintillulas quasdā seruans, unde sceleratius etiā genus in posterū propagaret. Nimirū igitur dignum secordia præmiū ab illis reportas: quū iam nec sacra faciat tibi quisq̄, nec coronas offerat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac ita ut ne is quidem rem admodū frugiferam facere uideat: sed priscum quendā ritum magis referre, ac penē Saturnū, ò deorū generosissime, te reddūt, magistratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templū tuū sacrilegio cōpilarint: quum tibi etiā ipsi in Olympicis manus admoliti sunt: Atq̄ interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos cōprehenderēt, quū etiā dum ad fugam adornarent. Sed egregius ille, gigātumq̄ extinctor & Titanum uictor sedebas: quū tibi cæsaries ab illis circumtōderetur, decē cubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ò præclare, quis tandē erit finis, quæ tu adeo secure despicias? aut quando de tantis maleficijs pœnas sumes? Quot Phaëthontes, aut Deucaliones, satis idonei sint ad expiandū tam inexhaustā morum iniquitatē? Etenim ut de cōmuni- bus sileā: de ijs quæ mihi acciderunt dicā: quum tam multos Atheniēses in sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim: cunctisq̄ quotquot opus haberent, suppeditarim, imo semel uniuersas opes in amicos iuuādos effuderim. Simulatq̄ his rebus ad inopiā deueni, iam ne agnoscor quidē ab illis, nec aspicere dignantur me, quidudū reuerentur, adorabant, meoq̄ de nutu pende- bāt. Quod si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorū quempiam incidero, perinde ut euersam hominis iam olim defuncti statuā, ac tēporis longitudine col- lapsam prætereūt, quasi ne norint quidem. Porro alij procul cōspecto me aliò sese detorquent: existimātes sese inauspicatū, abominādumq̄ uisuros spectaculum, quem non ita pridē seruatorem & adiutorē suum esse prædicabāt. Itaq̄ prementibus malis ad extrema redactus cōsilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis cōductus obolis: atq̄ hic cū solitudine, cumq̄ ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quod posthac non intuebor plerosq̄ præter meritū secundis fortunæ successibus utentes. Nam illud uel maxime urit. Iam igitur tandem aliquādo, Saturni Rheæq̄ proles, excusso profundo isto, grauiq̄ somno (nam Epimenidem quoq̄ dormiēdo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oetha redaccenso, ingenti reddita flāma, iram aliquā strenui illius ac iuuenilis Iouis ostēde: nisi uera sint, quæ à Cretēlibus de te, tuāq̄ sepultura ferunt. **I. V. P. I. T. E. R.** Quis hic est Mercuri, quē audio sic uociferantē ex Attica, ad radicē mōtis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pellēq̄ hircina amiētus: fodit autē, ut arbitror, nam pronus incūbit, homo loquax & cōfidens, mirū ni philosophus est, neq̄ em̄ alioqui

adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. **MERCVRIVS.** Quid ais pater, an non nosti Timonem Enchecratidis filiū Colyttēsem? Hic nimirum est, qui nos saepenumero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repente diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendide Iouialia festa consueuimus agitare. **I VPITER.** Hem quānā ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quem tam frequentes cingebāt amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitu? squalidus, erumnosus, fossor conductitiuus, uti conijcio, quum tam grauem ligonem gerat? **MERCVR.** Ad hunc modū illum quodammodo probitas euertit, atq; humanitas, & in omnes quicumq; egerent misericordia. At re uera uecordia potius facilitasq;, nullusq; in suscipiendis amicis delectus, quippe qui neutiq; intellexerit, sese coruis lupisq; largiri. Quin magis quum à uulturibus tam multis misero iecur eroderetur, ob id amicos eos, necessarioq; iudicabat, quasi beneuolentia erga sese afficerentur, quum illos epulæ magis caperent. Ergo posteaq; ossa penitus nudassent, circumrosissentq;, deinde si qua medulla suberat, hanc quoq; admodum diligenter exussissent, aufugerunt, exuccum et radicitus desertum destituentes, adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppeditent, impartiantq;. Has ob res fossor, & sago, ut uides, opertus pelliceo turbem præ pudore fugiens, mercede terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fastuose nunc prætereant, ac ne nomen quidē san Timō uocetur, nouerint. **I VPIT.** Atq; profecto uir neutiq; fastidiendus, neq; negligendus, & iure optimo indignatur, qui hīs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adultores ipsi quoq; fuerimus imitati, si eum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum & caprarum pinguiſſimas quasq; nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiamdū mihi in naribus residet. Tamen si propter negocia maximāq; turbam peierantium, tum uirum, non iure agentium, neq; non aliena rapientium, præterea ob formidinem, quem mihi pariunt sacrilegi, qui quidem tum multi sunt, tū obseruatu difficiles, adeo ut ne minimū quidē nos cōnuere sināt. Jam pridē profecto ad Atticā regionem oculos detorsissem, maxime posteaq; philosophia, & de uerbis digladiationes, apud istos increbuerūt, ita ut pugnātibus inter se istis, uociferātibusq; ne exaudire quidem mortaliū uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirūpi ab eis, cōficiq;, qui uirtutē quandā, & incorporea quedā, merasq; nugas ingenti uociferatione cōnectunt. hæc in causa fuerūt: ut hunc quoq; neglexerim, quū haud mediocriter de nobis sit meritis. Quod reliquū est Mercuri, tu Plutum adducens, quantū potes ad istū abeas. Porro Plutus unā secū ducat & thesaurū,
& utriq;

& utriq; apud Timonem p̄seuerent. Neq; usq; adeo facile demigrent, etiam si t̄p̄ maxime rursus illos per benignitatem ex ædibus exegerit. Cæterum de palponibus illis, atq; ingratitude, qua in hūc sunt usi, in posterum cōsultabo: p̄cenasq; daturi sunt, simulatq; fulmen instauro. Nam fracti sunt in eo retusa cuspide duo è radijs maximi: quum nuper auidius in sophistā Anaxagorā iacularer, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, qui dii uocaremur. At illum quidē errore non feriebam, propterea quod Pericles obtenta manu eum protexerit. Cæterum fulmen in Castoris ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum abfuit, quin ad saxum cōminueretur. Quanq; interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Timonem conspexerint egregie locupletem factum. MERCURI. Quantum habet momēti altum uociferari, & obstreperum audacemq; esse? Idq; non ijs modo qui causas agunt, uerū etiam qui uota faciunt conducibile. En mox è pauperrimo diues euaserit Timon, qui se in precando clamosum & improbum præstiterit, Iouemq; reddiderit attentum. Quod si silentio fodisset incuruus: etiam nūc foderet neglectus. PLUTVS. At ego Iupiter haudquaq; ad istum rediturus sum. IVPITER. Quid ita, non rediturus optime Plute, præsertim à me iussus? PLUTVS. Quoniam, per Iouem, iniuria me affecit eijciēs, & in multa fragmenta dissecans: idq; quum illi paternus essem amicus, ac me, penē dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter t̄p̄ ij, qui è manibus ignē abijciunt. Num rursus ad istū ibo: parasitis, adulatoribus & scortis donandus? Ad eos me mitte, ò Iupiter: q; munus intellecturi sint, qui amplexuri: quibus equidem in precio sim, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi, cum inopīa commercium habeant, quam nobis anteponunt: utq; ab ea accepta sago pelliceo, ligonēq; sat habeant, quum quatuor lucrantur obolos, decem talenta cōtemptim dono dare soliti. IVPIT. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timō, quippe quē ligo abū de satis corripuerit: nisi prorsus nullū dolorē sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, q̄ inopīā esse præoptandā. At tu mihi querulus admodū uideris esse, qui nunc Timonē incuses, quod tibi patefactis foribus libere permiserit uagari, neq; includens, neq; zelotypus in te. Porrò alias diuersa de causa in diuites stomachabere, quū dices te ab illis repagulis, clauibus, ac signorū obiectaculis impressis ita fuisse cōclusum, ut ne p̄spicere quidē in lucem tibi liceret. Id igit̄ apud me deplorabas, affirmās p̄focari te nimijs tenebris, eoque pallidus nobis occurrebas, & curis cōfectus, digitis etiānum ex assiduo colligēdi, coaceruādīq; usu cōtractis, cōtortisq; qd' siquādo daretur opportunitas, aufugiturū quoq; ab illis te minitabare. In summa, rem supra modū acerbā iudicabas, in

areo ferreoue thalamo, Danaës exēplo, uirginē asseruari, atq; à sceleratissimis educari pædagogis, scœnore & cōputo. Proinde absurde facere aiebas hos, quod te præter modū adamarent: neq; (quū liceret) frui auderēt, neq; quū ipsis esset in manu, amore suo secure uterent: sed uigiles obseruarent, ad signū ac seram oculis nunq; conuiuentibus, neq; usq; dimotis, semper intuentes, abunde magnū fructū arbitantes: nō quod ipsis fruendi facultas adesset, sed quod nemini fruēdi copiam facerent, non aliter q̄ in præsepi canis, nec ipsa uescēs hordeis, nec equū famelicum id facere sinens. Quinetiā ridebas istos, qui parcerēt, asseruarentq;, & (quod esset absurdissimū) ipsi quidem sibi subtraherent, uerereturq; cōtingere, non intelligerent aut fore, ut aut sceleratissimus famulus, aut dispensator, aut liberorū pædagogus furtim subiret, ludibrio habiturus infelicem & inamabilē herum, quē postea sinat ad fuliginosam, & oris angusti lucernulā, ac siticulosum scirpulū usuris inuigilare. Quid itaq; an non iniquū, quū hæc quondā incusaueris, nunc in Timone diuersa his criminari? PLUTVS. Atqui si rem uere perpēderis, utrūq; me iure facere iudicabis. Nam & Timonis ista nimia lenitas, negligētia potius, haud beneuolētia, studiumq;, quod ad me pertinet, merito uideat. At è diuerso, qui me ostijs ac tenebris inclusum seruabant, id agentes, quo scilicet crassior, saginatioq;, ac uehemēter corpulētia onustus euaderēt: quū interim, neq; ipsi cōtingerent, neq; in lucē producerēt, ne uel aspicerer à quopiam, hos dementes & cōtumeliosos in me iudicabā: quippe qui me nihil cōmeritum/tot in uinculis cogerēt situ carieq; putrescere, haud intelligētes, quo mox demigrēt, me aliq; cuipiā, cui fortuna fauerit, relicturi. Nec hos igit probō, sed ne illos quidem, qui nimiū facile mihi manus admouent. Sed qui (quod est optimū) mediocritate utant, uti nec prorsus abstineāt, neq; penitus profundant. Etenim illud, per Iouē, cōsidera Iupiter: Siquis ubi puellulā & formosam lege duxisset uxorē, postea neq; obseruet, nec ulla omnino zelotypia prosequatur, uidelicet sinens illā noctu atq; interdiu quocunq; libitū sit ire, & quicūq; uoluissent cū his habere rem, uel pducatur potius ultro ut adulteret, fores aperiens, prostiturusq;, & quolibet ad illā inuitās, num hic amare uidebitur: profecto hoc tu nequaq; dices Iupiter, qui sæpenumero amorem senseris. Rursum, si ingenuā lege domum deducat, uti liberos legitimos progeneret, cæterū nec ipse cōtingat florentē etate, decoramq; uirginē, nec aliū sinat aspicere: sed inclusam, orbam, sterilemq; in perpetua uirginitate cōtineat, idq; præ amore se facere prædicet, & hunc quidē præferat, pallore corpore exhausto, oculis refugis, num fieri potis est, ut huiusmodi non desipere uideatur? quippe qui quum liberis oportuerit operam dare, fruiq; cōiugio, puellam adeo formosam atq; amabilem sinat

sinat emarcescere, per omnem uitam tanq̄ Cereri sacerdotem alens.
 Huiusmodi & ipse indigne fero: quum à nōnullis ignominiose cædor
 calcibus, laniorq̄, atq̄ exhaurior à nōnullis contra perinde, ut stigma-
 ticus fugitiuus compedibus uincior. **IUPITER.** Quid est autem quod
 aduersus illos indigneris quando quidem utriq̄ pœnas egregias luunt.
 Alteri quidem dum Tantalii in morem, neq̄ bibere sinūtur, neq̄ ede-
 res: sed ore sicco duntaxat inhiāt auro. Alteri uero dum his ceu Phynco
 cibos harpyæ ipsi è faucibus eripiunt. Sed abi iā, Timone, multo post
 hac usurus cordatiore. **PLUTVS.** An ille aliquando desinet me ceu fo-
 raminofo cophino, priusq̄ omnino influxerim, data opera exhaurire,
 quasi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne si copiosius in-
 fundar, ipsum undis obruā. Quo fit, ut in Danaidum dolium aquam
 mihi uidear illaturus, frustra q̄ infusus, uase non continente liquorē:
 imo prius propemodum effuso quod influit, q̄ influxerit. Adeo latus
 dolij hiatus ad effusionem ac liber exitus. **IUPITER.** Proinde ni hia-
 tum istum obturauerit, perpetua inq̄ perstillationem sistere studuerit:
 te propediē effuso, facile rursum sagum, & ligonem in dolij fœce reperis
 et: sed interim abite, atq̄ illum diuitem reddite. At tu Mercuri fac me-
 mineris: ut rediens Cyclopa ex Aetna, tecum adducas: quo fulmē cu-
 spide restituta resarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. **MER-
 CVRIVS.** Eamus Plute. Quid hoc? Num claudicas? Equidem igno-
 rabam ò præclare: te non cæcum modo, uerū etiam claudum esse. **PLU-
 TVS.** At qui non hoc mihi perpetuum Mercuri: uerum si quando pro-
 ficiscor à Ioue missus ad quempiā, tum nescio quo pacto tardus sum,
 & utroq̄ claudus pede, ita ut egræ ad metā pertingere queam: sene nō
 nunq̄ interim facto, qui me operiebat. Porro quum discedēdum est,
 alatum uidebis multo auibus celeriozem. Vnde fit: ut uix iam amoto
 repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium trās-
 mensus, ne uidētibz quidem aliquoties spectatoribus. **MERCVRIVS.**
 At ista quidem haud uera narras: imo ego tibi permultos commemo-
 rare queam, quibus heri ne obolus quidem erat, quo restim emerent:
 qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: albis quadrigis ue-
 hantur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen pur-
 purati, aurumq̄ manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem
 opinor, credere possunt, quin per somnium diuites sint. **PLUTVS.**
 ista ac alia res est Mercuri: neque enim tum meis ipsis ingredior pe-
 dibz: nec à Ioue, sed a Dite ad istos transmittor: qui & ipse nimi-
 rum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam no-
 mine declarat. Itaq̄ quoties est mihi ab aliò ad alium demigrandum:
 in tabellas iniiciunt me: ac diligenter obsignantes sarcinæ in mo-

rem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo felles digladiantur. Porro qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quæ hyrundinem aduolantem stridentes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funiculus incisus, apertaque tabellæ, iamque nouus dominus pronunciatum est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscenus, qui puerili obsequio fauore emerit: etiam tum mento subrafo, pro uarijs & opiparis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnuncque me ipsis cum tabellis arreptum, fugiens adportat commutato nomine: ut qui modo Pyrrhius, aut Dromo, aut Tibius: iam Megades, aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cæterum illos nequicque hiantes, seque mutuam intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui non parum magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens: homo uitæ mundioris atque elegantioris rudis, pingui, illotaque cute, qui compedes etiãdum horrescit: & siquis præteriens lorco increpet, arrectis steterit auribus: quicque pistrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & cõseruos flagris cædit: experiens, num sibi quoque similia liceant, donec aut scortulo cuiquam irritus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiorẽ esse: Cecrope, Codroũe generosiorẽ, callidiorẽ Vlyssẽ, unum autem uel sedecim pariter Croesidis opulentiore, momento temporis semel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs, fuerant collecta. **MERCVR.** Ista fermè sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus: qui tandem, cæcus quum sis, uiam inuenire soles? Aut qui dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundant? **PLVTVS.** Enimuero, credis me reperire istos ad quos mittor? **MERCVRIVS.** Per Iouem haudquaquam. Neque enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Calliam accessisses, tum ad alios per multos Athenienses, homines ne obolo quidem aestimandos. Cæterum quid facis quandoquidẽ es emissus? **PLVTVS.** Surfum ac deorsum circũcursans oberro, donec imprudens in quẽpiam incurrero: hic autem quisque ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto, uenerans atque adorans. **MERCVR.** Num ergo fallit Iupiter: qui quidẽ credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimari quod ditescerent? **PLVTVS.** Et iure quidem optimo fallit o bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret emittat

emittat uestigatum rem usq̄ adeo repertu difficilem. & iam olim è uita sublatam, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, quæ nimiru adeo obscura sit, ac minuta. Itaq̄ quum rari sint boni, improbi porro in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. **MERCVR.** At qui fit, ut quoties eos deseris, celeriter aufugias quum uia sis ignarus? **PLVTVS.** Tum demum acutum cerno, pedibusq̄ ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. **MERCVR.** Iam illud quoq̄ mihi responde, qui fit, ut quum sis oculis captus (dicendum enim est) præterea pallidus, postremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & si potiantur, felices uideantur, sin frustrentur, non sustineant uiuere? Ex his equidem nõ paucos noui, qui sic perditæ te amarint, ut sese aëreo è scopulo piscosi in æquoris alta, præcipites abiecerint, rati fastidiri sese abs te, propterea quod illos nullo pacto respexisses. Quanc̄ sat scio, tu quoq̄ fateberis, si quo modo tibi ipsi notus es, furere istos, qui eiusmodi amore sunt dementati. **PLVTVS.** At enim credis me, qualis sum, talem istis uideri, nempe claudum, aut cæcum, aut si quid aliud adest mihi uitij. **MERCURI.** Quid ni, ò Plute? nisi forte & ipsi omnes cæci sunt. **PLVTVS.** Haud cæci quidem, ò optime, uerum inscitia, errorq̄ quæ nunc occupant omnia, illis offundunt tenebras, ad hæc ipse quoq̄ ne per omnia deformis sim, persona uehementer amabili tectus inaurato, gemmisq̄ picturato, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi rati sese natiui uultus uenustatē aspicere, amore capiuntur, dispereūtq̄ nisi potiantur. Quod si quis me toto corpore renudatum illis ostenderit, dubio procul futurum sit ut se ipsi damnent, qui tantopere cæcuerint, adamantes res neutiq̄ amandas ac fœdas. **MERCVR.** Quid ergo posteaq̄ eò peruentum est ut iam diuites euaserint, iamq̄ personā sibi circumposuerint, rursus falluntur? Adeo ut si quis illis detrahere conetur, penè caput potius, q̄ personam abijciant? Neq̄ enim uerisimile est etiam tum illos ignorare, auro bracteata esse formam, quā intus cuncta inspexerint. **PLVTVS.** Ad id non parum multæ res, ò Mercuri, mihi sunt adiumento. **MERCVR.** Quænam? **PLVTVS.** Simulatq̄ qui me primum nactus est, apertis foribus exceperit, clanculum unā mecū introit elatio, uecordia, iactantia, mollities, uiolētia, dolus, atq̄ alia item innumerabilia, à quibus omnibus posteaq̄ est animus occupatus, iam admiratur quæ neutiq̄ sunt admiranda, & appetit ea quæ sunt fugienda, mec̄ cunctorum illorum quæ introierāt, malorum patrem stupet, illorum satellitio uallatum, quiduis potius passurus, q̄ uti me cōpellatur reiicere. **MERCVR.** Ut leuis ac lubricus es Plute, retentu difficilis, ac fugax, neq̄ ullam præbens ansam certam quo præsus

Alludit ad
carmē Theop
gnidis.

quo preñsus tenere: sed nescio quomodo anguillarum ac serpentum in morem inter digitos elaberis. At è diuerso paupertas, uiscosa, preñsu facilis, totòq; corpore mille uncos gerit hamos, ut qui tetigerint, illico hæreant, nec facile queant auelli. Verum interea dum nugamur, rem haud paruam omisimus. **PLVTVS.** Quam? **MERCVRIVS.** Nempe quia thesaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. **PLVTVS.** Isthac quidem ex parte bono sis animo. Nam nõ nisi in terra relicto illo ad uos ascendere soleo: iussòq; intus manere foribus oclusis: neq; cuiq; aperire, nisi me uociferantem audierit. **MERCVR.** Iam igit Atticam adeamus. Tu me consequitor chlamydi adhærens, donec extremam uiam attigerimus. **PLVTVS.** Recte facis Mercuri, quum me per uiam ducis. Etenim si me desereres: forsan oberrans in Hiperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic stridor ceu ferri saxo impacti? **MERCVRIVS.** Timon hic est, qui proxime montanũ & petricosum fodit solum: Papæ: adest & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorũ turba: quorum omnium agmẽ Fames iungit longe præstantius, q̃ tui sint satellites. **PLVTVS.** Quin igitur q̃zocyslime discedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæ precium fecerimus cum homine eiusmodi uallato exercitu. **MERCVR.** Secus uisum est Ioui: quare ne metu deterreamur. **PAVPERTAS.** Quo hunc nunc Argicida manu abducis? **MERCVRIVS.** Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue sumus ire iussi. **PAVPERT.** Ita ne rursus Plutus ad Timonem? posteaq; ego hunc antea delitijs male corruptum suscepi: commendansq; Sapientiæ & Labori, strenuũ, multiq; precij uirum reddidi: A deo ne despiciẽda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiat: iam exactissima cura ad uirtutem excultam: ut Plutus hic ubi denuo susceperit, per contumeliam & arrogantiam illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac uecordem: rursus mihi restituat, ubi iam nihili factus erit, & reijculus? **MERCVRIVS.** Sic ò Paupertas, Ioui placitũ est. **PAVPERTAS.** Equidem ab eo. At uos Labor & Sapientia, reliquiq; cõsequimini me. Porrò hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum doctrix. Qui cum donec habuit commercium, sano corpore, ualentiq; animo perseverauit: uirilem exigens uitam, & ad se se respiciens: superuacua autẽ & uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimans. **MERCVRIVS.** Discedũt illi: nos ad eum adeamus. **TIMON.** Quinam estis, ò scelesti: aut qua gratia huc aduenistis homini operario, mercenariòq; negociũ exhibitori? uerũ haudquaq; læti abibitis. scelesti ut estis oēs: nam ego uos illico glebis & saxis petitos cõminuã. **MERCVR.** Nequaq; ò Timõ, ne ferito

ne ferito, neq; enim feries mortales: uerum ego sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, desistens à laboribus. **TIMON.** Atqui uos iam ploraueritis, etiam si dii sitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes, tum deos, tum homines. Sed hunc cæcum quisquis is fuerit, mihi certum est ligone impacto cõminuere. **PLUTVS.** Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidem hic homo mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quopiam accepto discedã. **MERCVR.** Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus istam ferocitatem, asperitatemq; , ac manibus obujs excipe bonam fortunam: rursus diues esto: rursus Atheniensium princeps, & ingratos illos despice, quum solus florebis. **TIMON.** Nihil mihi uobis est opus, ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatissimus sum, si nemo propius ad me accesserit. **MERCVR.** Adeo ne quaeso inhumaniter?

Hæc ego sæua Ioui refero atq; immania dicta:

Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut qui tam multa indigna in te cõmisissent. deos odio te prosequi nequaquã erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. **TIMON.** At tibi Mercuri, Iouiq; , quod me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cæterum hunc Plutum nequaquam recepero. **MERCVRIVS.** Quid ita? **TIMON.** Quoniam pridem innumerabilium malorum hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, cõflaret odiũ, illecebris corrumperet, inuidiã obnoxium redderet: deniq; quum repente me adeo perfide ac proditorie destituerit. Cõtra, paupertas optima, me laboribus uiro dignissimis exercens, mecumq; uere & libere conuiuens, & quibus opus erat suppeditauit laborãti, & uulgaria ista docuit contemnere, effecitq; ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quanam essent opes uere meæ: nempe quas neq; adulator assentans, neque sycophanta minitans, neq; plebes irritata, neq; concionator suffragiorum autor, neque tyrannus intentis insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neque quicq; eorum quæ sunt in ciuitate malorum aspicio, abunde magnum & sufficientem uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quam uenisti uiam remetiens, recurre, unã tecum Plutum adducens ad Iouẽ. Illud mihi sat fuerit, si effecerit ut omnes mortales per omnem ætatem eiulent. **MERCVR.** Nequaquã ò bone, neq; enim oēs ad eiulandum sunt accõmodi. Quin tu iracunda, pueriliã que ista missa face, ac Plutum excipe, non sunt reiicienda munera, quæ à Ioue proficiuntur. **PLUTVS.** Vin Timon ut contra te partes defendam meas, an grauiter feres si quid dixerõ? **TIMON.** Dicito, ne multis tamen, neque

cum

cum procemijs, quemadmodum perditissimi isti solēt Oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram paucis dicentem. **PLVTVS.** Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accusato. Attamē uide: num qua in re te quemadmodum ais læserim: qui quidē dulcissimārū quarumq; rerum tibi extiterim autor, opifexq; autoritatis, præfidentia, coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera conspicuus eras, celebris & obseruandus. Cæterum si quid molesti ab adulatoribus accidit: nō mihi potes impurare, quin ipse magis abs te sum affectus cōtumelia, propterea quod me tā ignominiose uiris illis execratis suppeditans: qui te mirabātur, ac præstigijs dementabāt, mihiq; modis omnibus insidias struebant. Porrò quod extremo loco dixisti, te à me proditū, desertūq; fuisse: istud criminis in te possum retorquere, quum ipse sim modis omnibus à te reiectus, præceptsq; exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlamyde, sagum istud charissima tibi paupertas circū posuit. Itaq; testis est mihi hic Mercurius, quantopere Iouem orauerim ne ad te uenirem, qui tam hostiliter esses in me debacchatus. **MERCVR.** At nunc uides Plute, in cuiusmodi hominē sit cōmutatus. Proinde audacter cum illo consuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis. Tu interim thesaurum sub lignonem adducito. Audiet enim si tu accersieris. **TIMON.** Parendum est Mercuri, rursusq; ditescendum. Quid enim facias quū dī compellant: tamē uide, in quas turbas me miserū conijcies: qui quidem quū ad hunc usq; diem felicissime uixerim, tantum auri repente sum accepturus, nihil cōmeritus mali, tantūq; curarum suscepturus. **MERCVR.** Sustine Timon mea gratia: tamesi graue est isthuc, atq; intollerandum: quo uidelicet palpones illi præ inuidia rūpantur. Ego porrò superata Aetna in cœlū reuolauero. **PLVTVS.** Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, siquidem digressus Theaurū ad te transmittam, sed feri fortius, tibi loquor auri Thesaure, Timoni huic audiens esto, offerq; temet eruendum. Fodi Timon altius impingens. Cæterum ego à uobis digredior. **TIMON.** Age iam ó Ligo, nunc mihi tuas uires explica, neque defatigare, dum ex abdito Theaurum in apertum euocarīs. Hem prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucifer Mercuri, undenam auri tantum? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim experrectus. Atqui aurum profecto est insigne, fuluum, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis in morem ardes, noctesq; & dies renides. Ades ó mihi charissimū desideratissimūq; nūc demū credo uel Iouem ipsum olim aurū esse factum. Etenim quæ tandē uirgo, non exporrecto sinu usq; adeo

usq; adeo formosum amatorē excipiat, per tegulas illapsus: ó Myda Cræseç, ac munera, Delphico in templo dicata: ut nihil eratis si cū Timone, cumq; Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidē rex par est. O Ligo, sagum charissimum uos huic Pani suspendi commodum est. At ego quammaxime semotum mercatus agrum, turriculacq; seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrum item inibi mihi defuncto parare est sentētia. Hæc igitur decreta sunt, placitāq; in reliquum uitæ: seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omnes. Porro amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, meræ nugæ. Tum cōmiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morum subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon: cæteri omnes hostes, & insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congregi, piaculum: adeo ut si quem aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habeantur loco, quàm signa faxea, æreæue: neq; fœciale ab illis missum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Cæterum tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quædam & sterilia nomina, stultorumq; mortalium gloriæ: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsū cōmiter accipiat, si moriendum sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronam admouere. Nullumq; nomen sit dulcius, quàm Misanthropi, id est, hominum osoris. Morum autē notæ, difficultas, asperitas, feritas, iracūdia, inhumanitas: quod si quem conspexero incendio conflagentem, obstantemq; quo restinguam, pice oleoq; restinguere: rursum si quē flumē undis abstulerit, isq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hūc quoq; demerso capite propellere, ne possit emicare, hunc ad modū par pari relaturus est. hanc legem Timon tulit Echekratides Colyttensis: & concionis subscripsit suffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta sunt: hæc fortiter tueamur. Cæterum magno emerim ut id omnibus innotescat, quod opibus abundo: nam illa res illos præfocauerit. sed quid illud? Hem quæ trepidatio? undiq; concurrunt, puluerulenti atq; anhelii, haud scio unde aurum odorati. Vtrū igitur hoc consensu colle faxis eos abigo, è sublimi deiaculās: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut semel cum illis congregiamur: ut magis angātur, fastiditi, repulsiq;? Ita satius esse duco. Itaq; restemus quo illos iam excipiamus. Age prospiciam: primus eorū iste quis est? Nempe Gnathonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funē porrexerat, quū apud me sæpenumero solida dolia uomuerit. Sed bene est quod ad me uenit: nā primus om-

nium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonū nō neglecturos esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, cōuiuator bellissime. TIMON. Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omnium edacissime atque hominum perditissime. GNATO. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi comptamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis. TIMON. Atqui elegos canes, admodum miserabiles, ab hoc doctus ligone. GNATO. Quid istuc? Feris ó Timon? Attestor ó Hercules: hei hei in ius te uoco apud Areo pagitas, qui uulnus dederis. TIMON. Atqui si cunctere paulisper, mox cædis me reū ages. GNATO. Nequaquã, quin tu planè uulneri medere, paululo aurì inuncto. Mirū enim in modū præsentaneum id est remediū. TIMON. Etiam manes? GNATO. Abeo. At tibi male sit, qui quidem ex uiro cōmodo tam sæuus factus sis. TIMON. Quis hic est qui accedit recaluafter ille? Philiades, assentatorum omniū execratissimus. Hic quum à me solidum acceperit fundum, tum filia in dotem talenta duo, laudationis præmiū, quum me canentem reliquis silentibus, omnibus solus maiorem in modum extulisset, deierans me uel oloribus magis esse canorum, ubi me pridem ægotum conspexisset: nam adieram oraturus ut mei curam ageret: plagas etiam egregius ille uir impexit. PHILIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem agnoscitis: nūc Gnatonides amicus & conuiuia: enim uero habet ille digna se, quando quidem immemor est atq; ingratus. At nos qui iam olim conuictores sumus æquales ac populares: tamen modeste agimus, ne insilire uideamur. Salue here, fac ut istos adulatores sacrilegos obserues, qui nufquam adsunt nisi in mensa: præterea à coruis nihil differūt. Neq; post hac huius ætatis mortalium ulli fidendum est. Omnes ingrati, & scelēsti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo posses ad ea quæ uelles uti, in uia accepi, te summas quasdam opes esse nactum. Proinde accessi his de rebus admoniturus te, quanquã tibi forsitan me monitore nihil erat opus, uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est, consiliū dare queas. TIMON. Ita fiet Philiades, sed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHILIADES. Viri caput mihi cōminutum est ab hoc ingrato, propterea quod eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TIMON. Ecce tertius huc orator Demeas se recepit, tabulas dextra gestans, aitq; se mihi cognatū esse. Hic una die de meo sedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus. At quum soluēdo non esset, ego misertus illum redemi. Porro quum illi sorte obueneret, ut Erechtheidī tribui distribueret ærarium, atq; ego adiens, id quod ad me redibat poscerem, negabat se ciuem nosse me. DEMEAS. Salue Timon: præcipuū generis tui præsidū, fulcimentū Atheniensiu, defensaculum.

culum Græciæ. Profecto iam dudum te populus frequens, & utraq; curia opperit. Sed prius decretum audi, quod de te conscripsi. Quandoquidem Timon Echecratidæ filius, Colyttensis uir, non modo probus & integer, uerum etiam sapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnem uitam destitit optime de Rep. mereri. Tum autem in olympicis uicit pugil, & lucta cursuque die eodem, ad hæc solenni quadriga, eque stricque certamine. TIMON. At ego ne spectator quidem unquam in olympicis sedi. DEMEAS. Quid tum? spectabis posthac, sed ista communia ad di fatius est. Tū anno superiore aduersus Acharnenses pro Rep. fortissime se gessit, & Peloponensium duas acies conscidit. TIMON. Qua ratione? Quippe qui nec unquam arma gesserim, neque unquam militiæ dederim nomen. DEMEAS. Modeste tu quidem de teipso loqueris, nos tamen ingrati futuri sumus, nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in administrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reip. His de causis omnibus uisum est, curiæ, plebi, magistratibus tributim, plebeijs singulatim, communiter uniuersis, aureum statuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextra tenentem: radijs tempora ambientibus, utque septem aureis coronis coronetur, hæcque coronæ hodie in Dionysijs per Tragædos novos promulgentur. Si quidem hodie, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium Demeas orator, propterea quod cognatus illius propinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi suffragium, sed utinam & filium meum ad te pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem appellauit. TIMON. Qui potes Demeas, quum ne uxorem quidem duxeris unquam, quantum nobis scire licuit? DEMEAS. At ducam, nouo ineunte anno, si deus permiserit, liberiisque operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nuncupabo. TIMON. An uxorem tu sis ducturus, equidem haud scio, tanta à me plaga accepta. DEMEAS. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidem Timon occidas: pulsasque eos qui sunt ingenui, ipse nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediem poenas daturus, quum alijs nominibus, tum quod arcem incenderis. TIMON. Atqui non conflagrauit arx scelestæ. Proinde palam est, te calumniatorem agere. DEMEAS. Verum effosso ærario diues effectus es. TIMON. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEMEAS. Verum effodietur posthac, sed tu interim omnia quæ in eo condita, possides. TIMON. Alteram itaque plagam accipe. DEMEAS. Hei scapulis meis. TIMON. Ne uociferare, alioqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quum inermis, duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unum scelestum hominem non protriuero. Tū frustra uicerim in olympicis, &

pijs, & pugil & palæstrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thrasycles hic est: profecto ipse est, pmissa barba, subductisq; supercilijs, & magnū quiddā secū murmurans accedit, Titanicū obtuens, caesariē per scapulas fluentē uentilās, alter quiddā Boreas, aut Triton, quales eos Zeufis depinxit. Hic habitu frugalis, incessu moderatus, amictu modestus, mane mirū q̄ multa de uirtute disserit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatē laudans, at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentē illi calicem porrexit, meraciore autem maxime gaudet: perinde ut Lethes aquā ebibens, à dilucularijs illis disputatiōibus diuersissima quæ sint exhibet, dū milui instar præripit opsonia, & proximū cubito opposito arcens, mento interim cōdimentis oppleto, dū canum ritu ingurgitat, prono incumbēs corpore: perinde atq; in patinis uirtutē inuenturū sese speret, dumq; usq; adeo diligēter catinos extergit indice digito, ut ne paululū quidē reliquiarū sinat adhærere, nunq; nō querulus, tanq; deteriorē partem acceperit, uel si totam placentā, aut suam solus omniū accipiat, qui quidē edacitatis & insatiabilitatis est fructus, temulentus, uinóq; bacchatus, non ad cantū modo, saltationemq; uerū ad conuiciū usq;, & iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum enim uel maxime) de temperantia, sobrietateq;, atq; ista quidē loquit, quum iam à mero male affectus ridicule balbutit. Accedit his deinde uomitus. Postremo sublatū eum de cōuiuio efferunt aliqui, ambabus manibus tibicine inhaerentem. Quanq; alioqui ne sobrius quidem ulli primariorū cesserit, uel mendacio, uel confidentia, uel avaricia. Quin & inter assentatores primas tenet, peierat p̄mptissime, anteit impostura comitatur impudentia. In summa prorsus admirandum quoddā spectaculum est, omni ex parte exactum, uariéq; absolutum: proinde non eiulabit darius uidelicet quum sit modestus. Quid hoc papæ tandem nobis Thrasycles? THRASYCLES. Non hoc animo ad te uenio Timon, quo pleriq; isti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, auri, opiarorum conuiuiorum adducti spe concurrunt, multaq; assentatione deliniunt te, hominē uidelicet simplicem, faciléq; impartietem id quod adest. Siquidē haud ignoras offam mihi in cœnā sat esse, tum opsoniū suauissimū cepe aut nasturciū, aut siquādo lubeat lautius epulari, pusillū salis. Porrò potū fons Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tū palliū hoc quauis purpura potius. Nā aurū nihilo magis apud me in precio est q̄ calculi qui sunt in littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me cōtuli, ut ne te subuerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulētia: quippe quæ multis sæpenūero immedicabiliū malorū extiterit causa. Etenim si me audies, potissimū opes uniuersas in mare præcipitabis, utpote quibus nihil sit opus bono uiro, quiq; philosophiæ possit opes p̄spicere,

cere. Ne tamen in altū ō bone, sed fermè ad pubē usq; ingressus, paulo ultra solum fluctibus opertum, me quidē uno spectante. Quod si hoc non uis, tute igitur eas potiore uia ex ædibus eijscito, ac ne obolum quidem tibi facias reliquū, uidelicet largiens ijs, quicūq; opus habent, huic quinq; drachmas, illi minam, alij talentum. Porrò si qui erit philosophus, hunc æquum est duplam aut triplam ferre portionem: quanquā hoc quidem mihi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si qui egebunt, donem: sat est si modo peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentum, modestumq; conuenit esse eum qui philosophatur, neq; quicq; ultra peram cogitare. **TIMON.** Equidem ista quæ dicis probo **Thrasycles:** ergo si uidetur, priusquam peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaquā ligone sum mensus. **THRASYCLES.** O libertas, ō leges, pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate? **TIMON.** Quid stomacharis ō bone **Thrasycles:** nū te defraudauit? Atqui adijciam ultra mensuram **Chœnices** quatuor: sed quid hoc negocij? **Complures** simul adueniunt, **Blepsias** ille, & **Laches**, & **Gniphon**, breuiter agmen eorum qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonem quidem iam dudum fatigatum, paulisper interquiescere sino: At ipse plurimis congestis saxis, procul eos lapidum grandine peto. **BLEPSIAS.** Ne iace **Timon**, abimus enim. **TIMON.** At uos quidem nec citra sanguinem, nec absq; uulneribus.

LVCIANI TIMONIS SIVE MISANTHROPI, DES.
ERASMO ROTEROD. INTERPRETE, FINIS.

ERASMVS ROTERO

DAMVS RICHARDO VVITFORDO BRITANNO,
docto & cum primis iucundo amico, S. P. D.

Vm annis iam aliquot totus Græcicis in literis fuerim **Richarde** charissime, nuper quo cum literis Latinis redirem in gratiā, Latine declamare cœpi, idq; impulsore **Thoma Moro**, cuius (uti scis) tanta est facundia, ut nihil nō possit persuadere uel hosti: tanta autē hominē charitate cōplector, ut etiam si saltare me, restimq; ductare iubeat, sim nō grauatim obtemperaturus. Tractat ille idem argumentū, & ita tractat, ut nullus sit omnino locus, quem nō excutiat eruatq;. Neq; enim arbitror (nisi me uehemens in illum fallit amor) unquam naturam finxisse ingeniū hoc uno præsentius, promptius, oculatius, argutius, breuiterq; dotibus omnigenis absolutius. Accedit lingua ingenio par, tum

l 4 morum

morum mira festiuitas, salis plurimū, sed candidi duntaxat, ut nihil in eo desideres quod ad absolutum pertineat patronum. Quare nō hoc animo laborem hunc suscepi, ut tantum artificem uel æquarem, uel uincerem, sed uti cum amico omniū dulcissimo, qui cum libenter soleo seria ludicraq; miscere, in hac ingeniorū palæstra quasi colluctarer: idq; feci eo libentius, quod magnopere cupiam hoc exercitiū genus, quo nullum aliud æque frugiferum, in ludis nostris aliquādo instaurari. Neq; enim aliud esse in causa puto, quod hac nostra tempestate quum tam multi sint, qui scriptores eloquentissimos euoluant, tam pauci tamen existant, qui nō infantissimi uideantur, si quando res oratorem poposcerit. Quod si tum Ciceronis Fabijq; autoritatem, tum ueterum exemplum sequuti, ἢ τοιαύταις μελέταις diligenter à pueris exerceremur, nō esset (opinor) tanta dicendi inopia, tam miseranda infantia, tam pudenda balbuties etiam in his qui literas oratorias publice profitentur. Nostram declamationem ita leges, ut eam me pauculis diebus lusisse cogites, non scripsisse. Hortor autem autem ut & Moricam conferas, itaq; iudices, num quid in stilo sit discriminis inter hos, quos tu ingenio, moribus, affectibus, studijs usq; adeo similes esse dicere solebas, ut negares ullos gemellos magis inter se similes reperiri posse. Vtrunq; certe ex æquo amas, utriq; uicissim ex æquo charus. Vale meum delictum Richarde festiuissime. Ruri, ad Calendas Maias, M. D. VI.

LVCIANI TYRANNI-

CIDA, DES. ERASMO ROTEROD. INTERPRETE.

ARGUMENTVM DECLAMATIONIS.

Quidam in arcem ascendit, uti tyrannū occideret, atq; ipsum quidē non repperit, uerum filium eius interemit, gladiumq; in uulnere reliquit. Adueniens tyrānus, ubi filium extinctum conspexit, eodem ense necem sibi consciscit. Is qui ascenderat, tyrannicq; filium peremerat, præmium tanquam tyrannicida petit.

DECLAMATIO.

Vum duos eodem die tyrānos occiderim iudices, alterū quidem atate iam affecta, alterū æuo florentē, & ad scelerū successionē capeffendā paratum, unicū tamē pro ambobus præmiū petiit uenio, qui quidem unus omniū quotquot unq; tyrānicidæ fuerūt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, neciq; dederim, filium uidelicet ense, patrem indulgenti charitate qua filium adamabat. Itaque tyrannus pro his quæ commisit, abunde magnas pœnas

pœnas nobis dependit, quippe qui & uiuus aspexerit, filiū prius morte sublatum: & quod est omnium maxime nouū, compulsus sit denique ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, ceterū occisus, alterā ad eadē operā mihi suā cōmodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdem post mortē (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaque sum is qui tyrannidem sustuli, pariterque mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tamen cædis ordinem cōmutarim, ac morem modumque nouarim cōficiendi sceleratos. Nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens: porro senem soli gladio referuans. His igitur de causis & amplius quiddā à uobis me consequuturū arbitrabar, præmiāque laturum, quæ numero æquarent eos qui essent interempti: utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim, uerū etiam futurorū formidine, quicquid stabilem pepererim libertatem, nullo relicto qui scelerum capestat successionē. Verum interim tantis rebus strenue peractis, in discrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus nō feram mercedem, quā leges à me seruatae præstituunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reip. studio (quē admodū ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauitè ferat, atque cum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur iudices mihi paulisper attendite, dum tyrannidis mala tæctis ipsi optime nostis, cōmemoro. Siquidem hoc pacto futurum est, ut & beneficij mei magnitudinē intelligatis, & ipsi plus capiatis uoluptatis, reputantes nimirū quibus sitis leuati malis. Neque enim quē admodum alijs quibusdā sæpenumero accidit, itidem & nos simplicem tyrannidē atque unicam seruitutem sustinebamus, nec unius domini uiolentiam tolerabamus, uerum soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias distrahebamur infelices. Porro senex multo erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehementiam impetus cohiberet, uoluptatumque cupiditates refrenaret. Quin ad suscipiendā maleficia filij instinctu nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum tyrannicus, nisi quod illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium supra quā credi queat erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat quoscunque præceperat, ac profus in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatum satelles erat. Tamen huic propter ætatem honorem cedebat adolescens, soloque imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quantū tutamentum præsidiumque principatui ab illo mutua-

aretur,

aretur, scelerum tamen emolumentis solus fruebatur. Ille erat qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat ephesos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum si quæ cædes, si qua exilia, si quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebatur. Porro senex illi obsequebatur, comitemque scelerum sese præbebat, ac comprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaque quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quod quum animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitijs modum imponunt, tum illud in primis discruciat, quod prospiceremus diuturnam, uel æternam potius seruitutem eam futuram, & per successionem alij post alium domino tradendam Remp. populumque homini scelesto hæreditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem non exiguam facit, quod apud sese reputant, quod inter se dicunt: at mox coercitur, at mox demorietur, paulo post liberi sumus futuri. Verum de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur, paratum tyrannidis hæredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem quisque fortium ciuium, & qui eadem quæ ego animo statuisset, auderet. Sed desperabatur ab uniuersis libertas, atque inexpugnabilis tyrannidis uidebatur: quippe quum esset cum multis confligendum ac dimicandum. At me nihil ista deterruit, neque perpensa negocij difficultate refugi, neque ad suscipiendum discrimen trepidauit, uerum solus: solus, inquam, aduersus adeo ualidam uariamque tyrannidem: uel non solus potius, sed gladio comite conscendi: quippe qui mihi sit auxiliatus, mecumque ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuerfabatur: At è diuerso perpendenti, quod publicam libertatem mea cæde redempturus essem. Ergo ubi in primam irruissem custodiam, neque mediocri negotio satellites submouissem: occidens interim, in quem incurrissem, & quicquid obsisteret amolens, ad ipsum negocij caput ferrebar, ad unicum tyrannidis robur, ad nostrarum calamitatum fontem, atque irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem sese, multisque uulneribus resistentem, tamen occidi. Et iam tum erat sublata tyrannidis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi omnes, nisi quod reliquus adhuc erat senex solus, inermis, nudatus custodijs: iamque amisso magno illo suo satellite desertus, neque deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipse iudices, hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchre habent, cuncta confecta sunt, cuncta eò quò destinaram, perducta. At eum qui reliquus est, quo tandem modo poenas dare conuenit? Me quidem meaque dextera nequaquam est dignus, præsertim si post splendidum facinus iuuenile atque magnificum interimatur,

tur, priorem illam cædem dedecoraturus. Carnifex aliquis quærendus est illo dignus, uerum post calamitatem, ne uel hanc ipsam lucrifaciat uideat, discrucietur, appositum habeat ensẽ, huic reliqua mædo. Hæc ubi mecũ statuissem, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summañq; meæ imposuit fabulæ. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicens, ac libertatem annuncians. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberũ est, & causas agere, & ex legibus cõtradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, post quam pater iam uiuere non quibat. Aequum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmiũ donetur, non quod lucri auidus, aut sordidus quispiã sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim, uerum quod præmio cupiam officia mea comprobari, neq; repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmiõq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquũ facere me, qui decorari munere, præmiũq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannicidam esse me, neq; quicq; à me pro legis sententiã confectum esse, uerum facinori meo deesse quidam, ad hoc ut præmiũ postulem. Percontor igitur illũ, quid præterea requiris à me: nõne uolui? nõne ascendi? nõne occidi? nõne libertatem peperit? num quis imperat? num quis iubet? num quis minitatur dominus? num quis nocentium manus effugit meas? haudquaq; dixeris, sed omnia plena pacis, omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatem solennibus ferijs celebrat ciuitas. Quis igitur horum omniũ autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisq; præ me dignus honore sit, cedam præmiũ, desistam à petẽdo munere. Quod si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendens, interimens, excrucians, alterum ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis ut populus parũ erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porro lex tyrannicidæ præmiũ decernit. Verum dic mihi, nunquid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministras? Mea profecto sententia, nihil: uerum hoc solum spectauit legis conditor, libertatem, Democratiam, sceleratorum sublationẽ. Huic honorem decreuit, hoc præmio dignũ iudicauit, quod quidem inficiari nõ potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille nõ poterat uiuere, nimirum ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaq; ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quemadmodum interierit, uerum an iam perierit, & an quod perijt, id à me sit profectum.

profectum. Quandoquidem & illud excussurus mihi uideris, atq; his aduersus bene de Rep. meritis calumnijs usus. Si quis nō gladio, uerum lapide lignoue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porro si fame tyrannū obsedissem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisitus eras à me cædem, mea ipsius manu peractam? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factum à me satis uideatur: atq; id quū sceleratum acerbius etiam atq; atrocioris mortis genere trucidassem? Vnū hoc duntaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentiū reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatum uestigiū? Quod si purgata omnia, si pacata, profecto sycophanticum est, modum rei gestæ calumniantē præmio frustrari uelle, quod ijs quæ uirtute confecta sunt debeat. Equidem & illud memini disertum in legibus, nisi forte propter diuinam seruitutem oblitus sum eorum quæ ab illis dicuntur: Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat, aut si non ipse quidem occidit, neq; manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem. Ex æquo & hūc quoq; lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus ualere oportere audaciā quàm facinus: ac postea superuacaneū est cædis rationem uiamque spectare. Deinde hunc qui sic occiderit, tanquā homicidam pœnas oportere dare censebis, ac nequaquā absoluedum esse. At me qui per omnia consimili modo Remp. iuui, non censes ea capere oportere, quæ ijs debentur qui beneficio iuuerunt. Neq; enim illud dicere possis, me quidem imprudentē fecisse, sed exitum quendam cōmodum fortuitu fuisse consequutū præter animi sententiā. Nam quid præterea iam formidassem, eo qui ualidior erat interempto? Quis autem gladiū in uulnere reliquissim, nisi planè quod erat euenturum, id ipsum prædiuinassim? Nisi forsan illud dices, hunc qui extinctus est, tyrannū non esse, neq; hanc appellationem in illum competere: neq; uos multum præmij hoc nomine, si ille fuisset occisus, decreturos fuisse. Atqui istud dicere nō queas: an tyranno interempto, ei qui cædis causam ministravit, præmium negabis? O curiositatem, de illo laboras quo pacto interierit, quū interim libertate fruaris? aut ab eo qui Democratiam restituit, nescio quid superuacaneū præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei gestæ spectat. Quæ uero ad id cōducunt, ea omnia missa facit, neq; iam ultra curiosius excutit. Quid enim, an si tyrannū exegerit quispiam, nō is iam tyrannicidæ præmiū cepisset? cepisset opinor, idq; iure optimo: siquidē & hic pro seruitute libertatem peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium habet, non in posterum instaurandæ tyrannidis metum, uerum absolutam sublationem, totiusque generis internitionem, omnèque malum radicatus

radicitus excisum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem usq; (si uideatur) rem totam perpendite, nunquid eorū quæ ad leges p̄tinent sit prætermissum, & num qd in me desideretur ex his, quæ Tyrānicidæ oportebat adesse. Principio mentem prius oportet suppetere fortē, & amentem Reip. quæc; pro cōmunibus commodis periculum adire non recuset, quæc; priuato suo interitu multitudinis incolumitatem ausit redimere. Nū hac parte quicquā mihi defuit? Num frāgebar animo? Num quum præscirem per quæ pericula mihi perrumpendū esset, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum cōmorare, atque æstima, an non uel uoluisset tātum ista, ac statuisse, præclarum facinus futurum fuisse uideatur. Ac putato me solius animi, uoluntatisque argumēto præmium postulare, tanq; qui beneficio iuuerit. Tum si uoluntati meæ facultas defuisset: uerum alius post me Tyrannum occidisset, dic mihi: num absurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Maxime. Si dicerem, ciues uolui, statui, aggressus sum: uoluntatis experimentum dedi, solus dignus sum qui præmiū feram: Quid tum responsurus fueras? Nūc porrò non hoc dico, sed insuper ascendi, periclitatus sum, atque innumerabilia priusq; iuuenem occiderem, patraui. Neq; enim usq; adeo facilem, factūq; procliuē esse rem existimetis, custodias perrumpere, satellites opprimere, unūq; hominem tam multos amoliri. Quin isthuc penè maximū est omniū quæ sunt in Tyrannicidio, totiūque negocij caput. Nam ipse iam Tyrannus non magna res est, neque expugnata, neque confectu difficilis: uerum ea quæ tuentur continentq; Tyrannidem, quæ quidem si quis superarit, is nimirum cuncta quæ destinauit, peregerit, & perpusillū est, id quod superest. Sed ad Tyrannos peruenire nunq; mihi contigisset, ni prius qui illum cingūt custodes oppressissem, omnesq; satellites ante debellassem. Nihil adhuc addo: uerum in his rursus immoror. Custodiam oppressi, satellites superauī: Tyrannū incustoditum, inermē, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore dignus? an adhuc cædem ipsam à me requires? Quinetiā si cædem quæris, ne ea quidem desiderabitur. Non sum incruentus: uerū cædem peregi, magnam ac strenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atq; omnibus formidandi, per quem ille ab insidijs erat tutus, cui uni si debat, qui complurium satellitum instar erat. An non igitur, quæso te, præmio dignus uideor, sed tātis rebus gestis honore fraudabor? Quid enim si satellitem unum, atq; adeo quid si Tyranni ministrum quēpiam interemissem? Quid si seruum aliquem charū? an nō hoc quoq; magnum uisum fuisset, conscendisse, mediāque in arce, medijs in armis, aliquem è Tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occi-

m   cibus est

cifus est, cuiusmodi sit considera. Filius erat Tyranni, uel Tyrannus potius, crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias uiolentior, quodque est maximum, hæres ac successor omnium, quique in longum nostras calamitates posset prorogare. Vix hoc solum mihi confectum esse. Ipsum uero Tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum nomine præmium postulo. Quid dicitis? Nō dabitis? An non & illum uerebamini? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porro nunc negocij caput, denique ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quam fieri potuit, pulcherrime confeci. Tyrannumque aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscio, sed posteaque illum prius multo dolore excarnificassem, tū quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coram oculis ostendens: puta filium in ipso æui flore, tametsi scelestum quidem illum: attamen & ætate uigentem, & patri similem, sanguine taboque oppletum. Hæc nimirum sunt parentum uulnera, hinc gladij uerorum Tyrannicidarū, hæc mors digna crudelibus Tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit. Cæterum protinus interire, protinus excidere sibi, neque huiusmodi uilium spectare spectaculum, profecto nihil habet Tyrannico supplicio dignum. Neque enim ignorabam uir egregie, non ignorabam, inquam, neque quenquam alium latuit, quanta ille charitate filium sit prosequutus, adeo ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hūc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddam, idque merito, quippe qui conspiceret illum unicum esse qui curaret, seruaretque Tyrannidem, quique solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaque si non ob charitatem, certe ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturum è uita, perpensurum enim, iam nihil esse quod uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circumisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quique in posterum imminabant metus, his aduersus illum auxilijs sum usus, atque ad id extremum illud consilium adegī. Interijt itaque uobis orbus, excruciatu, plorans, lachrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necem consciuit, quod quidem mortis genus, præ cæteris miserimum, multoque atrocius, quam si per alium inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem induxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? O ensis particeps, successorque meorum egregie factorum,

post

post tanta pericula, post tantas cædes cõtemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularer: si sic dicerem iudices: Tyrannum quum mori uellet, quum id temporis inermem se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad consequendam libertatem auxilio fuit uniuersis, hũc quoq; laude, præmiõq; dignum iudicassetis. Porrò domino tam popularis rei non gratiam retulissetis? Nõne inter eos qui de Rep. benemeriti sunt, scripsissetis? Nõne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum deos ueneraremini? Nunc mihi considerate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannũ, quæ dixisse, priusq; sibi mortem conscisceret. Quũ iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus cõfoderetur, idq; in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisq; sint oculis obuiæ, uidelicet ut q; maxime discruciet eũ, qui genuerat, quõq; primo statim conspectu perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarum cladum spectatorem. Nam ego interim discesseram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquẽs actori cadauer, scenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebãt. At ille astans, ubi filiũm conspexit, quem habebat unicum: semiuiuũ, sanguinolentum, cæde cõpersum, tum uulnera perpetua, plurima ac letalia, hunc ad modum exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus, tanq; Tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iam dudum propter occisum te fili sum extinctus, nisi forte me tanq; senem contemnit, ac lento supplicio me cõficit: producitq; mihi mortem, redditq; mihi cædem longiorem. Atque hæc loquutus, ensẽm quærebat. Nam ipse inermis erat, ppter ea quod per omnia filio fideret: uerum ne is quidem deerat, ut qui iam dudum fuerit à me paratus, atq; ad facinus futurum relictus. Euulso igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudum me occidisti, nunc finem malis impone gladiẽ. Ades patri lugenti solamen, senilem q; manum & infelicem adiuua, iugula. Tyrannum occide, luctu libera: utinam prior in te incidissem, utinam in cæde priorem occupassem locum. Occidissem quidem, sed tanq; Tyrannus duntaxat, sed qui crederem mihi superesse ultorem, nunc autem tanq; orbus occumbo, nunc tanq; cui desit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret, gladium adegit, tremens neq; sat potens. Cupiebat quidem: uerum non suppetebant uires ad facinus exigendum. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot Tyrãnicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes iuuenem dudum prostratum, nec exiguum profecto, neque mediocriũ uiriũ opus, ac senem huic circũfusum, atq; amborum sanguinẽ cõmixtum, liberta-

ris illam & uictorialem uictimam, meiꝑꝑ gladij facinora. At gladius ipse in medio amborum: declarans quàm non indignum se domino; præstitit: testansꝑꝑ quod mihi fidam nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc aut̃ illustrius est ipsa nouitate. Atꝑꝑ ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Caterum actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consueuit. Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porrò tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

LVCIANI TYRANNICIDAE, DES.
ERASMO ROTERODAMO
INTERPRETE,
FINIS.

DECLAMATIO

DES. ERASMI ROTERODAMI, NON ILLA
QVIDEM VERSA, SED QVAE SVPERI-
ORI DECLAMATIONI E LVCIANO
VERSAE RESPONDEAT.

I MIHI CAUSA hæc iudices, apud concionem popularem, quæ studijs potius, quàm exacto rerum iudicio duci consueuit, esset agenda, ac non magis apud iudices ex honestissimis ordinibus delectos, nimirum grauissimos sapientissimosꝑꝑ, nonnihil profecto uerer, ne omnium animis noua hac & insperata lætitia gestientibus, atꝑꝑ (ut ita dixerim) exultantibus, nec satis attentos, nec dociles effem auditores habiturus. Porrò fauētes, beneuolosꝑꝑ multo minus: quippe qui frontem modo, quasiꝑꝑ personā huius negocij intuentibus, non faciem ipsam propius contemplantibus uideri fortasse possim, in cōmuni totius ciuitatis gaudio: tum autem in causa tam populari, uelut importunius obstrepere atque obturbare. Enim uero quum omnis affectus inutilis est ad recte iudicandum, tum ingens, intemperans, atque exundans lætitia, non solum iudicium omne funditus tollere solet, uerum etiam nostri sensus non raro nobis eripere: præsertim (si quemadmodum hæc nostra) post graues diuturnasꝑꝑ calamitates, ac ueluti tempestatem sæuissimam, repente præterꝑꝑ spem (quasi portus quidam) fuerit obiecta. Quid autem tam acerbum liberæ multitudinī, quàm seruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quàm libertas? Itaꝑꝑ non rebus modo ipsis, sed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animā queant ad quidlibet impelli: maxime primis his aliquot diebus

diebus, dum gaudiorum adhuc uelut æstus quidam impotens, omnia sursum ac deorsum miscet, dum lætitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum instituere non sinit. Verû uestra iudices singularis sapiëntia, perspicacitasq; non hoc tantum scrupulo me leuat, uerum & hanc mihi fiduciam supeditat, uti sperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidẽ nec inuidentia, nec fauore in Tyrannidem (sicut iste calumniabatur) sed solita mea, & (ut opinor) nota Reip. charitate suscepi, uobis non modo nõ inuidiosum, sed fauorabile, plausibileq; uideatur. Etenim postq; uiderem manifesta quadã deorum beneuolentia, post diurnam ac miserimã illã seruitutem, toties Reip. uotis expetitã libertatẽ aliquãdo contigisse, nihil prius curandũ nobis esse iudicauĩ, q̃ ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tã egregia felicitas esset p̃fecta, quo uidelicet munus suum huic urbi propriũ, perpetuũq; facere uellent, & constabilire, tueriq; quod largiri non essent grauati. Meminisseĩq; isdem in manu esse, ut eriperent ingratũ, quod optantibus dedissent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptũ ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficiũ acceptũ agnoscamus: si celebremus, si ad illos autores referamus. Neq; mihi cõmittendũ putauĩ, ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati, impij; reperiamur. Neq; enim isthoc nomine nũc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accrescat (quantũ id quoq; longiam Tyrannide exhaustius est, quã ut inde temere dari præmia cõueniat immerentibus) Illud agitur, ne dij immortales qui huius male consulta, nobis uerterunt bene, hoc tantũ munus à nobis tãq; ingratũ reposcant. Si quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominẽ contulerimus. At quem hominẽ obsecro? Nempe, qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atq; hac temeritate sua restitutæ libertatis periculofam occasionem modo præbuerit, idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimũ Tyrannidæ titulũ dijs eripere, sibi arrogare: Reip. diẽ dicere, ac leges ipsas in ius uocare, ciuitatẽ ingrati tudinis ream agere, nisi sibi totã hãc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus speciosius Tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudẽtior, qui sibi laudem tam eximiam usurpat immeritus. Nullũ præmium honestius illustriusq; quã quod Tyrannidæ debetur. Sed hoc impensius, accuratiusq; spectandũ, ne temere decernatur indigno. Per multa siquidem, per multa ad id requirũtur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tã diuino præmio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hunc cõpetere, pau

lopost euincemus. Proinde quū non tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat: eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unum ex huius arbitrio depēderint, tamen multa insuper isti creditori sunt debituræ. Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxia Reipu. quoties libido sit, possit impropere. Tum illud utrum risu potius, an odio dignum existimem: quod in tribunalibus, quod apud ornatissimum seuerissimorū iudicum concessum, Thraſonem quendam nobis è comœdia retulit: Sensistis iudices, ut è corona pleriq; risū tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illam suam nobis recitabat: de sese terq; quaterq; Tyrannicida, de sapiente illo gladio cōmitone suo, qui per se prudens senem interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerū relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornauit, iactauit, exaggerauit: quā militari iactantia, quā Stentorea uoce, quā fastuoso uultu, q̄ arrogantibus supercilij, quā stupidis oculis, suum ipse uobis encomium detonabat: Quæso iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nōne uobis minitari uideatur: nōne dicere: ni mihi præmiū decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortissimo gladio, qui uel sine me, meas uices ubi lubebit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam, uel in eo, qui uere Tyrannum occidisset: Hæc quoq; me causa iudices (neq; enim inficiandum est) commouit, ut huius obliſterem petitioni, uel magis, ut immoderatam arrogantiam, ut odiosam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut hic sese ira tumens in medium ingesserit, q̄ indigne tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc honorem eripi, sese unicum esse restitutæ libertatis autorē proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuatâq; suæ dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurū deniq; iudices auguramini, si ad huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra comprobatio, si præmium quasi pignus accesserit: Quid, nisi ut Tyranno submoto, alter quidā huic ciuitati paretur, qui uentosæ linguæ, gloriæq; quasi Tyrannidem quandam exerceat: Qui quotidie nobis odiosam istam suā Tragœdiam ingerat, quotidie dextram istam Herculanam, & gladiū prodigiosum minitetur: Vtrum est hoc iudices Tyrannide liberari, an mutare Tyrannum: Videtis ipsi quā minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses: Quid minitaris oculis: Quid terres supercilio: An

lio: An mihi non licebit libertate in contradicendo (tuo scilicet munere) uti, quum tu sic abutare: qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tã capitale in ciuem impingere, tantum quia lubuit, idq; apud iudices iuratos, in tam frequentium ciuium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare argumento. Siquidem quã reliqua gloriose, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuisse causam, quare tibi contradicendi partes susciperem, nisi quo Tyranni necem, quã me discruciaret scilicet, ulciscerer. Quo quidẽ tuo exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quã atrociam, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuum istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuiciũ, me longe minus etiam territabat, quã (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim praterq; quod neq; affinitas, neq; cognatio, neq; necessitudo, neq; emolumentũ, neq; prorsus alia res ulla mihi cũ Tyranno intercessit: quur mea referret illũ uiuere, sine quibus rebus nullã in quẽq; criminis hãrere suspicionem, tu quoq; scires, nisi nũq; tribunalia uiddisses, ac nisi hodie deuium te lucelli spes fecisset iureconsultũ? Equidẽ arbitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totamq; meam uitam sic huic Reip. spectatã esse, ut isto crimine tibi potius improbitatis odiũ, quã mihi suspensionẽ ullam conciliaris. Vides q; multis adductus sim causis, ut tibi obliterem. Deniq; (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissime flagitauit, ut sui patrociniũ aduersum te capefferem, negãtes sibi uideri Tyrannide liberos sese, nisi te à Tyrãnicidã præmio deijcerem. Non quod pudeat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoq; durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arroganti, sanẽ q; molestum est, at debere, cui non debeas: isthuc uero non grauissimum modo, uerum etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur, sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tũ qui nihil iuuerit, id uero bis miserũ est, bis stultũ est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quã qui quod nõ dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mihi nullam esse causam quur tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succeseas. Etenim quum apud iudices tam sanctos agatur: si uere præmium meruisti, non tibi honorem eripio: uerum etiã uehementer illustro, quando non paulo magnificentius est tyrannidã præmium euicisse, quã tulisse. Sin minus, æquus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo, si stultitiã crimen, si imprudentiã infamiã à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omniũ periculo hæc urbs in deos existat

ingrata: Postremo si deorū immortalīū causam ago, quibus honorē debitum tu conaris interuertere, uel hinc sat liqueat, quanta religione reliquam causam egeris, qui statim ingrediens tam impudēter sis calūniatus. Contradicit igitur, contra Remp. fauet Tyranno. Quanquā ego illud quoq; liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel Tyrannorum causas citra fraudem agere licere. Neq; tamen à uobis postulo iudices, ut uel mihi profit in causa hoc meum erga Remp. studium, uel huic oblit tam insolens arrogancia: imò non deprecor inuidentiæ suspicionem, nō refugio uel atrocissimā illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut Tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quā ut à quoq; refelli possint, argumētis euinco, nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergieretur, ut q̄ maxime ciuiler quis agat, nullum ei deberi prēmium: Sin exactius, seueriusque, pœnam etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quā potest breuissime facio, quæso iudices, ut me attentis animis atq; auribus audiatis. Meministis Iudices, ut iste inter dicendū subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unū spectare iusserit, quantis malis Tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod grauem seruitutem tolerassemus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudiciū nihil attinebat. Neq; enim hoc in quæstionem uenit, q̄ misera sit Tyrānis, q̄ optanda libertas. Sed de illo cognoscitis iudices, quū libertas huic urbi sit restituta, quāta hinc laudis portio hui⁹ uirtuti debeat, an id & quod euentu cū huius facto coniunctū est, idē cū eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in causam ingressus est, quod equidem refellendū genus simplicissimum esse puto, sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirū agens, ut quemadmodū ingeniosi conuiuatores iisdem carnibus alio atq; alio modo coquendis, condiendisq; efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa facit tyrānicidia. Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi uisus est mirifice attollere, & in quibus identidem restitabat. Quod si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorē pronūciet licebit. Quot tyrannicidia, inquit, quot prēmia? Primū quod uolui, deinde quod conat⁹ sum. Tū aut quod filiū occidī plusq; tyrannū. Postremo, quod pater ob mortē huius sibi necem consciuit. Principio qd' uoluit iudices, q̄ nō leuius esse uideat, q̄ ut sit refellendū: nisi quod iste tāta uoce intonabat, toties inculcabat, quod Tyrānū uoluisset occidere, atq; id (ut nihil iā accederet) tamē prēmio dignū asseuerabat. Quid autē tam ridiculū, q̄ nudæ uolūtatis prēmīū à lege flagitare?

flagitare: quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuunt homines, ut neque pœnam irrogent, siquid uelis modo perperam, neque præmium ostendant, siquid officiose uelis: uerum id unumquenque uoluisse interpretatur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergo ne, inquis, non magna facti pars est uoluisse, quod quidem arduis in rebus uel solum sufficere solet? Recte sanè. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est quid nolis aut uelis: ab his præmiū expectandum, siquid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut (non dicam) abdita aut suspiciosa, sed ne ea quidem admittat, quæ populari sunt opinione, famâque iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata: Ista iudicia Aeaci, Rhadamantiæque tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adfero. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandem est impudentia, pro merito quod præstare uolueris dūtaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coërceat, multoque magis ad eius partes pertineat, nocentibus erogare pœnam, quam bene merentibus largiri præmia (id quod mox copiosius demonstrabimus) posteaquam in criminibus non accipit insimulationem meræ uoluntatis, quæso te, in petendis præmijs ostentationem uoluntatis admittet? Quis autem est ciuium uel quantumlibet ignauus, qui non uelit Tyrannum occidere, si tuto liceat? Quis non uel leno, saltem emolumentî causa uelit? Denique quis non facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmium gratis auferat? Vis itaque dicam, quantum hoc totum habeat momenti, uoluisse occidere? Nempe perinde est, quasi te somnariis occidisse. Pari pari pensari conuenit. Qui præstitit beneficiū, ei lex beneficiū rependit at qui bene uoluit tantum, ei quid debetur, nisi ut uicissim bene uelit Resp: I nunc, & hoc in gradu nos iube consistere. Rem tam eximiam, inquis, animo uersauî, statui, decreuî: an præmium negabitis? Non fraudaberis præmio, si isthoc nomine postules: uerū illud interim præmiij feres: uelut homo nimium perfrictæ frontis, irrisus, explosus, exhibitatus discedes, quem non puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidem ausit à quoquam petere, ut rem pro uolūtate auferat: nemo tam uecors qui concedat, ut uoluntatē nescio quā, hoc est minus quam uerba precio redimat. At nō uolui tantū, inquis: uerū & periclitatus sum, ascendi, submoui satellites. Primum isthuc tu quidē consulte facis, quod de gradu illo desu-

listi,

listi, in quo nimis profecto incōmode stabas, quācūq; ne in hoc quidem multo cōmodius constiteris. Nam etiam si paulo minus absurdum uideatur, haud ita multo minus impudens tamen est, quā lex palām prēmium decernat ei, qui factū prætiterit, te quod conatus modo sis, prēmium poscere. Ergo ne hoc quidem iuris erit apud te legibus, quod per illas est ciui priuato cum ciue priuato? Age quid si quis ciuiū tecū iniisset contractum, ita ut ille pecuniam stipulatus, tu conditionem pactus esses, mirum ni suo uterque periculo, atq; is nondum prætita conditione, nummos his uerbis abs te petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentauī, adnissus sum, an non protinus impudenti homini respondebis: Cedo conditionem? Nam de tuo conatu quid mea refert? quando quidem effectum abs te pactus sum, non conatū. Puta totidem uerbis tibi nunc respondere legem: Agnosco contractū, non muto pacta, debeo prēmium, sed si tu conditionem prætististi, si Tyrannum occidisti. Verbis aut obligantur, aut absoluuntur homines. Si conato pollicita sum prēmium, nō grauabor dare, sin ei qui facinus peregisset, quod tandem ius est te ferre quod es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In priuatis ac minutis contractibus nemo tam improbus inuenit, ut lucrum conditione promissum postulet, non prætita conditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet, & tu à Rep. maximum omnium prēmium postulas, quod conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers, donec illud unum audiam, quod te prætare oportebat. Volui, inquis, ascendi, perrupī custodias, submoui satellites, quantulum iam est illud quod superest? Quid adhuc desideras? Nempe nihil in te desidero præter illud, cui soli debebatur prēmium. An nō intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculum: quorum alterū ad hunc tantum, alterum ad illum proprie pertineat: uidelicet persoluendæ mercedis, & prætandæ cōditionis. Ego meo periculo prēmij depēdēdi onus recipio, neque tua referre putes, neq; refert quā angusta mihi res, unde corradendū quod debeam præcium. Tu itidem conditionem tuo suscipis periculo, neq; mea quicūq; interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi prætanda. Totam istam curam, totū hoc negotium tibi relinquo. Quod si ego iam prætita abs te conditione, cōmemorem tibi in agris meis male prouenisse segetes: merces naufragio perijisse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio conflare posse pecuniam, quam tibi debeam, dic obsecro, nōne nugas agere me dices, negans horum quicquā ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia nūeretur. Neq; quisq; est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateat. Et mihi pulchre satisfactū existimas, si tu mihi tragœdiā adferas, quantū adieris piculi, cōptū sudorū, quātū uigiliarū exhausteris, dū

studes

studes præstare conditionem: Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulosiorq̄, quàm ut legibus tam occupatis conueniat, alienam expendere uoluntatem, alienos pensulari conatus: quorum suos quisq̄ nimio solet æstimare, non suos difficile est adamussim perpendere. At facti, facilis est æstimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hunc reliqua omnia consueuit metiri. Tamen si non piget interdum æqui boniq̄ rationem habere. Verum in his litibus, quæ de uetere illa formula pendent, inter bonos bene agier oportet, at in contractibus, quæ neque uineque dolo coierunt, quid est quod à præscripto recedatur, nisi quis uelit omnino à pactis discedere? Quid uis? Circûspice, & si potes usq̄ inuenire exemplum, nõ nego præmium. Sæpenumero in pugilum Olympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedisti. Cedo, num quando uidisti quemq̄ tam impudentem, qui palmam sibi hoc nomine uendicaret, quod strenue certasset? Non arbitror, atq; id in re penè ludicra, certe ad uoluptatem comparata. Et tu in tam serio, omniumq̄ splendidissimo negotio, id tibi postulas, quod in scenicis illis pudeat uel impudentissimū tentare? Age quoties & illud uidisti euenire, ut qui sese fortissime, doctissimèq; gessisset in cursu, is à præmio longissime abesset, & ignauissimo faueret euentus? Habeat ille sanè, quod causetur, excidisse habenas, consternatum equum, fractam rotam, iactet se uel arte, uel uiribus tanto præcellentiore, quanto Thersitæ præstitit Achilles, nisi metam prior attigerit, profecto postulandi præmij ius nullum habebit, fortunam suam inculcare licebit. Cæterum Agonothetæ non indignabitur: propterea quod hoc animo in certamen descenderit, ut eius uteretur conditione, id est, ita demum præmium ferret, si uirtuti fortuna fauente uicisset. Alioqui si conatui, non tantum effectui præmiū deberetur, tot palmis esset opus, quot in Olympicū certamen uenissent. Quanc̄q; in huiusmodi ludis, qui solennitatis, uoluptatisq; gratia proponuntur, fit interdum, ut uictis quoq; præmia statuuntur, non honoris, sed solatiij gratia: uerum serijs in rebus atq; adeo periculosis, quanc̄q; obsecro lex unq̄ mercedem statuit, nisi si quis facinus peregisset: & ita peregisset, ut omnis numeros impleat. A quo tu quantum ab sis, mox audies: nam nunc de conatu tantū agimus. Lex igitur ciuicam promittit coronam ei, qui ciuem in bello seruarit. Quis unq̄ ad hunc honorem uel aspirauit, quod se telis obiecerit, quod nõ sine multis uulnerib⁹ discesserit? Profecto nisi ciue seruato, nemo ciuicā petit. Quis unq̄ his uerbis muralē petijt. Acriter cõtendi iudices, ut mœnia superarē. Oia feci, sed depulsus sum. Quātūlibet enisus sit, nisi cōscenso muro, nemo tā inuere cūd⁹, ut muralē coronā sibi deberi dicat. Obsidionalē nemo flagitat, nisi si depulsa obsidiōe. Postremo nullus honos petit, nisi ab eo q̄ id effecerit, ad

rit, ad

rit, ad quod honor inuitat. Qui nauim in tēpestate desertam, ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio est earum rerum, quæ nauī uehebatur. Quorsum attinet hic tuam iactare peritiam, sudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauem in tutum reduceres, sed uictus tēpestate deseruisti, audebis quicquā ex his quæ sunt in nauī, tibi uendicare? Aut si ausis, futurum speras, ut quisquā te uel pilum sinat attingere? Non opinor. Siquis unquē ouationem, supplicationem, triumphum obtinuit, quod ad uictoriam omnibus neruis esset enisus, quod graui ter se gesserit in bello, nisi superior discesserit, nisi præscriptum à lege numerum hostium fuderit, aude & tu tibi præmiū promittere, quod tyrannicidium sis aggressus. Quod si nemini hominum memoria contingit, desine tibi noua spe blādiri, desine inaudito exēplo postulare, quod sperare sit improbissimum, dare postulanti stultissimū. Noli nobis commemorare, quanto capitis periculo murum arcis conscenderis, qua uirtute satellitium Tyrannicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quorum maximam partem tibi liberum est fingere. Ad obtinendū tyrannicidæ præmiū, duobus duntaxat uerbis est opus: Tyrannum occidi. Quantumuis conatū exaggeres, alleues, attollas, non nisi tyrannicidæ debetur præmiū. Alioqui quid dices si eodem illo die, quo tu arcem cōscendisti, permulti pariter aggressi, sua quisquē uirtute freti: quorum nemo tamen tyrannum interemisset: utrū omnes tyrannicidæ præmio potentur ex æquo, nempe quia conati? Age quid si multis strenue rem aggressis, uni cuipiam, qui sit omniū ignauissimus (ut non semper uirtuti respondet fortuna) eū cōtingat interficere, an nō præteritis reliquis hic unus honorem auferet? Quamobrem tandem? Nō quia plus adierit periculi, sed quoniam id confecit, cui lex honorem decreuit. Hic tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptam operam, negabis æquum esse uirtutis egregios conatus merito fraudari præmio, nisi fortunæ suffragio adiuuentur. Sed quæ tandem potest esse iniqua conditio, quam nemo compellitur accipere, nisi cui cordi sit? Quantūlibet iniqua conditio proponitur: eam nimirum facit æquissimam, quisquis sua parte sponte recipit. In aleæ ludo (si fas est hoc exemplum conferre) quid iniquius, quā uel summū artificem ab imperitissimo superari, si modo iactus cōmode cadat? Atque id adeo nemo tanquā iniquum causat: propterea quod cui lusus huius lex non probatur, ei liberum erat non suscipere. Ita quæ lex quid præstari uelit, id palām atque in medio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendum. Illa nihil mauult, quā ut res quæ optime cadat: quod si postea quæ nihil iam intentatum reliqueris, quo minus effeceris, per fortunam stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunam, si ita lubet, in
ius uoca,

ius uoca, cum lege nihil tibi rei: quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neq; uero existimemus iudices, istud à maioribus qui hanc legem tulerunt, sine summa ratione fuisse factum, ut conato præmium non esse statuendum putarint: uidelicet illud cauerunt, non tantum ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuitarent, uerū etiam quod intelligerent tyrannicidij conatum non posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurum prospiciebant, ut si conatui præmiū statuissent, temeritate conantium Resp. subuerteretur potius quàm restitueretur. Etenim tyrānis quid aliud est quàm graue capitalēque ciuitatis hucus: huic si quis medeatur, ei merces digna proposita est, quam ita demum ferat, si remedium præsentaneum attulerit. Verum huic malo neminem oportet admoliri manū, nisi certum artificem, qui sua diligentia peritiāq; fretus, nō sinat hoc licere fortunæ, ut dum ipse salutem dare conatur, illa uitam penitus eripiat. Quid? utrum tu igitur in eiusmodi discrimine conatum præmio iudicas inuitandum esse: an potius pœna deterrendum, nisi quod conatus est quispiam, idem præstiterit? Nec illud te subleuat, quod mihi uidebare ratiocinando colligere, quū lex in maleficijs pœnam irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut multo magis in benefactis conatus habeat rationem: nam oportere legem multo propensiolem uideri ad compensandam uirtutem, quàm ad retaliandam culpam. Atq; uide quàm hic tota erras uia. Principio non animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea quod aliorum molitio cū priuato molientis periculo modo cōiuncta est: huius cum publico Reip. discrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidij nihil aliud sit quàm temeritate priuata rem omniū prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualēcunq; conatum in quæstionem uenire sinit, uerum in paucis dūtaxat, quæ uel propter insignem atrocitatem hoc odij merentur, uel eiusmodi sunt, ut prius exitium adferant, quàm conatus dent significationem: quod genus parricidium, ueneficium, proditio. Postremo non uides nihil esse simile, totaq; natura rationēq; discrepare, pœnæ legitimam irrogationem, & honoris largitionem. Nam alterū quidem proprie legum munus, alterum quasi quædam de iure concessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidam est. Hoc ita habere sic demū intelliges, si reputes quàm multa sint quæ lex iubeat, addita pœna ni pareas: quàm multa item uetet nisi obtemperaris, supplicium minitans: contra, uix unū atq; alterum esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædam enim eiusmodi sunt, ut durum ac seruile uideatur ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorem ducere, operam dare liberis. Hic lex nimium urbanus ac uerecundius tecum agit, patris, nō magistratus su-

mit habitū, precio ad id inuitat, quod alioqui gratuito te præstare debebat. Rursus alia tamen si id genus sunt, ut à quouis nō improbo ciue præstari uelle oporteat, tamen & fortiora uidentur, quàm ut à multis præstari queant: & periculosiora, quàm ut multi uelint suscipere: nam inhumanū uidetur cuiq; uitæ suæ contemptum imperare: ad hæc igitur præmio animat, quasiq; calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legum indulgentiam longius trahere, quàm ad quæ semet ipsa astringit. Nec mirandum est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio naturaliq; munere suo, quàm in eo in quo p̄ tēporis ratione in alienas partes descendit. Huic astipulatur illud, quod nouis etiã criminibus exemplum, aut nouū noua lege solet institui, aut à simili lege mutuo sumi. Neq; tamen idem fieri consueuit, si quis quid noui facinoris cum laude patrauit, ut præmiū à consimili cōstitutione decernatur, nisi lex extet, quæ nominatim honorē statuatur eius facti: quod roget, uix habebit: quod postulet, haudquaquã. Quis enim legi necesse sit passim ciuiū suorum officium mercede redimere? quādoquidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omnium refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid autē est quod non uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animam impenderis, quid mirandum, si quod acceperas, id restituis? Ut supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officium persoluas, non præmiū illico tibi debeat, si persoluas. Itidem, si quid in leges cōmittas, non potes effugere supplicium: at nō statim illæ tibi præmiū debituræ sint, si quid cū officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidem esset ullis legibus: quippe quæ non ad bonos mores comparatæ, sed malis è moribus natæ sunt, id quod uere uulgo dictitant, ac pharmaci uice fungantur. Finge itaq; nullas esse leges, quemadmodum de aureo Saturni seculo fabulantur poetæ, suo quēq; sponte fungi officio: an tu hic damabis perire benefacta, quod nulla lex præmiū decernat? Vti lex non minatur nisi improbis, ita non pollicetur optimis ciuibus. Quorsum enim opus promisso, quū uirtus absoluta abunde seipsa contenta sit? Proinde petere quod illa non sit pollicita, profecto plus quàm impudentissimū est: improbe flagitare quod ea candide ciuilerq; promiserit, ciuis est probitatis nō satis spectatæ. Tu quid merueris, paulo post excutietur: interim finge sanè præcipuā quandam utilitatem attulisse, cui tamen ex lege præmiū non debeat. Vtrum protinus clamitabis in frugiferum fuisse officium, ciuitatem in ius uocabis, plebem ingratham uociferabere, minitabere iudicibus, nisi tibi mercedem ex animi tui sententiâ decernant? An potius ipsam uirtutem abunde magnū sui præmiū iudicabis? Oblectabis te cōscientia recti. Hūc esse maximū fructum officij duces, quod de alijs

citra

citra tuū emolumentum benemerendo ad deorum benignitatē uidea-
ris accedere? Nimirum hæc tibi futura sunt satis, si modo ciuis sis opti-
mus. Quod si nō contentus istis, aliud adhuc nescio quod præmiū desi-
deres, certe maximo proximū est gloria: hoc tu iam propemodū tuli-
sti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortalium, celebrari, lauda-
ri, digitis notari mille, oculos omnium in te coniectos circūferre? Ista, in-
quam, uel maxima præmij pars, nam pecunia sanè quàm exiguū mo-
mentum adfert. Tu conatus duntaxat es, permagna portio, uel caput
potius ipsum tuo deest facinori. At quū interim his rebus frueris, dum
non occiso tyranno, tamē uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quan-
tula pars abest à tuo præmio quod laturus eras, etiam si tyrannū occi-
disses? Postremo isthuc ipsum præmiū, penè dixerim, inuidendū mi-
hi uidetur, quod iam tibi licuit toties Reip. tyrānicidiū imputare, quod
in celebri iudicio tibi cōtigat honestissimū præmiū flagitare, & in tam
frequentī theatro spectante Rep. magnificam istam tuam tragediam
peragere. Mihi uidetur iudices, beneficij tulisse gratiā, quisquis expro-
brare beneficium potuit. Tu fortunæ, tu deorū munus imputas ciuita-
ti, & sunt fortassis qui tibi libertatē acceptam ferant. An hæc tanta præ-
mia contemnis? quæ uel uero tyrannicidæ sufficere debuerant, nisi lex
maluisset præmio conatum ab effectu distinguere. Quanquā nullū me-
herde præmiū magis congruit ei, qui tyrannū conatus sit occidere, nec
occiderit, quàm ut illi contingat tyrannicidæ præmiū sperare, nec ferre
tamen. Hicne erat ille gradus, in quo nos tecum cōmorari iubebas?
Quanquā hoc nomine tuus conatus minus promeretur præmiū, quod
aliorum proposito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effecisti
quod uoluisti: id quod erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iam du-
dum alium gradum (ut uideo) circūspectas, in quem te recipias: nam in
hoc quàm citra omnē præmij spem consistas, intelligis. Age sequemur
te per omnia, & aliunde aliò fugitantē persequemur, nec usquē sinemus
consistere. Atqui non tantum aggressus sum, inquis, uerū etiam occidi,
nempe filium, atque id facinus in duo secas tyrannicidia, & quod filium
sustuleris plusquā tyrannum, tum tyrānidis successorem: & quod paren-
ti, necato filio, mortis causam ministraris. De illo mox, nunc hoc cuius-
modi sit inspiciamus. Parentem ais abs te, iugulato filio, eadem occi-
sum opera: negas em̄ referre, qua uia peremeris, modo sustuleris: imò
splendidius istuc uideri uis, quod tuo quidem ense, uerum ipsius dexte-
ra sit interemptus. Hæc tam honesta iudices oratio possit parum atten-
tum fallere, præsertim hoc rē fucis illis suis & phaleris uenditante, dum
nobis ob oculos ponit ualidū illū florentemque iuuenē, sic patri adama-
tum, crebris uulneribus cōfossū: parentē senē miserū, illi circūfufum,

eodem exanimatum ense, sanguinem utriusque inter se confusum. Ista quidem dictu splendida, sed quid ad tuam causam attinent? Nemo tam cæcus qui non uideat, nemo tam effrons qui neget, spectaculum illud multo omnium iucundissimum extitisse ciuitati, quum senem tyrannum iuueni uideret incumbentem, exanimem exanimi, & in altero gauderet sese leuatum malis præteritis, in altero futurorum metu. Hæc quum per se maxima, quum Reip. sint gratissima, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum in hoc iudicio uertitur, utrum tibi acceptum ferri oporteat, quod pater sine controuersia tyrannus occisus est, an fortunæ superumque dextertati. Quod enim tuo gladio peremptus est, id uero quam est futile nihilque. Quid si tuo gladio ab eo qui eum utendum abs te rogasset, tyrannus esset necatus, num tu protinus tyrannicidæ præmiu[m] petitu[m] uenires? Lex occisori pollicetur honorem, tu eum iugulasti, de quo certe controuersum esse poterat, tyranni nomine censendus esset necne, eum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à præmio: sin metu, multo minus etiam causæ est postulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensque reliquisse uiderere. Sed quod tandem erat istud tuum consilium, quum tibi sic in manu esset non toto metu liberare Remp. sed ultorem tui facinoris, & uerum certumque tyrannu[m] relinquere? intelligebas (ut ais) omne negociu[m] confectum extincto iuene, propterea quod modis omnibus futurum præscires, ut senex illico sibimet eodem gladio necem conscisceret. Videte iudices in manifestissimo mendacio, qua rima conatur elabi, nisi diuinandi scientiam commentus fuisset, non poterat hinc explicare sese. Siquidem hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceret, fortasse nonnullos inuenires qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri dissimilius? quam asseuerare, id certum præscisse te, quod tale sit ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es assequutus id euenturum quod euenit? At quid aliud effici coniecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicareris? Porro in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertam sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates præsensit inopinatum omnibus exitum. Iam ætate fessus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat posse tyrannidem adempto filio. Tum indulgentius amabat, quam ut filio uellet esse superstes. Nonne sentis hæc adeo non esse naturæ rerum consentanea, ut iam omnibus uideantur esse confutata, uel priusquam refellantur? Utrum seni mentem ullam fuisse putas, an non putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neutiquam erat tutum, atque ita protinus toto falleris augurio: sin putas sapuisse, quare erat quod usque adeo diffiderat?

derat? Quasi uero tyrannus uiribus duntaxat unius hominis, ac non multo magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione, crudelitateq; contineatur, quae omnia si magis in senē quam in adolescentē competunt, quur tu in diuersum torques auguriū? An nō illa aetas usu rerū callentior est? an nō altius dissimulat? an nō cauet diligentius? an nō prospicit oculatius? irascitē implacabilius? tenacius iniuriā meminit? meliusq; in longinquū consulit? His solis rebus imperiū tyrānicum administratur. In militiae duce quātulum est illud momentū, quod corporis uires adferunt? at in tyrannide profecto multo minus. Cur magis illum tereret adeptus filius, quā extinctus satelles quispiam audacior? quū arx superesset approbe munita, superessent opes, arma, satellitū ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq; qui nō solum tyranni partes adiuuabant, uerū etiam tyrannos agebant: quos equidē spero nunc nobis non esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita tamen, ne nimiū secure negligantur. Vsq; adeo ne senem cruda uiridicq; (quod omnes norunt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultū, una filij mors consternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? praesertim quū ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorē, sed multo inuidiosorem, idq; ob libidinē, atq; aetatis insolentiam temeritatemq;, adeo ut expedierit propemodū illi ad stabiendam tyrannidē filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiae obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solū hoc augebat, quod maxime tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimēta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiū, quā ut defuncto posset superesse. De matercula quapiam priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, deniq; tyranno? Quid ego iudices in eo sermone argumentis coarguendo sumam operam, quem ipsa natura, quē mos, quem communis omniū sensus repudiat? Quis unquā isthuc audiuit? tyrannū usq; adeo pio in liberos fuisse animo, ut nō dicam cōmori uoluerit, sed cōuiuere cōmode quiuerit? Credite mihi, priuatorū isti sunt affectus. Tyrannus neq; quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit officium nouit. Exuit hęc omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nō dum expedit, aut quorum opera ministeriōq; ad fulciendum imperium indiget. Quod si ullos ille posset amare, similes certe sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scelestos, quando nihil ad conciliandam charitatem efficacius morum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiuuāt, adeo ut praeposterum, uel peruer-

sum potius quendam Stoicum tyrānus exprimat. Neq̄ enim quisq̄ tam Stoicus fuit, ut æque uacaret omnib⁹ affectibus atq̄ tyrānus: hoc modo illos discernit, quod philosophus honesto metitur sua consilia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculum in quenq̄ mortalium sentire potuit, qui in patriam uitæ parentem altricemq̄, qui in cœlites omnium bonorum autores tam sit impius, ut illam crudelissima opprimat seruitute, horum phana despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi non nihil, sinamusq̄ te priuatos affectus in tyrannicum peccatus, hoc est, ignem in flumē transferre, an tandem perf. adebis illud, usq̄ adeo indulgenter illum adamasse filium, usq̄ adeo in eum omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq̄ semel contulisse, ut illo sublato, ne nimiam quidem uitæ causam sibi reliquam esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitate, uerū ex uniuerso mortaliū genere: non ex hoc seculo, sed ab orbe cōdito, & ab ipso (si uis) Promethei simulacro. Quotus quisq̄ fuit pater, quota quæq̄ matercula, quæ ob liberorū necē sibi fatū accersuerit? Naturalis hic dolor, & quē nemo ferē non modeste ferat. Priuatis parentibus uel indulgentissimis, muliercularū intemperatissimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyranni in filium charitati non nisi solam mortē satisfacturam esse tu Lynceu præuidebas? Age, hoc quoq̄ tibi donamus, uicerit homo tyrānus priuatorū in liberos pietatem, uicerit indulgētia materculas omnes, qui tibi cōpertū esse potuit, utrō se dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in desperationē? Quo diligebat impotētius, hoc erat pbabilius, ut senex natura ferus, ciuibus infensus, uel maxime uellet esse superstes: uel ob id deniq̄, quo ueterē illā iram, nūc filij nece acerrime exasperatā, irritatāq̄ Reip. supplicijs saturaret. Quod si aliās uitæ pertæsum fuisset, hæc nimirū una causa poterat illum in uita retinere. Quid autem senili animo uindictæ cupidius? An nescis quā impotentes ætas illa concipiat impetus, quo rapiatur æstu, quo flagrare soleat incendio, si quādo atroci insigniq̄ contumelia lacestatur? Quæ uero potuit esse atrocior, quā filij cædes sic amari, ut tu quidem ais? Hæc nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid sæuitiæ, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorum fames, deniq̄ si quid tyrannicum, id omne semel de integro poterat excitare quasiq̄ renouare. Mitiora etiā animalia, datæ orbitatis iniuria, in rabiem solet agere, & tu tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendū esse certissimus augur existimasti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quod si tibi uni compertū erat tyrāno sic in delicijs esse filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut sæuissima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uersa, in miseram hanc ciuitatē dilaniandam discerpendamq̄ insiliret? Id si non euenit,

magna

magna dñs gratia, tibi magnū debetur malum: qui quantū ad te pertinet, tam diram beluā in nostra capita fortunaſq; immiferis. Elige nūc utrum malis, an uerum fateri, nihil fuiſſe tyranno cū noſtris affectibus cōmune, an confingere ſic adamafſe, ut matercularū quoq; uicerit delicias. Certe neutro modo tua conſtabit diuination: quæ niſi conſtiterit, nō eſt quod ad eius rei laudem aſpires, quæ fortunæ cōmoditate te im prudente euenit. Poſtremo donemus & hoc tibi, ut præſciueris, & certum præſciueris, deo uidelicet quopiā te certiorē faciente (nam alioqui fieri nequaſq; potuit) perinde eſt ac ſi non præſcieris, quū præſcientiæ tuæ fidem legi facere nō poſſis. Profer quibus prædixeris id euenturū quod euenit: doce quis deorū quando iſthuc tibi prænunciarit, nihil habes quod dicas. Verum poſteaſq; rem feliciter eueniſſe uideres, tum demū poſt factum uates eſſe cœpiſti, quemadmodū uulgo tum fieri, tum dici conſueuit, poſt euentum ſtultos etiam ſapere: & quo fortunæ beneficiū uerbis in te tranſmoueres, tragœdiam iſtam nobis cōminifci cœpiſti, cauſas reperiſti, quibus præſciſſe uideare. Sed dñj boni, quàm non bonū poētam te præſtitifſti, qui tam inconſiſtentia, tam cū natura pugnantia finxeris, ſæuiſſimū tyrannū ob pietatem erga filium ultro uitam fugiſſe: ob unius capitis necē tutum ſibi non putaſſe in uita comorari, quū omnia ſupereſſent, quibus tyrannis & paratur & obtinetur ſublato eo, in quo omne tyrannidis præſidiū collocarat, repente rebus ſuis diffiſum, ad inferos abiſſe. Age, mitto nunc argumenta, hæc omnia uera, nō ficta credemus eſſe, tamen ſi ne fucum quidē ullum habent ueri. Si mihi ex omni hominū memoria uel unū tyrannū potes nominare, qui liberos ſuos ſic adamarit, ut nō ſpadones ac pellacas longe prætulit: qui ſic illis indulſerit, ut non ſuſpectos haberet obſeruetq; qui ſic illis ſit ſiſus, ut non in barbaris quibuſdā latronibus, ac ſeruis ſtigmaticis plus quàm in illis fiducia poſuerit. Ego tibi permultos referre poſſim, qui filios ſic oderint, ut uiuos eſſe pati nō poſſent: adeo metuerint, ut ne cibū quidē unā capere uellent: adeo diffiderent, ut tum demū ſe tutos eſſe putarent, ſi quis illos è medio ſubmouiſſet. Nullus inutilior tyrāni ſatelles q̄ filius. Ex extrema barbarie conductitios ma uult ille ſicarios, fugitiuos, homicidas, ſacrilegos: his uitā ſuam mauult cōmittere, qui ſua patria frui nō poſſint, & alienā euertere gaudeāt, qui barbaricis feriniſq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios referāt, qui ppter animi cupiditatē nō difficile ad quidiuis periculi ſuſcipiendū perducūtur, & ppter ingenij feritatē à nullo facinore abhorret. Hi ſunt idonei tyrānorū miniſtri, hi fiducia, munimentū, præſidiūq; tyrānidis multo tutiſſimū: hos ſi q̄s ademerit, cauſam uideat dediſſe, quor rebus tyrānus diffidat. Nā filius qua tandē ratione dñatū ſuſtinebat? Aeta

te: at utilior ætas grandior. Robore: unus erat. Prudētia: magis sapit
 senectæ. Custodijs quas obtinebat: at si aduersum patrem obtinebat,
 mors illius feni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus fatel-
 les ademptus erat: Nā custodiæ quò deficerent, nisi ad eum cui aleban-
 tur: Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyrāno
 suspecta, filius uiolentus & insolens, propterea quod reliqui illi Barba-
 ri solo lucro contenti sunt. Filius illud præmium spectat, tyrannidis suc-
 cessionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentē possidet dira regnandi li-
 bido. Ibi cōtemptis naturæ legibus, & filium horret pater, & patris inte-
 ritum optat filius. Sed dicturis iam dudū, nescio quid, mane, præsen-
 si nihil inexpugnatum omittam, urges. Nisi præter modum adamauit
 filium, nisi diffusus est, quur sibi mortem consciuit: Ist huc uero merito
 demirandū, quippe quod præter omniū, ac tuam etiam spem euenit.
 Verū ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationē reddam, quid illi
 dijs in mentē immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantū euincere sat est,
 te nullis cōiecturis hunc exitum certo præscire potuisse, quantumlibet
 amarit filium: tamen si causa non admodū obscura. Iam deorum si qui
 fuerunt huic infensi Reip. iras diuturna nostra calamitas satiauerat.
 Iam propitios nostra uota, nostra sacra cōmouerant: aderat illud fata-
 le tempus, quū impius ille senex dijs atq; hominibus dignas admissio-
 rum pœnas daturus erat. Iam aderāt ultrices Erynnes, aderant Furia,
 facibus & hydris omnibus armata, hæ illi mentē ademerunt, hæ uanā
 formidinē incusserunt, hæ attonitum ad spontaneam sui cædem im-
 pulerunt. Nihil minus arbitratur quàm fugisse, qui filiū peremerat,
 quàm una cæde contentū fore, qua quidē una in re iure potes gloriari,
 quod tyrannū uehemēter fefelleris. Virū esse putabat, qui hoc facinus
 peregisset. Credebat esse talem, quales audierat esse solere tyrānos, qui
 magno suæ uitæ cōtemptu, tyranni caput impeterent: qui nō adoriren-
 tur facinus, nisi ratione probe perspecta, qua possent perficere. Hanc
 suspicionē Pan ille, aut si quis alius est deus, nouis terriculis exagitabat.
 Arbitratur instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatē illam fata-
 lem, quā nemini nocentiū uitare licuit. Itaq; quod huius urbis pietati,
 qd' deorū bonitati debetur, quur tu id phaleratis dictis in te trāsferre
 conaris: Vbi discrimen erat subeundū, ibi fugitabas: nūc ubi res præ-
 ter spem pulchre cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas.
 Sed finge diuersum exitū fuisse cōsequutum, pone tyrānū ira percitū,
 passim ciues ad exquisita supplicia rapere, p̄scribere, iugulare, in exiliū
 agere, possessionibus exuere. Quid hic dices: nō fines, opinor, eorū ma-
 lorū causam in te tanq; in autorē referri, & fortunæ argumēto culpam
 deprecaberis. Negabis tibi imputandū esse, si qd' fortuito præter pro-
 positum

LVCHICAE
 te: at utilior ætas grandior. Robore: unus erat. Prudētia: magis sapit
 senectæ. Custodijs quas obtinebat: at si aduersum patrem obtinebat,
 mors illius feni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus fatel-
 les ademptus erat: Nā custodiæ quò deficerent, nisi ad eum cui aleban-
 tur: Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyrāno
 suspecta, filius uiolentus & insolens, propterea quod reliqui illi Barba-
 ri solo lucro contenti sunt. Filius illud præmium spectat, tyrannidis suc-
 cessionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentē possidet dira regnandi li-
 bido. Ibi cōtemptis naturæ legibus, & filium horret pater, & patris inte-
 ritum optat filius. Sed dicturis iam dudū, nescio quid, mane, præsen-
 si nihil inexpugnatum omittam, urges. Nisi præter modum adamauit
 filium, nisi diffusus est, quur sibi mortem consciuit: Ist huc uero merito
 demirandū, quippe quod præter omniū, ac tuam etiam spem euenit.
 Verū ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationē reddam, quid illi
 dijs in mentē immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantū euincere sat est,
 te nullis cōiecturis hunc exitum certo præscire potuisse, quantumlibet
 amarit filium: tamen si causa non admodū obscura. Iam deorum si qui
 fuerunt huic infensi Reip. iras diuturna nostra calamitas satiauerat.
 Iam propitios nostra uota, nostra sacra cōmouerant: aderat illud fata-
 le tempus, quū impius ille senex dijs atq; hominibus dignas admissio-
 rum pœnas daturus erat. Iam aderāt ultrices Erynnes, aderant Furia,
 facibus & hydris omnibus armata, hæ illi mentē ademerunt, hæ uanā
 formidinē incusserunt, hæ attonitum ad spontaneam sui cædem im-
 pulerunt. Nihil minus arbitratur quàm fugisse, qui filiū peremerat,
 quàm una cæde contentū fore, qua quidē una in re iure potes gloriari,
 quod tyrannū uehemēter fefelleris. Virū esse putabat, qui hoc facinus
 peregisset. Credebat esse talem, quales audierat esse solere tyrānos, qui
 magno suæ uitæ cōtemptu, tyranni caput impeterent: qui nō adoriren-
 tur facinus, nisi ratione probe perspecta, qua possent perficere. Hanc
 suspicionē Pan ille, aut si quis alius est deus, nouis terriculis exagitabat.
 Arbitratur instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatē illam fata-
 lem, quā nemini nocentiū uitare licuit. Itaq; quod huius urbis pietati,
 qd' deorū bonitati debetur, quur tu id phaleratis dictis in te trāsferre
 conaris: Vbi discrimen erat subeundū, ibi fugitabas: nūc ubi res præ-
 ter spem pulchre cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas.
 Sed finge diuersum exitū fuisse cōsequutum, pone tyrānū ira percitū,
 passim ciues ad exquisita supplicia rapere, p̄scribere, iugulare, in exiliū
 agere, possessionibus exuere. Quid hic dices: nō fines, opinor, eorū ma-
 lorū causam in te tanq; in autorē referri, & fortunæ argumēto culpam
 deprecaberis. Negabis tibi imputandū esse, si qd' fortuito præter pro-
 positum

positum euenerit. At nunc nōne iniurium est, ut quod boni, fortuna
 cōmoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorem uelle tra-
 ducere? Etenim te nihil expectasse minus, quàm id quod euenit, uel ipsa
 res clamitat. Si hoc animo cōscendisses arcem, ut filiū, non patrem occi-
 disses, credi poterat te talem quandā spem animo concepisse, nūc casu
 nescio an metu potius in iuuenē incidisti, & tū deniq; diuina ista mens
 & futurorū præsaga, sed quæ non nisi post euentū sua prodat oracula,
 te corripuit. Quū esset fugiendum, ibi demū iudices in re tam tumul-
 tuosa, secū uelut ociosus consultare cœpit, utrū senem sua dextra dignū
 existimaret, ibi demum præuidere cœpit fore, ut pater ipse sibi manus
 adferret. Et quo cōmentū tam impudens iudices efficiat paulo proba-
 bilius, quæ nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde descripsit, nimirū (ut
 iactat) poëta, quasi spectator astiterit, quid in mentē uenerit tyranno,
 quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrū strinxerit. Eiusdem profecto
 impudentiæ: fingere præcisse se, quod esset euentu consequuturū, &
 quod nō uideris, id ita narrare quasi uideris. Quanto melius tuo com-
 mento, id est, fabulæ sua fides constitisset, si ita finxisses, te quū perem-
 pto iuuenē, stricto gladio ad senem ire destinasses, repente à tergo ad-
 fuisse Palladē illam Homericam, & iam euntē capillis reuocasse te: ue-
 tuisse ne tam luculentū facinus senili cæde obscurares, sese citra tuā ope-
 rā curaturā, ut ille suapte manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ
 nihil tenebrarū offunderet, sed multū etiā adderet lucis: dehinc abditū
 te per rimā cōtemplatū, uel (quod est te dignius) repente deā sepsisse te
 nebula, ut tyrānicæ necis tutus & ociosus spectator assisteres, nec prius
 illinc discessisse, quàm negociū omne confectum uidisses. Hæc si con-
 finxisses, paulo minus malum poëtā te præstitisses. Sed ociū, opinor,
 nō suppetebat ad oēs fabulæ parteis cōmode tractādas, uidelicet lucrī
 cupiditate te protinus ad præmiū postulandū rapiente. Nunc uel ipsa
 te prodit inconstantia, figmentiçq; coargit. In arcem ascendisti, quo ty-
 rannū occideres, neq; tum præuidebas, quod sole ipso darius uideri
 uis. In medio negotio subito nescio quis deus oculos tibi restituit, ut
 uideres futurū id quod accidit. Porrò si ueris fidē facere uoluisses, nar-
 rare debueras quēadmodū nocturnus explorator furtim arcem con-
 scenderis, in ædes daniculum irrepseris, forte fortuna obuiο nemine,
 non dicam ut tolleres aliquid, sed ut experireris, si quod tuto facinus
 posses designare: hæc molienti cōmodum fauisse fortunam: itaq; quū
 adolescentē solum atq; incustoditū offendisses (ut est ea nimirū ætas
 securior, periculiçq; minus cogitans: præterea diuturna tyrānis iam ma-
 gnā metus partē exuerat) tum haud scio (ut mores illius erant) multo
 uino sepultum, atq; immodica libidine defestum, fortiter iugulasse scili-
 cet.

cet, & somnum illi cum morte, id est, germanum (ut ait Homerus) cum germano coniunxisse: deinde ubi iam cardines procul stridere cœpissent, exaudito uidelicet morientis gemitu, ibi te metu exanimatum ita fugisse, ut non uacaret gladium è uulnere tollere, quem nec parricidæ, nec sicarij solent relinquere ne deprehendantur: Interea domi latitasse te, iam dudum de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, semotasq; mûdi latebras animo circûspectantem, in quibus abditus possessi irritati patris sæuitiam fallere: Iamq; te ad spontaneum exilium accincto, repente in uulgu exiisse famam, liberam esse ciuitatem, tyrannum unâ cum filio iugulatum, reliquos metu fugisse, autorem ignorari facinoris: Ibi repente ad nouâ tuæ fabulæ catastrophem, immutasse te animum, & qui prius de salute fueras sollicitus, protinus ad præmij spem arrectû fuisse, lucricq; auuiditate, priusq; tibi satis esset excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres, profilisse in medium: id quod uidimus, clamitasse tuum illum esse ensem, tuû facinus, non unum præmium tuæ uirtuti fore satis. Hæc nemo non credidisset, sunt enim rerum naturæ consentanea, usu comprobata, omnium opinione recepta. At tu dum sedulo quidem, sed tamē parum ex arte, tuam nobis præscientiam niteris persuadere, quàm multa comminiseris, non dicam tota facie à uero distantia, uerū etiam cum sensu cōmuni, cum more, cum natura penitus pugnantia: primum tyrannū tam matris filium adamasse, ut sine eo uiuere noluerit: sic ob unius mortem metu fuisse cōsternatum, ut in uita manere non sit ausus: sic illi toto pectore filium, ut ipse nullas circum se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cæde nō potuerit ad ultionē inflāmari: tam inualidū, ut tua dextra fuerit indignus: tam inertem, ut ni tu illi gladiū reliquisses tuū, defuturū fuisse, quo se iugularet. Non uides q; nō cōpetat tam insignis in tyrannū pietas, tam secura in eam ætatem fiducia, tātus metus in hominē, excepto filio, reliquis omnibus præsidijs munitū, tanta cōsternatio in hominē tot periculis exercitatissimū, tāta imbecillitas in iratū? Quid igit erat, quur tu senē illum tantopere cōtempseris, ut indignū habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Tu ne indignū iudicabas quem occideres, quū eum Resp. nō putarit indignū quē formidaret, quē maximo suo cū dolore ferret? Nō talem illū iudices, nō talem sensimus, ut cuiq; cōtemnendus uideri debuerit. Neq; tu eū unq; cōtempstisti, nisi forte cōtemnere est, misere formidare. Sciebas arcē armis refertā, sciebas superesse satellites, quorū uel unus (si seni uires deerāt) sufficiebat iugulādo tibi. Nō ignorabas (id qd nemo nostrū nescit) quantū uiriū illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiam in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat.

giebat, frigidum illud senium sic interdū acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenumero fuerit intolerandū, si quando solitū illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autē tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingēs uires suppeditet? Hoc erat uidelicet, quur tu filiū quāmpatrē malueris occidere, quod illum inopinantē, inermem, dormientē fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uallato, irato deniq;. Hoc erat quur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidē morari tutum dum reciperes, metuēs uidelicet ne tantillum sarcinæ te redderet in fuga tardiozem. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quā m deprehendi. Neq; ego nunc formidinē tuam accuso, imò miror magis quod pedibus consistere, quod fugere potueris, quū audires moueri tyrannicā familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cū puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis: deniq; cum rabioso patre dimicandum esse, non quod illum usque adeo filij mors cōmoueret, sed quod arbitraretur, & haud scio an uere se petitum fuisse, dexteram tuam errasse tantum in filio. I nunc & spera, non dicam hos iudices uiros omniū perspicientissimos, sed uel è media plebe quenq; esse tam mucosis naribus, cui non suboleat, imò qui non planè odoretur, persentiatq; totam hanc fabulam abs te confictam. Et quod poëtæ solent, quum hærent in explicando tragediæ argumento, hanc ueluti deam diuinationē arte quadam induxisti, quo præensionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas præmiū obtineri non posse. Sed occasionē, inquit, ministraui paternæ mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solum nō modo satis esse putat ad petendum præmium, uerumetiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorum consecratur, dominus pro deo præsentem colatur. O hominem suauem, si has spes uere concepit: impudentem, si quū non speret, postulat. Itā ne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi forte tuū illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultro ad mortis adegerit necessitatem: an uero nihil referre putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Primū, gladium reliquisti, quo nihil minus deest tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte cum gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem accipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensē in ciuium iugulos distinxisset? quid si eodē lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adole-

scentes

scentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannū occidisti, quia tuo occi-
sus est gladio, & horum omniū indigna cædes ad te pertinebit: quip-
pe cuius ense peracta est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet, nam an-
ceps occasio quam in partem cadat, id dijs in manu est: si bene uerterit,
nihil gratiæ debetur ei qui dedit imprudens: si male, temeritas impu-
tatur. Neq; enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasionem:
quæ si feliciter, mirentur omnes: si infeliciter, merito accidisse dicant.
At quanto probabilius erat futurum, ut tyrānus tuo ense alios in usus
abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quàm necesse
uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum
illius argumentum non excussum, non exagitatum, nō reuictum præ-
termittere. Quare quæso ne pigeat ita ut antehac fecistis, patiēter atq;
attentè cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo deiicio. Hic sibi ue-
hementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse,
quin præmium deberetur quod patri necis causam ministrasset, si non
relicto gladio (nam hoc opinor argumentū iam habet pro derelicto)
certe necato filio. Nam ita in legibus disertum aiebat, nihil interesse
utrum manu sua quis occidat, an mortis causam præbeat. Addebat,
æquum esse, ut quū in maleficijs causam datam imputarent leges ad
supplicium, multo magis idem obseruarent in benefactis ad præmiū.
Hæc aiebat meminisse sese in legibus esse disputata, illud addēs Thra-
sonicum, nisi sibi diuturna seruitus legum memoriā obliterasset. Non
tu legum oblitus propter diutinam desuetudinem, sed nunq; quid sibi
uelint leges inquisisse uideris. Bis enim hic erras, qui neq; causæ datæ
rationem, neq; dantis animū discernas, id quod legibus traditū est, nec
animaduertis longe diuersam esse rationē maleficii & beneficii impu-
tandi. Quid ais noue iuris interpret: ita ne satis esse iudicas uel ad pœ-
nā, uel ad præmiū, qualēcunq; quomodocunq; causam dedisse? Nihil
igitur refert, Hector an Aiace[m] occiderit manu, an gladiū illum dede-
rit, quo se postea confodit? Atqui hanc laudem nunq; ille sibi uindī-
casset: tamen si probabile uideri poterat, in eum usum hosti ab hoste
datum fuisse ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes uel ad pœnam
uocamus, uel ad præmiū, quoties armis in eorum officina perfectis,
aut iugulantur ciues, aut seruantur? Postremo quur hoc quod tu petis
præmium, non ensis istius tui opifex petit potius? Tyrannus gladium
erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere non poteras, nisi huius
industria tibi ministrasset. Age si telo inter uenandum temere missio,
forte tyrannum uicinum interfecisses, clamares tibi tyrannicidæ deberi
præmium: an potius nihil tibi deberetur laudis, quod imprudens &
inscius iaculum torfisses? Imò in ius potius uocandus esses, qui missi
teli

teli temeritate ciuem (quod in te fuit) occideris : nam quod in tyran-
 nū incidit, id nihil ad te. Quid si caupo uinū lene ac suaue, quale Poli-
 phemo dedit Vlysses, tyranno uendidisses, atq; ille eius dulcedine ca-
 ptus, auidius sese ingurgitasset, eaq; re concepta febris decessisset, aude-
 res ne caupo, uini titulo tyrannicidæ præmiū flagitare? At quis non
 te cum tua flagitatione, ut temulentū, uinoq; madidū exploderet? Cæ-
 terum quanto frigidiore titulo nunc idem postulas? Vt cūq; coniectu-
 ris præcipi poterat: ut ætas uinosa tam illicibili uino auidius, intempe-
 rantiusq; frueretur, crapulam cōsequeretur morbus, præsertim in se-
 ne: morbum mors. Vulgo hæc eueniunt. Tu eam tyranno mortis cau-
 sam dedisti, cuius nullum extat in hominū memoria exemplū. Quis
 enim antehac ob filij necem sibi manus intulit? Accedā propius. Fin-
 ge te tyranni coquū esse: probe callere palatū domini, medicos interdi-
 cere cibum, quo tamē ille oppido q̄p̄ lubens uescatur: interminari mor-
 bum capitale, ni temperet, id te non fugere, eum cibū tu arte tua, cu-
 pedijsq; & condimentis magis ac magis illecebrosū reddis? Conse-
 quitur edētem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrānus,
 liberatur ciuitas. Hic cine coquus è culina in forum profiliens, & adhuc
 iure madens, fuligine niger, tyrannicidæ præmium postulabis? Mor-
 tarium, tonsillum, & ollas ostentabis, arma scilicet quibus tyrannidem
 expugnaris? Non eris (opinor) tam impudens in ea causa, qua tamē
 ista tua multo est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit,
 probabile præbuit causam. Tu nec in hoc iugulasti filiū, quo pater ul-
 tro uitam relinqueret, & causam dedisti, ad quiduis potius q̄p̄ ad istud
 idoneā. Accipe exemplū tuo similius, q̄p̄ ouum sit ouo (quod aiunt)
 simile. Quid si tyranni amicam, quā ille misere ac perditè deperisset, oc-
 cidisses: eaq; cognita re tyrannus sibi uitam abrūperet, auderes ad præ-
 miū aspirare: auderes dicere, te certū præscisse, fore, ut tyrannus spon-
 te fugeret è uita? Certe quanq̄p̄ plures amicas extinctas sequuti sunt,
 q̄p̄ filios, nemo tamē tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuū
 factum periculosum & anceps dicerent: omnes fortunæ gratias habe-
 rent, cuius cōmoditate res ea feliciter cessisset, Tibi abūde magnū præ-
 miū existimarent, si cōmissi uenia donatus discederes. Primū igitur
 diuersam imputandī maleficij, & ascribendī beneficij rationem cōue-
 nient distinguere, deinde causæ æqualitatē, postremo animum: atq; ita
 demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem proli-
 xiozem esse oportere ad reddendū præmium, q̄p̄ ad infligendam pœ-
 nam, id in priuilegijs, quæ in exemplū non uocantur, fortasse locū ha-
 bet. In iure cōmuni longe secus est. Siquidē (uti superius demonstra-
 uimus) nulli nocenti lex non minatur pœnam: paucis benefactis præ-
 miū

mium ostēdit. Tum in maleficijs etiam conatū simplicē supplicio prosequitur, in benefactis semper exitum requirit. Nec mirū, nec iniquū, si lex est diligentior in eo negotio, ad quod unum est nata, atq; instituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; cōmuniter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit, nō tantū casus. Hoc rursus interest, quod in benefactis nec causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi, nisi his accesserit euentus item idoneus. In malefactis, si quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat tibi nihil ad scelus defuisse, præter fortunam: qua te subleuari, quod tandē ius sit? In euentu simul & causam datam & animū expendit. Si animum uitiosum comperit, nihil moratur causam, quàm sit idonea, putat animū & euentum ad pœnam cōmerendam sufficere. Sin animo simplici data est causa mali idonea, & non cōsequitur euentus: lex quasi conuiuet ad id, & non putat ad suam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus est cōsequutus, etiam si de animi uitio doceri nō potest: tamen temeritatis & negligentia nomine pœnam irrogat: partim ppter suspectam dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiatur, imprudens feci, discantq; homines uel suo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & sciens, certam atq; euidentē noxæ causam dederit: eum perinde lex censet, quasi facinus manu peregerit. Veluti si quis hostē opibus, copijsq; iuuerit, perinde est ac si ipsius arma contra ferat. Siquidē id suppeditauit, sine quo bellum geri non poterat, Aut si quis inimicū suum per dolum nauigio solutili imponendū curet, ut naufragio intereat: aut in condaue pensili testudine inducat, ut ruina opprimat: aut iuxta lectulum ægroti, loco pharmaci uenenū ponat, futurum sperans ut eo hausto pereat. Tametsi non bibit ægrotus: tamē ueneficij postulari potest qui posuit, propter uitiosam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabile id euenturū, quod ille moliebatur. Huic si detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentū: non effugiet temeritatis crimē, nisi illum inculpata ignorantia absoluerit. Porro si in loco non ad id destinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulneraris, aut si cui damnum dederis. Cæterū quod facis, tuo facis periculo. Quod si quid horum consequutū est: cum lege tibi res est. Necq; tibi tua patrociniabitur imprudentia: quippe quæ culpa temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeri. Vides quanto discrimine distita sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas. Primū non statim

comparat ad præmi
in laqueis, sed parim e
ficio. Deinde discern
mus. Sed nunc si libe
pendamus. Finge te
te, sed impudentē,
temerem dicunt. I
Ne carius iam du
filiū, ut pater sibi n
poteat perire poter
nis, fortunæ arbit
pouulat: idem
Nec enim tibi
miciandū erat,
res tibi con
nam periculosi
non tran. Finge
patrem id facere,
is summe teneberis
notem inopuabit. c
ferre tuū argum
am omnē familiæ
peruato lene cum fi
dicale) dicebas. P
er orbans filio,
tibi defuisse in
terribilus sua dex
realis exaturares. I
tere reliquit. Vid
no negotio: & tami
ni suspiciōe, caute
e quare sibi met
se id, quod sit conse
erem ipse fugier
accidit: quippe
a dixeram dolo
futura, ad alteru
quod in male
causa ualeat, ne q

statim imputatur ad præmiū, quod ad pœnam, idēq; non à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicat: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimari uis, expendamus. Finge te certam, ineuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentē, nulla tibi sit præmiij petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus uiris præmia datur, nō fortunatis tantū. Nā euicimus iam dudū opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filiū, ut pater sibi necem cōscisceret: quod euēturū ne uates quidem quisq; præscire poterat, tu nec suspicari. Imò postea q̄ rem plenā discriminis, fortunæ arbitrio cōmisisti, quia bene successit: hoc nomine lex te nō postulat: at idem si male euenisset, temeritatis pœnas eras debiturus. Neq; enim tibi succurreret inculpata ignorantia. Quid enim æque formidandū erat, quàm ne tyrannus, simulatq; occiso filio se petiti insidijs persensisset, omnia tyrānidis mala in nos cōduplicaret? Iam ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum non idoneam, uerum etiam periculosissimā reip. Vn hoc tibi argumento euidentissimo demonstrari. Finge te quempiam è ciuibus uitio occidisse: tum extincti patrem id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine teneberis, an simplici: Simplici opinor. At uxor & mariti mortem imputabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis: atq; his fermè tuis argumentis utetur. Indulgētissime filium adamabat, in illum omnē familiæ curam reclinauerat, illo se oblectabat, atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis dure (ne dicam ridicule) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatus filio, in quo uno omnia uitæ oblectamenta collocarat. Non tibi defuisse iugulandi senis uoluntatē, sed hoc tantum egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quanto sunt hæc probabiliora in hoc, quàm in tuo negotio: & tamē negabis paternā necem ad te pertinere: atq; animi suspiciōnē, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneā fuisse, quæ ille sibi manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutū: quod rarum extet exemplū patris, ob filij necem sponte fugientis è uita. Alioqui futurū fuisse, ut & mater sibi fatum accerferet: quippe quā impotentius amare sit consentaneū, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimen depellendū, & prodesse dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur, id multo magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis

suspicione, quod causas parū idoneas dederis: hic ex causis multo minus idoneis propter personā tyranni, uideri uis non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerum etiam certum præcisse. Ibi temeritatis postulari nō poteras, propterea quod tametsi uitio abs te data est causa, tamen idonea non sit ad id quod euenit. Imo ipsi tota res imputabit, & legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus: quod ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi nō nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq; & filia, & sorores, & tota tribus huius necē fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum resp. periculū & uerteretur, & prætimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartū illud præsidium iudices, quod iste tutissimū, ac penē inexpugnabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut non solum sit non habiturus, quo tyrannidij & huius laudis arcem obtineat: uerum uix etiam latebrā inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat, quo nimirum intelligat, quā non inimice, non curiose (ut aiebat) secum agam: ut quū possim in crimen ac pœnā uocare, sat habeam ab honore non promerito sedudere. Aut sibi deberi præmiū, uel ob hoc uno nomine, quod iuuenem occiderit, iam plusq; tyrannū, tum tyrannidij paratum hæredem, etiam si hunc euentū dij nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratā impudētiam, Tu tibi præmiū peteres, si tyrannū suæ furia nō essent ultra? Dij quid uis potius dederint, quā istuc quod tu fingis. Sed tamē fingamus in terim oratione, quando quidē id tuto licet: tametsi ad solam mentionē inhorrescit animus. Tu ne, inquā, occiso filio, relicto sene uiuo, tyrannidæ præmiū peteres? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esset resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs examinaberis, aut in extremis Arcadis exul delitesceres: nos pro tyranno iam immanissimū carnificem pateremur: & tuum caput ubicūq; terrarum latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius erat tyrannus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquum. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrannos alebat? Nam de patre nemo unq; dubitauit, quin tyranni uocabulū mereretur. Quando autem antehac unq; fando auditū est, duos una in ciuitate sedisse tyrannos: id quod magis etiam natura repudiat, q̄ eodem in corpore gemina capita. In iisdem aluearibus duo se reges pariter nō ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogit. In iisdem iustis non conuenit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullū animal efferatius) parem in eadē urbe patitur. Non uides necessario fieri, ut è duobus, aut alter alterum oppugnet, aut alter alteri ce-

teri ce

teri cedit? Vtrū tu fuisse mauis in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senem obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmium postulas? Tyranni partes adiuuisti, non reip. Sin patri cessit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrannicam appellationē ne tu quidem audes detrahere. Verum ut quoquo modo tyrannidē omnem in adolescentē oratione deriuares: quæ multa tu quidē non ex re, sed pro causæ tuæ cōmoditate cōminiscebarris? Cæterū quæ in his cōsingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuisti rationē? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam ætate mitem, & qui omnē tyrannidis acerbilitatem ob senectā exuisset: nō secus atque mala, quæ natura acerba, tempore mitescūt, & in alium abeunt succū. Porro iuuenē ferocem, illo incolu mi gerentē tyrannidē, iamque patri uiuo succedentē. Priuatus paterfamilias non fert filiū se uiuo successorē: & tu uis istuc credi in tyranno? Ille non sinit ullū è liberis rem domesticā ex animi sui libidine moderari: & tyrannus sese ueluti abdicans imperio, negociū omne in adolescentem reiecerat? Non dubito, quin & ipse uideris, quæ dura sint ista, & quæ à cōmuni sensu abhorrētia. Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exitum inuenire tragediā tua non poterat? Quæso te, an unquam auditū est tyrannū ætate mitescere? Quando tu desines ea quæ sunt priuatorū, quæ bonorū principum, tyrannis tribuere? Ut eodem igni cera mollescit, limus durefcit: ita ætate plerique redduntur mitiores ac tēperantiores, tyrānus magis ac magis exasperatur. Ut tempus nō nullis pomis amaritudinē adimit, at uinis nōnullis acorem cōciliat: itidem tyrannis nō adimit sæuitiam ætas, sed exaggerat. Vis ipsissimā tyrannici ingenij tibi demonstrē imaginē? Spinam cogita, quæ quo magis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent ætatis, hoc testa sunt asperiores. Vulgaribus ingenijs fortasse nōnulla uitia senectā uel detrahit, uel certe mitigat, etiam si plura irritat, nōnulla parit. At tyrannorū mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atque educatis, præter uitiorū omniū incrementū adferre senectā quid potest? Nisi forte libidinē adimit? Quamquam ista tyrannidis quantula tandē est portio? Sed esto fuerit sanè propter ætatem ad uoluptates segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecillior sit ad coitum, ad raptū auidior. Fortasse pauciores huic excabantur ephēbi, sed insigniores. Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiores. Quare non autem & plures? uidelicet quo senile fastidium optione, & uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare possem, qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi senis cupiditate metuebant. An

tu putas unà cum uiribus senescere libidinē? Multo secus habet. Imò quantū ætas improborū hominū facultati detrahit, tantū adijcit cupiditati. Quanc̄ tyrannicū animū his in rebus nō tam uoluptatis usus capit, q̄ nostra delectat cōtumelia. Vt frigeat in sene tyranno Venus, certe feruet uigetq̄ malitia, s̄auitia, nocendi libido. Postremo totum illud uitiorū agmen, quæ propria tyrannorū sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudētia, impietas, iracūdia, uiolētia, impotētia, suspicio, fraus, p̄fidia, crudelitas, implacabilitas, imanitas periuriū. (Quid autē oportet omnia cōmemorare nobis omnibus heu nimīū nota?) horū inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quod iuuenta non nunquā naturæ bonitate uincitur: præterea quædam mala nondū didicit: at senecta, siquid pudoris, si quid humanitatis, si qd̄ melioris ingenij à natura insitum est, id omne multo ac diuturno flagitiorū usu penitus exuit, & prorsum in immanissimā quandā feram abiit. Id ita euenisse, iudices, in execratissimo illo sene, quid ego coner argumentis docere, quum sua cuiq̄ memoria abunde satis exemplū suppeditet? Quod si iuuenis sese gerebat insolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis? Ergo ex eadē tyrannide sexcentos tyrānos facile reddideris. Nam quis est omnino in tyranni familia, uel extremū mancipiū, qui nō ipse penè tyranno sit ferocior, uiolentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebatur: patri præter nomen nihil cessit. Quasi uero nō sit istuc omni tyrānidi cōmune. Longe minima fructuū pars: qui solent ex tyrannide capi, ad ipsum redeunt tyrannū. Quemadmodū in latrocinio fieri consuevit: prædæ cōmuniter in omnes distribuuntur, uel in eos potius quorū opera capiūtur. Alioqui non cohærebit cohors illa scelerata: nisi dux ille, quisquis fuerit, plus etiam permittat suis, quàm sibi ipsi. Solū nomen sibi proprie uendicat. Et in nullos est tyrannus indulgētior, q̄ in scelerum ministros: quippe quorū opera sentiat suum imperiū contineri. Proinde sub unius umbra satelles omnis, omnis minister familiaris, leno, Tyrannidem quandā in ciues exercet. Ridicule fecero, si hoc quoq̄ coner argumentatione probare, iudices. Vidimus, sensimus, experti sumus, nisi forte tam diutinæ calamitatis memoriā, tam pauculi dies oblitterauerūt. Neq̄ enim esset res usq̄ adeo misera tyrānis, si unus modo foret toleranda uiolentia, Quot ferendi latrones, quot sacri legi, quot ex extrema barbarie aduenæ, feris quàm hominibus similiores? Neq̄ desunt, qui se simulent apud tyrannū sceleribus suis gratiā promeritos esse, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuibus. Horum igitur unumquēlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiso tyran

so tyrannicæ præmium petes? Non in tantū omnem exues pudorē opinor. Sed pater ætate fessus, omnem dominatū in filium transtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uolentia committebatur. Sed istuc quantum absit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? Quis tam obliuiosus, ut non possit experimento refellere? Ego tibi complures nominare satellites possum filio insolentiores. Ad hæc, uerisimillimū est nullius insolentiam minus approbasse senem quàm filij, uel quod odit omnem tyrannidis affectatorē omnis tyrannus, uel quod intelligit ex illius facinoribus longe plus inuidiæ, odiq; sibi conflari (Callidissimi autem tyranni est, eatenus legitimū imitari regnum, quatenus obtineri tyrannis possit) uel quod pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitijs, & ad crudelitatis ministeria alienis quàm suis uti mauult. Quod si dam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto non tyrannum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, quasiq; per illum exercente tyrannidē, utri tandem par erat imputari commissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Non arbitror obscurum, quin huic cui in manu erat, nutu ne fierent, uetare. Quid autē non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidē neq; pueros emasculāt, neq; uirgines abripiunt, neq; proscribūt, neq; bona diripiunt, neq; phana dispoliant, neq; hæreditatibus manū inticiunt, neq; compilant ærarium, neq; tormētis excruciant, neq; quenq; iugulant, neq; armis uicos expugnant, neq; incendunt uillas. Totum huic tyrannicū ludum per ministros exercent. In unum tamen tyrannici nominis inuidia competit, in unum occidendum lex præmium instituit, in unum stringendi ferri ius facit, illos suæ cognitioni referuat. Quorum ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certe tyranni uocabulum nemini congruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa pnciosissimorū hominū coluuius latitat. Arbitror uobis, iudices, sæpenumero auditū esse, id qd̄ eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis non longas modo, uerum etiam plurimas esse manus: plurimos oculos, eosq; acerrimos: plurimas aures, easq; lōgissimas. Omnino prodigiosum quoddā est animal tyrannus, multoq; Titanibus illis Briareo & Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusque. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atque ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quàm quiddā omnibus ex membris aggregatū, ita in tyranaide

unum quippiã est, quod neq; pes sit, neq; manus, nec ullũ aliud mem-
brum, contineat autem uniuersa: at ita cõtineat, ut ab ijs possit separa-
ri, idc; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantũlibet iuuenis info-
lentiam, uiolentiamc; , præfectum arcis uoces licebit, oculũ nomines li-
cebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidẽ satis, præcipuũ tyrãni ca-
put dicas licebit: Tyrannũ certe uocare nequaç; potes. Vnum enim il-
lud portentũ tyranni nomine censet, cuius autoritate tituloç; cuncta
hæc membra uelut animantur: idc; unum forti ciui permittit occidere.
Non uult te in oculũ aliquẽ inuolare: non sinit ut caput aliquod am-
putes, ne tale quiddã eueniat, quod de Lernæa hydra fabulantur poë-
tæ: ut pro uno capite resecto, duo pestilētiora subnascantur: pro uno
excusso oculo, plures acriores succedant: pro una rescissa dextera, mul-
tæ robustiores subpullulent: unius uitæ te dominũ, arbitruñq; consti-
tuit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomẽ: quo sublato futurum sit
ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certe sanen-
tur. At quid ego tecum iam accuratis argumẽrationibus ago? Possum
illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenẽ pau-
lo ante magnũ patris satellitem nominabas. Nõ inficiabere. Rursum
alio loco dicebas omnẽ tyrannidẽ occupasse filium: folius appellatio-
nis honorẽ cessisse. Qui conuenit eundem & satellitem, & tyrannũ ap-
pellari? Tum si cessit, non igitur usurpauit tyranni nomen. Cõtactus
autem uerbis aut rati sunt, aut rescindũtur. Lex hac tecum formula cõ-
traxit: si quis tyrannũ occiderit, præmiũ ferat. Quid tu mihi iuuenis fla-
gitia cõmemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcunç; illud esset ani-
mal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem oc-
cidisti, non tyrannũ: quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis se-
quutus sum, non syllabas: eum interfeci, qui caput erat tyrannidis, pa-
ratus hæres paterni dominatus: libertatem peperit, seruitutem sustulit.
hoc lex sensit, huius rei auctori præmiũ præstituit. Satellitem, inquam,
occidisti: nihil moror quantũ, quàm grauem, quàm ferocem, quàm sce-
lestum: satellitem tamẽ occidisti tyrãnidis, non caput: aut si caput, unũ
è pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi sentẽtia largiamur: fuerit sa-
nẽ res tota tyrãnidis filius: pater nihil nisi uocabulũ quoddã inane ty-
ranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nil aliud
quàm meram quandam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in re
tanta, à uerbis legis discedere? præsertim ita dilucidis, ut perspicuũ ma-
gis nihil esse possit, & cõmentitiã interpretationem domi tuæ na-
tam in iudiciũ adferre? Ego iudices, nullum in Rempublcam exem-
plum perniciosius induci posse iudico, quàm si consuescant homines
calumniosi à præscripto legum recedere: & interpretamento, quod
ad præ

ad prætexendum facinus quisque suum maxime idoneum comminisci queat, id iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis sententia quæri solere: nisi quum in scripto quiddam apparet ambiguum, obscureue dictum: aut quum ex uerbis & euentu absurditas quæpiam extitit, eaq; manifesta? In priore nõ cuiusuis cõmentum, sed iuris prudentium responsa, sed iudicum sententia recipi solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa compellit aliquantisper à legis uocibus deflectere: & æquitatem iuris potius, quàm uerba spectare. Duplex itaq; periculum uidetis iudices: alterum ne supersticiosa cauillatione literarũ legis ab eo quod lex spectauit, abducamur; alterum ne passim à præscripto discedendo, leges omneis & iudiciorũ religionẽ subuertamus. Quorũ illud quidem multo leuius est: propterea quod uix unquam accidat, ut legislator obscure quid uoluerit, explicuerit: aut absurdum quiddã exoriat. Hoc multo periculosissimum, perniciosissimumq;. Etenim quæ tandem lex futura est, quam uersutus calumniator, quo pœnam effugiat, non facile possit aliquo commento subuerrere? Neq; quisquã elabatur è iudicio uestro nocens, nisi qui sit usq; adeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam commentatiunculam queat inuenire. Atq; ut cuiq; commodum erit, aut animi libido feret: ita pro sene iuuenem, pro Tyranno satellitem, pro homicidio Tyrannicidium: & passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim iudices religio, uestrum iusiurandum, qua tandem ratione seruabitur: quibus nihil futurum est certi, quod in cognoscendo sequamini: uerũ ambiguas, diuersasq; litigatorum coniecturas spectare necessum erit. Ergo quum in omni causa maximopere cauendum est, ne sine grauissima ratione à legis præscripto discedatur: tum in hac non periculosum modo, uerum etiam absurdissimum: quum legis uerbis nihil possit esse dilucidius: sententia nihil æquius: interpretamento quod præter legis mentem inducitur, nihil pestilẽtius. An credimus legis huius autorem usque adeo infantem, & uerborum inopem fuisse: ut dicere non potuerit, qui quouis modo Tyrannidem sustulerit: huic præmium esto, si modo isthuc sensisset? Neq; uero fugit illum, totam Tyrannidẽ per satellites & præfectos exerceri solere, permultosq; in his esse uel Tyrannis ipsis sceleratioris: atq; ut ita dixerim, Tyrannicos magis, & omnino supplicio digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: non quod illos uita dignos iudicet lex, sed quod unius cæde totam Tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriolem. Tuum erat legi simpliciter parere: neque eius uerba quasi plumbeam quamdam

dam

dam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præscriptum factorum tuorum rationem instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiam sumas. Nō illud hoc spectandum, iudices, quam inuisus reip. sit, qui occisus est, quam maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atque etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, semel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, denique præmio compensatum, quo tandem licentiæ sit processurum. Quod iste sibi in tyranni filium licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimum quemque ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum eum appellabit, & ueneno aut ferro adorieetur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex erit inuisus, non dubitabit e medio tollere. Porro ad facinoris defensionem, Sophistam quempiam aut Sycophantam consulat (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationem uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorem, quam ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur e medio. Atque ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sapius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen, neque conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatum hominem indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquebit, si quidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusque permiserit. Etenim (si memini) tribus duntaxat temporibus lex indulget, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrumque pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demones te mortem effugere nequissimè, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quam alium occidere. Vterque tamen facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atque (ut ita dicam) ultro semet reum facere cogitur. Quod si omnia constabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi suscepti magnitudinem lex præmiū quoque proponit: at ita si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si scelestum alio scelere sustuleris: neque patietur te ius occidendi præmissum, latius quam ad unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obstitat, ut per illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Iamque hoc factum tuum secunda illa ratione defenditur. Huic

tertio

tértio generi fortasse proxima uideatur, hostē in bello feriēdi facultas: quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi palàm hostis sit declaratus, nisi in impatoris uerba iuraris, nisi ille aciem eduxerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurū est, hostem interfecisse. Tu dicturus es: Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat, nomen hostis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse scelere fruetur: uerum ne serpat exemplū, pœnas de te sumet. Quid autē aliud abs te factum est? Vnum tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulū tuapte autoritate in alium transfers, quod nisi in unum non potest competere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem uoles magistratū, quem uoles iudicem, quem uoles ciuem, tyrannum appellare. Neq; uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in uitam alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiq; posse, q̄ uitam: uidit in extinctū facile uarias causas cōfingi etiam impune posse, quandoquidē ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis tuis suum quisq; dolorem posset prætexere, si post occisum hominē ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quod grauatim sibi quoq; lex permisisse uidetur, ut homini uitam eripiat: q̄ comperta, quàm multa requirit argumenta, quàm multa concedit reo, quàm maligne agit cum actore, quem non nisi suo periculo uult accusare: quantum spacij largitur ei: qui defertur: quàm liberam iudicum reiectionem. Quantum igitur à mente legis abesse putas, ut cuilibet permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est, subuersione, in cuiusq; uitam grassari? Neq; ad rem pertinet, quantum criminum aceruum exaggeres, quantum uis etiam uerorum addo notorum: dicas parricidam, sacrilegum, incestum, proditorem, peculatorē, ueneficum interfeci. Tyrannum lex iubet occidi: atq; hic unus multis tyrannis erat sceleratior, pestilentiorq; ciuitati. Ad ista tam multa crimina lex tibi uerbo respondebit. Nihil moror quàm fuerit scelerosus, qui perijt: in unum tyrannū tibi ius fecerā occidendi, in reliquos in ius trahendi. Si detulisses: auditus, reuictus, damnatus à me palàm pœnas dedisset, omniq; reipub. salubri exemplo fuisses. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro saluberrimo exemplo, perniciosissimum in ciuitatem induxisti, & legum instaurationem, à legis uiolatione auspicas: hoc est, malis malo mederi studes. An me dam esse putas, q̄ multi sint in hac turba uita indigni, morte dignissimi? At eos meæ cognitioni, non tuis manibus seruo: sunt fora, sunt tribunalia, sunt iudices, sunt carceres, secures, carnifices. Quir tu mihi præire conaris? quir nullo mandante magistratū occupas? & dum tyrānicida uideri uis, ty
rannū

rannū imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi est inuisus ille, nisi quod mihi parere recusat, & præire conatur? Ei demū ferrū tractare licebit, cuius manibus ego permisero. Si iuuenē occidisses, quod non alia patuisset ad tyrannū uia, darem ueniā necessitati: nunc occidisti, non obliuentē, non auxiliū ferentem patri, sed patris opem implorantem. Huius unius cæde cōtentus discessisti, tyrannū nec impetisti, in quē unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex usu rei pub. fuerit, an iuuenis occideretur: maluerā illum exquisitoribus excruciatū supplicij, exemplū omnibus ædere. Neq; hæc dico iudices, quasi parum gaudeā pariter cum patre sublatū filium: utinam eadem opera simul oēs sint oppressi, quibuscunq; tyrannus placet. Sed quis prohibet, simul & gaudere, quod deorum bonitas nobis hanc rem bene uerterit, & tamen non committere, ut huius temeritas, si iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplū trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, sed de legis uiolatæ maiestate. Non enim par est, ut cuiq; personæ præter ius extincti odium in scelere suffragetur. Neque tam spectandū in quem cōmissum sit facinus, quàm quo exēplo cōmissum. Alioqui quur non eadem opera, fas sit in tyranni nepotes, pellacas, pueros, uxores, liberos, lenones grassari? Bonam tyrannidis partem uxor sæpenumero suggerit. Ad summā immanitatē non nunquā libertus aliquis, aut uernula instigat: quur non & hos iugulas, si tibi ius est æstimatione priuata meritorū ciuem iugulare? Quid quod est aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haud quāq; tibi ius sit occidendi. Finge esse qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus sit incendere, inò qui iam cōpluribus locis ignem subiecerit, sed incendiū subito exorto imbri restinctum, autorem non obscurū, uerum abditū latitare. Eum forte fortuna repertū, manu tua trucidas. Num lex tuum factum approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocentior? Tanto nimirū, quanto est atrocius ciuitatem semel funditus euertere, quàm expilare: ciues uniuersos uno igni finire, quàm in pauca quædā sæuire capita. Et tamē in unum tyrannū stringendi ferri potestas priuatim permittitur. Illū deferendi modo ius habes? Hic in re tam aperta legis mentem calumniari, & nouo interpretamento tuum facinus palliare: quid tandē aliud est, quàm legum auctoritatem euertere, atq; id per cuniculos quosdā agere, quod tyrannus palàm ac ui facere cōsueuit? In recipienda lege fas est populo causam, æquitatemq; legis excutere. Cæterum receptæ, & longo iam usu cōprobatæ, simpliciter oportet obtēperare. Neq; enim existimandū est maiores illos nostros uiros, sine cōtrouersia sapientissimos, ita sine grauissimis rationibus instituisse, ut priuatim interficiendi tyranni facultas

unico

unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, fenestram aper-
 riendā ciuibus non putauerunt: deinde perspiciebant Tyrannidem fa-
 tale quoddā esse Reip. malum, quod minore noxa tolleraretur, q̄ ma-
 le exagitaretur: neq̄ posse semel tolli, nisi Tyranni ipsius cæde. Quo
 submoto, uidelicet qui legibus imperabat, non parebat: iam nihil opus
 esse priuata audacia, nimirū illis in Reip. administrationem uindicatis.
 Quod si Tyrānus in ius uocari potuisset, ne hunc quidem tuæ dextræ
 arbitrio permisissent. Videbant & illud: Tyrānidem nonnullam habe-
 re monarchiæ legitimæ speciem: hoc tantum interesse, quod in monar-
 chia populus regi paret, rex legibus: in Tyrannide omnia unius libi-
 dini subiecta sunt. Rex publicā spectat utilitatem, Tyrannus priuatim
 suam: unde publicitus expedit, ut Tyranno ueluti principi legitimo ci-
 uitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum autori-
 tatem in pristinum statum restituat, atq̄ id unius (si fieri potest) capitis
 iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis pestibus, quæ totum
 Reip. quasi corpus corripunt, legum prudentia consueuit uti: ut exem-
 plo magis, q̄ admissi talione morbo, medeatur: ne dum ciuitatem sa-
 nare studet, magnā ciuitatis partem interimat. Hinc est quod in sedi-
 tionibus publicis non nisi in ipsos autores consueuit animaduerti, re-
 liquis quos tempestas illa commouerat, dari ueniam: aut uix etiam dari
 ueniam, qui in publico Reip. tumultu quietem egissent. Quæ potest aut
 pestis esse fatalior, q̄ Tyrannis? Quæ sese latius in ciuitatis mēbra dif-
 fudit? Quota quæq̄ urbis pars ab hoc uicio syncera potest esse? Omit-
 to iam quicquid est ambitiosorum, ære alieno obstrictorū, scelere con-
 taminatorum, barbarorum (nam hæc tota sentina hominum Tyran-
 nide gaudet, ut in qua nullis maiora, q̄ sceleratis sint præmia) bonos
 etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timēt fortunæ suis, uel rectū
 iudicant seruire temporis. In hoc itaq̄ rerum statu leges non extinctæ,
 sed oppressæ modo, cautim & circumspecter agunt, intelligunt hoc
 hulus citra summā ciuitatis perniciem exasperari non posse, unius ca-
 pitis dispēdio cōmode sanari posse. Quare docto cuipiā medico præ-
 mium ostendunt, digito demonstrant, quod membrum secari uelint,
 quibus abstineri. Caput indicarunt illæ, tu dextram secuisti. Illæ Tyrā-
 num, tu Tyrāni satellitem occidisti. Quo præmio dignus? Nempe eo,
 quo qui morbo inscite exagitato, totum hominem in extremum uitæ
 discrimen adducat, quo qui hominē legibus uetantibus occidat. Neq̄
 ego nunc te cædis reum ago, aget alius fortassis, cuiusq̄ lubitum erit:
 uerum illud modo consilium fuit, ostendere tibi q̄ insignitæ sit impu-
 dentia in ea causa, tam eximiā tibi uendicare laudem, tam egregia po-
 scere præmia, in qua nequeas obtinere, si modo tecū exactius, ac seue-
 rius aga-

rius agatur, ut graueis pœnas effugias. I nũc & curiosum me uoca: qui tam cãdide, tamq; ciuilitè tecũ agã: ut quũ te possim in graue discrimẽ uocare, sat habeã legis & Reip. causam defendere, ne circumuẽta prãmium dare cogatur ei, qui nihil boni sit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus isthuc iam dudum liquere puto) uerum tibi etiam ipsi cupio persuadere: & facturum me cõfido, si modo tantisper animũ possis attendere. Vin igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem & nos summam totam causam ob oculos reuocemus: dispiciamusq; q̃ multa tuo in factõ desiderentur ad id, ut legi satisfeceris: & quantum tu sis hallucinatus, quum multa diceres etiam superesse. Tria quedam requirit lex, & ita requirit: ut si quodlibet horum desit, aut pœnam te, aut certe nihil gratiã debere se credat. Quorum ego non unũ aliquod, sed unumquodq; deesse docebo. Quod si facio: utrum æquo animo cedes prãmio, an impudẽter petere persistes? Ergo rem accipe. Nisi tria hæc tibi constiterint: nõ est quod Tyranniciã prãmium petas. Animus, uia, & effectus. Animus duo quedam complectitur, uel quid speraris, uel quid proposueris. Nam si Tyrannum per imprudẽtiam occidisses: si præter propositum, non magis profecto prãmium tibi debeat, q̃ si quis Tyranno amicissimus idẽ fecisset, nam idem potuit occidere. Tu porrõ quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris, ita demũ legi persuasum erit, te uoluisse occidere Tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq; id etiam quũ tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum Tyranniciã propositum in arcem non attuleris, an allatum repẽte mutaris. Iam quid speraris excutiamus. Quamq; isthuc leges nõ ita ualde curiose pensulantur: sed tamẽ in tam absoluto facinore partes omneis cõstare oportet. Quid enim si Tyrannum interfecisses, quo Tyrannidem ipse occupares, utrum prãmium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ulcisceris, Tyrannum occidisses, atq; id esset palãm, nõ prãmium auderes poscere? Quid, si latrones Tyrannũ forte fortuna obuium obruncassent, num ad hũc honorem aspirarẽt? Quid si quis Tyranno priuatim infensus, magna te pecunia cõduxisset, quo ei Tyranno uenenum daret, dedissesq; num, queso, tyranniciã prãmium postulares? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quã quidem obscurior est, q̃ ut tu alioqui tã gloriosus quicq; de ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare nõ dubitem, qui Tyrannum quum tuto licuerit, non occidit, planẽ noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitium Reip. uideretur allatura, potius q̃ ullam cõmoditatem: is aut priuatim dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentũ suũ sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reip. studuit

Reip. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriae ieiunio adductus uideri, qui tam insolenter se iactat. Non potest non uideri lucrū sequutus, qui tā improbe praemiū flagitat. An nō uides igit̄ quātope re hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tuæ uitæ periculo sua causa uoluit occidere, eum tu non solum uolens praeteristi, uerum etiam periculose in Remp. irritasti: quem sua causa noluit occidi, eū tu maximo nostro periculo tui compēdij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animum Tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucri perinde ut uitæ contemptorem, magni tamen refert, qua ratione Tyrannidem tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamē nemo alius tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrem, in non Tyranno Tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi praedixisse, ut certum praescire potueris, quod ipse etiā uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset, uerū hoc poenæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè Tyrannidē, idēq̄ noua quadam & inusitata ratione. Vides q̄ multa tibi dono. Tamen obsistam tibi, nec sinam ferre praemiū, propterea quod ea uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ nō expediat moribus ciuitatis, quæ nō sit forti uiro digna. Age quid si Tyrāni filium infantem in cunis iugulasses, & rursus adfuisset Delius ille, per quem certum praescire posses fore, ut necato puero, pater sibi mortē accerseret, atq̄ id euenisset, utrū te tanquam Tyrannicidam suspiceret Respub. an potius tanq̄ immanem & ferum hominem execraret, qui in eam saeuieris ætatem, cui etiā ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiā miserāda uideatur? Quid ergo? Utetur tuo maleficio Respu. cæterum exemplum haudquaquā probabit. Quid si Tyranni uxorem, quam ille misere deamaret, per uim constuprasses, atque ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita: utrum Tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non est. Conferam tuo facto propiora. Quid si Tyranni medicus quum esses, ueneno ægotati dato, illum sustulisses, utrum ut ueneficum oderit te Respub. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrannum sublatum gaudebit, facti rationem, modumq̄ detestabitur. Quid si quum te Tyrannus familiariter uteretur, tu in conuiuio praetextu necessitudinis uenenum porrigeres? Deniq̄ si per magicas imagines, ac maleficas quasdam deuotiones Tyranno uitam ademisses: utrum à lege praemiū, an poenam expectares? Atqui Tyrannidem utcunq̄ sustulisti. Euentu gaudet lex. Verum exemplum tam perniciosum in Rempub. non recipit: ut consuescant ciues scelus ulcisci scelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti sit in modo, uiaq̄, ut factum tuum approbetur?

Quod lex permittit ut fiat: non statim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulterum ferro occidere licet: ueneno aut incantamentis non licet. Quur ita? Quia pestilens exemplū omnino tractare uenena. Nec id ulla causa quantūuis honesta, finit in ciuitatem irrepere. Quid quod ne hostem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nam nusquā non improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiam in bellis interdicta sunt. Quod si modus facti superatur in his, in quibus nullū petitur prāmiū, quanto magis id fiet in his, in quibus summū petitur. Lex triumphū statuit ei, qui certum hostiū numerū fuderit. Fuderit aliquis nō acie, sed aquis & pabulo ueneno tinctis. Vtrū ciues hunc æquis oculis spectare poterūt triūphantē, an potius sicuti ueneficū oderint, auersabūtur, execrabūtur? Quid quod priuatis etiā in rebus uia, modusque perpēditur, quo magis idē oportebit, tū in publico, tum in splendidissimo facinore, ut à quo cōueniat omnē sceleris suspiciōnē abesse? Age illud tecū reputa, si medico mercedē pactus esses, quo te morbo leuaret, atque ille nō pharmacis, sed maleficijs & incantamentis morbū exemisset, utrū prāmiū dabis, an magis hominē in ius trahes? iniuriā malis artibus data reū ages? Clamabit ille, morbo te leuauit, qua uia quid isthuc tua refert? Hoc tantum spectabas, ut morbo liber esses, ei rei merces est promissa. Ingratum te uocabit, qui nisi sua opera, ne esses quidem, qui prāmium negare posses, Tu protinus respondebis, opinor, medico te prāmium esse pollicitum, non mago, neque debere quicquid, nisi rem malam ei, qui beneficium male dedit. Quāquā ne dedisse quidē uidetur, qui malum malo tollit. Id enim mutare est incōmodum, nō amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori subueniē. Atque istam litem uinces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam, & uincibilior est tecum causa legi, quā quæ tibi futura fuerat cum medico. Nam ibi de priuata mercedula disceptaretur, hic de publico honore. Ibi falsus est unus, hic legi fraus facta, per quam cautum oportuit, ne quis quāquam ciuium circumueniatur. Ibi salus data, certa quidem et efficaci, sed suspecta & improbata uia: hic nefario scelere (quur enim non sic appellatur homicidium, quo in ciuem contra legem admissum sit?) non libertas restituta, sed in extremum discrimen adducta Respub. quandoquidem tuum factum perinde habet, ac si medicus quispiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio ministret: quod tamen ægrotanti (ita ut non raro consueuit accidere) per occasionem morbum adimat. Qui reualuit, suis fatis acceptum feret quod uiuat, tibi mortem, tamen si uitarit, imputabit. Neque sua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac studiose pro pharmaco uenenum porrexeris, propterea quod tui fuerat officij, aut nō suscipere negociū: aut fidem

aut fidem simul, & artem, & industriam, ac diligentiam: & quicquid à probato artifice solet requiri, ad curā adferre. Sed age sinimus adhuc possidere te, quod dudum sumus largiti: ut planè ista uia Tyrannum occideris, citra ullum Reip. discrimen. Lex non approbabit facinus tuum: nisi non tantum à crimine, uerū etiam ab omni criminis specie procul abfuerit, ne uidelicet ea quæ in hoc potissimum adhibita est in ciuitatem, ut maleficium omne secludat: incolumitatem suam quam cōueniebat, aut Deo cuiuspiam, aut certe Dijs simillimo homini acceptam referri, sceleri debere dicatur. Non approbabit, inquam, nisi Tyrannum ipsum quem nominatim indicauit ipsa, quæque permittit uia sustuleris: ne per rimam istam periculosum exemplum in Remp. irrepat. Postremo nisi ferro, non dancularijs ac maleficis artibus: nisi uirtute, nisi manu, nisi uitæ tuæ manifesto cōtemptu Tyrannum trucidaris. Neque em̄ huc tantum spectat lex, ut Tyrannus in præsens submoueatur: uerum illud multo magis respicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros esse fortes, qui non uereantur uitæ suæ dispēdio, patriæ cōmodis consulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiam in posterum ab affectatione Tyrannidis deterreantur: cum uideāt in ea ciuitate nullū esse Tyrannis satis tutum præsidium: quandoquidem illud nemo nescit, qui uitæ suæ sit contemptor, eum esse alienæ uitæ dominum. Nam quod omnino satellitiū, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduersus huiusmodi animū Tyranni caput defendāt: qui patriæ libertatē sua uita bene credat em̄? Postremo autē: ut maxime tibi constet animus, ut cōstet uia, id quod est totius negocij caput, nō effecisti. Tantū em̄ abes ut Tyrannū occideris: ut quātum in te fuit, Tyrannidē maiorem in modum auxeris, interfecto Tyranni filio. Quid autem refert, malitia, an stultitia Remp. in discrimen adduxeris? Nā illo quod uulgo dicunt nihil uerius. Intempestiuam beneuolentiā nihil à simultate differre. Tantum abest ut occideris Tyrannum: ut ne suspicari quidem potueris id euenturū, ut ipse semet occideret. Sed iuuenē occidisti patre insolentiorē: quid tum postea? si patri & huius scelera lex imputat? Magnū proinde Tyranni satellitē, non Tyrannū occidisti. Sed paratū Tyrannidis hæredē occidisti: in Tyrannidē succedit, qui prior, qui potior est in occupando. Verū esto sanè, certum hæredē sustuleris: igitur qui Tyrannus erat futurus, interemisti. Atqui quod futurum est, id nondū est. Porrò lex eum qui iam Tyrannus sit, tolli debet: non quæ aliquando futurum diuines. An qui statuam ex pacto debeat, & rudē truncum præstiterit: fidem persoluisse uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur sunt illa tā multa, quæ tibi ad præmiū postulandū supererant? Vides quæ ne unū quidē omniū tibi constet, quorū nihil oportebat deesse.

bat deesse. Volui, inquis: id demum uoluisse te lex credit, quod effeceris. Postea è re nata propositum est cõmutatum. Hoc igitur præmiij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui sudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidisti deniq; uerum eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex usu publico fuerat occidi. At bene uertit ciuitati quod fecisti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualè Palladem Atticis fuisse ferunt: de qua prouerbiũ extat, quod Atheniensium male consulta, in bonum exitum uertere cõsueuit. Non tu leges seruasti, sed sustulisti: non libertatem restituisi, sed numen aliud quod huic urbi propitium, quod euertum tuæ temeritati debitum, sua cõmoditate à nobis auertit, quod tuam stultitiam nobis uertit in occasionem restituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populũ constituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quũ semel in periculum uocaris, ne pro simplici Tyrannide duplicatam pateretur: nunc rursũ in discrimen trahere conaris, ne ab iratis superis in pristinam seruitutem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienũ meritum insinuas? Quid tibi in eo negocio laudè uniuersam uedicas: ex quo præter pœnã temeritatis, nihil ad te redire merito possit? Si Reip. si iudicibus probare potes animum tuum tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ Reip. causa recusat: si facinus non scelere, non pernicioso exemplo, sed legitima uia peregisti, si fortuna tuis egregijs conatibus bene expetitũ dedit euentum, aude tyrannicidã te uocare, aude pulcherrimum, ac penè diuinum munus à Rep. poscere: aude nobis seruatas leges, restitutã ciuitatem, aude templa, aras, focos, fortunas omnes, tutos pueros, inuolatas uirgines, impolluta matrimonia, deniq; hoc ipsum quod hic lege & apud iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quod obstiterim: aude ciuitatem ingratitude insimulare, nisi laudem promeritam persoluerit: aude iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Contra: si suspectum quid uolueris, si periculosum, si contra leges, si cum scelere cõiunctum quod feceris: sit pudor, ac desine tandem improbe præmiũ flagitare, quod nulla ratione promerueris: pœnam, si sapias, incipe deprecari. Istiuc fortassis ab æquitate iudicum, à ciuitate deorũ munere læta, queas impetrare. Neq; enim putes unum me te à præmio deterrere. Imaginare isthac in causa pariter & leges, & Remp. & Deos tibi aduersari. Puta leges his tecũ uerbis agere. Si nos uere restitutas uideri uis, sine nostrã auctoritatem primum in hac tua causa ualere. Lõge plus laudis ex hoc iudicio referes, si nobis cesseris, si parueris: si tuam cupiditatẽ nostro submiseris

miseris arbitrio : si primum exemplum in te ciuibus ædideris, reuixisse nos, si mōstraris ciuitati iā non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuiq; uiuendum esse. Atq; altera ex parte Remp. hac tecū oratione uti putā. Si ciuem bonum mihi præstare studes, noli hāc stultitiæ notam mihi inurere: ut in posterū re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei præmiū decreuisse, cui pœna magis deberetur: noli mihi Deos, quos uix deniq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placauī, commouī, propitios reddidi, denuo per ingrati tudinem iratos atq; infensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltem illorum beneficio frui. Quod si te neq; leges, neq; Resp. commouet: certe Deorum orationem uereri debes, quos ita tecū agere putato. Quid tu te in nostræ laudis possessionem ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur non sinis nos in hanc ciuitatem perpetuò benignos esse? Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas hæc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes, commoditati nostræ: & quod Remp. seruauimus, cuius tu pars es, & quod commoditate nostra tuam periculosa stultitiam, uel scelus potius in maximam felicitatē uerterimus. Etenim nisi nos dextri, propitiq; adfuissemus, quid aliud tu q̄ perieras, & per te Resp? Quod si planè contendis, ut præmium aliquod feras, abunde magnum præmium à nobis perfolutum est, quod per nos res à te male instituta, bene uerterit. A legibus merito maior relata gratia, si nostræ prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniam condonarint. A ciuitate satis amplam laudem feres, si ea patitur, ut in restitutæ libertatis historia tuum quoq; nomen admisceatur. Hac laudis parte contentus desine nobis debitum uelle præripere, ciuitati munus nostrum eripere, legibus autoritatem adimere. Sed finem facio, nimirum extillata iam aqua. Quod superest nunc, uestre partes sunt iudices statuere, utrum secundū leges, secundum Deos, secundum Remp. sententiam dicere, an secundum hunc gloriosum ostentatorem pronunciare uelitis. Vtrum hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sapius exprobandam, & breui fortassis à superis iratis (id qd̄ abominor) auferendā: an in Deos quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendam, benéq; fortunandam. Vtrū magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circumuentæ dicantur, an ut appareat legum restitutarum seueritatem, & iudicum sapientiam aduersus unius, inquā, postulationem ualuisse.

DECLAMATIONIS ERASMICAE, QVAE LVCIANICAE RESPONDET, FINIS.

P 4 Erasmus

ERASMVVS ROTERO

DAMVS M. IOANNI PALVDANO RHETORI
LOVANIENSIS ACADEMIAE, S. P. D.

T INTELLIGAS humanissime Paludane, Erasmus illum tuum tametsi per omnes terras, mariaque uolitantem: tamen tui memoriam perpetuo secum circumferre: mitto quasi symboli uice Luciani dialogum: cui titulus, *πρὸς τὸν ἐπιμιθῶ στωϊκόν*. Quem in Italiam profecturus, in ipso penè procinctu latinum feci. In eo non sine uoluptate tanquam in speculo, uidebis aulicæ uitæ incōmoda: quæ tu mihi sæpenumero commemorare solebas, nimirum expertus, & ueluti naufragio eiectus, ac uix isti liberæ, literariæque uitæ redditus. Idque feci eo studiosius: ut meo exemplo te prouocarem, quo iam diu Græcanicis in literis uersatus, incipias & ipse aliquando audere aliquid. Quis enim non dicam audere? Quum nullum sit mea sententia facinus audacius, quam si coneris ex bene Græcis, bene Latina facere. Vale, meque tui amantissimum mutuam ama.

LVCIANI LIBELLVS

DE IIS QUI MERCEDE CONDVCTI, IN

Diuitum familijs uiuunt, Des. Erasmo

Roterodamo interprete.

EQVID TIBI primū amice, aut quid postremum, quemadmodum uulgo dici consuevit, recenseam, ex his quæ tum facere, tum pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos conuictumque tradunt alienum, quique in locupletum istorum amicitiam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiam appellare? Noui enim permulta, atque adeo pleraque omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per Iouem quod ipse ea experimento cognorim (neque enim mihi unquam experiundi incidit necessitas, ac ne quando incidat Diij prohibeant) sed quod complures qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me soliti sint commemorare, partim qui in ipsis etiam dum malis constituti, quæ & quanta ferrent deplorabant, partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non absque uoluptate recordabantur commemorabantque ea quæ fuerant perpassi, Imò

Imò iuuabat reuocare ob oculos, quas erumnas effugissent. Atq; hi quidem digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberet: ut qui eius sacri ritus (ut ita dixerim) omnis omniâq; mysteria perdidicissent, cunctâq; ab initio ad finem usq; perspexissent. Hos igitur haud quacq; indiligenter, nec oscitanter audire soleo, ueluti naufragium quoddâ, ac præter spem obiectam salutem enarrâtes. Cuiusmodi sunt isti, qui in templis derafo capite, complures simul obambulantes, immanes undas, procellas, sublatis in cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis autem gemminos Castorem & Pollucem apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodum in fabulis fieri consuevit, exortum: summisq; antennis insidentem, aut iuxta clauum adstantem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum esset, ut & ipsa paulatim ac lente solueretur: & ipsi tutò in solum descenderent, idc; ope fauorêq; diuino. Atq; isti igitur permulta id genus ad præsentem commoditatem exaggerantes, commemorant: quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si nō calamitosi modo, uerumetiam Dijs chari esse uideantur. Porrò ij dum eas quas intactis tulerunt tempestates referrent, atq; immanes illas undas, quin etiam decumanos fluctus, si fas est dicere: & quẽadmodum primum à littore soluerint mari tranquillo: quantumq; molestiarum perpetua nauigatione sint perpeffi: dum sitiunt, dum nauseât, dum salo perfunduntur. Deniq; quẽadmodum infelici nauigio in cautem quampiam sub undis latentem, aut in scopulum aliquem præruptum, & asperum illiso, fractoq; miseri ægre enatarint, nudî, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uisi sunt permulta præ pudore subticere, uolentesq; ac scientes obliuisci. At ego etiam illa, præterea autem & alia nōnulla ex illorum narrationibus coniectans, deprehēdi quicquid erumnarū cū eiusmodi cōiuctibus coniunctū est. Quæ quidē oia haud grauabor optime Timocles tibi percensere. Iam pridē em̄ mihi uideor animaduertisse, te de capeffenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quū his de rebus sermo incidisset: mox ex his qui præfentes erant, quispiam mercenariū hoc uitæ genus laudare cœpit: fortunatissimos eos affirmans, quibus contigisset horū uti familiaritate, qui apud Romanos essent optimates: tum conuiujs adesse opiparis, idc; immunes: præterea splēdidis in ædibus diuersari: tū peregrinari omnigena cum cōmoditate, uoluptatēq; alba interim in rheda (si forte liberat) resupinatos. Insuper ob hanc amicitiam, obc; commoditates quibus afficiunt, etiā mercedē capere: id uero nō mediocriter uideri. Istis em̄ haud dubie citra sementē, ac culturā, quod aiūt, cūcta prouenire. Hæc

igitur

OTERO

DANO RHETORI

DE, S. P. D.

Palastram Erasimum

mysteria marisq; polita

perpetuo suam circumfero

Luciani dialogum: cui u

Quem in Italian pro

latinum fci. In eo nō

reuz in cōmoda: quæ tu

mum expertus, & uelut

pauitatus. Idc; fci

n, quo u du Græcoris

dore aliquid. Quæ em̄

em̄u fctos audicos,

Vale, utq; in amato

Erasimo

Novi enim permulta

cidere non per locum

mihi usq; exper

prohibeant. Iste mod

et meliori sermone

a fctum, quæ hanc

modi præcipio abscq

quæ hanc perpeffi,

Imò

igitur atque id genus alia quam audires, animaduerti quemadmodum ad ea inhiaueris, quibus quae ad escam os apertum porrexeris, proinde ne quid mihi certe in posterum possis imputare, neque expostulare queas: quod quam te conspiceremus tantum unam cum esca deglutientem hamum, non reuocauerimus, neque priusquam in guttur demergeret, reuulserim, neque praemonuerimus. Verum postea quae cessassemus, donec eo iam adacto atque infixo trahi iam, acui duci conspiceremus, tum quam nihil opis afferri possit, frustra adesse nos atque illachrymari. Haec inquam, nequando possis dicere: quae si dicantur, merito profecto dicantur, neque a nobis refelli possent, quo minus peccasse uideremur, ut qui prius ista non indicassemus, audi nunc ordine omnia. Ac rete quidem ipsum cuiusmodi sit, quibus nullum habeat exitum: non intus medijs in sinibus inuolutus, sed foris tutum atque prope oculum ante contemplator, unci aeris aculeum, reflexam hami aciem, ac tridentis cuspidem manu tentans, malaque ad motas experiens. Quod nisi uehementer acuta, nisi sic illigata, ut effugiendi nulla sit facultas, nisi dira uulnera factura uideantur, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia: nos quidem inter formidolosos, atque ob id etiam pauperes, famelicosque ascribito, ipse uero sumpta fiducia, uenatum istum, si uideret, aggreditor, Lari in morem totam escam hiatu deglutiens. Atque in uniuersum quidem forsitan tua causa omnis hic sermo dicetur. Quamquam non solum de uobis philosophis, aut his quicumque uitam institutum sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, uerum etiam de grammaticis, rhetoricis, musicis, breuiter de omnibus, qui in doctrinae professione uersari, quaestumque facere proposuerunt. Caeterum quam omnia sint inter istos communia, eademque profusum accidant omnibus, palam est philosophorum conditionem non esse a reliquis eximiam. Immo hoc illis turpius ista contingere, quam sint cum alijs communia, si illi qui conducunt, non alijs praemijs eos quam reliquos dignos iudicent, nihilque magis quam caeteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari non debeo, nisi forte ueritas & libertas in commemorando reprehensionem mereat. Ac reliquum quidem hominum uulgus, puta palaestricos quospiam, aut adultores impitios, sordidumque animo ac suo ingenio humiles & abiectos homines, ne operae praecipuum quidem fuerit ab eiusmodi conuictu dehortari, quippe nequaquam obtemperaturos, neque rursum aequum sit illis uitio uertere, quod non relinquunt suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eam uitae ratio non accommodati, factique, neque ea uidelicet indigni. Praeterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo sese exerceant, adeo ut si quis eam uitam illis adimat, ignaui illico, consilijque inopes, desidiosus atque inuitiles reddatur. Quamobrem nec ipsi rem aliquam indignam

indignam

indignam patiantur, nec illi cōtumeliose facere uideant: si (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad eas ipsas cōtumelias iā inde initio preparati, conferunt sese in familiam, atq; hæc sola illis ars suppetit ferre & perpeti quicquid acciderit. Cæterum eruditorum nomine, de quibus institueram loqui, merito indignandū, enitendumq; ut q̄p̄ maxime fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem recte factururus, si quibus de causis se quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas causas excussero: parūmq; idoneas, atq; efficaces esse demonstrauero. Siquidē eo pacto omnis illis præripitur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur pleriq; paupertatem & rerum necessariorū inopiā proponunt: atq; eam umbram satis idoneam existimant: qua suum factum prætexāt, quod ultro ad eam uitā accesserint. Ac sibi sufficere credunt: quum aiunt se quiddam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimū, nempe paupertatē, studeāt effugere. Postea in promptu Theognis, atq; illud plurimum in ore,

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Et si quæ alia terricula abiectissimi quicq; poetæ de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uere cōtingere, non admodū anxie cum eis de uehementer amplectenda libertate disceptarem. At posteaq; eiusmodi quædam accipiunt: cuiusmodi sunt ægotantium alimenta (quæadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere quo minus in hoc ipsum parum recte sibi consuluisse uideantur: nimirum semper illis manēte eodem uitæ illius argumento. Semper enim manet paupertas, semper accipiēdi necessitas, nihil quod seponat, nihil superest quod reseruet. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne infumitur, ita tamen, ut ne id quidē in usus sufficiat. Rectius autem futurum fuerat: si nequa q̄p̄ causas eiusmodi cōminiscerentur quæ paupertatem seruant, aluntq; atq; eatenus duntaxat opitulantur. uerum quæ illā tandem aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quum diceres eam in altum mare ac præruptis de scopulis præcipitem dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, quum semper mercede conductus mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertatem: non uideo qui fieri possit, quo minus hic ipse sese fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatem formidaturos: si modo reliquorum hominū in morem possint suo labore, suaq; industria sibi uictū suppeditare. At nūc sibi fractas esse corporis uires, seu senio, seu morbis: eoque ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; commodam cōfugere. Age igitur, inspiciamus num uera prædicent,

prædicent: & num ea quæ dantur ex facili illis suppetât, non multo neq; adeo maiore labore constant, quàm uulgo suus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra sudorē, nullo negotio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc absint à uero: istud profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tantum laborum, tantum sudorum in eiusmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par sit: quippe quum quotidie sexcenta non desint negotia, quæ corpus conficiant, atq; extremā usq; defectionem delassent. Verum hæc suo loco dicemus: quum etiam reliquas illorum incommoditates commemorabimus. In præsentia sat erat leuiter ostēdere, qui se aiunt hac de causa in seruitutem addicere sese: ne istos quidem uera dicere. Superest iam ut eam causam referamus: quæ quidem ut est uerissima, ita ab illis minime profertur. Nempe ipsos uoluptatis gratia, & amplis illis spebus incitatos, ultro inuadere familias diuitum: auri argentiq; uim & copiam admiratos, præterea quod felices sibi uideantur ob conuiuia, reliquasq; eius uitæ delicias: sperantes futurum, uti mox, nemine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum sunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis seruos constituunt. Non rerum necessariarum usus, quem prætexebant: sed rerum non necessariarum cupiditas, atq; ingentium illarum & ampliarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miseros istos, atq; infelices amantes, callidi quidam & ueteratores amarij receptant & fastidienter ducunt, lactantq; uidelicet quo iugiter amantes, ambiāt ipsos atq; inserviunt. Cæterum ex amoris fructu, ne summo quidem osculo imperitiunt. Intelligunt enim copia facta dissoluendum amorem. Id igitur ne fiat, præcauent: diligenterq; sui copiam subtrahunt. Alioqui spe semper retinent amantem: metuentes, ne desperatio minuatur cupiditatis ardorem: amantemq; ab se alienet. Proinde semper arrident, pollicenturq;, semper facturi sunt: semperq; gratificaturi: semperq; ingentium sumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo senuerint, atq; utriq; iam præterierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractum est ultra spem merā. Atqui uoluptatis cupiditate nihil non ferre: id quidē forsitan non usq; adeo uitio uertendū: quin magis uenia dāda: si quis uoluptate capiat, & hanc undequaq; cōsectet, quo possit ea potiri: quanq; turpe forsitan ac seruile: si quis ea gratia semet in ius tradat alienū: propterea quod uoluptas, quæ ex libertate percipit, multo suauior est, quàm ea quæ ille libertatis iactura sectat. Attamen hoc quoq; aliquo pacto ignoscendum illis sit: si modo consequantur. Verum enimuero ob solam uoluptatis spem, multas perferre molestias, equidem & deridiculū arbitror, & stultum: maxime

maxime quum uideant labores certos esse, manifestos, & inuitabiles: porro illud quod speratur, quod quidē nihil aliud tandē est quā uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigisse. Præterea autem, nec uerisimile uideri: ut contingat aliquando, si quis modo rem recta reputet uia. At Vlyssis quidem locij, dulci quadam gustata loto reliqua negligebant, ac præsentī uoluptate delinīti honesta contemnebant, ut non prorsus cum ratione pugnarit in illis honestatis obliuio: nimirum animo uoluptatis illius sensu occupato. Verum si quis famelicus alij cuipiā loto sese ingurgitanti, neq; quicquid inde impertienti, assistat, id quod solam ob spem, quod credat fore, ut & ipsi aliquando degustandam lotū porrigat: assistat, inquam, ad hūc modum, recti atq; honesti oblitus, diu boni quā hoc ridiculum, planeque uerberibus quibusdam Homericis dignum. Ergo quæ istos ad diuitum conuictum adducunt, & quibus impulsī sese illis dedunt, ad quodcunq; lubitum fuerit utendos, hæc sunt, aut his fermè simillima. Nisi si quis & illos cōmemorādos esse iudicat, quos hæc una res ad id cōmouet, quod gloriosum arbitrantur, cum illustribus atq; opulentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui hoc quoque præclarum ac magnificum supraque plebem esse existimēt. Nam ego quidem, quod ad me proprie attinet, recusarim uel cum Persarum rege cōuiuere duntaxat, conuictorū uideri, si nullus ex eo cōuictu fructus ad me redeat. Quum itaque causa eius uitæ suscipiendæ sic illis habeat, age iam cōsideremus apud nosmetipsos: primum cuiusmodi sint illis perferenda priusquam admittantur, priusquam obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita constituti patiantur. Postremo quæ tandem catastrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neque enim illud dicere possunt: hæc tamen si molesta sint, tamen assuesci facile, neque ad id multo opus esse labore, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu fore facilia. Imò necesse est ut primum diu sursum ac deorsum cursites, mane excitatus assidue pro foribus obuerseris, ut perdures, quum protruderis, quum excluderis, quum improbus interdū atq; importunus uideris, cū ianitori male Syristanti, ac nomenclatori Libyco subiiceris, quumque nominis tui memoriam mercede redimere cogaris. Quin etiā uestitus tibi est apparandus supra tuæ rei facultatē, pro dignitate eius cuius conuictum ambis, deligendus color, quo ille potissimum gaudeat, uti ne discrepes, neue oculos illius offendas. Postremo uti gnauiter affectere necesse est, uel antecedas potius, à famulis protrusus, ac ueluti pompam quandam expleas. At ille interim complures iam dies ne aspicit quidem te. Quod si quando res tibi felicissime uerterit, si te respexerit, si accersuerit, dixeritque quicquid illud fuerit, quod illi forte in buccam uenerit, tum denique, tum plurimus sudor, tum multa oculorum caligo,

q tum

tum intempestiua trepidatio, tum Sannæ eorum qui adsunt, hæsitanti-
 am tuam ac perplexitatem ridentium. Qua quidem nõ raro accidit: ut
 quum oportuerit respondere: quis fuerit rex Achiuorum: mille naues il-
 lis fuisse respondeas. Atq; id si qui sunt modesti pudorem uocant: im-
 modesti timiditatem nominant: improbi inscitiam. Ita fit, ut tu primã
 hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimam expertus, ita discedas: ut
 tantã animi tui imbecillitatem ipse condemnes. Porrò ubi multas iam
 noctes insomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud qui-
 dem Helenæ gratia per Iouem: neq; ob Priameia Pergama: uerum
 spe quinq; obolorum: contigerit aut & deus quispiam tragicus qui ti-
 bi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris excutiarisq;: num literas no-
 ris. Atq; ea quidem disceptatio nõ iniucunda est ipsi diuiti: quippe qui
 laudatur interim, ac felix esse prædicatur. Cæterum tibi uidetur, de uita
 ipsa, deq; omni fortuna tum certamen esse paratum: propterea quod
 tibi uenit in mentem, idq; merito futurum, ut alius nemo sit admissur⁹,
 si prius ab hoc reiectus, ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas
 distraharis oportet: partim dum inuides ijs qui pariter ex æquo tecum
 examinantur. Finge enim & alios esse, qui eiusdem fortunæ tibi sint cõ-
 petitores: te uero tibi uideri cuncta parum absolute respondisse, metu-
 entem interim simul & sperantem, ac misere de illius uultu pendentē:
 qui si quid parum probet eorum quæ dixeris, peristi. Sin arridens au-
 scultat, hilarescis & spe bona fultus consistis. Porrò consentaneum est:
 esse non paucos: qui tibi aduersentur, atq; alios in tuum locum uelint
 inducere. Horum unusquisq; clanculum uelut ex insidijs in te iaculatur.
 Iam uero illud considera: quale sit uirum promissa barba, cana coma,
 examinari: nunquid bonæ rei didicerit: & alijs quidem didicisse uideri,
 alijs secus. Superior interim uita, & omnis antea acta atas tua curiosius
 disquiritur. Quod si quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de
 causa prouocatus te deferat, & adulterum dicat uel pæderasten: Is
 protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis testis. Por-
 rò si pariter omnes bene de te prædicent, suspecti, leues, ac largitio-
 ne redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi constant oportet.
 Nihil prorsus sit, quod tibi queat obistere. Alioqui nunq; obtinue-
 ris. Age sanè. Hoc quoq; contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi
 feliciter cesserunt, & probauit ipse doctrinam tuã, & amicorũ præcipui,
 quibusq; ille huiusmodi in rebus plurimam habet fidem, non dehor-
 tantur. Ad hæc uult etiam uxor. Non refragatur domus præfectus, ne-
 que item dispensator. Nemo tuã insimulauit uitam, dextra oia & omni
 ex parte bene promittunt sacra. Vicisti igitur ô fortunate, & coronatus
 es Olympia, Quin Babylonem magis cepisti, aut Sardorum arcem
 occupa,

occupasti. Habebis copiae cornu & gallinaceum lacemulgebis, iam sane par est, ut aliquando praemia capias, maxima uidelicet, & quae laboribus tantis respondeant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces haudquaquam contemnenda praestituatur, eaque commode ad usum citraque negotium persoluatur, utque reliquus item honos tibi praeter ministrorum uulgus suppeditetur. Caeterum a laboribus illis, a luto, a cursitationibus, a uigilijs, in otium te recipias, uti id quod uulgo solent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nihilque iam facias praeter ea sola, quorum gratia primum receptus es & in quae conductus. Ita enim consentaneum fuerat Timodes, neque ingens malum erat futurum, si quis subdita ceruice ferat iugum, leue nimirum & portatu facile quodcumque est omnium maximum, auro illitum. At qui longe secus res habet, imo nihil horum reperietur. Siquidem in medijs ipsis id genus conuictibus, sexcentae res accidunt, uiro ingenuo neutiquam tolerandae. Quae quum audieris, ipse tecum ordine reputato, num quisquam ea perpeti queat, cui quidem cum eruditione uel minimum commercij fuerit. Exordiar autem si uideatur a primo conuiuio, unde consentaneum est te consuetudinem illam auspicaturum. Primum igitur, adest tibi quispiam, qui te iubeat ad conuiuium accedere: famulus non incomis qui tibi prius placandus datus in manum, ne uidearis inciuilis, ut minimum quinque drachmis. At ille Acciflans, seque quum maxime cupiat, cupere dissimulans. Apage inquit. Egone quicumque abs te? Addit & illa, absit, dii prohibeant. Tandem flectitur atque obtemperat, ac discedit, te late diducto ritu subsannans. Tu porro nitida sumpta ueste, mundissimaeque cultus, lotus accedis, sollicitus interim, ne prior alijs aduenias. Nam id inurbanum, quemadmodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrumque obseruata opportunitate ingrederis, teque sane quam honorifice excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulo supra diuitem, inter duos ferme ueteres amicos. At tu perinde atque in Iouis aedes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quae geruntur suspensus inhias: propterea quod noua tibi atque inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesque qui praesentes sunt, quid agas obseruant. Neque uero ea res curae non est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot praemonitis negotium dederit, ut oculis obseruent, quemadmodum te geras in pueros aut in uxorem, num subinde, ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuae, simulatque te uident propter imperitiam ad ea quae fiunt attonitum, ac stupefactum, derident danculum, coniectantes te nunquam antea apud alium quempiam coenasse, nouumque tibi esse ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, praehesitantia sudes oportet, ac neque cum sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare,

neque uarijs appositis opsonijs, & in ordinem quendam extractis, scire posses, cui prius aut posterius manum admoueas. Quare ad eum qui proximus accumbit respectes necesse est, atque eundem imitatus, conuiuij rationem & ordinem discas. Alioqui anceps sedes, & uarians, animoque penitus perturbato, & ad omnia quae illic geruntur obstupescens. Atque interim quidem, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim & eboris, tantasque delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquam & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus delictis illis fruiturus, cum totorumque ex aequo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin & adolescentuli formosi praeministrantes, ac silentio arriidentes, suauius in posterum hoc uitae genus pollicetur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere,

Haud uitio uerti debet si Troia pubes

Armatique simul Danaï, sub Marte laborum

Pondera tanta ferant:

ob tantam uidelicet felicitatem.

Accedunt ad haec inuitatiunculae ad bibendum. Ac postulato perquam ingenti scypho quispiam, praebit tibi, praepitorem, aut aliud quiddam denique te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respondere, propter eiusmodi morum imperitiam ignoras, iamque rusticanus, & inelegans esse uideris. Caeterum ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in te concitauit, e quibus nonnullos iam dudum tuus accubitus clanculum urebat, quod modo quum adueneris, ijs anteponere, qui multorum annorum seruitutem exhauserint. Protinus itaque talia quaedam de te inter illos dicta feruntur. Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur. Et solis graeculis patet urbs Romana. Et quid habent, quam ob rem nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula quaedam misera dicunt? Rursum alius, haec An non uidisti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos auide corripiens deuorarit? Homo inelegans, ac fame enectus, qui ne per somnum quidem unquam fuerit albo pane saturatus, multo minus aue Numidica, aut Phasiano, e quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro tertius, fatui, inquit, priusquam quinque abeant dies, uidebitis hunc nihilo plus fieri quam nos. Nam nunc quidem, non secus atque calcei noui solent, in precio est, & habetur charus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoque deformatus, tum misere sub lecticam abijcietur cimicibus, quemadmodum nos, oppletus, Atque inter illos talia permulta de te iactantur.

Ex

Ex quibus aliquot iam tum etiam ad calumniandum insimulandumque te incitantur. Omne igitur illud conuiuium tui plenum, ac plerique de te sermones. Tu uero propter insolentiam atque insuetudinem plus quam sat est hauris uini tenuis & acris, eoque iam dudum aluo tibi cita discruciaris: uerum neque decorum tibi ante alios est conuiuio discedere, neque rursus manere tutum. At producta interim in longum potatione dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam uniuersum fortunae suae strepitum tibi cupit ostentare) non mediocriter discruciaris, cui non liceat, neque uidere quae geruntur, neque auscultare, si quis uoce, citharaue canat egregie dilectus adolescentulus. At laudas tamen inuitus, caeterum animo illud optas, ut aut terrae motus repens ortus ea cuncta discutiat, aut incendium aliquod renuncietur, quo simul conuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuium, quod mihi quidem haudquaquam suauius sit cepis, candidoque sale, libere quum uelim ex his & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi comemorem ructus acidos, qui deinde sequuntur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo praesentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considerare iusso, sic loqui incipit. Facultates nostrae cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quam nullus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quum charissimam possessionum mearum partem, puta meam ipsius uitam, aut per Iouem, liberorum etiam (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex aequo dominum ac possessorem existimem. Caeterum quando certi quippiam est praefiniendum, equidem uideo uitae tuae frugalitatem, & animum paucis contentum. Neque non intelligo haud mercedis adductum spe te in nostram uenisse familiam: uerum aliarum gratia rerum: puta nostrae in te beniuolentiae causa, tum honoris, qui tibi praeter omnes continget. At tamen praefiniendum est aliquid. Quin ipse magis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir amicissime, munerum etiam illorum quae quotannis festis diebus a nobis accepturus uideris. Neque enim uel ista nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc haec pacto ne non complectamur. Scis autem complures per annum eiusmodi munerum occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirum praemium nobis praescribas. Praeterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Haec ille dicens, totumque te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit. Tu porro qui dudum

93   talenta,

talenta, ac multa nummum milia somnias, solidos agros, & familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniam: nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen: atque illud communia futura sunt omnia ratum & uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta

Summis è labijs, non imo è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius defers. Verum ille facturum se se negat. Cæterum ex amicis præsentibus quempiam in eo negotio ueluti medium intercedere iubet: qui salarij modum pronunciet eum: qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarijs sumptus sit faciendus: neque rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atque is seniculus quispiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris, adulando educatus. Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus misere cupientibus, uix à fortuna dari possit, nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes penates habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id mirum tum Cræsi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupissent, etiam si quid ultra dandum fuisset, gloriæ dūtaxat causa, cum isto uiuere, & familiares apud hūc atque amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantū accipias, simulque pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neque enim iam possis effugere, quum intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, mussitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileque sequeris, ut quod non admodum te torqueat, neque stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quod te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorsusque præclaris illis opibus delitijsque domesticum quendam ac familiarem esse factū. At ipse nondum uidere potes, quæ obrem illi te felicem existiment, nisi quod gaudes tamen teque ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Cæterum contra atque speraris euenit, & quæ admodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negociū procedit, in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demum dispiciens intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, quam ampullas quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, inuitabiles, ac perpetuos. Sed quinā isti sint, forsitan me rogabis. Neque enim uideo

uideo inquires, quid in hac consuetudine sit adeo molestum, neq; intel-
 ligo ista quæ cōmemoras, grauiā atq; intoleranda. Audi igitur uir egre-
 gie, non molestiam modo negocij perpendens, uerum scēditatem, hu-
 militatem, prorsusq; seruitutē, uel præcipue interim considerans. Prin-
 cipio memineris ex eo tempore, te iam neque liberū, neq; ingenuū pos-
 se uideri. Noueris enim te hæc omnia genus, libertatem, progenitores,
 ante limen relinquere, quum in huiusmodi seruitutem temetipsum ad-
 dicens in ædes ingrederis. Siquidem libertas tibi comes ire recusarit, ad-
 uitam tam indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaq; (tametsi
 nomine ipso grauiter offenderis) seruus inquam, uelis nolis, futurus es,
 neque unius seruus uerum complurium, operamq; seruilē præstare co-
 geris, obstipo capite, à diluculo in uesperam usq; idq; mercede uili atq;
 indigna. Adde, quod ne placebis quidem admodum, neque domino
 satisfacies, neque ab illo magnifies, ut qui non à puero fueris ad serui-
 tium institutus, sed sero didiceris, atque ætate multum aliena cœperis
 ad id erudiri. Excruciat autem te pristinae libertatis memoria, animo re-
 cursans, facitq; ut interdū resiliere conere, relucterisq; atq; ob id ipsum
 fit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi forte illud tibi ad libertatē suf-
 ficere putas, quod nō fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus
 aut quod non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præ-
 cone diuendaris. Atqui tum uir egregie, quum instante nouilunio, Pyr-
 rhijs & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij seruuli protē-
 dis, capisq; quodcunq; illud tandem est quod datur, hæc uidelicet est
 auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipse sui fuerit præ-
 co, quiq; ipse ultro sibi multo tempore dominum ambierit. Age iam ó
 scelestē (cur enim nō dicam præsertim in eum qui se philosophum esse
 dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captum, aut si quis prædo in
 seruitutem tradidisset, te ipsum deplorares, tanq; indignam fortunæ in-
 iuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem af-
 ferens, leges inclamares, omnia faceres, acerbe ferres, & ó terra, ó dij, ma-
 gno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obo-
 los, id ætatis in qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuum fuis-
 set iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultro addu-
 ctū uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone,
 Chrysippo, Aristotele differuntur, quum libertatem laudant, seruitutē
 damnant. An non te pudet, quum inter homines assentatores, & em-
 pitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris, quum in tanta
 Romanorū turba, solus peregrino in pallio uersaris, quumq; Roma-
 nam linguam perperam ac barbare sonas; præterea, quum agitas cōui-
 uia tumultuosa, magna hominū turba conferta, quorum pleriq; colle-

ctitij, quidam sunt & improbi: Atq; inter hos laudas odiose, bibis que præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, unà sursum ac deorsum circumcursas, hesternò luto etiam dum tibijs adhærente: Vsq; adeo ne te lupini, aut holerum agrestium tenuit penuria: Vsq; adeo tibi defuerūt fontes frigida manantes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires: Haud puto. Quin potius palàm est, te, non frigida aqua, neque lupini, sed bellariorum, atque opsoniorum, uiniq; odorati cupiditate captum eò uenisse. Quæ dum lupi piscis in morem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantiæ, gulæq; auctoramenta. Ac perinde atq; simia à trunco reuinctus collo, reliquis quidem omnibus risui es, at ipse tibi delitijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri caricis. Cæterum libertas, ingenuitas, una cum ipsis gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta, atque istarum rerum ne memoria quidem ulla, quanq; hoc quoq; ferendum, si uita ista cum hac turpitudine dūtaxat esset coniuncta, quod è libero seruum uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa seruorū colluuiæ cōmunes. Sed uide, num quæ tibi imperatur, leuiora sint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat te in familiam suam accersisse sese, perquam exigua illi cura est. Quid enim (ut dici solet) cōmercijs asino cum lyra? An nō uides uidelicet, q̄ misere macerentur immodico desiderio, uel Homericæ sapiētiae, uel Demosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonice sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquum, præter fastū, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiam. Atq; ad ista nihil prosum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam & uenerandum præ te fers, tum quia pallio græcanico decenter amictus es, noruntq; iam omnes te gramicum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum ille sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, antambulonū suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurum enim hac re ut græcanicarum disciplinarum studiosus, reliquaq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neque absis unq; uerum ut diluculo relictis stratis, in famulitio temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie deferas. Porro ille iniecta nonnūq; tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc tecū nugatur, ob uis ostentans, quam ne per uiam quidem ingrediens, incurius sit literarum,

rum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta colloct. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq, nunc descensim (Nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritū anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas, librum uidelicet stans in manum sumis, quóq fallas tædium, legis. Post ubi ieiunū te sitientemq; nox occuparit, incommode lotus, intempestiue, puta nocte fermè concubia, ad cenam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neq; conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenit recentior, tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu ossa circūrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum maluæ folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus. Audi iam & aliud contumeliæ genus. Quid quod ne ouum quidem soli tibi apponitur. Neq; enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atq; ignotis ministrantur, quandoquidem hæc tua sit incitia atq; inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs. Verū diuici illi pinguis & succulenta, tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atq; insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibriūmque. Neq; uero raro fit, ut si quando desit alibi, minister repente te inspectā te submouens ea, quæ tibi erant apposita alijs apponit, illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod si quando interim dissecetur, uel porca foeta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe Promethei partem feres: nempe ossa adipe circūtectā. Nam quod ei qui supra te accumbit patina sinitur ad stare, quoad satiatus repudiet, te contra tam celeriter prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuiq; tantum insitibilis, quantum uel ceruis adest? Atq; illud equidē nondum dixi, quod reliquis suauissimum ac uetustissimum uinum bibentibus, tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro, argentouē bibas, ne colore prodente, palàm fiat, te usq; adeo contemptum, neglectumq; esse conuiuam, quanquam bene tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse fermè, quod non sit acerbum, maxime quum tibi citædus aliquis antefertur, quin plaris te fit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit Ale-

xandrinus

xandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant: qui literulas in pectore gestant: Proinde in obscuro quopiam conuiuij latibulo tectus, præcæ pudore abstrusus, suspiras, uti cõiectandum est, tæq; ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne paucillulum quidem lepõris ac uenustatis asperferit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas contiones, aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus sitũ est, ut quis efferat, plurimicq; fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quoq; aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumulatatas opes pollicentur. Quando quidem hos quoq; uides non mediocriter à diuitibus amari, plurimicq; fieri. Eoque uel unumquodlibet horum fieri percupias, uti ne prorsus reijculus, atque inutilis appareas. At qui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet, mussitesq; ac tacitus feras, clàm apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium nõ laudaris puerum heræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re nõ leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ, sities uocifereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sæpicule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæcq; multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiasq; unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis non dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositaq; corona, ipsi & bibunt, & edunt apparatus epulas. Porro si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintc; illi uel pueri formosi, uel uxor puella: neq; tu prorsus à Venere Gratijsq; fueris alienus, profecto non satis tuta res, neq; periculum negligendum: propterea quod regis plures sũt oculi: qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulum, ne cõnuere uideantur. Quas ob res, uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiujs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam conijcientem oculos: moxq; alter eunuchus, cui iam dudũ arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas: inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuio, ubi paululum dormieris: ad galli cantum expergefactus: O me miserum inquis, ô infortunatum, cuiusmodi quondam conuictus: quos amicos reliqui: tum uitam tranquillam

tranquillam & ocij plenam, somnum quem meapte cupiditate metiri soleo, deambulationes liberas, atque ex his in quale barathrum memet precipitem dedi. Et deum immortalem, cuius tandem rei gratia? Aut quod nam istud magnificum praemium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliis plures commoditates suppeterent quantum suppeterent. Tum autem accedebat libertas, atque omnia pro meopte arbitrio faciendi facultas. Nunc porro iuxta id quod proverbio iactatum est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodque omnium est miserrimum, maximeque deplorandum, neque efficere possum ut placeam, neque gratiam emereri queo: propterea quod harum rerum sum imperitus ac rudis, maxime compositus collatusque cum his qui haec uelut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam aptus conuiujs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quin etiam sentio me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maxime, quum ipse seipso festiuior esse conatur. Nam illi tetricus uideor. In summa nullam inuenio uiam, qua me illi accommodem. Etenim si meam ipsius auctoritatem ac seueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodum horrendus ac refugiendus. Contra si risero, uultumque quam possum maxime ad hilaritatem composuero, fastidit ilico ille, & auerfatur. Ac prorsus tale quiddam mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica comaediam agere tentet. Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaquam hanc praesentem alteri uixerim? Dum haec tecum loqueris, iam sonuit tintinabulum, iamque ad eadem tibi redeundum est, obambulandum, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusque, si modo uelis par esse certamini, praemioque tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadem apparatus hora. Iamque adeo diuersa uiuendi ratio superioribus contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffossis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exulcerationem, uel intestini tormina, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen sedulo, ac frequenter quum ualetudo poscat uti lecto decumbas, ne hoc quidem licet, eo quod assimulari morbus quo munia officiaque iusta defugas existimatur. Hinc praeter omnes perpetuo palles, semperque iamiam morituro uidere similis. Et haecenus quidem de his quae domi ferenda sunt. Quod si quando fuerit peregrinandum (ut ne interim referam alia incommoda) saepe fit, ut pluuio caelo, ubi postremus ueneris (Namen is locus tibi forte contigit) uehiculum opperiaris, donec nullo iam reliquo loco ubi diuuleris, proxime coquum aut heram coptorem te reclinat, ne stipulis quidem affatim substratis. Neque uero tibi referre grauabor, quod mihi Thesmo-

polis

polis iste Stoic⁹ narravit sibi accidisse, rem pfecto nimisq; ridiculā, quæ tamē eadē possit & alijs cuius accidere. Conviuebat enim cū opulenta quadā ac delicata muliere ex illustribus istis & urbanis. Eā, quū aliquādo peregre proficisceretur (nam id primū aiebat sibi maximopere ridiculum accidisse) in curru sibi uiro nimirum philosopho adiunxisse cinædum quempiam picatis cruribus, derasa barba. Quem illa honoris (ut conijcio) gratia secum ducebat. Quin nomen quoq; cinædi commemorabat. Aiebat enim Chelidonium uocari. Iam primum illud cuiusmodi fuerit uide: iuxta uirum seuerum tetricūq; tum senem canōque mento (Scis autem quā profundam ac uenerabilem barbam habuerit Thesmopolis) assidere nihili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per Iouem, id est hirundinē, sed uulturem magis, reuulsis barbæ plumis. Quod ni magnopere illum fuisset deprecatus, ne faceret, futurum fuisse, ut flammæum etiam in capite gestans assideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere molestias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillante garrientēq; demum (nisi idem hominem coërcuisset) in rheda etiam saltante. Addebat secundo loco tale quiddam sibi fuisse mādatum. Accersito illi mulier Thesmopolis inquit, ita tibi dij bene faciāt: magnum quoddā officium abs te requiram, quod caue recuses, neq; expectes ut quicq; te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est credibile) omnia se facturū pollicito, hoc inquit, te rogo quandoquidem uideo te uirum probum, diligentem & amantem caniculam quam nosti Myrrhinam, in uehiculum recipe, eamq; mihi serua: curans ne quid illi desit. Nam misera grauida est, atq; adeo propemodum iam propinqua partui. At isti scelēsti & immorigeri ministri, non dicam huius, sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficium facturum, si charissimam mihi iucundissimamq; caniculam seruaris. Recepit Thesmopolis quum illa tātopere rogaret ac propemodum etiam fleret. Porro spectaculum erat supra modum ridiculum. Canicula è pallio prominens prospectansq; paulo infra barbam ac subinde immeiens (Tametli hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in delictijs sunt) neq; non philosophi mentum oblingens, maxime si quid priodiani iuris inhæreret. Porro Cinædus assessor ille, quū non insulse super conuiuium dicteria quadam iecisset in eos qui aderant, ac denique & ad Thesmopolim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopolide, inquit, unum hoc possum dicere, eum è Stoico Cynicum iam nobis esse factum. Equidem audiui caniculam etiam peperisse in Thesmopolidis

smopolidis

smopolidis pallio. Huiusmodi delitijs illudunt, uel (ut uerius dicam) huiusmodi contumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cum ipsis uiuunt, paulatim eos cicures ac mansuetos ad ferendas cōtumelias reddentes. Præterea autem & Carcharorum Oratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neutiq̃ inerudite per Iouem, imò grauius & abfolutissime, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum nō ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq̃ eam molestiam, ob ducētas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcunq̃ toleranda. Porrò si diues ipse, aut poëticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maxime futurum est, ut discrucieris ac dirumparis. Nempe quum admirari, quum assentari, quum nouos quosdam laudandi modos cominisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirādi uideri. Eos nūc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris nō nūq̃ cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dionysiacas asportaberis, tãq̃ qui illi tum inuideas, tum insidieris, maleq̃ uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiam rustice quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ atq̃ Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq̃ in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanc̃ quæ uiri faciūt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo cōiuctu conductitios habeant, quiq̃ sese mercede affectentur:) Quandoquidē hoc quoq̃ ad reliquum cultū, elegantiamq̃ pertinere putant, si dicātur eruditæ, si philosophi, si carmina cōponere Sapphicis haud multo inferiora, ob hæc sanè hæc quoq̃ conductitios Rhetores, Grāmaticos, Philosophos circūferunt. Hos autē audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum tēporis, quū uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio. Nam aliās nō suppetit illis ociū. Porrò sæpenumero fit, ut interim dum Philosophus quippiam differit, interueniēs ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac prædari illi de pudicitia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atq̃ ita redeat ad auditionem. Porrò siquādo post multum temporis instantibus saturnalibus, aut panathenæis, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita, tum deniq̃ plurima missitentur oportet. Atq̃ aliquis qui statim subauscultarit, herū id facere destinātem, præcurrit, ac primus rei index, abiensq̃ non exiguum præcium aufert qui renunciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportantes nuncijs: quorum quisq̃ cōmemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaque donati præmio discedūt.

at non

at nō sine murmure tamen, qui nō plura dederis. Porrò salariū ipsum sex fermè obolorum. Idēq; si tu postules, grauis atq; importunus haberiis. Proinde quo illud aliquando auferas: primū ipsi hero aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor. Nam hoc quoq; quoddam est seruitutis genus. Neque uero negligendus is, quem in consilium adhibet, neque item amicus. Deinde quod acceperis, iam dudum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni cui piā. Vnde fit ut fera atque intempestiua, eoque inutilia prēmia tibi accedant. Cæterum inuidia ingens. Iamq; etiam calumniæ quædam paulatim struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, siquid aduersum te dicatur: Quippe qui perspiciat te laboribus assiduus iam detritum, & ad obeunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientē, ac podagra subinde grauari. Proinde posteaquam id quod erat in te florentissimū decerpserit, cuiq; partem maxime frugiferam ac præcipuum corporis uigorem detriuit, iamque te lacertum panniculum reddiderit, tū modis omnibus circumspicit in quod sterquilinum te portatum abiiciat, atque alium perferēdis laboribus idoneum, in tuum substituatur locum. Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris, uel quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris, uel alio quouis imposito crimine, noctu obuolutus ac præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atque omnium inops rerum optimam podagram unā cum senecta comitem ducens. Quum interim quæ quondam sciueris, tanto temporis spacio dedideris, tum uentrem culeo reddideris ampliorē, tibiq; paraueris inexplabile quoddam & implacabile malum. Etenim gula ea quibus assueuit, flagitat. Quæ cū negantur, indignatur. Adde quod præterea nemo te posthac recepturus est in familiam, utpote cuius iam præterierit ætas, quiq; similis euaseris equis senio affectis, quorum ne pellis quidem perinde ut aliorum animantium est usui. Quin ex hoc ipso quod eiectus es, calumniā quā potest proxime ad ueri similitudinem conficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippe tale uidearis. Nam accusatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, & ad omne facinus facilis. Si quidem huiusmodi nos omnes esse ducūt, idēq; iure optimo, uideor enim mihi causam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obtineant opinionem. Nam pleriq; qui in familias accedunt: propterea quod alioquī nihil bonæ rei didicerunt, diuinationem ac maleficia profitentur, conciliationem amorum, abductiones in hostes, atque id quum faciunt, doctos sese affirmant, pallijs amicti, barbiscq; neutiquā contemnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuriā eādem de reliquis omnibus habeant opinionem, quando eos quos præcipuos

cipuos esse iudicant, uideant tales. Maxime uero, posteaquàm animad-
 uerterint, quàm sint in conuiujs, reliquoq; conuictu adulantes, quàm
 ad lucrum humiles ac seruales: deinde eiectos eosdem iam oderunt, ne-
 que id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant,
 si quo modo possint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria
 in uulgus efferant, quippe qui nihil non exacte norint, quicq; illos nu-
 dos conspexerint. Ea res igitur illos male angit. Omnes enim similes
 sunt pulcherrimis istis libris: quorum aurei quidem umbilici, purpurea
 foris pellis: cæterum intus aut Thyestes est liberos in conuiuio come-
 dens, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cum duabus pariter so-
 roribus rem habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspicuiq;. Porro
 intus sub purpura uarias occultant Tragœdias. Quorum unumquëq;
 si euolueris, explicuerisq;, fabulam non mediocriter longam reperi-
 es, Euripidis cuiuspiam, aut Sophodis. Contra foris nil nisi purpura splē-
 dida, aureiq; umbilici. Harum itaque rerum sibi conscij oderunt illos,
 atque insidias parant, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probe co-
 gnitos depingat, qualesq; sint euulget. Iam uero libet mihi Cebetis il-
 lius exemplo & imaginem quãdam huius uitæ tibi depingere, ut eam
 contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eam adire. Equidem ma-
 gnopere cupiam uel Apellem quẽpiam, uel Parrhasium, uel Aëtionẽ,
 uel Euphranorem ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verum
 quoniam fieri potis non est, ut aliquem artificem tam egregium atque
 absolutum nanciscamur, in præsentia tenuem quandam pro mea uirili
 imaginem adumbrabo. Ergo pingatur uestibulũ sublime atque inau-
 ratum, neque id humi situm in solo, uerum procul à terra in ædito col-
 lis fastigio. Præterea inaccessum fermè & abruptum, lubricoq; aditu,
 ita ut plerũq; qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse spera-
 rant, lapso pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulẽtia
 fedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiorem in modũ formosa, atq; ama-
 bilis. Porro amator ubi uix tandem conscendit, iamq; ad fores accesserit,
 obstupescat, oculis in aurum defixis, deinde Spes, quæ & ipsa specio-
 so uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehensa introducat, mire-
 iam ipso ingressu attonitum. Atque ab eo quidem tempore Spes usq;
 illum antecedit, ducatq;, tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fal-
 lacia, Seruitusq;, tradant Labori. At is miserum penitus defatigatum
 tandem Senectæ tradat iam morbidũ, colorẽq; cõmutato. Postremo
 Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc qui-
 dem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille non per aureum illud
 atrium per quod ingressus fuerat, sed per posticũ quoddam, & occultũ
 exitum extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, læua quidem pu-

dorem occultans, dextra uero seipsum strangulans. Occurrat autē ex-
 unti Pœnitudo frustra lachrymans, & miserū bis etiam cōficiens. Atq̃
 hic quidem esto picturæ finis. Cæterum tu Timocles optime ipse dili-
 genter consideratis singulis expende, num è re tua sit ut in hanc imagi-
 nem per aureas illas fores ingressus, per illas longe dissimiles tam turpi-
 ter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui di-
 xit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

LVCIANI DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI,

IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT, DES.

ERASMO ROT. INTERPRETE.

FINIS.

HIERONYMO BVS

LIDIANO PRAEPOSITO ARIENSI CONSILIARIO

REGIO ERASMVVS ROTERODAMVVS S. P. D.

VMOR iam pridem hic perseuerat, acerbior quàm ut
 uerum esse libeat credere, sed cōstantior tamē, quàm ut
 uanus credi possit, PHILIPPVM principem nostrum,
 è uiuis excessisse. Quid querar mi Buslidiane, quid uo-
 ciferer, quem incusem, hominū uē, Deum uē? Quæ com-
 ploratio tam Tragica, quæ huic tam atroci uulneri suf-
 ficiat? Nimio, neu nimio constitit Hispantiæ, quæ quidem primum
 Franciscum Buslidianum Archiepiscopum Bizontinum nobis ademi-
 stis, neq̃ tanti uiri iactura contentæ, principē etiā eū absorbuistis, quō
 (si uiuere modo licuisset) nihil unq̃ habuit hic orbis, neq̃ maius neq̃
 melius. Quantq̃ quid, quæso, supererat etiam adolescenti, nisi uti iam
 ipse sese superaret? Sed ó dirum fortunæ ludum, ó nouam fatorum in-
 uidentiam, ó mors quàm iniqua, tam etiam inuida, ut semper præstan-
 tissima quæq̃ quàm ocysime tollis è medio, uixq̃ oculis ostensa protin-
 us subducis. Cuius ego uicem hic potissimum deplem: MAXIMI-
 LIANI ne patris, qui tali sit orbatus filio, quem unum multis etiam im-
 perijs anteponebat? An liberorum magis, quibus ætate tam immatu-
 ra, tam pius sit ereptus pater? An patriæ potius, cui de charissimo prin-
 cipe, tam serum gaudium, tam præproperus contigerit luctus? An or-
 bis demum uniuersi, cui tam singulare lumen sit ademptum? idq̃ tam
 ante diem. Hoc nimirū hoc tempestas illa fatalis, qua medio è cursu in
 Britanniam depulsus est, portendebat, uidelicet fatis illū palàm ab Hi-
 spania reijcientibus. Equidem Panegyrico qualicunq̃ laudauī iuueuē.
 Tum autē bone deus, quot mihi panegyricos, q̃ copiosos pollicebar.

Et en

Et en repente cōmutatis rebus, epitaphiū paro miser. Eamus nūc nos homunculi, & fortunulis nostris fidamus, quum eos etiam pro sua libidine mors rapiat, quos q̄ diutissime uiuere tantopere omnium refert. Sed quid ego mi Hieronymē, dum meo indulgeo dolori, tuum exulcero? Quod reliquū est precor ut superi propitij liberis paternam quidē felicitatem: sed cum diuī FEDERICI uiuacitate copulatam largiantur. Tibi item in moderandis illis fraternos successus: sed uitam fraterna diuturniorem. Literis his: ne ad tantum, tamque doctum amicū nullo literario munusculo comitatæ uenirent, dialogos aliquot Luciani, comites addidi: quos pauculis his diebus, dum obsidionis metu Florentiam profugeremus, Latinos feci: hoc nimirum agens, ne nihil agerem. Nā in præsentia quidem in Italia mire frigent studia, feruent bella. Summus Pontifex Iulius belligeratur, uincit, triumphat, planēque Iulium agit. Vale, & amplissimo patri Nicolao Ruterio episcopo Atrebatensi etiam atque etiam Erasmus commendato. Bononiæ. XV. Calendas Decembres. M. D. VI.

GNEMONIS AC DAMIPPI

DIALOGVS, DES. ERASMO ROTERO

RODAMO INTERPRETE.

CNEMON.

HOC ILLVD est quod uulgo dici consueuit, Hinulus leonem. DAM. Quid isthuc est, quod tecum stomachare Cnemon? CNE. Quid stomacher rogas? Equidem hæredem reliqui quendam præter animi sententiam, uidelicet astu delusus miser, ijs quos maxime mea cupiebam habere præteritis. DAM. Sed isthuc quinam euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quū orbis esset, imminente morte captabam, assidens atque inseruiens. Neque ille grauatim officium meum admittebat. At interim illud quoque mihi uisum est scitum, consultumque ut testamentum proferrem, ac publicarem, quo illum rerum mearum in solidum hæredem institueram, nimirum ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAMIP. At quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento scripserit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atque in sperato è uita

decessi

decessi, tecti ruina oppressus. Et nunc Hermolaus mea possidet, lupi cui iuspium in morem ipso hamo cum esca pariter auulso. DAMIP. Imò non escam modo cum hamo, quin etiam te quoque piscatorem simul abstulit. Itaque technam istam, in tuum ipsius caput struxeras. CNE. Sic apparet, idc̄q; adeo deploro.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE DIALO
GVS, DES. ERASMO ROTERODAMO
INTERPRETE.
ZENOPHANTES.

AT TV Callidemides, quo pacto interisti? Nam ipse quemadmodum Diniæ parasitus quum essem, immodica ingurgitatione præfocatus fuerim, nosti, ade ras enim morienti. CAL. Aderam Zenophantes. Porro mihi nouum quiddam, atque inopinatum accidit. Nam tibi quoque notus est Ptæodorus ille senex. ZENOP. Orbem illum dicis, ac diuitem, apud quem te assidue uersari conspiciebam? CAL. Illum ipsum semper captabam, colebamq; id mihi pollicens fore, ut meo bono quàm primum moreretur. Verù quum ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, compendiariam quandam excogitavi uiam, qua ad hæreditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocillatori persuaseram, ut simulatq; Ptæodorus potum posceret, bibebat autè prolixius, præsentius in calicè iniiceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iureiurando confirmabam, me illū manumissurum. ZENOP. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. CAL. Vbi iam loti uenissimus, puer duobus paratis poculis, altero Ptæodoro cui uenenum erat additum, altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenenum, Ptæodoro porrexit innoxium. Mox ille quidè bibit, at ego protinus humi porrectim stratus sum, supposititiū uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui non conuenit amici malis illudere. ZENOP. Rideo profecto, nam eleganter ac lepide tibi hæc res euenit. Porro senex ille, quid interim? CAL. Primum ad casum subitum atque inexpectatum sanè conturbatus est. Deinde simulatq; intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, risit & ipse. ZENOP. Recte sanè. Tametsi non oportuit ad compendiū illud diuertere, siquidem uenisset tibi populari, uulgatāq; uia, tutius certiusq; etiam si paulo serius.

Menippi

MENIPPI ET TANTALI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.
MENIPPVS.

Vid eiulas ó Tantale, aut quid tuã deploras fortunã, stagno imminens? TANT. Quoniam siti enecor Menippe. MENIP. Vsq; adeo piger es atq; iners, uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauariens? TANT. Nihil profecero si pcumbã: refugit em̄ aqua simulatq; me propius admoueri senserit, quod si quando hausero, oriq; coner applicare, prius effluxit quàm summa rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua, haud scio quomodo rursus manũ meam aridam relinquit. MENIP. Prodigiousum quiddã de te narras Tantale: uerum dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quũ corpore careas: nam illud quod esurire poterat, aut sitire, in Lydia sepultũ est. Cæterum tu quũ sis animus, quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? TANT. Atq; hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit, ita sitiatur. MENIP. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidẽ affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num metuis ne potus inopia moriari? At equidem haud uideo alteros inferos, si quis hos relinquat, neq; locũ alium in quẽ morte demigret quispiam. TANT. Recte tu quidẽ dicis, uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quũ nihil sit opus. MENIP. Desipis Tantale, & uti uerum tibi fatear, non alio potu uideris egere quàm ueratro mero: nam diuersum quiddã pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui nõ aquam, quemadmodũ illi, sed sitim horreas. TANT. Ne ueratrum quidẽ recusatim bibere Menippe, si liceat modo. MENIP. Bono es animo Tantale, certum habens nunq; fore, ut uel tu, uel reliquorũ Manium quispiã bibat: Neq; enim fieri potest: quanq; non omnibus quemadmodum tibi, pœna adiudicata est, ut sitiatur, aqua illos non expectante.

MENIPPI AC MERCVRII DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.
MENIPPVS.

Tubinam formosi illi sunt, ac formosæ Mercuri: ducito me docet oq; utpote recens huc profectum hospite. MERC. Haud mihi licet per ocium Menippe, quin tu isthuc ipso è loco dextrorsum oculos deflecte. Illic & Hyacinthus est, & Narcissus ille, & Nireus, & Achilles, & Tyro, & Helena, & Leda, breuiter quicquid est ueterum formarum. MENIP. Equidem præter ossa nihil uideo, caluariasque carnibus renudatas, inter quæ omnia nihil sit omnino discriminis. MERCVRIVS. Atqui hæc sunt quæ poëtæ cuncti mirantur ac celebrant, ossa

4 scilicet

scilicet quæ tu uideris contemnere. MENIP. At Helenam saltem mihi cōmonstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere. MERC. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. MENIP. Et huius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuersa Græcia, acto delectu, sunt impletæ, tãtãq; tum Græcorum, tum barbarorum multitudo confligit, tot urbes sunt euersæ: MERC. Cæterum Menippe non uidisti mulierem hanc uiuam, quod si fecisses, forsan diceres tu quoq; uitio dandum non esse,

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; contempletur, posteaq; coloris decus abiecerint, deformes nimirum uideantur. At ijdẽ donec florent coloremq; obtinent, sunt speciosissimi. MENIP. Proinde illud iam demiror Mercuri, si Græci non intellexerunt sese pro re usq; adeo momentanea, quæq; tam facile emarcesceret elaborare. MERC. Haud mihi uacat tecum philosophari, quare delecto loco ubicũq; uelis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

MENIPPI, AMPHILOCHI, TROPHONII DISCEPTATIO,
DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

Os nimirum Trophoni atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrantur. TROPH. Quid? an nobis igitur imputandum, si per inscitiam illi de mortuis huiusmodi opinantur? MENIP. Atqui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanq; futurorum fuissetis præscij, quasiq; prædicere potuissetis, si qui percontarentur. TROPH. Menippe, nouerit Amphilocheus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Cæterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit: at tu uidere nunq; omnino Lebadiam adisse, neq; enim alioqui ista non crederes. MENIP. Quid ais? equidem nisi Lebadiam fuissetem profectus, ac linteis amictus, offam ridicule manu gestas, per angustũ aditum in specum irrepsissem, nequaq; fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem perinde atq; nos, solaq; præstigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandẽ est Heros? neq; enim intelligo. TROPH. Est quiddã partim ex homine, partim ex deo compositũ. MENIP. Nempe quod neq; sit homo, quẽadmodũ audio, neq; deus, uerũ pariter utrunq;. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nũc recessit? TROPH. Reddit oracula Menippe in Bœotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quod illud planẽ uideo, te totum esse mortuum.

Charontis

CHARONTIS AC MENIPPI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CHARON.

Edde naulum scelesti. MENIP. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHAR. Redde, inquam, quod p̄ traiectione debes. MENIP. Haudquaquā auferre queas ab eo qui non habeat. CHAR. An est quisquē qui ne obolum quidē habeat? MENIP. Sit ne alius quispiā præterea, equidem ignoro, ipse certe non habeo. CHAR. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MENI. At ego illiso baculo tibi cōminuā caput. CHAR. Num ergo te tam longo traiectu gratis transuexero? MENIP. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecū agat per Iouē, siquidē futurum est, ut etiam defunctorū nomine persoluam. CHAR. Haud omit tam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge ut facis, nauim trahe: quanquā quod non habeo, quinam auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidē, uerum non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semp in uita manēdū? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectum? MEN. Haud gratis ō præclare, siquidem & sentinam exhausti, & remū arripui, & uectorum omnium unus non euilauī. CHAR. Ista nihil ad naulum, obolum reddas oportet, neq; enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum in uitam reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirum ut uerbera etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN. Lupinū si uelis, & Hecatæ cœnam. CHAR. Vnde nobis hunc canē adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter nauigandū? uectores omnes irridens, ac dicterijs incessens, unusquē cantillans, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quē uirum transuexeris? planē liberum, cuiquē nihil omnino curæ sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unquē posthac te recepero. MEN. Si receperis ō præclare: ne possis quidem iterum recipere.

CRATETIS AC DIOGENIS DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CRATES.

Merichum diuitem, noueras ne Diogenes? illum, inquam, supra modum diuitem, illum Corintho profectum, cui tot erāt naues onustæ mercibus, cuius consobrinus Aristetas: quū ipse quoque diues esset, Homerium illud in ore solebat habere,

Aut me confice tu, aut ego tete.

DIOG. Cuius rei gratia sese captabant inuicem Crates? CRAT. Hæreditatis

ditatis causa, quū essent æquales, uterq; alterum captabant. Iamq; testamenta publicauerant ambo, in quibus Mœrichus (si prior moreretur) Aristean omnium rerum suarum dominū relinquebat, Mœrichum uicissim Aristean, si quidem ipse prior è uita decederet. Hæc igitur quū essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, & alter alterū adulationibus obsequijsq; superare contendebat. Porro diuini, haud scio utrū ex astris id quod futurum sit coniectantes, an somnijs quemadmodū Chaldæi faciūt: quin & Pythius ipse, nūc Aristea uictorē fore pronuntiabat, nūc Mœrichum, ac trutinā quidem interim ad hunc, interim ad illum propēdebat. DIOG. Quid igitur tandem euenit: nam audire est operæ precium Crates. CRAT. Eodem die mortui sunt ambo: ceterū hæreditates ad Eunomiū ac Thrasycdem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurū, ut tale quippiam accideret. Etenim quū Sicyone Cirrham uersus nauigarēt, medio in cursu, obliquo orto Iapyge, eò sunt depulsi. DIOG. Recte factum: at nos quū nos essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; enim ego unquā optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirū baculus illius ad me rediret hæredem (habebat autē egregie ualidum) quē ipse sibi parauerat oleaginū, neq; tu Crates, opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionū mearum successionem uenires, puta doliꝝ ac peræ, in qua quidem lupini Chœnices inerat duæ. CRAT. Neq; enim mihi quicquā istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidē quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antistheni succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirū multo sunt potiora, multoq; splendidiora, quā uel Perfarū imperium. DIOG. Quæ nā sunt ista quæ dicis? CRAT. Sapientiā, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, uiuēdiq; libertatē. DIOG. Per Iouē memini me in istiusmodi opum hæreditatē Antistheni successisse, tibiq; eas longe etiā maiores reliquisse. CRAT. Verū reliqui mortales hoc possessionū genus aspernabantur, neq; quisquā nos ob spem potiundæ hæreditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omnes intendebant oculos. DIOG. Nec iniuria: neq; enim habebant quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosi iam, uitiatiq; delicijs, non aliter quàm uasa carie putria. Quo fit, ut si quando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatē, effluat illico, perstilletq; fundo quod immissum est continere nō ualente. Cuiusmodi quiddam & Danaï filiabus aiunt accidere, dum in doliū pertusum haustam aquā important: at iudē aurum dentibus & unguibus, omnique ui seruabant. CRAT. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obolum duntaxat secum ferent, ac ne hūc quidem ulterius quā ad portitorē.

Nirei

NIREI AC THERSITAE DIALOGVS. DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

NIREVS.

Cce deniq; uel Menippus hic iudex erit, uter nostrum sit formosior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præstantior? MEN. Imò quinā sitis, prius arbitror indicandum, nam hoc opinor scito est opus. NIR. Nireus ac Thersites. MEN. Vter Nireus, uter Thersites? nondum enim uel hoc satis liquet. THER. Iam unum hoc uinco, quod tibi sum similis, neq; tantopere me præcellis, quantopere te cæcus ille Homerus extulit, unum omniū formosissimum appellans: quin ego fastigiato uertice, rarisq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uisus sum arbitror. Iam uero tempus est uti pronūcies Menippe, utrū altero formosiorē existimes. NIR. Mirum ni me Aglaja Charopēq; prognatū,

Qui uir pulcherrimus unus,

Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

MEN. Atqui non item sub terram opinor pulcherrimus uenisti, quippe qui reliquis quidem ossibus alijs appareas assimilis: portò caluaria hoc uno insigni à Thersitæ caluaria dignosci possit, quod tua delicata est ac mollicula: quandoquidem isthuc habes effæminatam ac neutiquam uiro decorum. NIR. Attamen Homerum percontare, qua specie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. MEN. Tu quidem somnia mihi narras: at ego ea spectro quæ uideo, quæq; tibi adsunt in præsentia: cæterum ista norunt, qui id temporis uiuebāt. NIR. Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe? MEN. Neque tu, neq; quisq; alius formosus hoc loco: siquidem apud inferos æqualitas est, paresq; sunt omnes. THER. Mihi quidē uel hoc sat est,

DIÓGENIS AC MAVSOLI, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

DIÓGENES.

He tu Car, quare tandem insolens es tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus antepone re? MAV. Primū regni nomine ó tu Siopenis, quippe qui Caria imperauerim uniuersæ, præterea Lydia quoq; gentibus aliquot: tum autem & insulas nonnullas subegerim. Miletum usq; peruenerim, plerisq; Ionia partibus uastatis. Ad hæc formosus eram ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Postremo, quod est omniū maximū, in Halicarnasso monumentum

tum

tum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo possidet, neq; pari etiam pulchritudine conditum, uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo è saxo ad uiuam formã absolutissimo artificio expressis, adeo ut uel phanum aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere atque efferrî? **DIOG.** Num ob imperium ais, ob formam, atq; ob sepulchri molem? **MAV.** Per Iouem ob hæc inquam. **DIOG.** Atqui ó formose Mausole, neq; uires iam illæ, neq; forma tibi iam adest. Adeo ut si quẽ arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquẽ dicere potis sit, quamobrem tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem utraq; pariter tum calua, tum nuda: utriq; dentes pariter ostẽdimus, pariter oculis orbatî sumus, pariter naribus simis, ac sursum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac saxa illa preciosa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, & hospitibus gloriæ causa ostentare, tanquã qui magnificã quandam apud se structuram habeant: uerum quid hinc cõmoditatis ad te redeat uir egregie, nequaquẽ uideo, nisi forsitan illud cõmodum uocas, quod plus oneris atq; nos sustines, sub tam ingentibus saxis pressus ac laborans. **MAV.** Itã ne nihil illa mihi cõducunt omnia? planèq; pares erunt Mausolus ac Diogenes? **DIOG.** Imò haud pares, inquã, uir clarissime: nam Mausolus discruciatitur, quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere consueuit: at Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de suo illo monumento, quod est in Halicarnasso memorabit, ab uxore Artemisia atq; sorore parato: contra Diogenes ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ est, uerũ apud uiros excellentissimos sui memoriã famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignã, tuo monumẽto Carũ abiectissime celliorẽ, ac tutiore in loco substructam.

SIMYLI AC POLYSTRATI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

SIMYLVS.

Enisti tandẽ & tu Polystrate ad nos, quũ annos uixeris haud multo pauciores centum, opinor. **POLYST.** Nonaginta octo Simyle. **SIMYL.** Sed quinam triginta istos annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nã ipse perij te fermè septuagenario. **POLYST.** Quãm suauissime profecto, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. **SIMYLVS.** Mirum uero, siquidem tibi primum seni, deinde inualido, postremo etiam orbo quicquam poterat esse in uita suaue? **POLYST.** Principio nihil erat quod nõ possem, præterea pueri formosi cõplures aderant,
tum

tum mulieres nitidissimæ, unguenta, uinum mire fragrans, postremo mensæ uel Siculis illis lautiores. SIMYLV S. Noua narras, nam ego te planè sordidum ac parcissimum esse sciebam. POLYST. Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi subscatebant. Tum diluculo protinus quàm plurimi mortales ad fores meas uenditabant, simulq; ex omni rerum genere quæ terrarum ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, mûnera deportabantur. SIMYLV S. Num me defuncto regnum gessisti? POLYST. Minime, uerû amantes habebam innumeros. SIMYLV S. Non possum nò ridere: tû ne amâtes tantus natu quû esses, uixq; tibi dentes supeffent quatuor? POL. Habebam per Iouë equidè optimates ciuitatis: quumq; essem tum senex, tû caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cæcutiens: postremo naribus mucosis, tamen cupidissime mihi inseruiebant, adeo ut is felix uideretur, quæcunq; uel aspexissem modo. SIMYLV S. Num tu quoq; quemadmodû Phaon ille, Venerè aliquam è Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dedit rursum ad iuuentam redire, ac denuo formosum atq; amabilem fieri? POLYST. Haudquaquæ, quin magis quû talis essem, qualem dixi, tamen supra modû adamabar. SIMYLV S. Aenigmata narras. POLY. Atqui notissimus est hic amor, quû uulgo sit frequens, nempe erga senes orbos ac diuites. SIMYLV S. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirû ab aurea illa Venere. POLYST. Verum tamen non parum multas cõmoditates ab amantibus tuli Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porrò sæpius etiã quasi prociæ illis illudebam, excludès interdum nònullos eorum: interim illi inter sese decertabãt, & in ambiendis primis apud me partibus, aliû aliud anteire nitebatur. SIMYLV S. Sed age, de facultatibus tuis quid tandè statueras? POLYST. Palàm quidem affirmabam, me unûquenq; illorum relicturnum hæredem: idq; illi quû crederent futurum, certatim se quisq; obsequentiorem atq; adulantiozem præbebat. Cæterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes illos plorare iussi. SIMYLV S. At postremæ illæ tabulæ quem pronuntiabant hæredem? num è cognatis quempiam? POLYST. Nò per Iouem, imò nouitium quendam ex formosis illis adolescentulis, natione Phrygè. SIMYLV S. Quot annos natum Polystrate? POLY. Viginti ferme. SIMYLV S. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demeruerit. POLYST. Attamen multo illis dignior qui scriberetur hæres, etiam si barbarus erat ac perditus, quem iam ipsi etiam optimates colunt captantq;. Is igitur mihi extitit hæres, iamq; inter patricos numeratur, subraso mento, barbaroq; cultu ac lingua: quin eum Codro generosior, Nireo formosior, Vlyffe prudentior esse prædicat.

s Simylus.

SIMVLVS. Non laboro, uel totius Graciæ sit imperator, si libet, modo ne illi potiantur hæreditate.

VENERIS ET CVPIDINIS DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVVS.

Vid tandē in causa est Cupido, ut quū reliquos deos omneis adortus expugnaris, Iouem ipsum, Neptunū, Apollinem, Iunonem, me deniq; matrem, ab una Minerva temperes, utq; aduersus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua sit pharetra, tum & ipse arcu careas, neq; iaculari noris? CVPIDO. Equidem hanc metuo mater: est enim formidabilis truculentq; aspectu, ac ferocitate quadā supra modum uirili: proinde si quando tenso arcu petam illam, galeæ cristam quatiens, expauefacit me, moxq; formidine tremere occipio, sic ut arma mihi è manibus excidant. VENVVS. Atqui Mars an nō erat hac formidabilior? & hunc tamen superatū exarmasti. CVPIDO. Imò ille cupide me recipit, atq; ultro etiam inuitat: uerum Minerva semper adductis supercilijs obseruat: quin aliquando temere ad illā aduolauī, facē propius admouēs: at illa, si quidē ad me accesseris inquit, p̄ parentē Iouē, quouis modo te cōfecero, aut lancea te trāsfigam, aut pedibus arreptum in tartara dabo præcipitē, aut ipsa te discerpā. Plurima item id genus cōminabatur: ad hæc acribus obtuetur oculis, postmo & in pectore faciem quandam gestat horrendam, uiperis capillorum uice comatam, hanc nimirum maximopere formido: territat enim me, fugiōq; quoties eam aspicio. VENVVS. Esto sanè, Mineruam metuis ut ais, atq; huius gestamen gorgona reformidas, idq; quum Iouis ipsius fulmen non formidaueris: cæterum Musæ quam ob causam abs te nō feruntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num & hæ cristas quatiunt, aut gorgonas prætendunt? CVPIDO. Has quidem reueor mater, sunt enim uultu pudico ac reuerendo, præterea semper aliquo tenētur studio, semper cantionibus animum intentum gerūt: quin ipse etiam nō raro illis assisto, carminis suauitate delinitus. VENVVS. Esto, nec has adoriris propterea quod sint reuerendæ: at Dianam qua tandem gratia non uulneras? CVPIDO. Ut breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem usquam sum potis, quippe perpetuo per montes fugitantē: ad hæc alterius cuiusdam sui cupidinis illa tenetur cupidine. VENVVS. Cuius ò gnate? CVPIDO. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorum, quos insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac profum tota rerū huiusmodi studio tenetur: tamen si fratrem eius, qui nimirū arcu ualet & ipse, feritq; eminus. VEN. Teneo gnate, eū sæpenuero sagitta uulnerasti.

Martis

MARTIS AC MERCVRII DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MARS.

Vdistin' Mercuri cuiusmodi nobis minatus sit Iupiter: quàm superba, quãq; dictu absurda. Ego, inquit, si uoluerò, cæthenam ex æthere demittam, unde si uos suspensi me ui detrahere conemini, iuferitis operam: nunq; enim me deorsum trahetis. Contra ego uos uelim in altum attrahere, nõ uos modo, uerumetiam tum terram ipsam, tum mare pariter subuectũ in sublime sustulero. Ad hæc alia permutata, quæ tu quoq; audisti. At ego, si quidem cũ uno quolibet singulatim conferatur, ita præstantiorẽ eum esse, uiribusq; superiorẽ, haudquaq; negauerim, uerum unum tam multis pariter in tantum antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere queamus, etiam si terram ac mare nobis adiunxerimus, id neutiq; crediderim. MERC. Bona uerba Mars. Neq; enim sat tutum est ista loqui, ne quid forte mali nobis hæc petulantia conciliet. MARS. An uero credis apud quemlibet hæc dicturum me: imò apud te solum id audeo, quem linguæ continentis esse sciebam. Sed quod mihi maxime ridiculum uidebatur, tum quũ hæc minitantem audirẽ, haud queam apud te reticere. Etenim memineram, quũ non ita multo ante Neptunus, Iuno, ac Pallas, mota aduersus eum seditione, machinarẽtur cõprehensum illum in uincula conijcere, quantopere formidarit, utq; in omnem speciem sese uerterit, idq; cum tres duntaxat essent dij. Quod ni Thetis misericordia commota, Briareum Centimanum illi auxiliatum accersiuisset, ipso pariter cũ fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamq;. MERCVR. Tace, bona uerba: neq; enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

MERCVRII ET MAIAE DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

St uero mater deus quisquam in cælo me miserior?
MAIA. Caue ne quid istiusmodi dixeris Mercuri.
MERCVR. Quid non dicam? qui quidem tantum negociorum solus sustineam quibus delassor, in tam multa ministeria distractus. Nam mane protinus surgendum est mihi, statimq; uerrendum cœnaculum, ubi dij compotant. Tum ubi curiam in qua cõsultant undiq; strauero, ac singula ita ut oportet composuero, Ioui necessum est assistere,
§ 2 ac perferedis

ac perferendis illius mandatis toto die sursum ac deorsum curfitare, in super quū redeo, puluerulentus adhuc, Ambrosiam apponere cogor. Porro priusq̄ nouitius iste pocillator aduenisset, ego nectar etiam ministrabam. Quodq̄ est omnium indignissimum, soli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq̄ temporis necesse habeo defunctorū animas ad Plutonium deducere, maniumq̄ gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus assistere. Neq̄ enim mihi sufficiebāt scilicet diurna negocia dum uersor in palæstris, dum in concionibus præconis uices ago, dum oratores instruo, ni hæc quoq̄ provincia accedat, ut simul etiam umbrarum res disponam. Atqui Leda filij alternis inter ipsos uicibus apud superos atq̄ inferos agitant. Mihi necesse est quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele miseris prognati mulieribus, ociosi in cōuiujs accumbūt, at ego Maia Atlantide progenitus illis ministro scilicet. Quin nunc quū recens à Sidone Cadmi filia reuersus essem: nam ad hanc me legarat, uisum quid ageret puella: priusq̄ respirassem, & adhuc anhelum de uia, rursus ad Argos emandauit uisurum, qui cum Danaë ageretur. Rursus inde in Bœotiam profectus inquit, obiter Antiopā uisito: adeo ut planè iam pariturū me negarim. Quod si mihi licuisset, lubens profecto fecissem, id quod solent ij qui in terris duram seruiunt seruitutem. MAIA. Missa fac ista gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quū sis iuuenis: ac nunc quò iussus es, Argos contende, deinde in Bœotiā, ne si cessaris, fuerisq̄ lentior, plagas etiā auferas: nam iracundi sunt qui amant.

VENERIS ET CVPIDINIS DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVS.

Vpido gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra uel in se quisq̄, uel inuicem alij in alios faciunt, uerum de his ago, quæ apud superos quoq̄ designas, qui quidē loquē ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcunq̄ tibi pro tempore uisum fuerit, eum uertens: tum lunam è cælo deuocas. Quin & solem aliquoties compellis lentū apud Clymenem cessare aurigandi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tuto facis. Verum tu quidem ô deorum omnium cōfidentissime, Rheam in super ipsam iam anum, præterea deorū tam multorum parentem, eò perpulisti, ut pusionem adamet, atq̄ in Phrygium illum adolescentulum depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq̄ leonibus, adhibitis item Corybātibus, quippe qui

qui & ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidē Attis amore eiulans. Cæterum Corybantum alius suum ipse penē ense defecat, alius demissa coma per montes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepit: breuiter, omnis undiquaq; Ida tumultus atq; insanix plena est. Proinde cuncta timeo: metuo ne tale quid accidat, quādoquidem te produxi, malum ingens, ut si quando resipiscat Rheæ, uel potius si pergat insanire, Corybantibus imperet, ut te correptum discerpāt, aut leonibus obijciāt. Hic me sollicitat metus, quod uideam tibi periculum imminere. CVPIDO. Ociofo animo esto mater, siquidem leonibus etiam ipsis iam familiaris sum factus, ita ut sæpenumero conscensis eorum tergis, prehensaq; iuba, equitis ritu insidens illos agitem. At uero illi interim mihi caudis adblandiuntur, ac manum ori insertam receprant lambuntq; deinde mihi reddunt innocuam. Porrò Rheæ ipsi quando tandem uacauerit, ut me ulciscatur quū in Atte sit tota? Postremo quid ego pecco, quū res pulchras ut sunt, offero ac demonstros uos ne appetite res pulchras: quare his de rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipsa tu mater, uti neq; tu posthac Martē ames, neq; ille te? VENV S. Ut es peruicax, & nulla in re nō superas: attamen horum quæ dixi, aliquando memineris.

DORIDIS ET GALATEAE DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

DORIS.

Ormosum amantem Galatea, nempe Siculum istū pastorem aiunt amore tui deperire. GAL. Ne ride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre prognatus est. DOR. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit progenitus, quū usq; adeo agrestis atq; hispidus appareat, quodq; est omniū deformissimū, unoculus? An uero credis genus illi quicq; profuturū ad formam? GAL. Ne isthuc quidem ipsum, quod hispidus est atq; agrestis, ut tu uocas, illū deformat, quin uirile magis est. Porrò oculus mediā in fronte decet etiam, quo quidem nihilo segnus cernit, quā si duo foret. DOR. Videris Galatea non amantē habere Polyphemū, sed illum potius adamare, sic eum prædicas. GAL. Equidē haud adamo, sed tamen insignē istam uestram insultandi opprobrandiq; petulantiam ferre nō queo. Ac mihi nimirum inuidencia quadā isthuc facere uide mini, propterea quod ille quū forte aliquādo gregem pasceret suū, nosq; è littorali specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quā uidelicet inter montem & mare littus sese in longum porrigit, uos ne
s 3 aspexerit

aspexerit quidem: at ego omnium una uisa sim formosissima, eoque in unam me cōiecerit oculum. Ea res uos male habet: nam argumentum est, me forma præstantiorem esse ac digniorem, quæ amer: uos contra fastiditas esse. DOR. An istud tibi putas inuidendum uideri, si primū pastor, deinde lusco formosa uisa sis: quanquā quid aliud ille potuit in te probare, præter candorem? Is illi placet opinor, quod caseo & lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie, de scopulo quopiam in aquā, si quando tranquilla steterit despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil, nisi perpetuū candorem: uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa immodice candida, tamen eiusmodi habeo amantem, quū interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: cæterū Polyphemus (ut alia ne dicam) etiā canendi peritus est. DOR. Tace ô Galatea, audiuius illum canentem, quū nuper pruriret in te: sed ô sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyrae corpus simillimum erat ceruino capiti ossibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ijs iunctis, inductisque fidibus, quas ne collope quidem circūtorquebat, agreste quiddam & absonū cantilabat, quū aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequierimus, quin rideremus amatoriam illam cantionē. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quū sit adeo garrula: imò puduisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, urli catulum pilis hircum, ipsi nō dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicum istum Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis comōstra, qui meo sit formosior, quicquē doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR. Mihi quidem nullus est amator, neque me hoc nomine iacto, quasi sim uehementer amabilis, uerum tamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus nempe totus hircum olens, tum crudis uicitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumque tu mutuū ames.

DIOGENIS ET ALEXANDRI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

DIOGENES.

Vid hoc rei Alexāder? itā ne defunctus es tu quoque perinde atque nos omnes? ALEX. Vides nimirū Diogenes: tametsi mirandum non est, si, homo cum fuerim, defunctus sim. DIOG. Num ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quū te suum filium esse diceret, an

ret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubie Philippo: neq; em̄ obiſſem, ſi Hammone parēte fuiſſem progenitus. DIOG. Atqui de Olympiade etiam conſimilia quædam ferebātur, puta draconem quendam cum ea fuiſſe cōgreſſum, uifumq; in cubiculo, ex eo grauidam peperiſſe te: porrò Philippum errare falliçq;, qui ſe tuū patrem eſſe crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipſe iſta quemadmodum tu, at nunc uideo neq; matrem, neq; Hammonios illos uates ſani quicq; aut ueri dixiſſe. DIOG. Attamen iſtud illorum mēdaciūm Alexāder ad res gerendas haudquaçq; tibi fuit inutile, propterea quod uulguſ te uerebatur metuebatq;, quū deum eſſe crederet. Sed dic mihi, cuiam tam ingens illud imperium moriens reliquiſti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim è uita ſubmouebat, quàm ut eſſet ocium de illo quicq; ſtatuendi, præter id unū, quod moriens Perdiccæ anulum tradidit. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? an non meministi quid Græci fecerint, quū nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemq; ac ducē aduerſus Barbaros deligerent: nonnulli uero in duodecim deorum numerū referrent, ac phana conſtituerent: deniq; ſacra facerent tançq; Draconis filio? Sed illud mihi dicit, ubi te ſepelierūt Macedones? ALEX. Etiamdū in Babylo-
ne iaceo tertiuū iam diem: porrò Ptolemæus ille ſatelles meus, ſi quādo detur ocium ab his rerū tumultibus qui nunc iſtant, pollicetur in Aegyptum deportaturū me, atq; inibi ſepulturum, quo uidelicet unus ſiam ex dijs Agyptijs. DIOG. Non poſſum nō ridere Alexander, qui quidē te uideā etiā apud inferos deſipientē, ſperantēq; fore, ut aliquādo uel Anubis ſias, uel Oſiris. Quin tu ſpes iſtas omittis ó diuiniffime, neq; em̄ fas eſt reuerti quençq;, q ſemel paludē trāſmiferit, atq; intra ſpecus hiatum deſcenderit, propterea quod neq; indiligens eſt Aeacus, neq; contemnendus Cerberus. Verum illud abs te diſcere peruelim, quo ſeras animo, quoties in mentem redit, quanta felicitate apud ſuperos relicta huc ſis profectus, puta corporis cuſtodibus, ſatellitibus, ducibus: tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Baby-lone, Baçtris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quod eminebas conſpicuus, dum uectareris, dum amiculo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circūamictus eſſes: nunquid hæc te diſcruciant, quoties reuoluunt animo? Quid lachrymas ſtulte? an non id te ſapiens ille docuit Ariſtoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiſcantur, ſtabiles ac firmas exiſtimares? ALEX. Sapiens ille, quum ſit aſſentatorum omniū perditiffimus? Sine me ſolum Ariſtotelis facta ſcire, quàm multa à me petierit, quæ mihi ſcripſerit: deinde quēadmodū abuſus ſit mea illa ambitione, qua cupiebā eruditione cæteris præ-

stare, quū mihi palparetur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam tanq̃ & ipsa summi boni pars quædam esset, nunc ob res gestas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi uitio uerteretur quod eas acciperet. Planè præstigiōsus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ô Diogenes: quanq̃ illud fructus scilicet ex illius sapiētia fero, quod nunc perinde quasi summis de bonis excrucior, ob ista quæ tu paulo ante cōmemorasti. **DIOG.** At scin' quid facies? ostendam tibi molestiæ istius remediū. Quandoquidem his in locis ueratrū non prouenit, fac ut **Lethei** fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac sapius bibas: atq; eo pacto desines de bonis illis Aristotelicis discrucari. Verū enim **Cletum** etiā illum & **Calisthenē** uideo, cumq; his alios complures raptim huc sese ferētes, quo te discerpant, pœnasq; sumant ob ea quæ quondam in illos cōmissisti. Quare fac in alterā hanc ripā te cōferas, & crebrius (ut dixi) bibas.

MENIPPI ET CHIRONIS DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

Quidem inaudiui **Chiron**, te, deus quum esses, tamen optasse mortem. **CHIR.** Vera nimirum sunt ista quæ audisti **Menippe**, planeq; mortuus sum sicuti uides, quū mihi licuerit immortalē esse. **MENIP.** At quæ nā te mortis cupido tenebat, rei uidelicet, quā uulgus hominum horreat? **CHIR.** Dicam apud te, uirum neutiq; stultum atque imperitum: iam mihi desierat esse iucundum, immortalitate frui. **MENIP.** Quid? an iniucundum erat te uiuere, lucemq; tueri? **CHIR.** Erat inquam **Menippe**: nam quod iucundum uocant, id ego neutiq; simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verum quū ego semper uiuerem, atq; iisdem perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eadē recurrerent, reliqua item omnia quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent, atq; alijs aliā per uices succederent, satiētas uidelicet eorum me cepit. Neque enim in eo uoluptas est sita, si perpetuo fruaris iisdem, sed omnino in permutādo posita est. **MENIPPVS.** Probe loqueris **Chiron**: cæterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quinam tibi procedit, posteaquā ad hanc tanquam ad potiorem te contulisti? **CHIRON.** Haud insuauiter **Menippe**: siquidem æqualitas ipsa quiddam habet admodum populare. Nihil autem interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neque sitiendum est nobis quemadmodum apud superos, neque esuriendum, sed eiusmodi rerum omnium egentia uacamus. **MENIPPVS.** Vide **Chiron**

Chiron ne temet ipse inuoluas, neue eodem tibi recidat oratio. CHIR. Quamobrem isthuc ais? MENIP. Nempe si illud tibi fastidio fuit, quod in uita semper isdem similibusq; rebus utendum erat, quum hic itidem similia sint omnia, eundem ad modum parient fastidium. At de integro tibi quaerenda erit uitae comutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri non posse. CHIR. Quid igitur faciendum Menippe. MENIP. Illud nimirum, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo praedicant, praesentibus rebus sis contentus, bonique consulas quod adest, neque quicquam in his esse putes, quod ferri non queat.

MENIPPI ET CERBERI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

Eus Cerbere, quando quidem mihi tecum cognatio quaedam intercedit, quum & ipse sim canis: dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modo, uerum etiam humano more loqui, si quando uelis. CERB. Quum procul ad huc abesset Menippe, uisus est constanti atq; interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, ac tanquam hoc ipsum uellet is, qui procul a specus ingressu stabant, ostendere: uerum simul atq; despexit in hiatus, uiditq; profundum atq; atrum antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordens pede correptum detraherem, infantium ritu eiulabat, suosq; deplorabat liberos, nihilq; non faciebat, in omnem speciem sese couertens. MENIP. Num igitur fucate sapiens erat ille, neq; uere mortem contemnebat? CERB. Haud uere: ceterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam praese ferebat, quasi uero uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti, nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totum de uiris istiusmodi uere possim dicere, ad fauces usq; specus intrepidi sunt ac fortes: porro intus quum sunt, nihil mollius neq; fractius. MENIP. Ceterum ego quonam animo tibi uisus sum subisse specum? CERB. Unus mortalium Menippe sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat genere, & prior te Diogenes, propterea quod neutiq; adacti subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renunciantes.

LVCIANI DIALOGORVM, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE, FINIS.

Præfatio

PRAEFATIO SEV HER

CVLES GALLICVS LVCIANI, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

Erculem Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porrò deū ipsum noua quadam atq; inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, planè canis, cute rugosa, & in a terrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nauæ isti senes. Charontē potius aut lapetum quempiam ex his qui apud inferos uersantur, dices. In summa, quiduis potius quàm Herculem esse conijceres ex imagine. Atq; tali specie quū sit, tamen Hercules ornatū gerit, ut qui tum leonis exuuiū indutus sit, tum clauam dextra teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat: deniq; modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorū deorum contumeliam perperam facere Gallos, quū eum eiusmodi fingerent effigie, quo nimirū illum talibus picturis ulciscerentur, quod olim in regionem ipsorum incurfasset, prædas agens id temporis, quum Gerionis armenta uestigans, Occidentalium gentium pleraq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi, id quod erat in imagine maxime nouū atq; mirandum: siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominū multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porrò uincula catenulæ tenues auro electrōue cōfectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quū uinculis usq; adeo fragilibus ducantur, tamen neq; de fugiendō cogitant, quum alioqui commode possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentem obtendunt, sese resupinantes, uerum alacres ac læti sequuntur, ducentem admirantes, uultro festinantes omnes, & laxatis funiculis etiam anteuertere studentes, perinde quasi grauitèr laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimū: etenim quū non inueniret pictor unde catenularū summas ansas necteret, uidelicet dextera iam clauam, læua arcum tenente, summā dei linguam perterebravit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirum ad eos qui ducebantur, uultum & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quū diutius assistens essem cōtemplatus, admirans, hæsitans, indignans: Gallus quispiam, qui propius astabat, nostratium literarū non indoctus, id quod declarauit, quū Græcanicam linguam absolute sonaret, philosophus opinor ex eo genere philosophorū, quod apud illos esse fert. Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius anigma explicabo, nam

nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaquā arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quod hic Mercurio longe robustior extiterit: nam quod senex fingitur, nihil est quod mirere. Siquidem una facundia consueuit in senectā demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poëta,

Obduci iuuenum densa caligine pectus:

Contra senectam posse quiddam dicere,

Rudi iuuenta melius ac præclarior.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum concionatores liriocæsan ædunt, uidelicet floridam quandam uocem: nam liria si satis cōmemini, flores appellantur. Proinde quod ab auribus uinctos ad linguam trahit senex hic Hercules, qui non aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognitionē. Neque uero ad contumeliam illius illud pertinet, quod ea pertusa est: nā memini, inquit, & Iam bicos quosdam uersiculos è comœdijs apud uos discere,

Siquidem uiris loquacibus

Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodē hanc in summa habemus opinionem, ut quicquid egit, id oratione facundiæque confecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo pleraque sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acuta, missiles, citæ, atque animum fauciantes: unde pennigera dicta uos quoque nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidē quū huc me conferens mecum inter eundem perpenderem, num decorum iam esset, ut tam grandis natu, qui quæ iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicassem, rursus me tam multorum iudicum calculis exponerem iudicandum, in tempore subiit animum meum eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrum uiderer hæc admodum pueriliter agere, quasi quæ præter ætatē iuuenari. Proinde ne quis Homericus adolescentulus illud mihi impingeret dicens,

Ætas iam perijt tua: Tum illud,

Ac te corripuit cariōsa senectā, minister

Inualidusque tibi, & segnes tardi que caballi:

Videlicet eo scōmate pedes meos notās. Verū quoties senex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis adducor ut faciā, neque me pudet hæc audere, quum sim ipsi æqualis imaginī. Itaque robur, celeritas, forma, & si qua sunt alia corporis bona, ualeant, cumque his tuus ô Teie uates, cupido, ubi me mento subcano uiderit auro rutilantibus alis, si uidebitur, uel aquilas præteruolet: neque laborabit Hippoclidēs, imò

nunc

nunc uel maxime tempestiuum fuerit, facundia repubescere, florere, uigere, & quàm licet plurimos ab auribus ducere, ac sapius arcu ferire: quando quidem periculum non est, ne quando quis præter spem pharetram inanem reperiat. Vides quibus modis atatem meam, meamq; senectutem ipse consolatur animemq;, adeo ut non sim ueritus nauim iam olim in terram subductam denuo reuellere, suisq; instructam armis, medium in pelagus demittere. Cõtingant autẽ à uobis ó dii, afflatus secundi, quando nunc uel maxime, præsentẽ bono atq; amico uento nobis est opus: quo si digni modo uidebimur, in nos quoque dicat aliquis Homericum illud:

Quos profert senior pannis è uilibus armos.

LUCIANI HERCVLIS GALLICI, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE, FINIS.

EVNVCHVS SIVE

PAMPHILVS LUCIANI, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

Vnde nobis aduenis Luciane, seu quidnam rei rides? Semper tu quidem & aliàs consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerum isthuc magis aliquid solito uidetur esse, de quo risum nec compescere queas. LUCIAN. E foro tibi adsum ó Pamphile: porrò mox efficiam, ut tu quoq; mecum rideas, simulatq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duobus philosophis inter sese cõtendentibus. PAMPH. Iam isthuc ipsum pfecto ridiculum est quod ais, philosophos inuicem lites agitare. Nam etiam si quid magni fuisset negocij, inter ipsos modeste citracq; pugnam controuersiam cõpositam oportuit. LUCIAN. Quid ais? tranquille componant illi, qui quidem solida plaustra conuicijs onusta, alter in alterũ effuderint, uociferantes miraq; peruicacia contendentes? PAMPH. Videlicet de disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut assolent, dissentiebant, quod erant diuersæ factionis. LUCIAN. Nequaquã, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissidebãt: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scholæ, & tamen orta inter eos lis erat. Porrò iudices qui cognoscebant, primates erant huius Reip. natuq; maximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pudeat aliquis etiam parum apte quippiam eloquutus, nedum ad tantã prouectus inuerecundiã. PAMPH. Quin tu igitur litis argumentum exponis, quo uidelicet ipse etiam cognoscã, quæ res tibi tantum risum concitarit? LUCIAN. Scis Pamphile salarium,

rium, idēq; neutiq; exiguum ab imperatore fuisse constitutū: singulis philosophorū generibus: puta Stoicis, Platonis, Epicureis: cūq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ præmiū esset æquale. Cæterū demortuo ex his quopiam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui sit optimatū calculis probatus. Porro præmiū illud, neq; bubula pellis erat quæpiam, quemadmodū ait poëta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies mille nummū, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem. PAMPHI. Memini quidem ista. Quin aiūt nuper ex illis diem obiisse quempiam: alterum (ni fallor è Peripateticis. LVCI. Hæc ipsa Pamphile Helena: propter quā illi inter sese singulari certamine constabant. Et hætenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis præter hoc, quod quum philosophos esse se profiterent, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atq; pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorū, pro monumētis progenitorū decertarēt. PAMPH. Atqui Peripateticorū istud est decretū: nō admodū esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodā bonorū ordine esse ponendas. LVCI. Recte dicis. Nam ita quidem aiunt. Proinde bellū hoc ex maiorū iudicio, sententiāq; illis extitit: uerum quæ postea cōsequuta sint, iam ausculta. Primū complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabāt: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quem dicam, cōtentiosum illum inquā: præterea Bagoas, qui quidē ea specie est, ut eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatū: & uterq; sui specimen ac documentū dedit, quod esset Aristotelicæ factionis, quodēq; eius placita sequeretur ostendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit deniq;. Diocles desinens iam eruditionis suæ periculū ac specimen ostendere, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitā uicissim taxabat. PAMPHI. Idēq; merito Luciane. Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iudex causæ sedissem, magis in hoc ut mihi uideretur, futurus eram occupatus, potiusq; spectassem, uter moribus esset præstantior, quàm uter ad disputandū ac dicendū promptior: atq; illi potius quàm huic uictoriā adiudicassem. LVCI. Recte dicis. Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tandem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophiæ studio, cūq; pulcherrimis illius præmijs cōmercium haberet, qui quidem eunuchus esset. Imò hoc hominū genus, non solū ab eiusmodi cōtubernio seduldi oportere, uerū ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus

bus publicis coetibus eijci. Ostēdēs inauspicatū quoddā & occurſu in-
 fauſtū ſpectaculū fore, ſi quis mane domo egreſſus, uel uideat iſtius-
 modi quippiam. Atq; hac de re multis uerbis diſſerebat, affirmans eu-
 nuchū neq; uirū eſſe, neq; mulierē, ſed quiddā utriq; compoſitū & cō-
 flatum, planēq; monſtrum ab hominū natura ſpecieq; alienū. PAM-
 PHIL. Nouā accuſandī rationē nobis narras Luciane. Iamq; & ipſe
 ridere compellor, crimē audiēs tam inauditū. Sed alter ille quid? Num
 obticebat? An uiciſſim & ipſe quiddā auſus eſt ad iſta reſpōdere? LV-
 CIA. Initio quidē pudore ac metu (nā id eſt iſtis familiare) diutius ob-
 ticebat, erubeſcēs interim, palamq; præ ſe ferens id quod erat. Tandē
 autē tenuem quandā ac muliebrē ædens uocē, negabat æquum facere
 Dioclē, qui ſe quod Eunuchus eſſet, ob id à philoſophiā ſecluderet, cū
 qua ſcēminis etiam eſſet cōmercium. Allegabantur Aſpaſia, Diotima,
 Thargelia, quæ cauſam illius adiuuabāt. Præterea Academicus quidā
 Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante noſtrā ætatē maximi nomi-
 nis apud Græcos floruiſſet. Porrò Diocles etiā illū ipſum ſiquidē exta-
 ret, ac ſimili negotio ſeſe miſceret, prohibiturū ſeſe reſpondit, nihil expa-
 uefactum opinione, quam apud uulguſ obtinebat. Ad hæc quū ipſe
 quædam diſſerētia in illum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoi-
 cis maximeq; Cynicis dicta ad riſum concitandū erant idonea, de cor-
 pore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicium cognitio uerſabatur.
 Deniq; totius cauſæ iam illud caput eſſe cœpit, Nū eunuchus idoneus
 eſſet cēſendus, qui ad philoſophiā admitteretur, quiq; iuuenibus præſu-
 ci poſtularēt, quū alter interim formā etiā ac corporis integritatem, in
 philoſopho requirendā eſſe diceret. Maxime uero uti barbā altam ac
 promiſſā gerat, quo uidelicet ſiſ, q diſcedi cupidi aduenirēt, uir grauis
 appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur decē illis
 drachmarū milibus, quæ forēt ab Imperatore capiēda. Cæterū Eunu-
 chorū condicionē etiā q; Spadonū eſſe uiliorē. Nā illos aliquādo uiri-
 le quiddā expertos fuiſſe, at hunc ab ipſo ſtatim ortu fuiſſe exectū, pla-
 nēq; animal eſſe quoddā, uariū atq; anceps, non alter q; cornices, quæ
 neq; inter colūbas, neq; inter coruos numerari queāt. Alter cōtra reſpō-
 deret eo iudicio nō de corporis agi figura, uerū de animi uirtute, proin-
 de mētis qualitatē expēdi oportere, deq; dogmatū cognitione quærē-
 dum eſſe. Eius rei teſtis citatus Ariſtoteles, qui quidē Ermeā eunuchū
 Atarne oriundū tyrannū ſupra modū ſit admiratus, adeo, ut illi perin-
 de atq; Diſ ſacra fecerit. Auſus eſt & illud addere Bagoas, multo ma-
 gis idoneū eſſe eunuchū, cui adoleſcētes erudiēdi credantur, quod ab
 hoc nulla in illos calumnia poſſit hæere, neq; Socraticum illud crimē
 in hunc competat, quod adoleſcentulos corrumpat. Deinde quæ ille
 potiſſimum

potissimū in mentū imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebat, reiecit. Etenim si è barbæ p̄lixitate, inquit, philosophos æstimare cōuenit, nimirū hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidā assistens (nomē hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis læuibus, ac scēminea uoce, reliquóque corporis habitu eunucho adsimilis, si quis uestes detrahat, egregie uir esse uidebit. Alioqui mentiuntur qui ferunt eū aliquādo in adulterio deprehēsum, mēbra in mēbris, ut legum tabulæ loquūtur, habentē, atq; id quidē temporis ad eunuchum cōfugisse, eaq; reperta latebra absolutū fuisse, quū iudicibus crimē psuaderi nō posset, ut qui è specie hominē iudicaret eunuchū. At nunc mihi palinodiā canturus uidetur, idēq; p̄pter ostentatū præmiū. Hæc quū dicerent, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porrò Bagoas magis etiam pturbabatur, omnē in speciem sese uarians, atq; in innūerabiles uersus colores, tū frigidus sudore fluēs, ac neq; decorū sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neq; rursus eam accusationē inutile ad præsens certamē arbitratur. PAMPHI. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgarē uobis, uti coniectandū est, uoluptatē præbuerūt. Verū quo tandē res euasit? Et qd̄ super his pronunciarūt iudices? LVCIA. Non erat eadē omniū sentētia. Verū alijs quidē uisum est, uti nudato illo, quēadmodū in emptitijs seruis fieri consueuit, inspicerēt, num in ijs quæ ad penē pertinent, philosophari posset. Alij uero sentētiā dixere multo magis etiā hac ridiculā, nempe ut accersitis è lūstro mulieribus aliquot iuberēt illū cum illis cōgredi, ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiā, qui quidē esset natu maximus, fidēq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omniū risu fuissent excepta, neq; quisq; omnino adesset, cui non doleret alius risu cōcussus, uisum est ut integra causa in Italiā reijceretur. At nūc alter, ut aiunt, ad æloquētiæ ostētationē semet exercet, atq; instruit, & accusationem t̄p̄elaboratissimā meditatur, adulterij crimen aggrediēs, id qd̄ ipsi maxime aduersatur. Quod quidē & hic facit, iuxta malorū rhetorū morem, quū ex ipso crimine aduersariū inter uiros recenset. Cōtra Bagoas diuersa cura, quēadmodū audio, & assidue uirū agit, negociū ēq; præ manibus habet. Postremo uicturū sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriorē esse equas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimū philosophiæ documentū, atq; una demōstratio, quæ refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodū adolescēs, non animum & linguā, sed penem haberet ad philosophiam idoneū.

LVCIANI EVNVCHI SIVE PAMPHILI FINIS.

ε 2

Lucianus

LVCIANVS DE SA=

CRIFICIIS, DES. BRAS. ROTEROD. INTERP.

ENIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales factitant in sacris, in festis diebus, in ade undis salutandisq; dijs, tum quas res ab illis petâr, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntque, equidem haud scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usq; adeo mœsto quin risurus sit, ubi perpêderit negocij, tum absurditatem, tum amentiam. At multo ante quàm ridere incipiat, opinor secum illud expendet, utrum pios istos appellari conueniat, an contra dijs inimicos, atq; infelices, ac genios malos, qui quidem numë ipsum rem usq; adeo humilë atq; abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat, rursus ut stomachetur, atq; iracunde ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorû calamitates, totq; hominû cædes, ad hæc & Meleagri interitû, hæc omnia à Diana autore pfecta esse prædicant, quæ uidelicet grauius ferret, qd' ab Oeneo non esset ad sacrificiû adhibita. Usq; adeo nimirû alte dolor hic animo illius infederat, qd' sacris epulis esset frustrata. Quin illâ iam mihi uidere uideor, ut erat id temporis, in cœlo solitariâ, reliquis dijs ad Oenei conuiuîu profectis foras, miseris modis gerentë sese, ac miserabiliter eiulantem, quod ab eiusmodi festo esset abfutura. Contra Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiâ referret pro humanitate, quâ in initio poëmatis Homericæ in ipsum exhibuerât, duodecim perpetuos dies epulis acceptû, idq; quû reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuîu ueniret. Usq; adeo nihil ut apparet, quicquid faciunt illi, gratis faciunt, uerum sua bona uendunt mortalibus, atq; emere quidë ab illis licet omnia, puta bonam ualetudinë bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnû bobus centum. Præterea sospitem ab Troia in Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidâ, ne id tēporis urbs caperetur, à Minerva mercatus est bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autë, esse præterea quædâ, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimiqueant. Hæc igitur quû non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote, tû sacerdos, tum senex, diuinarumq; rerum egregie peritus, posteaq; re infecta redisset ab Agamēnone, tanquâ qui pridem Apollini mutuû dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quia conuicia tur etiâ

tur etiam propemodū, nempe quum sic ait: Equidem Apollo egregie, templū tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatū, sæpenumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorū, pariter atq; caprarum. At tu contra, me negligis, quum huiusmodi patiat iniurias, proq; nihilo ducis hominē bene de te meritum. Qua quidem oratione intantū ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac supra nauium stationē sese collocans, pestem in Græcorū copias iacularetur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoniā de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoties quàm infelicitè amarit, nō Hyacinthi cædem, neq; Daphnes superbiam, uerum quemadmodū damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factum, ut è cælo in terram demitteretur, humana iam sorte usus, nostrisq; malis factus obnoxius. Præterea autē quemadmodū in Thesalia mercenariam operam suam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atq; apud hunc quidem haud solus, uerum cum Neptuno, quum ambo ppter egestatem lateres componerent, inq; cōstruendis mœnibus operam præstarent. Ac ne mercedem quidem solidam à Phryge illo tulerunt, uerum debebat illis adhuc de summa, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid enim? An non hæc in deorū honorē fabulantur poëtæ? atq; his etiā multo diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rhea, deniq; de uniuersa fermè Iouis familia, idq; inuocatis, ut adsint canentibus in exordio poëmatū, Musis, à quibus tandē uelut afflati numine, id quod apparet, huiusmodi quædam cantant. Quemadmodū Saturnus ut primū Cælum patrē suum execuisset, ipse in eo regnauerit, deinde liberos suos deuorarit, sicuti ferunt fecisse & Argiuū illū Thyestem. Deinde quemadmodū Iupiter furtim occultatus à Rhea, saxum pueri loco subiiciente, in Cretam sit ablegatus, atq; inibi à capella nutrice sit alitus, itidem uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Persa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Postea quemadmodū expulso patre, atq; in uincula coniecto, ipse potitus sit imperio. Duxerat autem uxores cōplureis quidē alias: sed postremo loco Iunonē germanā, idq; iuxta Persarū & Assyriorū institutū. Tū autē quod esset in amores propensus, atq; in Venerē effusus, facile cælum liberis expleuerit. Quorū alios ex suæ sortis deabus crearit: alios contra nothos, ex mortali, terrestriq; genere sustulerit. Quum interim generosus ille, nunc in aurum, nunc in taurum, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in summa plures sibi formas assumeret, quàm uel Protheus ipse. Porro Mineruam è suo ipsius capite progenuit, hanc planè sub ipso cerebro

cōplexus. Nam Bacchū imperfectū adhuc (ut aiunt) è matre etiā nū
 conflagrante surreptū, in suum femur illatū defodit. Deinde urgente
 partu, execut. Nec his dissimilia de Iunone etiā canunt. Nempe hanc
 citra uirilem cōgressum, subuentaneo conceptu grauidā puerum ædi-
 disse Vulcanū: atq; eum quidē non admodū fortunatū, uerum excu-
 forem ac fabrum ærariū: quiq; perpetuo tum in igni, tum in fumo uer-
 setur, ac scintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur.
 Tum autē ne pedibus quidē integris: claudicare enim è ruina, quum à
 Ioue præceps datus esset è cælo. Q'd ni Lemni pro sua bonitate eum,
 dum adhuc ferretur in aëre, suscepissent, perierat nobis Vulcanus: nō
 aliter q̄ Astyanax è turri deiectus. Quanq; quæ de Vulcano narrant,
 toleranda uideantur. Cæterū de Prometheo, cui non cognitum est, q̄
 atrociam sit passus, propterea quod supra modū humanæ gentis amans
 fuerit: Siquidē hunc Iupiter in Scythiam deportatum, super Cauca-
 sum montem cruci suffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue
 circūderet. Hic itaq; pœnas penbit. Porrò Rheia (nam sūt hæc quo-
 que simul referenda) an nō indecore, atq; indigne facit: Iam anus quū
 sit, & ætate exacta, ihsq; rebus intēpestiua: deinde tam multorū mater
 deorū, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia psequitur: dumq;
 Atten ipsum leonibus secū circūuectat, præsertim quū iā utilis esse nō
 queat: Itaq; quinā posthac uitio uertat aliquis, uel Veneri quod adul-
 tere, uel Dianæ q'd ad Endymionē frequēter medio è cursu diuertēs
 descendat: Sed age missas faciamus has fabulas: atq; ipsum cælū con-
 scendamus, poëtico illo more subuolātes: ea nimirū uia, quā unam pa-
 riter cum Homero Hesiodus cōmonstrat, cōtemplaturi, quē in modū
 singula apud illos sint ordinata. Ac primū quidem quod forinsecus sit
 ferreū: uel ab Homero, qui id ante nostram ætatem dixit, audiuius.
 Quod si superas, ac sublato paulū capite sursum aspexeris, ac planè in
 ipsum quasi dorsum perueneris: ibi simul & lumē apparet candidius,
 & serenior sol, & astra fulgētiora, nihilq; usq; oculis occurrit nisi clarus
 dies, ac solum undiq; aureum. Cæterū introgredienti, primo loco man-
 sitāt Floræ: quippe quæ portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: ut
 pote ministri Iouis & internunci. Deinde Vulcani fabrilis officina, o-
 mnigena referta artificio. Postea deorū ædes, ac Iouis ipsius regia: quæ
 quidem omnia Vulcanus pulcherrime fabricatus sit. At uero dij iuxta
 Iouem assidentes (conuenit enim opinor, ut in supernis illis sedibus
 magno strepitu, fastuq; uiuatur) in terram despiciunt: & quoquo uer-
 sum intento capite, circūspectant, sicunde subuolantē ignem uideant,
 aut nidorem in aëra surgentem, circaq; fumum rotantem sese. Quod
 si quis forte sacrū faciat, epulātur omneis fumo inhiantes, ac mulcarū
 in morem

in morem sanguinē exugentes circū aras effusum. Alioqui si domi cibum capiant, nectare atq; ambrosia uictitāt. Nam olim homines etiā ab illis in cōuiuū sunt adhibiti, unāq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniā uim & raptum pararent, essentq; futiles & garruli: ob id in hunc quoq; diem pœnas luunt. Porro reliquo mortalium generi cœlum iam inaccessum est, atq; occultū. Et in hunc quidem modū uiuitur à dijs. Proinde uidelicet & iam mortales ipsi in colendis illis consimilia quædā atq; istis cōsentanea moliuntur. Nam primū lucos illis attribuerunt, tum & montes dicarunt, præterea aues consecrarūt: deinde suam cuiq; arborem assignarunt. His factis per regiones illos distributos colunt, eosq; uelut in ciuitatē suam receptant. Nempe Apollinem Delphi Delijq;: Mineruā Athenienses: quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipso uocabulo se ei reip, familiarem esse testatur. Argiui Iunonē: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rursum autē Cretenses Iouem affirmant, non modo uixisse apud sese, nutritumq; fuisse: uerum etiam sepulchrum illius ostendunt. At nos scilicet interim tam multis iam seculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuit, cum iam olim fuisse defunctum, & apud Cretenses sepultum. Deinde uero phanis in honorem illorū erectis, ne tectis uidelicet aut penatibus careant, formas illorū exprimunt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polydeto, uel Phidia. At hi quidē artifices, haud scio ubinam uisam, eorū effigiem repræsentāt. Ac Iouem quidē barbatū fingunt. Apollinē uero semper puerum. Mercuriū iam pubescentē, primamq; ducentem lanuginem, Neptunum nigro capillitio: cæsijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, nō iam arbitrantur sese uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel è Thracū uenis effossum aurum: uerū ipsum Saturni Rheaq; filium à Phidia in terram hospitem adductum, iussumq; Pisanorū in solitudine custodem ac speculatore assistere: idq; hoc contentum præmiō, boniq; cōsulentem, si intra quinq; perpetuos annos dum olimpia celebrantur, interim obiter illi sacrificet aliquis. Tum autem constitutis aris, designatis sacrorum septis, puris uasis collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorem agricola, agnum opilio, capram caprarius. Est qui thus, est qui placentulā offerat. At si quis pauper: is ita Deo litat, ut dexterā duntaxat suam ipsius exosculetur. Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum fertis coronant pecudem, multoque ante explorant, num legitima sit & sacris idonea: ne quid forte maectent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac sub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugientem, beneque sicuti licet conijcere, ominatum: denique uoce iam leuiore ad sacri

tibias respondentem. Quis uero non facile coniectet gaudere deos, quū ista spectant? Quin & in frontispicio posita scriptura denunciat, ne quis intra pura uasa cōsistat, qui manibus sit impuris. Atqui sacrificus ipse sanguine scædatus, neq; aliter q̄ Cyclops ille pecudē incidit, in testina educit, cor reuellit, cruorē aræ circūfundit. Et quid tandē nō obiens, peragensq; quod ad pietatem, sacrorumq; ritum pertineat? Post omnia demū incenso igni, capram ipsa pariter cum pelle deportatā imponit: ipsam item cum lanis ouem. Nidor interim ille sacer atq; diuinus sursum fertur, atq; in ipsum usq; cœlū subuectus paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hostijs omissis: ut quas uiles atq; humiles existimēt, ipsos homines mactant Artemidi, atq; eo ritu deam placant. Verū hæc fortassis modesta uideantur: cūq; his ea quæ factitant Assyrij, quæ Phryges, quæ Lydi. Verū, si in Aegyptū profici scaris: ibi demū, ibi uidebis permulta religiosa, planēq; cœlo digna. Puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum optimū facie canina: Panē uero totū hircum. Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, aliū etiam Simiam. Quod si his quoq; de rebus

Quo planè pernosse queas didicisse libebit

Complureis sophistas audies: tum scribas, ac prophetas, mento raso, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici solet, Fores occlude prophane.) Quēadmodū uidelicet quondā ea seditione territi, quā mouerāt hostes atq; gigantes, in Aegyptū deuenerint: ut illic in posterū tuti ab hostibus latitarent. Et ob eam causam alius hircū induerit, alius arietem, nimiū præ formidine, alius feram, alius auem. Atq; hinc esse, ut dii nūc etiam eas obtineāt formas, quas id tēporis assumpserāt. Nam hæc diligenter mandata literis, idēq; ante annos plus decies mille in adytis illorū reposita seruantur. Porrò sacrorū peragendorū idem fermē apud illos ritus, nisi quod hostiam luctu prosequūtur: iamq; mactatæ circūfusi mēbra laniant. Sunt qui sepeliant duntaxat, postea q̄ occiderint. Nā Apis ille qui quidē deus apud illos est maximus, si quādo moriatur, quis usq; adeo magni faciat cesariem suam: qui non eam detondeat, ac nudo capite luctum præ se ferat: etiā si uel purpureā, nisi comam habuerit? Est autē hic Apis deus ex armento iam antea suffragijs desiggnatus: utpote multo formosior ac uenerabilior reliquis illis priuatis, & gregarijs bubus. Hæc igitur quum sic habeant, & tamen à uulgo uera, seriāq; credantur: mihi quidem postulare uidentur: non qui reprehendat, sed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inscitiam.

LVCIANI DE SACRIFICIIS FINIS.

Erasmus

ERASMVVS ROTERO

DAMVS IOANNI EVTYCHIO SVO S. D.

VANQVAM hic Luciani Dialogus Eutychi doctissime, plurimū habeat artis, ob decorū mire seruatū in personis tam multis, tamq̃ diuersis: tamē aliquot repperi, qui dicerent esse premendū, quod liberius, ac uelut ἐξ ἀμύνης philosophorum omne genus laceret. At mihi uidetur iustius esse stomachandū in huius seculi mores, quo uidemus philosophorū ac theologorū scholas multo puerilius etiam inter se dissidere: nec minus atrociter digladiari, tum inter religionis professores nihilominus cruentā esse pugnā, quā in eo conuiuio fuisse Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellū, quoniā forte ἀδελωτοῦ repperi, & tamen patrono uidebatur egere, Eutychio dicaui. Bene uale, καὶ εὐτύχι, ut planē sis quod diceris. Antuuerpiæ. AN. M. D. XVII.

LVCIANI CONVIVI

VM SEV LAPITHAE DES. ERASMO ROT.

INTERP. PHILON. LVCIANVS.

PHILON.

NOVAM quandā & uariā disputationē Luciane uobis fuisse narrant, super cœnā apud Aristanetū: tum philosophicos quosdā sermones dictos, ac super his summā contentionē exortā fuisse. Quod ni mentitus est Charinus, etiam ad uulnera usq̃ rem processisse: deniq̃ sanguine conflictū fuisse diremptū. LVCIA. Atqui undenam Philon ista rescit Charinus: neque enim is nobiscum aderat in conuiuio. PHILON. E Dionico medico aiebat audisse sese. Porrò Dionicus etiam ipse è conuiuariū numero fuit opinor. LVCIA. Fuit maxime. Verū ne is quidē ab initio rebus omnibus fuit præsens: sed serius aduenerat, media fermē pugna, pauloq̃ ante uulnera. Proinde demiror, si qd cōperti, certius referre potuit, qui nō ordine spectarit illa: unde inter illos nata lis, postea ad sanguinem usq̃ deducta est. PHIL. Proinde Luciane Charinus, etiā ipse si rem cōpertius uelle cognoscere, & quo singula modo sint gesta doceri, te adirem iussit.

Nam

Nam Dioniciū etiam ipsum fassum fuisse: ne se quidem toti negotio præsentē adfuisse. Te uero quicquid esset actum, id omne cōperto, certō que scire: tum etiā quæ dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe qui eiusmodi nō obiter neq; neglectim audire, sed per ociū atq; attēte auscultari sū solitus. Proinde nunq̄ effugies, quin nos hoc suauissimo accipias epulo: quo mihi quidē haud scio, an ullum possit accidere iucundius: præsertim qđ sobrijs per ocium tuto ac citra sanguinē, extraq; teli, quod aiunt, iactum constituti sumus epulaturi.

Siue senes aliquid, Super cœnam sunt debacchati.

Siue etiam iuuenes

à mero cōpuli sunt: quæ neutiq; fas erat, tum dicere, tū facere. **LVCIA:** Iuuenilius tu quidē Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ab ebris sunt acta: quū hæc magis oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut auctori imputare: qui quidem haud scio, an quenq; suis non afflatum Orgijs, & Bacchanaliū expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parū bene morati, eiusmodi adamussim exquirere: quæ rectius erat in conuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidē odi (sicut inquit uersus poeticus) memorem cōpotorem. Ne à Dionico quidem recte factum: qui hæc apud Carinū effatuierit, immodicāq; & pridianā dissiparit temulentia hoim philosophorū. Cæterū ego, absit ut istiusmodi quippiam sim dicturus. **PHIL.** Nugas agis Luciane, quū ista dicis. Quin haudquaq; oportebat ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui certō sciam, te multo cupidiorē esse narrandi, quā ego sim audiendi. Adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad colūnam aliquā, aut statuā libenter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quod si nunc coner discedere, nō sines, ni te prius audiero, abiere. Verū ultro aderis, consecrabere, rogabis. At tum ego te uicissim lusero. Iamque adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiam hæc eadem audituri. Tu uero ne dicito. **LVCIANVS.** Age ne quid succenseas: equidem dicam, quandoquidē usq; adeo cupidus es audiendi: uerum heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. **PHILON.** Ni prorsus ignoro Lucianū, tute istuc potius feceris. Nam prior ipse denarrabis omnibus, ut me quidē ad id nihil futurū sit opus. Sed illud mihi primo respōde loco: Aristænetus, num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? **LVCIANVS.** Non: imò filiam suam elocauit Cleantidem, Idēq; Eucriti nūmularij filio, qui philosophæ dat operam. **PHILON.** Formoso admodum per Iouem adulescentulo: tamēsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodū maturo. **LVCIA.** Verū: at nō inueniebat, opinor, alterum generū magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus

stus uideretur, tum ad philosophiæ studiū propensus: præterea autē
unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritū. PHIL. Cau
sam neutiq̃ leuem dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verum heus
Luciane, quinam erant conuiuæ? LV CIA. Reliquos illos quorsum at
tinuerit tibi recensere? Verum è philosophorū numero, ac literatorū,
quos potissimū opinor, audire cupis. Zenothemis erat, senex ille Stoi
cus: unāq̃ cū hoc Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: & hic quidē
quod esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde peripateticæ fa
ctionis Cleodemus: nosti hominē, nempe dicacem illū & argutū, atq̃
ad refellendū instructū. Discipuli gladiū ac bipēnem nomināt. Quin
& Hermon aderat Epicureus. Verū hunc quū ingrederetur, Stoici tor
uis obtuebantur oculis, & auersabantur, palāmq̃ perinde quasi parric
idam quempiā atq̃ impium ac funestū detestabantur. Et hi quidē
tanq̃ Aristæneti ipsius amici, familiaresq̃ fuerant ad cœnam uocati,
quos comitabat & Istius grāmaticus, & Dionysodorus rhetor. Iam
uero propter sponsum Cheream unā cum illo ad conuiuū accesserāt,
Ion ille Platonius: quod is iuueni præceptor esset, uir uenerādus aspe
ctu, ac maiestatis quiddā præ se ferens, multūq̃ dignitatis ipso osten
dens ore: Vnde nōnulli ppter animi constantiā ac rectitudinē regulā
illum appellant. Huic simul ut ingrediebatur assurgebāt omnes, ac ue
luti præcipuum quendam ac primarium hominē comiter atq̃ officio
se exceperunt: adeo ut planē numen aliquod aduenire uideretur, quū
adesset Ion admirādus ille. Tandem uero, quum iam omnes fermē cō
uiuæ præsentēs essent, tempus erat ut discūberetur. Itaq̃ ad dextrā in
gressus totam illam spondam mulieres (erant autem complures) occu
cupabāt. Inter quas erat & sponsa summo studio culta: hinc atq̃ hinc
stipata sceminis, Porro ex aduerso ostij, altera turba, pro cuiusq̃ digni
tate locis distributis. Porro è regione mulierū primo loco accumbebat
Eucritus, secūdo Aristænetus: sub hæc ambigi cœptū, utrū altero prio
rem oporteret accūbere, Zenothemim ne Stoicū: quippe senem, an
Hermonē Epicureū. Nam hic erat Castoris ac Pollucis sacerdos: tum
autē nobilissimæ inter ciues familiæ. Verū eā hæsitacionē sustulit Ze
nothemis: si me inquit Aristænete, minoris ducis Hermone, uiro ui
delicet isto, ut ne quid aliud mali dicam Epicureo, discedo, totūmq̃ cō
uiuium uobis relinquo. Et puerū protinus aduocat, discedere parans.
Tum Hermon. Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi.
Quantū etiam si nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quod sa
cerdos sim, ut planē cōtemnas Epicurū. Rideo, inquit Zenothemis, sa
cerdotē Epicureū. Simulq̃ cū dicto accūbebat, Post hūc tñ Hermon,
Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, p̃xime hunc spon
sus

inopiam

sus

sus, post eū ego, iuxta me Dephilus: huic assidebat Zenon discipulus: Postremo rhetor Dionysodorus cum Istiaeo grāmatico. PHIL. Papæ Luciane Musarū conuentū quendā mihi narras fuisse istud cōuiuiū: quippe plurimis sapiētibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Aristænetū, qui quum optatissimā illam, ac splendidissimā solēnitatē celebraret, præ cæteris sapiētissimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philosophiæ secta præcipuis, non hos aduocās, illos præteriens: uerum promiscue uocans omneis. LVCIA. Is uero ne quaq; est è uulgarium istorum diuitum numero, uerum & literarū est studiosus, ac maximā uitæ partem in his rebus uersatur. Cœnabamus igit̃ initio quidē taciti & quieti, uariuscq; erat apparatus & omnijugus. Neq; enim arbitror operæ precium, ut numero recēseam etiā illa cōdimenta, cupedias, aromata, atq; id genus illectamenta. Cuncta siquidē affatim suppetebāt. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurē ore: nō uides, inquit, senē illū Zenothemim dicebat (subauscultabā enim) ut sese obsonijs ingurgitat, utq; iure uestem oppleuit: tū q̃ multa puero à tergo stanti porrigit, putans interim se aliorū oculos fallere: neq; meminit post sese accūbentiū. Hæc igitur fac & Luciano cōmonstres, quo testis esse possit. Mihi uero nihil Ione mōstratore op⁹ erat: q̃ppe qui hæc multo ante limis iam oculis præuiderā. Hæc simulatq; dixisset Cleodemus: irruit in conuiuiū & Alcidamas Cynicus: atq; is quidem inuocatus, uulgatū illud festiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultro ad fratris conuiuium accessisset. Itaq; pleriscq; turpiter atq; impudenter uisus est fecisse: & quod cuiq; tum forte in mentem ueniebat, in eum torquebant, aliud illud: Infanis Menelaë. Alius rursus.

Verum Agamēnoniæ menti non ista placebant.

Ad hæc alia quæ pro tempore false, lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabāt. Nam palām nullus audebat quicq; dicere, p̃pterea qd̃ metueret Alcidamantē, utpote conuiciatorē egregiū, unumq; è Cynicis omnibus clamosissimū. Qua quidē re adeo uisus est reliquis antecelle- re, ut nulli non esset formidandus. At Aristænetus collaudatum illum quod inuocatus aduenisset, iussit accepta sella, iuxta Istiaëum ac Dionysodorū accūberet. At ille: Apage, inquit, muliebri quiddā ac molle dicis uti in scamno aut sella sedeam quemadmodum facitis uos, mollibus in stratis penè supini recumbētes, purpura suffulti. Quin ego tibi uel stans cœnauero in ipso interim conuiuiō etiā obambulās. Quod si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cubue- ro: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Aristænetus, si- quidem isthuc mauis. Sub hæc Alcidamas in orbem conuiuiū lustrās, cœnabat, Scytharū ritu: ad uberiora pascua subinde sese transferens, unaq; cum

unāq; cū his qui inferebāt edulia, circūiens atq; obambulans. Atq; interim tamen dum cibum caperet, haudquaēq; negotio uacabat, de uirtute obiter, de uicio differens, tū in aurum atq; argentū dictoria iaculans: iamq; Aristanetum percontabatur, quidnam sibi uellent tā multa, tam magna pocula, quū non minus usui possent esse fictilia? Verū Aristanetus iam obturbantem, molestūq; esse pergentem, in præsens quidē compescuit: ministro innuens, ut ingentem calicē, infuso meracissimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidē uisus est optime excogitasse: nondū etiam intelligens, quantorum malorum is calix esset autor futurus. Hunc igitur ut accepisset Alcidas, aliquantisper silentiū agebat. Ac solo sternens sese cubabat seminudus, quēadmodum facturum se se fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitēs, simulq; dextra scyphū sustinens: qualem Hercule apud Pholum pictores effingunt. Iam uero & inter alios calix assidue circūagebatur, tum inuitatiunculæ ad bibendum, & confabulationes ortæ, demū & lucernæ illatæ. Interim ego quū puerum, qui iuxta Cleodemum adstabat (erat aut is pocillator egregie formosus) subridentem uidissem (nā arbitror, quicquid obiter inter cœnandū obtigit, cōmemorari oportere: maxime, si quid sit elegantius ac scite factum) iam admodū attentus obseruare cœpi, quidnam rei rideret. Ac paulo post, accedebat puer tanq; calicē à Cleodemo recepturus. At ille simul & digitū illius substringebat, & drachmas puto duas unā cum calice tradebat. Porrò puer, ad substrictū digitum rursus arridet. Cæterum, de pecunia, quum nō sensisset opinor, eóq; non reciperet, in terram delapsis drachmis strepitus est concitatus, moxq; ambo pariter rubore suffundebantur, idq; ita palām, ut nemo non animaduerteret. Ambigebat igitur inter eos, qui proxime sedebant, cuiusnam essent illi nūmi, quū & puer negaret à se proiectos, & Cleodemus itē: iuxta quem strepitus acciderat, sibi excidisse dissimularet. Verū ea res tū neglecta est: ac cōniunter omīssa, propterea quod id quod acciderat, non ita multi uidissent, præter unū (ut mihi quidem uisum est) Aristanetū. Nam is paulo post puerū loco mouit, clanculum ablegans, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo pocillator assisteret, uidelicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuipiā. Ad hunc modū ea res utcūq; abiit, summū alioquī allatura pudorē Cleodemo, siquidem, ad omnes permanasset, ac nō protinus occupans Aristanetus eam sopisset, ciuilitate dextrēq; admodū inducta temulentia. Cæterū Alcidas (iam em̄ potus erat) percontatus, quid nam esset nomen puellæ nubenti: tum clara uoce indictō silentio simul, & ad fœminas conuerso uultu: præbibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub hæc quū risissent omnes: Ridetis, inquit, sacrilegi, quod spōsæ, Herculi Dei

u   mei

mei nomine propinauerim? Imò illud scito, opus est, ni scyphum à me traditum accipiat, nunquã futurũ, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robusto, simulquẽ cum dicto, sese magis etiam renudabat: etiã usquẽ ad illa quæ sunt maxime pudenda. Ad ea quũ iterum arrisissent conuiuæ, indignatus ille surrexit, toruis iam atquẽ efferatis obtuens oculis, uultuquẽ ipso testans iã nequẽ pacem, nequẽ quietem acturũ amplius. Forsitan & baculum illisisset alicui, ni commodũ id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nã hanc simulatquẽ conspexit, lenior ac mitior esse cœpit, ac stomacha, ri desijt: obambulans interim ac placenta auide uorans. Iã uero pleriquẽ temulenti esse cœperant, & clamoribus undiquẽ perstrepebat conuiuũ. Nam & Dionysodorus rhetorem illic agens, orationes quasdam pronuntiabat, laudabaturquẽ à ministris, qui à tergo assistebant. Et Istiaus Grammaticus uicissim, qui post illum accumbebat, uersuum centones quosdam recitabat, Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul cõtextens atquẽ confarcinans: ita ut ex omnibus unicam redderet cantilenã: oppido quẽ ridiculam. In primis aut̃ illa, perinde quasi uaticinans, de his quæ postea acciderunt.

Commisere simul clypeos.

Tum illud quoquẽ.

Tum uero clamorquẽ uirũm luctusquẽ coortus.

At uero Zenothemis, libellulũ quempiam minutis conscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verũ quum ij quorum partes erãt edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarenturquẽ: Aristænetus sedulo curãs, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitũ intro Morionem: iussit ridiculũ aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararentur cõuiuæ. Moxquẽ ingressus deformis quidã, derafo capite, pauculos capillos in uertice gestans, eosquẽ cristæ in morẽ erectos, hic saltabat, atquẽ inter saltandũ, quo maiorem cõcitaret risum, rotatu sese circũagebat, distorquebatquẽ. Tũ cymbalo cõcussio, sonabat interim quiddã, linguam imitans Aegyptiorũ. Postremo dicteria quædã iaculabatur in eos qui aderãt. Ac reliqui scommate tacti ridebãt. Verũ ubi & in Alcidamantẽ simile quiddã torsisset: catulum illũ Melitæum appellans, indignatus ille (lãdudum aut̃ præse ferebat, quod inuideret illi: dũ pbaretur, ac conuiuiarum oculos reteret) abiecto pallio, ut secum luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hunc, inquit, baculum tibi impingã. Atquẽ ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, Pancratio decertabat. Erat id spectaculi multo iucundissimum, quippe quum uiderent hominem philosophũ cũ Morione compositũ, quũ ferire, tũ uicissim feriri. Proinde

inde qui aderant partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu cōprobato certamine superatus. Hæc igitur, quum essent non mediocri risu excepta: ibi tãdem ingressus & Dionicus medicus haud multo post peractam concertationē. Aiebat autem in mora fuisse Polyprepontem tibicinē, dum hunc phrenesi correptum curandi gratia uiseret. Ac planè quiddam risu dignum, cōmemorabat. Dicebat enim in ædes illius uenisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo teneri. At illum protinus surrexisse, foribusq; oclusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse r̄s̄q; uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse: scutū sublata manu gestantē. Sese porrò in tanto periculo tale quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominē: idq; ea lege ut uictus præscriptū certumq; plagarum numerū acciperet. Ac sese priorē cecinisse, prauè atq; imperite: deinde traditis illi tibijs scutum ab illo recepisse: gladium autem ex templo per fenestras in aream abiicisse. Dein quum minore iã discrimine cū illo luctaret, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluam, atq; ita illorū opera seruatum sese. Ostendebat aut & plagarum uestigia quædam: nōnullaq; in facie tubera liuētia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam nō minus placuisset, q̄ Morio ipse: proxime Istiæum reclinans sese, de reliquijs cœnabat. Atq; hic quidem haud absque numine quodã nobis aduenerat: imò prorsum usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nã prodiens in mediū conuiuium puer quidam, qui se ab Etoemocle Stoico uenire diceret, epistoliū quoddam adferēs, aiebat ab hero sibi mandatum, ut eo palàm omnibus audientibus perlecto, rursus domū sese reciperet. Hic igitur permittente Aristæneto, ad motus ad lucernā legebat. PHILON. Nū orationē Luciane in sponsæ laudem cōpositam, aut carmē nuptiale: quod genus permulta faciūt? LVCIA. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verū ne accedebat quidē ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat. Etoemodes philosophus Aristinæto. Quā nō mouear conuiujs omīs ante acta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi cōplures ea causa molesti sint, te multo ditiores, tamē haud unq̄ illis morē gessi: perpendens nimirum, quātum sit in eiusmodi cōpotationibus tumultus, quantū licentiæ petulantiaq;: uerum aduersus unū te mihi uideor meo iure stomachatus, q̄ quum tantum temporis à me officiosissime cultus & obseruatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solū ex omnibus præterieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa magis discrucior, qui quidem te tam ingratum præbueris. Nã ipse felicitatem nequaq; in hoc statuo,

si quis mihi impartiat, uel suem syluestrem, uel leporem: uel placentā: quæ mihi affatim cōtingunt apud alios, qui officia norunt. Quādoquidem etiam hodie quum apud discipulum Pāmenem cœnare mihi licuerit, opiparam (ut uocant) cœnam, nō annui tamen uehementer obsecrāti, tibi scilicet demens ego, memetipsum referuās. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idc̄q; merito facis, neq; eñ ullo modo potes quid sit rectius dignoscere, nec appræhensuam illam phātasiam habes. Cæterum haud sum nescius, unde mihi ista sint pfecta: nempe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho, quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os protinus obturare posse. Alioqui respōdeat istorū aliquis quid sit philosophia, aut hæc quæ inter elementa tradunt: quid habitio differat ab habitu, ut ne quid interim de perplexis illis rogationibus proponā, quid sit syllogismus cornutus: quid acerualis, quid metens. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego, qui solum in bonis ducam quid sit honestum, facile tulero cōtumeliam. Atqui ne possis posthac ad istam excusationem confugere, ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tāto rerum strepitu, tātisq; occupationibus: bis te hodie sum alloquutus, primum mane domi tuæ: deinde rursum in Castoris ac Pollucis templo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc respōderim. Qd' si tibi uideor cœnæ gratia succensere: quid Oeneo acciderit cogitato. Videbis nimirum ipsam etiā Dianam indignātem, quod ille se solā nō adhibuerit ad sacrificium, quū reliquos deos omneis acciperet conuiuio. Nam hac de re sic alicubi meminit Homerus:

Seu quia non norat: seu non succurrerat illi:
Acriter est offensa tamen.

Item Euripides.

Chalydon quidem hæc Peloponj regio soli:
Qua parte sæuum spectat aduersa fretum
Agros habens, tum diuities, tum fertiles.

Rursum Sophodes.

Immanis apri triste monstrum, in Oenei.
Immisit agros gnata Latonæ dea
Docta eminus missis ferire spiculis.

Hæc tibi è plurimis pauca citauit: ut intelligeres, cuiusmodi præterito uiro Diphilum ad cœnā adhibeas, cui & ipsi filium cōmiseris tuū. Idc̄q; recte. Est eñ iucūdus adolescenti, & ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; obsequatur: atq; adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidissem & aliud quiddam. Quod quidem tu si libebit, è Zopyro eius pædagogo uerū esse cognosces. Verum non cōuenit obturpare in nuptijs: neq; accusare quenq;

quenq̄, præsertim criminibus usq̄ adeo fœdis ac pudendis. Tamen si Diphilus dignus in quem facerē, quippe qui duos iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philosophiæ causa reticebo. Porrò famulo huic mādauī, uti si quā ipsi partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel placentæ, mihi deportādam, ut isthoc pacto te mihi de cœna purgares: ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis missus fuisse uideat. Hæc amice quum legerentur, sudor interim utiq̄ mihi manabat præ pudore: simulq̄ iam illud qđ uulgo dici solitū est, optabā, ut terra mihi dehisceret: quū uiderē eos qui præsentēs aderāt ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui nouerant Etcæmodem uirum canum, tantumq̄ seueritatis præ se ferentem. Admirabantur igit̄, quod eiusmodi uir esset: hætenus fugisse sese, barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristænetū mihi quidem haud uidebatur hominem cōtemptu negligentiaue præterisse, uerū quod desperasset, si fuisset inuitatus, unq̄ adduci posse, ut annueret: utq̄ ad eiusmodi res se morigerum præberet. Eoq̄ ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaq̄ puer iam legere desisset, uniuersum conuiuium in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos, quod hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq̄ uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etcæmode intentū. Porrò Aristænetus quanq̄ esset sanè perturbatus, uehementerq̄ cōsternatus animo, tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat, cōmode uertere, subridens interim. Ac puerum redire iussit, respondens, ea sibi curæ foræ. Paulo autē post surgēs & Zeno dāculum sese abduxit è conuiuio, submonitus à pædagogo, ut discederet innuente, idq̄ tanq̄ patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iam dudum occasionem quærabat. (Nam gestiebat omnino cum Stoicis cōsistari, uerum dirumpebat, quod nō reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam præbente epistola huiusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, neq̄ non Cleanthes, uerbula misera, neq̄ quicq̄ præter rogatiunculas, & umbras duntaxat philosophorum. Cæterum Etcæmodes sunt pleriq̄ omnes. Videtis q̄ & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles. Postremo Aristænetus hic Oeneus est: Etcæmodes Diana, Dii boni, q̄ bene auspiciata omnia, q̄c̄q̄ cōgrua celebrādæ festiuitati. Ita per Iouem inquit Hermon, supra hūc accumbens, inaudierat aut, ut opinor, aprū quendā Aristæneto paratum, ut in cōuiuio proponeretur, eoq̄ putabat non intempestiue factam mentionem apri illius Calydonij, per lares Aristænete fac q̄ primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat, tanq̄ Meleager tabefactus. Tamen si nihil queat acerbū accidere, quandoquidem Chrysippus hæc indifferentia censet esse.

Itane uos Chrysiippū nominatis inqt Zenothemis: erigēs sese, maxi-
 māq; uoce intonās, an ex uno homine, qui nō legitime philosophiā ex-
 erceat, nēpe prāstigiatore isto Ercemode, Cleantem ac Zenonē meti-
 mini, uiros sapiētes? Atqui tādem estis ipsi uos: qui hęc dicitis, an non
 tu Hermon Castoris & Pollucis cæsariem, quā habebāt aureā circum-
 tondisti? Cuius quidem facti pœnā dabis carnifici traditus. Tu porrò
 Cleodeme, nōne Softrati discipuli tui uxorem stupraſti? Nōne in a-
 dulterio eo deprehensus nefandissima passus es? An nō igitur silebitis,
 quū huiusmodi dedecorum uobis sitis cōsci? Atqui non sum meæ ipsi
 us uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodū tu, neq; discipuli di-
 uersantis apud me uaticū sustuli, qđ is deposuerat, eōq; facto rapuis-
 se me p̄ Palladem deierās abnegauī, neq; quaternis drachmis scænero,
 neq; discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tēpore mercedem
 p̄soluerint. Verum illud inqt Zenothemis, haud quāq; possis inficias
 ire, te Critoni uenenū quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea for-
 te bibebat, quicquid aut̄ erat in calice reliquum (erat aut̄ fermē semiple-
 nus) in duos illos p̄fundebat. Porrò conspersus est pariter & Ion, idēq;
 prāmij tulit, quod illis uicinus accumberet, alioqui eo malo nō indi-
 gnus. Hermon igitur demisso uertice merum è capite abstergebat, eos
 interim qui præsentes erāt attestans, quod id genus contumelijs esset
 affectus. Cleodemus aut̄ quum non haberet calicem, inuadens primū
 cōspuebat Zenothemidi, deinde læua cōprehensum à barba, plagam
 in tēpus erat illisurus, ac senē fortasse necasset, ni Aristænetus dextrā
 sublatā retinuisset. Is mox trāscenso Zenothemide inter utrūq; medi-
 us assedit, ut eo ueluti muro dirēpti, pacem inter ipsos agerēt. Hęc igit̄
 dū gerebant̄ Philon, equidem uaria meo cū animo uoluebam. Pri-
 mū illud statim occurrebat, nullū esse operap̄preciū, si qs disciplinas per-
 discat, ni simul & uitæ rationes, ad id qđ est optimū, accōmodet atq;
 cōponat: quū uiderē illos qui uerbis alios antecellerent, c̄p̄ factis ipsis
 sese ridiculos exhiberēt. Deinde & illud ueniebat in mentem, ne forte
 uerū esset, qđ uulgo plerūq; dictitarent, uidelicet eruditionē à recta ra-
 tione bonisq; institutis abducere istos, qui solos libros spectarēt, quiq;
 sollicitudine curāq; quā illi adferrent, perpetuò tenerent. Quandoqui-
 dem quū ibi tā multi præsentes essent philosophi, ne casu quidem ullū
 erat cernere à peccādo immunem. Verū alij faciebāt turpia, alij dicebāt
 turpiora. Neq; em̄ iam poterā eorum quæ fiebāt culpam, uino autori
 imputare: mecum reputās, cuiusmodi essent, quæ Ercemodes, neq; ci-
 bo, neq; potu etiamdum gustato, scripserat. Itaq; rerum uices præpo-
 steræ atq; inuersæ uidebantur, siquidem uidisses idiotas illos summa
 cum modestia conuiuīū agitātes, neq; uino petulantes, neq; indecorē
 sese

sefe gerentes. At ridebant dūtaxat: & iā damnabant eos opinor, quos dudum suspexerāt, ex habitu iudicantes eos alicuius esse precij. Contra sapientes illi, & in libidinē ferebant, & cōuicijs certabant, & supra modum sefe potu cibisq; explebant: postremo uociferabantur & ad manus usq; conferendas rapiiebantur. Cæterū admirandus ille Alcidas, etiam meiebat sub oculis omnium, nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidē, si quis hæc quæ in eo cōuiuio gerebantur rectissime uoluisset conferre, simillima uidebātur ijs: quæ de Eride dea poëtæ fabulantur: nempe hanc, quod non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuū abiecit, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortum. Itidem Ercæmodes mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiā in mediū proiecta, nō minus malorū, q̄ Illias habebat, excitate. Neq; enim finem cōtentionis faciebāt Zenothemis ac Cleodemus: q̄ q̄ medius inter utrūq; intercesserat Aristænetus. Age inquit Cleodemus, in præsentiarū quidem sat est: si literas nescire cōuincamini: sed crastino die uos ulciscar, quibus cōueniet modis. Responde mihi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: qua tādē gratia pecuniæ possessionem inter indifferentia ponendam esse cēseritis: cū ex omnibus nil aliud spectetis, q̄ ut ipsi q̄ plurimū pecuniæ possideatis? Atq; ob id causæ, semper apud diuites hæretis: fœneratis atq; usuris incumbitis, neq; non mercede docetis? Rursum quum uoluptatem detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: quum ipsi uoluptatis gratia, turpissima tum facitis, tum patimini: indigne ferentes si quis uos non uocarit ad cœnam, rursum si uocemini, non sat est tantum uorare ut cibo turgeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc quum diceret: pariter & linteum reuellere conatus est, quod Zenothemidis puer tenebat: omni carniū genere refertum, planēq; futurum erat, ut apertum illud ac solutum medium in solum abiiceret, nisi quia puer non omittebat è manibus gnauiter aduersus trahentē retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respōdeāt qua gratia damnēt uoluptatem: quum ipsi supra cæteros omnes studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme respondeto, quāobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atq; hunc ad modum diutius est altercatum: donec Ion capite tandem in apertum prolato, desistite inquit: Ego si libet sermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porrò citra contentionem uicissim, & dicite & auscultate: quēadmodum & apud Platonem nostrū, alternis dicendi uicibus res, ut plurimum agitatur. Id dictum probabant, quum omnes qui aderant, tum in primis Aristænetus atq; Eucritus, nimirum in spem erecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis con-

tentionibus discedi posset. Et Aristanetus priorem in locum sese recepit, iam partam esse pacem ratus. Iamque nobis inferebatur ea conuiuij pars, absolutam cœnam uocant, singulæ singulis aues, carnes aprugnæ, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placentæ, beuiter illa, quæcunq; liberum est, seu uelis in aluû condere: seu domum asportare malis. Apponebatur igitur, non sua cuiq; quadrula, uerum Aristaneto atq; Eucrito, eadē in parte mensæ, una ambobus cōmunis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, esset edendū, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, & his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemo atq; Ionî. Post hos spōso ac mihi. Porrò Diphilo duorum pars apposita, propterea quod Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectum narrationis erunt usui. PHI. Meminero sanè. LVCIA. Tum Ion, primus igit' exordiar inquit, si quidem uidetur. Deinde ubi paulisper intersilisset, Conueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atq; incorporeis substantijs, decq; animi immortalitate sermo haberetur, uerū ne mihi contradicant, ij, qui diuersam philosophiæ sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quæ cōgruunt. Atq; illud quidem optimum fuerat futurū, si nuptijs opus non haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma sequuti à foeminarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent: ij demum ad absolutam illā uirtutem pertingere potuissent. Quod si uiris omnino ducendæ sint uxores, ut eas iuxta Platoniam sententiam inter se communes habeant, uidelicet quo Zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiue dicerentur, tum Dionysodorus, non tu desines, inquit, barbarica ista nobis occinere? Nam ubi zelotypiam istam reperiās, aut apud quem? At tu etiam hiscere audes, inquit, sterquilini/um? Ad Hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia quæ conueniebat regesturus, uerum grāmaticus Istiaxus uir optimus ille, Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Eleagiaci uersus hi, si satis memini.

Nuper Aristaineti in ædibus unica summo
 Nutrita est studio diua Cleanthis hera.
 Virginibus cunctis reliquis præstantior una
 Vel potior Phœbe, uel potior Venere.
 Salue & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum:
 Nereo prior, ac fortior Aeacida.
 At rursus uobis hoc carmen sapius olim,
 Commune ambobus coniugiale canam.
 Hæc ita ut est cōsentaneū, risus est cōsecutus. Reliquū erat, ut tibi tollerentur

Iamq; tollebat Aristænetus, atq; Eucritus ex his quæ sibi fuerat ppo-
sita suam uterq; partem. Tum ego quæ mihi, & Chereas item quæ sibi
erant proposita. Eúdem ad modú Ion & Cleodemus. Porrò Diphilus
etiam Zenonis digressi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea
fuisse proposita: atq; hac de causa cum ministris dimicabat, ac uicissim
inter sese trahebant manibus utrinq; in auem iniectis: nò aliter q; Pa-
trocli cadauer hinc atq; hinc attrahere conâtes. Postremo uicit ille, atq;
abstulit: plurimum interim risum præbēs cõuiuis: maxime quum eam
ob rem postea grauius stomacharet: perinde quasi atroci affectus in-
iuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictum est,
accumbebant: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua
quidem, quoniã æqualia fuerat apposita, citra pugnam sustulerat. Cæ-
terum auis: quæ iacebat ad Hermonis partem: erat altera paulo pin-
guior: idq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suã uterq; sublaturus erat,
ibi Zenothemis (sed tu mihi nũc q; maxime fac animum aduertas, iã
em̄ ad ipsum negocij caput puenimus) Zenothemis inquã: ommissa ea
quæ sese spectabat, eã quæ ante Hermonem iacebat tollere est aggres-
sus: quæ quidem (ut iam diximus) erat pinguiuscula. At ille cõtra nitēs
retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore co-
orto utriq; in alterũ irruentes ipsis auibus facies mutuò cædebant: ac
barbis inuicẽ prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemum:
puta Hermon, ille uero, nẽpe Zenothemis, Alcidadamem ac Diphilũ.
At cæteri quidem ad partes accesserũt, partim huius, partim illius: præ-
ter unum Ionẽ, qui sese neutrum atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi
inuicem cõserti pugnabãt. Ac Zenothemis quidẽ scyphũ è mēsa sub-
latum, eum qui coram Aristæneto stabat, abiecit in Hermonem.

Atq; hunc haud tetigit, alio sed flexus aberrat.

Verũ spõsi caput dissecuit: alto grauissimóq; uulnere. Itaq; mulierum
coorta uociferatio, quæ mediũ in prælium insiliebãt: cum primis autẽ
adulescentuli mater: quũ iam sanguinẽ eius aspexisset, præterea & spõ-
sa metu territa, psiliit. Inter hæc Alcidas, strennuũ uirum præstitit,
quum Zenothemidi ferret opẽ, & illiso suo baculo, Cleodemi quidẽ
caluariã, Hermonis uero maxillam cõminuit: ad hæc è famulis aliquot
opitulari parantes uulnerauit. Quanq; illi nihil his rebus territi cesse-
runt. Verum Cleodemus intentato digito Zenothemidi oculum ef-
fodit: tum admotus narem mordicus auulsit. Porrò Hermon Diphí-
lum Zenothemidi suppetias ferre conatum: è sponda in terram præci-
pitem dedit. Sauciatus est & Istiæus grammaticus, dum interuentu
suo eos studet dirimere: calce uidelicet in dentes illius illiso: idq; à
Cleodemo, quum hunc Diphilum esse credidisset: non Istiæum. Ia-
cebat

cebat igitur miser ille: iuxta suum ipsius Homerū: Sanguinem ab ore uomens. Præterea tumultus atq; lachrymarum plena undiq; erant omnia: dum & mulieres eiularent Chereæ sponso circumfusæ, dumq; alij has student compescere. Porrò maxima malorum omnium pars erat Alcidas, postea q̄ semel ad suū redisset ingeniū feriēs, quicūq; forte in ipsum incidisset. Neq; uero pauci in eo prælio cecidissent, scito, ni baculum is fregisset. Ego porrò iuxta parietem erectus assistens, spectabā omnia, neq; me ei negotio admiscebā, nimirum Istiæ iam doctus exēplo: q̄ esset periculosum eiusmodi cōflictus uelle dirimere. Lapi-
 thas itaq; Centaurosq; uidisses, eueri mensas, effundi sanguinē, p-
 iijci scyphos. Demū Alcidas subuersa lucerna magnas induxit tenebras. Iamq; res ut est cōiectu facile, atrocior etiā multo esse cœpit, præsertim quum haud esset proclive, luminis copiam alicūde recuperare, sed multa interim ac sæua patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet, nescio q̄s lucernā tandem adportās, Alcidas quidē repertus est tibi-
 cinæ uestē sustollēs, uicq; cū illa cōgredi pugnās. Dionysodorus aut in alio quodā ridiculo facinore deprehēsus est. Nā ut surrexerat, scyphus ē sinu illius elapsus in solū decidit, postea excusans aiebat, Ionem in tu-
 multu calicem sublatū sibi tradidisse, ne periret. Id ita factū, Ion admo-
 dū sollicite quasi patronum agēs asseuerabat. His rebus dimissum est cōuiuium, à lachrymis denuo in ridiculū exitum cōuersum, idq; Alcida-
 mātis. Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porrò q̄ erāt sauci, sublatis sarcina-
 næ ritu, foras deportabant miseris affecti modis, maxime senex ille Ze-
 nothemis, pariter tū oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu
 damitās: adeo ut Hermon, quanq; ne ipse quidē expers malorum, nā
 huic duo dentes fuerāt excussi, palām attestaret. Memineris inquit o
 Zenothemis, ne posthac dolorem in medijs habendū ducas. At spon-
 sus iā uulnere à Dionico curato, domū reuectus est fascijs reuincto ca-
 pite, eidē impositus uehiculo quo spōsam fuerat abducturus. Atq; ita
 miser ille nuptias acerbis celebrarat. Deinde & alijs item Dionicus p-
 sua uirili remediū adhibuerat. Postremo postq̄ iā dormierant, aspor-
 tati sunt, pleriq; medijs in uis uomētes. Cæterum Alcidas inibi re-
 manebat. Neq; em̄ ualebāt hominē extrudere, posteaq; semel sese in
 spondā abiecerat, atq; ibi transuersus accubisset. Hic erat ò bone Phi-
 lon eius exitus conuiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in fi-
 ne Tragediarum nōnunq; accingitur.

Sunt fortunæ uarij casus.

Plurima quæ haud speraueris unq;

Ea conficiunt numina diuūm.

Rursum quæ certò speraris,

Ea frustratò non contingunt.

Siquidem & hæc planè præter expectationem atq; inopinatò exierūt.

Præterea

Præterea & illud iam didici non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

LVCIANICI CONVIVI SIVE LAPITHÆ. DES.

ERAS. ROTEROD. INTERP. FINIS.

LVCIANVS DE A

STROLOGIA, DES. ERAS. ROT. INTERP.

DE cælo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidē astris, neq; ipso de cælo, uerū de diuinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominum uitâ proficiscitur. Neq; rursus mihi libellus hic se traditurū aut docturum profitetur, quo pacto diuinationem hanc assequi liceat. Sed illud queror, doctos omnes cū in cæteris omnibus exerceāt sese, suisq; omnibus tradant, so- lam Astrologiam nec habere in precio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetustum est, neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est priscorum regum, quos Diī amabant. At huius ætatis mortales nō solum inscitia socordiāq; uerū etiam odio laboris, diuersa ab illis sentiūt. Cumq; forte inciderint in eos, qui falsa prædicunt, tū & astra culpant, & ipsam Astrologiā habent exosam, neq; salutarē eam, neq; ueridicā arbitrātes. Sed artē magis falsam atq; inanē, haud recte, sicuti mihi quidē uideat, sentiētes. Neq; enim ob imperitiā fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitia, ipsa musica parū est erudita: quin illi potius artium sunt ignari. Cæterū ars unaquæq; suapte natura scita est. Primū igitur Aethiopes hanc rationē mortalibus tradiderūt. In causa fuit partim gentis eius sapiētia. Nā cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliqs hoīes antecellūt sapiētia. Partim regionis quā incolūt opportunitas, propterea quod apud eos perpetua sit cæli serenitas, trāquillitasq; neq; patiuntur anni mutationes, sed eadē tēperie uiuunt. Itaq; cum primū uiderēt lunam nō semper eodē uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliā atq; aliam uerti formā, uisa est illis ea res admiratione atq; disquisitione digna. Deinde cū inquisissent, reppererunt hanc esse earū rerum causam, quod lunæ nō esset lumen propriū, sed à sole mutuatū. Inuenerūt autē & reliquarū stellarū motus, harū quas nos erroneas appellamus, nā stellarum hæ solæ mouent, naturamq; earum ac potestatem, & effectus, quos unaquæq; præstet nominibus quoq; inditis, nō illis quidē utcūq; uisum est, confictis: sed quæ notæ rerū essent. Hæc igitur in cælo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptiis finitimis artem imperfectā tradiderūt. Porrò Aegyptiū diuinandi rationem, quā ab illis dimidiatā acceperāt, in maius puexerunt, quippe quod mensurā etiā, ad quā unaquæq; stella

stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq̄
 numerū instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atq̄ eius
 recurſu finiunt. Annum uero ſole, & huius circuitu metiuntur. Quin his
 etiam maiora oſtenderunt. Nam ex uniuerſo cælo reliquisq̄ ſtellis, &
 errantibus & fixis, neq̄ ſimul cum cæteris ſeſe mouentibus, duodecim
 partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquãq̄ ſuis animanti-
 bus repræſentarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, par-
 tim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & ſacra Aegyptiorum ua-
 rie fiunt. Neq̄ enim omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus
 diuinabant. Sed alij alijs utebantur partibus. Ita q̄ arietem colunt, qui
 ad arietem ſpectabant: piſcibus non ueſcuntur, qui piſces annotarant.
 Nec hircum maſtant, qui Capricornum uiderant, atq̄ alij item alia
 uenerabantur, quæ quiſq̄ inuenerat. Quin taurum etiam ob honorē
 cœleſtis tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis ſacra. regio-
 nem ſortitus eſt, & qui eā incolunt partem, oraculum quoq̄ dicarunt,
 ſignum uidelicet diuinationis, quā à cœleſte tauro petunt. Ac nō mul-
 to poſt Libyes quoq̄ artem hanc ſunt aggreſſi. Siquidem & oraculum
 quod eſt apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius ſcientiam refertur,
 iuxta Ammonem, quem illi arietis ſpecie fingunt. Calluerunt autem
 hæc omnia & Babylonij, atq̄ hi quidem affirmant ſe primos omniū
 fuiſſe. Verum ut ego exiſtimo, multo poſterius ad hos ſcientia perue-
 nit. At uero Græci nec ab Aethiopiſ, nec Aegyptijs de Astrologia
 quicq̄ audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Callipéq̄ progna-
 tus, primus iſta monſtrauit, non ille quidem admodum dilucide, neq̄
 rem clare docuit, ſed præſtigijs ac myſticis inuolucris obtexit. Sic enim
 illi uiſum eſt. Nam concinnata lyra, Orgia inſtituit, ſacrasq̄ cantiones
 decantabat. Porrò lyra cum ſeptem haberet chordas concentum mo-
 bilium ſtellarum repræſentabat. Hæc conquirens atq̄ hæc agitās Or-
 pheus, omnia delineabat, omniaq̄ uincebat. Neq̄ enim illam homi-
 nis lyram ſpectabant, neq̄ illi alterius muſices ſtudioſum erat, uerū hæc
 magna illa Orphei lyra. Hiſce rebus cum Græci honorem habere uel-
 lent, locum illi in ipſo cælo designarunt, & compluſculæ ſtellæ uocan-
 tur Orphei lyra. Quod ſi quando Orpheum uideris uel ſaxo expreſ-
 ſum, uel coloribus effictum, ſedet in medio, canenti ſimilis, manibus te-
 nens lyram. Circum hunc animantium innumera multitudo, inter quæ
 & homo & taurus & leo. Cūq̄ horum ſingula uideris, fac horum mihi
 memineris, cuiuſmodi ſit illius cantus, cuiuſmodi lyra. Cuiuſmodi tau-
 rus & cuiuſmodi leo Orpheū audiant. Quod ſi eorū quæ dico, cauſas
 intelligas, tum & in cælo harū unumquodq̄ contēplator. Fertur autē
 & Tireſia genere Bœotius, diuinandi gloria multum celebris fuiſſe. Hūc
 Tireſiam

Tiresiā ex Græcis aiunt dixisse, stellarum erraticarū alias esse fœminas, alias mares, non tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipiti quoq; sexu fuisse fabulantur, aliquando fœminam, aliquando marem. Porro Atreo & Thyeste de regno paterno decertantibus, iam tum maximam Astrologiæ, cœlestisq; doctrinæ curā fuisse Græcis, palam est. Ac publico consensu statuerūt Argiui, ut uter scientia præcelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyestes arietem illis in cœlo demonstrauit, atque hinc aureum arietem Thyestæ fuisse proditum est fabulis. At Atreus de sole, deq; uario illius exortu locutus est, ostendens non eodem modo ferri solem & mundum, sed contrario inter se cursu rapi. Et qui nunc uidetur occasus, cum sit occasus mundi, solis exortum esse. Hæc locutū, Argiui regem crearunt, magnamq; doctrinæ laudē est assecutus. Equidem & de Bellerophonte similia sentio. Nam alatum equum illi fuisse, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc disciplinam sectantem, sublimiāq; cogitantem, & inter astra uersantem, in cœlū non equo ascendisse, sed animo. Eadem de Phryxo Athamātis filio dixerim, quē aureo ariete per aërem uectum fabulantur. Quin & ipsum sane Dædalum Atheniensem, etiam si res est noua auditu, tamen haud existimo eum ab Astrologia fuisse alienum. Sed cum ipse ea maxime est usus, tum filium suum eandem perdocuit. Ast Icarus cum iuuentutis calore & inscitia, non ea disquireret, quæ cōueniebant, sed ad ipsum usq; polū animo tolleretur, delapsus est à uero, totāq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerum immensæ profunditatis. De quo Græci secus fabulantur, qui ex huius nomine sinum eius maris Icarium frustra uocant. Fieri potest, ut Pasiphaë quoque cum ex Dædalo de Tauro audisset inter stellas apparente, deq; ipsa Astrologia, in artis amorem inciderit, ob id existimant factum, ut Dædalus illam tauro copularit. Sūt autem qui sciētiam in portiones partiti in singulis partibus singuli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunam, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad solem pertinent cōgerentes, neque non cursum, ac motum & uim illorū. Atq; Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton solis cursum deprehēdit, non ille quidem uere, sed moriēs imperfectam artem reliquit. Hæc qui ignorant, Phaëtonem solis filium credūt, fabulamq; de illo haudquam ueram narrant, adijisse Solem patrem, ac postulasse ab eo, ut sibi liceret lucis currum moderari, illum id concessisse, monuisseq; qua ratione foret aurigandum, Phaëtonem uero conscenso curru, partim ob ætatem, partim ob imperitiam ita egisse, ut aliquando esset uicinus terræ, aliquando longo semotus spacio à terra, interim mortales frigus atque æstus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatum Iouem ingen-

x ti fulminis

ti fulminis telo percussisse Phaëtonem. Eum deiectum sorores circumstantes magno luctu prosequabantur, donec immutarent formas, quæ nunc sunt Populi, ac lachrymarum uice, quibus fratrem deplorabant, electrum destillant. Haudquaquam hæc ita gesta sunt, neque pius est his habere fidem, neque Soli fuit filius, neque illi filius interijt. Sed narrat Græci & alia permulta fabulosa, quibus ego non admodum credo. Nam qui consentaneum est credere Aeneam Veneris fuisse filium, aut Minoa Iouis, aut Ascalaphum Martis, aut Autolycum Mercurij: Verum hi homines pij Dijsque grati fuerunt, eosque nascentes, hunc Venus, illum Iuppiter, alium respiciebat Mars. Etenim qui patres familiars sunt mortalibus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parentes sibi similia producunt omnia, & colorem, & formam, & facta, & animum. At rex quidem Minos Iouis auspicijs, Aeneas formosus Veneris fauore natus est. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum Iuppiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neque cætera machinatus est, quæ putant homines. Verum Saturnus extremus mouetur, proculque à nobis semotus est. Segnis illi motus, neque facilis animaduersu mortalibus, atque hanc ob causam illum stare dicunt, ceu uinculis alligatum. Cæterum ingens aeris altitudo tartarus appellatur. Sed potissimum ex Homeri poetæ Hesiodicæ carminibus liceat intelligere prisorum fabulas cum Astrologia consentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorum ictus esse coniicio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea choream, & uineam, ad hæc quæcunque de Veneris ac Martis adulterio dixit, deque detectione, haud aliunde, quam ex hac scientia sunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concursus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uersibus utriusque diuersum effectum descripsit, Veneris, cum ait illi.

Tute Venus iucunda magis connubia cura.

Porrò de belli negocijs,

Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atque Mineruæ.

Hæc cum intelligerent ueteres illi, maxime diuinationibus utebantur, nec eam ociosam esse putabant, adeo ut nec urbes conderent, neque moenia circumducerent, neque quenquam occiderent, neque ducerent uxores, priusquam de singulis à uate responsum accepissent. Denique nec ipsa deorum oracula, ab arte astrologica erant aliena. Verum apud Delphos uirgo prædicendi munus administrat, quæ cœlestem illam uirginem repræsentat, ac Draco sub tripode uocem ædit, quoniam & inter stellas Draco conspicitur, in Didymis uero templum est Apollinis, & hoc, sicuti mihi uidetur

uidetur, ex his Didymis, id est, geminis, qui cælo sunt, appellatum. Vt quæ adeo uero diuinatio uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiam cum errando fessus uellet certo de rebus suis cognoscere, ad inferos penetrarit, non quo uideret umbras & locum inamcenū, sed quod cuperet cū Tiresia colloqui. Qui simul atque in locum peruenerat, quem Circe monstrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumque complures essent umbræ, atque inter has, matris quoque sanguinem bibere cupientes, non prius ille permisit ulli, ne matri quidem, quam Tiresia gustasset, coactusque esset sibi uaticinium ædere, potuitque interim matris umbram uidere sitiētem. ad hæc Lycurgus Lacedæmonijs omnem reip. administrationem è cælo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, ante plenilunium. Non enim existimabant eandem esse ciuitatis administrationem, crescente luna & euanescente, propterea quod omnia ab illa regerentur. Porro Arcades soli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Astrologiam, sed iidem ob imperitiam & stultitiam aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cum nostri maiores usque adeo fuerint Astrologiæ studiosi, huius ætatis homines partim aiunt fieri non posse, ut homines finem inueniant diuinandi scientiæ, propterea quod neque certa sit, neque uera, neque Martem aut Iouem nostra causa moueri in cælo, uerum illis humanarum rerum nullam esse curam, neque quicquam esse eis cum his negocijs commercij, uerum secundum hos necessitate circumaguntur, partim dicunt Astrologiam non esse quidem mendacem, at inutilem. Non enim mutari uaticinio quæcunque fati decreta instant. At ego sanè utrisque respondere possum, stellas in cælo suo quidem motu uolui, cæterum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. An uis equo currente, & gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides subsilire, stipulasque moueri uentis cursu concitatis, syderum uero uertigine nihil præterea effici, tum ab igni exiguo calor ad nos permanat, neque nostra tamen causa quicquam erit ignis, neque illi curæ est æstus noster, ab astris autem nihil ad nos defluit. At sanè fieri non potest, ut per Astrologiam ex malis bona faciamus, neque mutare quicquam earum rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatē ars adfert utentibus. Bona multo ante delectant eos, qui uentura præscierint, mala uero facile cum imprudentibus uenerint, accipiuntur. Neque enim in illos irruunt, sed quia meditata expectataque sunt, leuia mitiaque uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

LVCIANI DE ASTROLOGIA, DES. ERAS.
ROTTERODAMO INTERPRETE FINIS.

ORNATISSIMO DO

CTISSIMOQVE VIRO THOMAE RVTHALO RE

GIO APVD ANGLOS SECRETARIO,

THOMAS MORVS S. P. D.

SI QVISQVAM fuit unq̄ uir doctissime, q̄
 Horatianum præceptum impleuerit, uolu-
 ptatemque cum utilitate cōiunxerit, hoc ego
 certe Lucianū in primis puto præstitisse. Qui
 & superciliosus abstinens Philosophorū præ-
 ceptis, & solutioribus Poëtarum lusibus, ho-
 nestissimis simul & facetissimis salibus, uitia
 ubiq̄ notat atq̄ insectatur mortalium. Idq̄
 facit tanq̄ scite, tantaq̄ cū fruge, ut quum nemo altius pungat, nemo
 tamen sit, qui non æquo animo illius aculeos admittat. Quod quum
 nunq̄ non egregie faciat, fecisse tamen mihi singulari quodam modo
 uidetur in tribus his Dialogis, quos ob idipsum è tanto festiuissimorū
 numero potissimum delegi, quos uerterem, alijs tamen alios fortasse
 longe prælaturis. Nam ut è uirginibus non eandem omnes, sed alius
 aliam, pro suo cuiusq̄ animo præfert, deamatq̄, non quam præcipuā
 tuto possit asserere, sed quæ sibi uideatur, ita è lepidissimis Luciani dia-
 logis, alius alium præoptat, mihi certe isti præcipue placuerunt, neque
 temere tamen (uti spero) neq̄ soli. Nam ut à breuissimo incipiā, qui Cy-
 nicus inscribitur, quiq̄ posse uideatur ipsa breuitate contemni, nisi nos
 Horatius admoneret, sæpe etiam in exiguo corpore uires esse præstan-
 tiores, ipsiq̄ minimas etiam gemmas esse uideremus in precio. In eius
 ergo delectu honorifico calculo mecum suffragatus est diuus Ioannes
 Chrysostomus, uir acerrimi iudicij, doctorum fermè omnium Christia-
 nissimus, & Christianorum (ut ego certe puto) doctissimus, quem usq̄
 adeo Dialogus hic delectabat, ut bonā eius partē in Homiliā quādam
 quā in Ioannis euangelium cōmentatus est, inseruit. Neq̄ id immeri-
 to. Quid enim placere uiro graui, uerēq̄ Christiano debuit, q̄ is dialo-
 gus, in quo dum aspera, paruōq̄ cōtenta Cynicorum uita defenditur,
 mollis, atque eneruata delicatorū hominū luxuria reprehenditur? Nec
 non eadē opera, Christianæ uitæ simplicitas, temperātia, frugalitas, de-
 niq̄ arcta illa atq̄ angusta uita, quæ ducit ad uitam, laudatur. Iam Ne-
 cromantia (nam hic secūdo dialogo titulus est) nō satis auspiciato uoca-
 bulo, sed materia tamen felicissima, q̄ false taxat, uel Magorum præsti-
 gias, uel inania Poëtarū figmēta, uel incertas quauis de re philospho-
 rū inter

rum inter se digladiationes? Superest Philopseudes, qui nō sine Socra-
tica ironia, totus uersatur (id quod titulus ipse declarat) in ridenda, coar-
guendaq; mentiendi libidine, dialogus nescio certe lepidior ne, an uti-
lior. In quo non ualde me mouet, quod eius animi fuisse uidetur, ut nō
satis immortalitati suæ confideret, atq; in eo fuisse errore, quo Demo-
critus, Lucretius, Plinius, plurimiq; itidem alij. Quid enim mea refert
quid sentiat his de rebus ethnicus, quæ in præcipuis habent fidei Chri-
stianæ mysterijs? Hunc certe fructū nobis afferet iste dialogus, ut neq;
magicis habeamus præstigijs fidem, & superstitiōe careamus, quæ pas-
sim sub specie religionis obrepit, tum uitam ut agamus minus anxiam,
minus uidelicet expauescentes tristitia quæpiam ac superstitiosa menda-
cia, quæ plerunq; tanta cum fide atq; autoritate narrantur, ut beatissi-
mo etiam patri Augustino, uiro grauissimo, hosticq; mendaciorū acer-
rimo, nescio quisnam ueterator persuaserit, ut fabulam illā de duobus
Spurinīs, altero in uitam redeūte, altero decedēte, tanq; rem suo ipsius
tēpore gestam pro uera narraret, quam Lucianus in hoc dialogo, mu-
tatis tantum nominibus, tot annis anteq; Augustinus nasceretur, irri-
sit. Quo minus mireris, si pinguioris uulgi mentes suis figmentis affici-
ant ij, qui se tum demum rem magnam confecisse putant, Christumq;
sibi deuinxisse perpetuo, si cōmenti fuerint, aut de sancto aliquo uiro fa-
bulam, aut de inferis tragœdiam, ad quam uetula quæpiam aut delira
lachrymetur, aut pauida inhorrescat. Ita q; nullā ferē martyris, nullam
uirginis uitam prætermiserunt, in quam non aliquid huiusmodi men-
daciōrum inseruerint, pie scilicet, alioqui enim periculum erat, ne ueritas
non posset sibi ipsa sufficere, nisi fulciretur mendacijs. Nec ueriti sunt
eam religionem contaminare figmentis, quam ipsa ueritas instituit, &
in nuda uoluit ueritate consistere, nec uiderunt usq; adeo nihil istius-
modi fabulas conducere, ut nihil perniciosius officiat. Nempe (ut me-
moratus pater Augustinus testatur) ubi admixtū subolet mendaciū,
ueritatis ilico minuitur ac labefactatur autoritas. Vnde sæpe mihi su-
spicio suboritur, magnam huiusmodi fabularum partem, à uafri ac pes-
simis quibusdam nebulonibus, hæreticisq; cōfictam, quibus studium
fuit, partim ex incauta, simplicium potius, quàm prudentium credulita-
te, uoluptatem capere, partim fabularum fictarum cōmercio, fidem ue-
ris Christianorum historijs adimere, quippe qui frequenter quædam,
his quæ in sacra scriptura continentur, tam uicina confingunt, ut facile
se declarent, adludendo lulisse. Quamobrem quas scriptura nobis hi-
storias diuinitus inspirata cōmendat, eis indubitata fides habenda est.
Cæteras uero ad Christi doctrinam, tanq; ad Critolai regulam, appli-
cantes caute & cum iudicio, aut recipiamus, aut respuamus, si carere uo-

lulus, & inani fiducia, & suspitiosa formidine. Sed quò progredior? epistola ferè iam librum superat: nec interim tamen uerbum de tuis laudibus ullum, in quas alius fortasse totus incubuisset: quarumq; citra ullam adulandi suspensionem uberrimam mihi materiam præbuisent (ut cæteras uirtutes tuas omittā) uel egregia doctrina tua, summâq; in rebus agendis prudentia: quam tot in diuersis nationibus, in tam arduis negocijs, tam feliciter actæ legationes declarant: uel singularis fides, grauitasq;: quam nisi satis perspectam, exploratâq; habuisset, nunq; te prudentissimus princeps sibi à secretis esse uoluisset. Sed cæterarū uirtutum tuarum prædicationi unica modestia tua reluctatur: quæ facit, ut quum laudâda tam libenter facias: fecisse te tamen non libenter audias. Parco igitur pudori tuo: hoc unum duntaxat abs te precatus: ut has in græcis literis studij mei primitias æquo animo suscipias, sinasq; ut quaecūq; apud te sint amoris, officijq; in te mei monumentū, quas tibi sim ausus eo maiori fiducia cōmittere, quod & si tam acre tibi iudicium sit, ut quicquid erratum fuerit, nemo penetrantius uideat: is tamē est ingenij tui candor, ut nemo libentius conuiueat. Vale.

LVCIANI CYNICVS

CVS, THOMA MORO INTERPRETE.

Personæ, LVCIANVS ET CYNICVS.

LVCIANVS.

VID TV tandem? barbam quidem habes, & comā, tunicam non habes, nudusq; conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirum uaga, inhumanâq; ac ferali uita, tum proprio corpore contra quàm faciunt cæteri, semper usus incōmode, nunc huc, nunc illuc circuis, in arido præterea solo cubans, adeo ut plurimū etiam sordium, tritum isthoc pallium referat, alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle uel florulentum. CYNICVS. Neque enim indigeo, siquid est huiusmodi, ut comparetur facillime, dominôque minimum exhibeat negocij, id inquam mihi sufficit. At tu per Deos dic mihi, putas ne esse in luxu uitium? LVCIA. Immodum. CYNICVS. Contra in frugalitate uirtutem? LVCIA. Immodum. CYNICVS. Cur igitur tandem quū me uideas uiuentem frugalius quàm uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? CYNICVS. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, immò uitā omnino egenam atque inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem

in diem: CYNICVS. Vis ergo uideamus (quãdoquidem huc processit oratio) quidnam inopia sit, quidq; rursus copia? LV CIA. Si tibi quidẽ ita uidetur. CYNICVS. Nunquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LV CIANVS. Esto istud. CYNICVS. Indigentia uero quicquid cuiusquã usui deest, nec eò quò sit necesse peruenit? LV CIANVS. Scilicet. CYNI. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem non expleat meam. LV CIA. Quo pacto istud ais? CYNICVS. Scies si consideres in quem usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut domus, an non tegumẽti gratia? LV CIANVS. Maxime. CYNI. Quid uestis, cuius gratia? nõne tegumento etiam ipsa? LV CIANVS. Sanẽ. CYNI. At ipso per Deos tegumento, cuius rei gratia indiguerimus, nõne ut melius se habeat id quod tegitur? LV CIA. Mihi quidem sic uidetur. CYNI. Vtrum igitur tibi peius se habere hi uidentur pedes? LV CIA. Nescio. CYNI. Atqui hoc pacto didiceris, quodnam pedum officium est? LV CIA. Ingredi. CYNI. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur mei, quã aliorum? LV CIA. Istud uero fortasse non. CYNI. At nõ possent, seu sese melius seu deterius haberent, officium suũ præstare? LV CIA. fortasse. CYNICVS. Pedibus ergo nihilo peius affectis uideor, quã alijs? LV CIANVS. Non uideris. CYNICVS. Quid corpus uero meum? Num deterius quã reliquorũ? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius, corporis quippe uirtus robur est. An meũ ergo debilius? LV CIANVS. Non uidetur. CYNI. Neque pedes ergo tegumento uidentur egere, neq; reliquũ corpus. Quippe si egerent, male haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscunq; adfuerit. At ne ali quidem deterius corpus uidetur meum, quod quibuslibet cibis alitur. LV CIA. Manifestum est id quidem. CYNI. Nam nec uegetum esset, robustumque si aleretur male. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. LV CIA. Ista quidem ita se habent. CYNI. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus, me arguis, uitamque improbas meam, ac miseram prædicas? LV CIANVS. Ideo per Iouem, quod quum natura (quam tu colis) ac superi terram in cõmuni statuerint, ex ea multa nimirũ ac bona ædiderint, ut nobis omnia superessent abunde, non in necessitatem modo: uerũ in uoluptatem quoque, tu tamen horum omnium aut maximæ saltem partis expers es, nec eorum quoquã frueris nihilo certe magis, quã fera. Nempe aquam bibis, quam etiam bibunt fera: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quãdoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodũ & illis, pallium præterea circũfers nihilo mēdico decētius. Quantũ si tu

his contētus recte sapiſ, tū Deus profecto neutiqꝫ recte fecit, primum quod oues effecit pingues, deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquū de inde apparatū uarietate mirabilem, & oleū & mel & reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidem omnigena haberemus, potū dulcē haberemus, pecunias haberemus, mollē lectū haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mirum in modum præparata. Nam & ipſa quoqꝫ artium effecta deorum dona ſunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatū, id fuerit profecto miſerū, etiam ſi ab aliquo quopiam priueris. Quemadmodū hi qui ſeruantur in uinculis. Longe uero miſerius, ſiquis ipſe ſeſe omnibus bonis priuet. Nam ea demum manifeſta inſania eſt. CYN. Et recte quidem fortaffe dicis. Verū iſtuc dic mihi: Si quis diuite quopiā alacriter atqꝫ hūane, quin prolixē quoqꝫ exhibente conuiuiū, tum hoſpites excipiente, & multos ſimul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios autem robuſtos, deinde apponēte multa, atqꝫ omnigena, ſiquis, inquām, omnia corripiat, omniāqꝫ deglutiat, nō ea tantum quæ uicina ſunt, ſed ea quoqꝫ quæ procul abſunt, præparata uidelicet inualidis, ipſe tamen ualens, quū unū duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quām alij multi immoretur, hic uir cuiuſmodi tibi uidetur eſſe? probus ne? LVCIA. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LVCIA. Ne id quidē. CYN. Quid uero ſiquis eiūſdē menſæ particeps, multa illa ac uaria negligat, uno quopiam ex his quæ proxime apponuntur, electo, quū ſatis in ſuam habeat neceſſitatem, id decenter edat, eoque ſolo utatur: cætera illa ne reſpiciat quidem, an non hunc temperatiorem & meliorem uirum illo putabis? LVCIA. Ego certe. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? LVCIA. Quid nam? CYN. Quod Deus illi quidem pulchre conuiuium inſtruēti ſimilis eſt, ut qui appoſuerit multa ac uaria, atqꝫ omnigena, uti eſſent quæ cuiqꝫ conueniant, alia quippe ualentibus, alia rurlus ægrotantibus, atqꝫ alia quidem robuſtis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, ſed ut his utantur ſinguli, quæ ſuæ cuiuſqꝫ naturæ cōueniunt, & ex his ipſis, quacunque re maxime quemqꝫ indigere contigerit. At uos illum qui per inſatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit refertis, ut qui rebus uti uelit omnibus, & undecunque partis, non ſolis cōtenti præſentibus, exiſtimantes propriam quidem neque terram, ne mare ſufficere, ſed importātes ab ipſis uſqꝫ terræ finibꝫ uoluptates, patriſqꝫ rebus peregrina præferētes, ſumptuoſaqꝫ frugalibꝫ, atqꝫ ea quæ difficile cōparantur his quæ ſunt cōparatu facilia. In ſūma deniqꝫ moleſtias, malaqꝫ potius eligētes, quām abſqꝫ moleſtijs uiuere. At iſti quidē pluri

rimi

rimi ac preciosi, beaticq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miseriam, erumnamq; perueniunt. Aurum ipsum tam optabile, si libet, argentumq; considera: domus cōsidera sumptuosas, uestes operosas cōsidera: atq; eius generis omnia, quāto negotio emuntur, quot laboribus, periculis: imò sanguine, ac cæde quātoq; hominū interitu: non ideo solum quod dū nauigant, propter ista pereunt conplures: ac dum quærunt, parantq; grauiā perferunt: sed ob id quoq; quod digladiationes multas pariunt, quodq; ob ea insidiantur inuicem & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis cōiuges. Sic opinor Eriphylen quæ auri gratia prodidisse maritum. Atq; hæc quidem omnia fiunt, quum tamen uestes illæ uariæ nihilo magis quicquā queant calefacere, auratq; illa ædificia nihilo prorsus magis tegant, nec pocula illa argentea potui quicq; magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei itē lectuli, somnum suauiore præbeant, imò uidebis frequenter in eburneo lecto, sumptuosiscq; stromatibus, beatis illis somnum cōtingere nō posse. Præterea omnigenæ illæ circa edulīa curæ, nihilo magis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, isdemq; morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis gratia quantas molestias mortales & faciunt, & patiuntur: quāq; facile est isti cupiditati mederi, nisi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem insania, corruptelaq; sufficere uidetur mortalibus, sed iam rerum etiam usum peruertunt, singulis rebus ad id utentes, ad quod minime paratæ sunt, quæadmodum lecto si quis uti carpenti loco uelit, ac tanq; curru. **LVCIA.** Quisnam is est? **CYN.** Vos, inquam, qui hominibus tanq; iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticas tanq; currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi residetis delicati, atq; illinc hoies perinde tanq; asinos aurigamini, imperantes ut hac, non illac eant, & qui hæc facitis maxime, isdē maxime beati uidemini. Tū hi qui pisciū carnibus non tantū ut alimentis utuntur, uerum tincturas etiam quasdam ex his machinantur, eos dico, qui purpuram tingunt, nōne & hi præter naturam his utūtur, quæ à deo præparata sunt? **LVCIA.** Non per Iouem, siquidem tingere etiam potest non comedi tantū purpuræ caro. **CYN.** At nō in id tamē nata est. Nam & cratere quispiam, si præter naturam detorqueat, ollæ loco posset uti, nec in id tamen paratus erat. Sed quo pacto posset quispiā uniuersam illorum infelicitatem percurrere, quæ tāta est? At tu me quoq; quod nolo eius esse particeps, incusas. Viuo ego tamē quæadmodū modestus ille, his uidelicet dūtaxat, quæ mihi apponunt uescens, ac frugalissimis utens. Varijs uero illis atq; omnigenis minime inhiās. Ac deinde quū paucis egeā, ac minime multis utar, ferinā tibi uideor uitā uiuere. **At**

re. **At**

re. Atqui hac ratione tua Dñi, pfecto in periculū ueniūt, ne & ipsi sint feris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigēt. Verum ut exactius intelligas, cuiusmodi horum utrunq; sit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, considera quod pluribus egent, primum pueri quā adulti, deinde mulieres quā uiri, tum ægroti quā ualentes, atque omnino in summa, inferiora qualibet præstantioribus plurimum indigent, proinde Dñi omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proxime quā minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præstantissimum, quippe diuinum uirum, deumque recte creditum miserum tunc fuisse, quum circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, harum rerum nostrarum nihil desiderans? At ille miser pfecto non erat, quippe qui miseriam ab alijs propulsabat, neque rursus pauper, qui terra, mariq; dominabatur. Nempe quocūque intendisset impetum, omnes quaquauerfum superabat, nec in quenquā sui temporis incidit, qui se uel æquarit unquā, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu illi stromata putas, calceosque defuisse? atque ob id mundum obambulasse tantum uirum? Dicendum pfecto non est. Sed continens erat ac fortis, & moderate uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid Theseus eius discipulus? An non rex erat Atheniensium omnium, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, sua certe tempestate fortissimus? Attamen ille quoque uoluit sine calceis esse, ac nudus ingredi, barbāque & comam nutrire placuit ei, nec ei tamen solum, sed omnibus etiam ueteribus placuit, nempe meliores erant quā uos, atque adeo ne sustinisset quidem eorum quisquā aliquid huiusmodi, nihilo pfecto magis quā leo quispiam sese tonderi. Siquidem carnis molliciem ac læuorem decere mulieres existimabant, ipsi uero sicuti erant, ita uideri quoque uiri uolebant, ac barbā quidem cultum uiri ducebant, quem admodum in equis iubam, in leonibus barbā, quibus deus splendoris quandam atque ornamenti uenustatem dedit, sic & uiris barbā adiunxit. Illos igitur ego æmulo, ueteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero tempestatum homines non æmulo mirabilis huius felicitatis nomine, quam in epulis & uestibus habent, dum poliunt ac læuigant singulas corporis partes, ac ne secretiorum quidem ullam, ita ut instituit natura, dimittentes. At mihi certe pedes opto, ut nihil equinis differāt, quales Chironis fuisse ferunt. Tū ut ipse stromatis nō egeā more leonū, nec cibo egeam magis exq̄sito, q̄ canes. Cōtingat præterea mihi, ut terra quæuis mihi p se p cubili sufficiat. Domū uero ut mundū hūc existimē. Alimēta demū ut ea deligam, quæ facillime cōparari possint. Aurum uero, argentumq; ne desiderem unq̄, neq; ego, neq;

neque meorum amicorum quisquàm. Omnia nanq; mala inter homi-
 nes ex horum cupiditate nascuntur, & seditiones, & bella, & insidiæ, &
 cædes. Hæc omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At hæc à
 nobis abscedat procul, ne unquam plus satis appetā, minus uero quā
 habeam, ferre æquo animo ualeam. Nostra quidem ita se habent. Plu-
 rimum profecto à uulgi sententijs ista dissentiunt. Neque quicquàm
 ergo mirandum est, si ab his differimus habitu, à quibus tantum diffe-
 rimus instituto. Sed te demiror, quonam pacto quum suam quandam
 citharædo uestem tribuas, cultumq; atq; adeo tibicini suum, & tragæ-
 do suum, bono uiro cultum, uestemque propriam nullā existimas, sed
 eandem ei cum uulgo habēdam censes, idēq; quum uulgus malum sit.
 Quod si bonorum cultus proprius debet esse ullus, quinam deceat ma-
 gis quàm hic meus, qui maxime luxuriosis pudendus sit: quēq; illi ma-
 xime auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidum esse, hir-
 futum esse, tritum pallium indui, comam producere, ac sine calceis ingre-
 di. Vester uero Cinædorum ornatui simillimus est, nec dignoscere uos
 quisquàm ab illis possit, neque colore uestium, neque mollicie, neque ca-
 misiarum numero, neque lacernis, neque calceis, neq; capillorum cura,
 neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissi-
 mi. Et quidem quid facias, quum uir eundem cū Cinædis odorē oleat?
 Etenim in ferendis laboribus nihil illis præstatis. Voluptatib; uero ni-
 hilominus quàm illi superamini, eadem comeditis, eodem modo dor-
 mitis, atque inceditis, imò uero incedere non uultis, sed gestari potius,
 tanq; sarcinæ, alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes ipsi
 gestant quocunq; sit opus. Egōq; & frigus tolerare sufficio, & calorē
 pati, eaq; quæ dii obtulerint, minime moleste ferre, ideo uidelicet, quia
 miser sum. Vos uero propter hanc felicitatem nulla estis fortuna contē-
 ti, sed omnium pœnitet, ac præsentia ferre non potestis, absentia deside-
 ratis, hyeme quidem optantes æstatem, æstate rursus hyemem, atque
 in calore frigus, in frigore uicissim calorem, quemadmodum ægrotan-
 tes, morosi semper & queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uo-
 bis uero mores. Atque hæc ita quum sint, iam nos in uitā uestram tra-
 ducere æquum censetis, nostramq; corrumpere, quum sæpe male con-
 sulta sint, quæ facitis, ipsiq; sitis in uestris ipsorum negocijs minime cir-
 cumspecti, nihilq; eorum iudicio ac ratione, sed consuetudine cupidita-
 tis faciatis. Quamobrem nihil profecto differtis uos, ab his qui tor-
 rente feruntur. Illi quippe quocunq; fluxus intenderit, eò rapiuntur,
 & uos itidem quocunq; libidines. At similiter quidem uobi-
 scum agitur, ut cum quodam qui equum insanum ascenderat:

Equus

Equus igitur uirum corripuens abstulit. Hic uero amplius iam desilire equo currente non poterat. Quidam uero quum occurrisset ei, rogauit quonam tenderet. Hic respondit, quocunque huic uidetur, equum demonstrans. Quod si uos quisquam roget, quò feramini, si uerum uultis dicere, dicetis in uniuersum quidem quocunque uideatur affectibus, sigillatim uero, interdum quocumque uoluptati, interdum quocunque ambitioni, interdum rursus quò lucri studio. Quin interdum ira, interdum metus interdum aliud quippiam huiusmodi uos auferre uideat. Neque enim unum duntaxat equum uos, sed multos insipientes, nunc hunc, nunc illum, furiosos quidem omnes auerimini. Auferunt ergo uos in barathrum, ac prærupta. Vos tamen priusquam cadatis casuros uos esse nescitis, at hoc detritum pallium quod uos ridetis comaque habituque meus tantam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utque agam quicquid uolo, uersequam cum quibus uolo. Nempe ex indoctis, atque ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui sunt adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur uero scitissimi atque modestissimi, & qui uirtutem cupiunt, hi potissimum congregiuntur mecum, horum ego consuetudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, non obseruo, tum coronas aureas ac purpuram profastu habeo, atque homines ipsos derideo. At ut cultum hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos etiam deos decere, atque eum

deinde, si libet, irrideas, deorum statuas considera, utri uideantur uobis ne, an mihi similiores, neque Græcorum solum, sed barbarorum etiam templa circumspicias, utrum ipsi dii, ut ego, comati, barbatique sunt, an quemadmodum uos, rasi finguntur atque pinguntur.

Quin plurimos etiam sine tunicis conspicias, ut me nunc esse uides.

Quo pacto igitur audeas
posthac hunc habitum
uitio dare, quum
deos etiam decere uideatur?

LVCIANI CYNICI, THOMA MORO INTERPRETE,
FINIS.

MENIPPVS SIVE NE

CROMANTIA LVCIANI THOMA MORO
INTERPRETE. MENIPPVS, PHILONIDES.

MENIPPVS.

ALVE atrium, domusq; uestibulum meæ:

Vt te lubens aspicio luci redditus.

PHILO. Num nã hic Menipp⁹ est canis ille?

Non hercle alius, nisi ego forte ad Menippos

omneis hallucinor. At quid sibi uult habitus

huius insolẽtia? claua, lyra, leonis exuuia? Ad

eundus tamen est. Salue Menippe. Vnde no

bis aduenisti? diu est quod in urbe non

uidimus.

MENIP.

Adsum reuersus mortuorum e latibulis,

Foribusq; tristium tenebrarum nigris:

Manes ubi inferi manent superis procul.

PHILO. O Hercules clam nobis Menippus uita functus est, reui-

xitq; denuo?

MENIP.

Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHILO. Quæna causa tibi fuit nouæ hui⁹ atq; incredibilis uia? MENI.

Iuuenta me incitauit, atq; audacia:

Quam pro iuuenta haud paululum impoterior.

PHILO. Siste o beate Tragica, & ab iambis descẽdens sic potius simpli-

citer eloquere, quæna hæc uestis, quæ causa tibi itineris inferni fuit, quã

alioqui neq; iucunda neq; delectabilis sit uia? MENIP.

Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,

Consulerem manes ut uatis Tiresiã.

PHILO. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres apud amicos cõ

farcinatis uersibus. MENIP. Ne mireris amice, nuper enim cum Euripi

de atq; Homero uersatus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum,

ut numeri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi quo pa-

cto res humanæ hic se habent in terris? & quid nam in urbe agitur?

PHILO. Nihil noui. Sed quẽadmodum prius actitabant, rapiunt, peie-

rant, scenerantur, usuras colligunt. MENIP. O miseri atque infelices.

Nesciunt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta

sunt, qualesque sorte iacti sunt in diuites istos calculi, quos per Cer-

y berum

berum nullo pacto poterunt effugere. PHILLO. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MENIPP. Per Iouē, & quidem multa, uerum prodere non licet, neque arcana quæ sunt reuelare, ne quis forte nos apud Rhadamanthum impietatis accuset. PHILLO. Nequaquam Menippe per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud hominem tacendi gnarum, & initiatum præterea sacris edisseres, MENIPPVS. Dura profecto iubes, & neutiquam tuta, uerum tui gratia tamen audendum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaën seruantes abstrusum. PHILLO. Ne prius ó beate quæ sunt decreta dixeris, quam ea percurras omnia quæ abs te audire libētissime uelim: Quæ uidelicet de scēsus causa fuerit, q̄s itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidentis curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebātur nihil omnino prætermisisse. MENIPP. Parēdum etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primum sanē tibi expediam, quæ res animum meum ad hunc descensum impulerint. Ego igitur quum adhuc puer essem, audiremque Homerum atque Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, ad ulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsiones, & fratrum & sororum nuptias. Hæc me hercle omnia bona pulchræque putabam, & studiose erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iam ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poētis apprime contraria, neque uidelicet adulteria committere, neque seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hæsitabundus constitui, incertus omnino quo me pacto gererem. Neque enim deos unquam putauimœchaturus, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neque rursus legumlatores his aduersa iussuros, nisi id cōducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram, uisum est mihi philosophos istos adire, atque his me in manus dedere, rogaréque uti me utcunque liberet uterentur, uitæ quæ uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Hæc igitur mecum reputans, ad eos uenio, imprudens profecto, quod me ex fumo (ut aiunt) in flammam conijcerem. Apud enim hos maxime diligenter obseruans summam repperi ignorantiam, omniâque magis incerta, adeo, ut præ his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim soli me iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uitæ cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatem. Alius rursus omni
no labo,

no laborare, corpusque siti, uigilijs, ac squalore subigere, misere semper adfectum, contumelijsque obnoxium assidue, Hesiodi sedulo inculcās celebra illa de uirtute carmina, & sudorum uidelicet, & accliuem in uerticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecunias, earumque possessionem indifferentem putare. Alius contra bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero quid dicam: de quo ideas incorporeas, substantias, atomos, & inane, ac talem quandam pugnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam. & quod absurdorum omnium maxime fuit absurdum, de contrarijs unusquisque quū diceret, inuincibiles admodum rationes ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderent, contra quicquā hinc potuerim, atque id, quum tamen manifeste cognoscerem fieri nūquā posse, ut eadem res calida simul frigidāque sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdum contra abnuerem. Præterea quod multo erat istis absurdus, uiram eorum diligenter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisque summopere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, auidissime conspexi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigantes, pro mercede docentes. Omnia denique nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aspernabantur, omnem uitæ suæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus omnes fermè palàm incessebant. Clanculum uero ad eam solam libenter confluebant. Ergo hac quoque spe frustratus magis adhuc ægre molestēque tuli. Aliquantulum tamen inde memet consolabar, quod unā cum multis & sapientibus & celeberrimis uiris ipse insipiensque essem, atque uere adhuc ignarus oberrarem. Per uigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentem, ut Babylonem profectus magorum aliquem ex Zoroastri discipulis ac successoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quem libuerit illuc tuto deducere, ac rursus inde reducere. Optime ergo me facturum putauī, si cum horum quopiam de descensu paciscens Tiresiam Bœotium consulerem, ab eoque perdiscerem (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quancūque sapientissimus quisque potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quā poteram celerrime Babylonem uersus recta cōtendi. Quò quum uenio, diuersor apud Chaldæorum quendam hominem certe sapientem, atque arte mirabilem, coma quidem canum, admodumque promissa barba uenerabilem.

Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes. Orans igitur obsecransq; uix exorauit, ut quauis mercede uellet, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me suscipiens primum quidem dies nouem ac uiginti cum luna simul incipiens abluuit ad Euphratem, mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiam longum mussitans, quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atq; incertum proferebat, nisi quod quosdã uisus est inuocare dæmones. Post illam igitur incantationem ter mihi in uultum spuens deducit rursus, oculos nusq; in obuium quenquã deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atque mulsum & Choaspi lympha, lectus uero in herba sub dío fuit. At post q; iam præparati satis hac diæta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit simul atq; absterfit, faceq; lustrauit ac squilla, tum pluribus itidem alijs, & magicum simul illud carmen submurmurans, deinde totum me iam incantans, ac ne à spectris læderer circumiens, reducit domũ, ita ut eram reciprocantem, ac reliqua noctis parte nauigationi nos præparauimus. Ipse igitur magicam quandam uestem induit, Medorum uesti ut plurimum similem, ac me quidẽ his, quæ uides ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuuijs, atque insuper lyra. Iussit præterea ut nomen si quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, sed Herculem, Vlyssẽ, aut Orpheum. PHILO. Quid ita ó Menippe? neque enim causam aut habitus, aut nominis intelligo. MENIPPVS. Atqui perspicuum id quidem est, ac neutiq; arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descēderant, putauit si me his assimilaret, fore ut facilius Aeaci custodias fallerem, atque nullo prohibente transirẽ, utpote notior tragico admodum illo cultu emissus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen priongressi in recessum incumbimus. Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia, mulsa, & in id mysterium deniq; quibuscunq; opus erat. Hæc postquã ergo quæ prompta erant imposuimus, tum nos quoq;

Ingredimur tristes lachrymisq; implemur obortis.

Atq; aliquantisper quidem in fluuió ferimur, deinde in syluam delati sumus, ac lacum quendam in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; transmisso, in regionem quandam peruenimus solam, syluosam atq; opacam, in quam descendentes (præibat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues iugulamus, & foueam sanguine conspergimus. At magus interim accensam facem tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed uoce quã poterat maxima clamitãs, dæmones si,

nes simul omnes cōuocat, Pœnas, Erinnes, Hecaten nocturnam, excel
samq; Proserpinam, simulq; polysyllaba quædam nomina barbara,
atq; ignota commiscet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmi-
ne solum ducere, ac porrò Cerberi latratus audiri, & iam res planè tri-
stis ac mœsta fuit,

Vmbrarum at timuit rex imis sedibus Orcus.

Ac protinus quidē inferorum patebant pleraq; lacus pyriphlegethon,
ac Plutonis regia. Tum per illum descendentes hiatum, Rhadaman-
thum propemodum metu reperimus extinctum. Ac Cerberus primū
quidē latrabat cōmouitq; sese. At quum ego lyram celeberrime cor-
reptam pulsassem, cantu statim sopitus obdormit, deinde posteaq; ad
lacum uenimus, tranare ferè non licuit. Iam enim onustum erat nauig-
gium, & eiulatu certe plenū. Vulnerati quippe in ea nauigabāt omnes,
hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, usque adeo,
ut mihi certe ex bello quopiam adesse uiderentur. At optimus Cha-
ron quum leonis uideret exuuias, esse me ratus Herculem recepit, trans
que uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monstrauit semitam.
Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidē Mithrobarza-
nes, ego autem à tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in pratū
quoddam uenimus maximum, asphodelo consitum, ubi circumfusæ
undiq; mortuorum stridulæ nos sequuntur umbræ. Tum paulo proce-
dentes longius ad ipsum Minois tribunal accessimus. Erat ipse quidē
in solio forte quodam sublimi sedens. Astabant autem illi Pœnæ, Tor-
tores, mali Genij, Furia. Ex altera parte plurimi quidam adducti sunt
ex ordine longa fune uincti. Dicebantur autem adulteri, lenones, mœ-
chi, homicidæ, adulatores, sycophantæ, ac talis hominum turba quid-
uis in uita patrantium. Seorsum autem diuites ac fœneratores prodi-
bant pallidi, uentricosi, ac podagrici, quorum quisq; trabe uinctus erat,
ferri pondere duorū talentorum imposito. Nos igitur astantes, & quæ
fiūt omnia cōspicimus, & quæ dicuntur auscultam⁹. Accusant aut noui
quidam atq; admirabiles rhetores. PHILO. Quinā ergo hi per Iouem
sunt, ac ne isthuc quidē te pigeat dicere. MENIPPVS. Umbras ne un-
q; istas nosti, quas opposita soli reddunt corpora? PHILO. Quid ni?
MENIPPVS. Hæ nos igitur quum primū sancti uita sumus accusant,
testantur, atq; redarguunt, quicquid in uita peccauimus, & sanè quædā
ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiscum uersatæ sem-
per, nostrisq; nusquam digressæ corporibus. Minos igitur curiose quē-
libet examinans, impiorum relegabat in cœtum, pœnas ibi sceleribus
suis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dū
y 3 uiuerēt,

uiuerent, ac dignitates inflauerant, quicq; adorari se ferè expectabāt, ni
 mirū breui perituram eorū superbiā fastūq; detestatus, quippe qui nō
 meminissent mortales ipsi quum sint, sese bona quoq; mortalia conse-
 quutos. At nunc splendida illa exuti omnia diuitias, inquā, genus, mu-
 nia, nudī ac uultu demisso steterunt tanq; somniū quoddā hūanā hāc
 felicitatē recogitantes, adeo ut hęc dū conspicerer nimis q; delectatus
 fuerim. Et si quē eorū forte agnoueram accessi, atq; in aurē silenter ad-
 monui, qualis in uita fuerat, quantoperēq; fuerat inflatus, tum quum
 plurimi mane fores eius obsidentes pulsi interim exclusiq; à famulis il-
 lius expectabāt egressum. At ipse uix tandē illis exoriēs puniceus, aure
 us, aut uersicolor, felices ac beatos se facturū salutātes putabat, si pectus
 dextramue porrigens, permetteret osculandam. Illi uero audientes ista
 moleste ferebant. At Minos quiddā etiā iudicauit in gratiam. Quippe
 Dionysiū Siciliae tyrannum multis & atrocibus criminibus & à Dione
 accusatum, & graui Stoicorum testimonio conuictum, Cyrenæus Ari-
 stippus interueniens: Nam illum ualde suspiciunt inferi, eiusq; pluri-
 mum ibi ualet autoritas, fermē iam Chimærae alligatum absoluit à pœ-
 na, asserens illum eruditorum nōnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos
 à tribunali discedentes, ad supplicij locum peruenimus. Vbi ó amice &
 multa, & miserāda audire simul, ac spectare licuit. Nam simul & flagro-
 rū sonus auditur, & eiulatus hominū in igne flagrantiū, tū rotæ & tor-
 menta, catenæ, Cerberus lacerat, Chimæra dilaniat, cruciaturq; pariter
 omnes, captiui, reges, præfecti, pauperes, mendici, diuites, & iam scelerū
 omnes pœnitebat. Et quosdā quidem eorū, dū intuemur, agnouimus,
 uidelicet qui nuper è uita discesserant. At hi se pudentes tum occultebāt,
 nostróq; subtrahebant aspectui, aut si nos aliquādo respiciebāt, id ser-
 uiliter admodum abiecteq; faciebant, atq; hi quidē quān olim putas
 onerosi fastosiq; in uita? At pauperibus malorum dimidium remit-
 tebatur, & quum interquieuissent, denuo repetebantur ad pœnam.
 Sed illa quoq; quæ fabulis feruntur aspexi, Ixionem, Sisyphum, Phry-
 giūmq; grauius affectum Tantalū, genitumq; terra Tityū. Dī boni,
 quantū? Integrū stratus agrū occupabat. Hos tandē prætereūtes, in cā-
 pum uenimus Acherusiū, ubi semideos, heroidasq; reperimus, atque
 aliā simul mortuorū turbā in gentes, tribusq; dispositā, alios quidē ue-
 tulos, quosdā ac marcidos, atq; (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iu-
 ueniles & integros, & hos potissimū ob illam condiendi efficaciam Aegy-
 ptios. Verū dignoscere quēlibet haud p̄clue fuit, adeo nudatis ossibus
 oēs erant inuicē simillimi, nisi quod uix tandē eos diu intendētes agno-
 uimus. Quippe cōferti cōsidebāt obscuri atq; ignobiles, nullūq; seruau-
 tes amplius pristinae formæ uestigium. Cū igitē multi simul ossei cōsiste-
 rent, inuicē

inuicem omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbis transpicerent, dentesq; nudos ostenderent, hæsitabā certe mecū, quonam signo Therſitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mendicum Irum à Phæacū rege, aut Pyrrhiam coquū ab Agamemnone. Quippe quibus iam nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerūt inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nulliq; unq; dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, persimilis hominū uita pompæ cuipiā longæ uidebat, cui præsit ac disponat quæq; fortuna, ex his qui pompam agunt, diuersos uariosq; cuiq; habitus accōmodans. Alium siquidem fortuna deligens, regijs ornat insignibus, & tiaram imponens, & satellites addens, & caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat, hunc deformem atq; deridiculum fingit: nam omnigenum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habitus quorundam plerunq; in media quoq; pompa demutat, neq; perpetuo eodem sinit ordine, cultuq; progredi quò prodierant. Sed ornato cōmutato Cræsum quidem coegit serui, captiuiq; uestes induere. Mæandrium autē olim inter seruos incedentem, Polycratis uicissim ornat tyrānide. Et aliquantisper quidem eo cultu permittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præterijt, apparatus quisq; restituēs, & cum corpore simul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob incitiam quā suos fortuna cultus exigit, ægreferunt atq; indignantur, tanquam proprijs quibusdam bonis priuati, ac non potius alienis, quibus paulisper utebantur, exuti. Quin in scena quoque uidisse te plerunq; puto histriones istos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poscit) modo Creontes, modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idemq; (si fors tulerit) paulo ante tam grauius Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo post seruus, poeta iubente, progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quisque auratas illas uestes exutus, personam deponens, & ab altis illis crepidis descendens, pauper atq; humilis obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Mencecei filius, sed Polus filius Chariclei Sunitensis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic se mortalia res habent, quemadmodum mihi tum spectanti uidebatur. PHILO.

Dic mihi Menippe, isti qui magnificos altosque tumulos habent super terram, & columnas, imagines, titulos, nihiló ne sunt apud inferos plebeis quibuslibet umbris honoratiores? MENIPPVS. Nugaris tu quidem, nam si uidisses Mausolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, sat scio, nunquam ridere desijsses, ita in antrum quoddam abstrusum despectim abiectus est, in reliqua mortuorum turba delitescens. Hoc tantum cōmodi mihi uidetur ex monumento re-

ferre, quod imposito tanto pondere, laborat magis & premitur. Nam quum Aeacus ô amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem necesse est eo iacere cōtentum, seseq; ad loci modum contrahere. At uehementius multo risisses, opinor, si reges hosce nostros satrapasq; uidisses apud eos mendicantes, & aut falsamenta uendētes, aut primas ipsas literas urgente inopia profitentes, & quem admodum contumelijs à quouis afficiantur, atq; in faciem cædantur perinde atq; uilissima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conspicatus, continere me certe nō potui: ostensus est mihi in angulo quodam detritos calceos mercede refarciens. Quin alios præterea multos erat uidere mendicantes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHIL. Admiranda narras ista de regibus, penēq; incredibilia. Socrates autem quid facit, ac Diogenes? & si quis est sapientum alius? MENIP. Socrates profecto etiam ibi obuersatur, omnesq; redarguit: uersantur autem cū illo Palamedes, Vlysses, & Nestor, & quisquis est alius inter defunctos garrulus. Inflanantur autem illi etiamnum, atq; intumescunt, exhausto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Assyrio Midæq; Phrygio, atq; alijs item pluribus ex istorū sumptuosorum numero manet, quos quū eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac supinus cubans, ut plurimum cantat, aspera nimis atque iniucunda uoce illorum eiulatus obscurans, adeo ut id ægreferentes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda sede deliberent. PHIL. De his iam satis quidem: cæterum quodnam illud decretum est, quod initio dixeras aduersus diuites esse sancitum? MENIPPVS. Bene admones: nescio enim quo pacto quum hac de re dicere proposuissem, ab instituto sermone procul aberrauī. Dum igitur ibi uersabar, magistratus concionem aduocauerunt, his uidelicet de rebus, quæ in commune conducerent. Conspiciens ergo multos concurrere, me quoque cum illis simul immiscens, unus de numero eorum qui in concione aderant, efficio. Agitata sunt igitur & alia multa: postremo uero de diuitibus negocium, in quos posteaquàm plurima fuissent obiecta, uiolentia, superbia, fastus, iniuriæ, assurgens tandem ex populo primas quidam, huiusmodi decretum legit: Quoniam, inquit, multa diuites perpetrant in uita rapiētes, ac uim inferentes, inopēsque omni modo despectui habentes. Curia Populoque uisum est, ut quum functi uita fuerint, corpora quidem eorum pœnas cum alijs sceleratorum corporibus luant: animæ uero sursum remissæ in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum milia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atque à pauperibus agitati.

agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticæque fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atque illi re, uti erat, ordine narrata supplicauit, ut mihi diceret, quodnam optimum uitæ genus putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ó fili, inquit, causam tuæ perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, haudquaquam idem inuicem hñsdem de rebus sentientibus, uerum haud fas est id tibi proloqui: siquidem quod Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquit, ó patercule, sed dic amabo, neque me contemnas, qui in uita te etiam ipso cæcior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinans: Optima est, inquit, idiotarum priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quam obrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uafros hosce syllogismos despuens, atque id genus omnia nugas æstimans, hoc solum in tota uita persequere, ut præsentibus bene compositis minime curiosus, nulla re sollicitus, quàm plurimum potes hilaris uitam ridensque traducas. Hæc quum dixisset, rursus Asphodelorum in pratum sese corripuit. Ego igitur (nam & nunc uesper erat) age, inquam, ó Mithrobarzane quid cunctamur? ac non hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ó Menippe, breuem quippe facilemque tibi monstrabo semitam, & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebricosam, manu procul ostendens subobscurum tenuèque, ac uelut per rimam influens lumen: Illud, inquit, Trophoniij templum est, atque illac ad inferos è Bœotia descenditur, hac ascendas, atq; illico fueris in Græcia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto, in Lebadiam perueni.

NECROMANTIAE SEV MENIPPI LVCIANI,

THOMA MORO INTERPRETE,

FINIS.

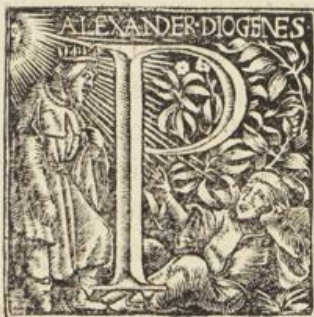
Luciani

LVCIANI PHILOPSEV

DES SIVE INCREDVLVS, THOMA
MORO INTERPRETE.

Personæ, TYCHIADES ac PHILOCLES.

TYCHIADES.

Otes mihi Philodes dicere, quidnam id tandem sit, quod multos in mentiendi cupiditatem adducit, ut pariter gaudeant, quum & ipsi nihil sani loquuntur, & his qui talia narrant, maxime animũ intendant? PHILOC. Multa Tychiade sunt, quæ nonnullos mortales mentiri compellunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad rem hæc (ut aiunt) neq; enim de his rogabam, qui quum usus postulat mentiuntur, uenia nimirum hi, imò laude pleriq; eorum digni sunt, quicumq; uel hostes fecellerunt, uel ad salutẽ tali quopiam pharmaco usi sunt in necessitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut & uitam suam, & sociorum reditum redimeret: sed de illis uir optime dico, qui nulla necessitate mendacium ipsum ueritati longe anteposunt, ipsa re uidelicet delectati, atque in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo scire cupio, cuius commodi gratia istud agunt. PHILOC. An alicubi tales aliquos iã deprehēdisti, quibus hæc insita sit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admodum multi sunt huiusmodi. PHILOC. Quid aliud ergo in causa sit, quod mentiuntur nisi dementia? siquidem rem pessimam, optimi loco præoptant. TYCH. Hoc nihil est, nam ego tibi multos ostenderim ad cætera prudentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen quo pacto captos hoc malo, mendacijsq; studiosos, adeo ut ego certe moleste feram, quod uiri tales, omnibus cæteris in rebus optimi, gaudent tamen & se, & eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi, id quod tibi notius est quàm mihi, Herodotus, Ctesiasque Cnidius, atque his superiores, denique Homerus ipse, uiri celebres, mendacijs etiam scriptis utebantur, ut non solum eos fallerent, à quibus tunc audiebantur, uerum usque ad nos etiam mendacium per manus traditum perueniret, in pulcherrimis uersibus metrisque seruatum. Me ergo sæpe illorum uersuũ nomine subijt pudor, si quando cæli sectionem, ac Promethei uinacula recensent, gigantumq; rebellionem, atque omnem

omnem illam de inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum & cygnum uersus sit, & quemadmodum ex muliere quispiam in auiculâ urfamue mutatus sit. Pegasos præterea, Chimærasq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodum absurdas monstrosasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quanquam poetica sint fortasse tolerabilia. At urbes iam gentesq; totas una uoce ac publicitus mentiri, an nõ hoc ridiculum? Veluti quum Cretenses sepulchrum Iouis ostendere non pudet: Athenienses Ericthonium æditum è terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerum more ex terra emeruisse. Hi tamen multo uerecundiores quàm Thebani, qui ex serpentis dentibus fatuos quosdam progerminasse narrant: quod si quis hæc, quum sint ridicula, uera esse non credat, sed ea prudenter examinans, Chorebi cuiuspiam, aut Margitæ existimet esse: si quis aut Triptolemum credat in alatis draconibus per ærem uectum esse, aut Pana quendam ex Arcadia in Marathonem uenisse auxilio, uel Orithyiam à Borea raptam esse, impius nimirum hic atq; insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta uerâq; non credat, usq; adeo obtinet mendacium. PHILOPS. At poetis Tychiade, urbibusq; fuerit fortassis ignoscendû: nam illi delectationē illam quæ ex fabula proficiscit, ut quæ maxima sit illecebra, poematibus suis immiscent, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebaniq;, & si qui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliant: quod si quis fabulas auferat è Græcia, nihil obtinerit quo minus earû narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitum, qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali causa, gaudent tamen mendacio, hi omnino ridiculi merito uideantur. TYCHIADES. Recte dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imò uero medio in sermone discessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut furia quædã abegerunt, dum monstrosa multa atq; absurda referrent. PHILOPS. Atqui Tychiade, uir grauis Eucrates est, & nemo certe crediderit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenquam audiret se præsentem mentientem, nedum ut ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice qualia referebat: tum ea quàm cõstanter asseribat: præterea quàm sancte in plerisque iurabat, ad motis etiam filijs, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidem illum insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quod impostor esset, ac tantû temporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam

simiam

simiam circūtulisset, adeo absurda narrabat. PHIL. Quanam illa (per
lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnam praestigiaturā
sub tam longa barba oculuerit. TYCH. Solebam quidem etiam aliās
Philocles aliquoties eum interuifere, si quando uidelicet multo ocio
abundarē. Hodie uero quū opus esset mihi cōuento Leōthico (est aut,
ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eū se ad Eucratē mane cōtulisse,
ut eum morbi inspiciendi causa uiseret, amborū nomine, nempe ut &
Leonthicum conuenirem, & Eucratem uiderem, ignoraueram autem
quod aegrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inue-
nio: nam paulo ante ut dicebant exiuerat, alios uero confertos reperio,
in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, &
Ion, nosti uirū? illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui ad-
mirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quicūq;
eius oracula alijs quoq; possit enarrare: uides quos tibi uiros nomino,
nimirum omni sapientia atq; omni uirtute praeditos, utpote ipsum ex
quaq; secta caput, reuerendos hercle omnes, atq; aspectu propemodū
terribiles. Aderat praeterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset
aduocatus opinor: & melius iam habere se uidebatur Eucrates: ac mor-
bus quidā ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descen-
derat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidule
remissa paululum, quum me conspiceret: quanquā interim dum ingrede-
rer, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamē ego ad-
modum curiose cauens ne pedes eius tangerē, ubi me uulgaribus istis
uerbis purgaueram, quod eum aegrotare nesciuerim: quod ubi rescis-
sem, curriculo uenerim, adfedi prope, & illis quidē sermo iam de mor-
bo erat, & quaedam iam ante dixerant, quaedam uero etiam tunc narra-
bant: praeterea medicamenta quaedam quisq; proferebat. Cleodemus
igit: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollēs humo mustelae dentē, sic
interfectae, ut ante dixi, in leonis pellem illigauerit, nuper excoriati, ac
deinde circum crura posuerit, illico sedatur dolor. Non in leonis pellem
(inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruae potius scemellae uir-
ginis adhuc, & nōdū inita, & res quidem magis est hoc pacto credibi-
lis: uelox enim cerua est, maximēq; ualet pedibus: & leo quidem fortis
est, pinguedōq; eius ac manus dextra, pilicūq; qui recti è barba promi-
nent, magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cum proprio cuiq; car-
mine, at pedum curam minime pollicentur. Et ipse quoq;, inquit, Cleo-
demus, olim sic putabam ceruina pelle utendum, propterea quod cer-
ua uelox esset. At nuper uir quidā Libycus, peritus profecto in rebus
huiusmodi contra me docuit, ceruis ostendens uelociores esse leones:
quippe qui eas, inquit, etiā persequendo capiunt. Laudabant qui ade-
rant,

rant, tanq̄ recte dixisset Libycus ille: Tum ego: Putatis, inquā, incantamentis quibusdam sedari talia: aut foris admotis appendiculis, quū intus malū grassetur? Riserūt hunc sermonē meū: & palām in me magnam damnabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, & quibus nemo qui sapiat, contradicat: quin sic se habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iam dudū autem neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denunciāns uidelicet uino ut abstineret: atq; oleribus uesceretur, & uigorē animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridēs interim, Quid ais, inqt, Tychiade? incredibile tibi uidet̄ esse, ut ex rebus huiuscemodi parent̄ quædā aduersus morbos remedia? Mihi certe uideatur inquā, ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut credā ea quæ foris applicātur, nihilq; cum his quæ morbos excitāt, intus cōmunicant: per uerbula tamen, ut dicitis, ac præstigiaturā operari: & quum appenduntur, sanitates immittere, id profecto nunq̄ fieri possit: nec si quis uel in Nemei leonis pellem sedecim mustelas integras insuerit. Ego profecto leonē ipsū e dolorib⁹ sæpe claudicantē uidi in uniuersa suis pellicule. Nimum idiota es, inquit Dinomachus, neq; unq̄ tibi curæ fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quum adhibentur cōferunt, ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum profligationes, quæ certo quodā ambitu recurrunt, tum serpentū demulsiones, ac bubonū sanationes, & cætera: quæcunq; anus etiam iam faciunt: quod si illa fiunt omnia, quorū tandem non putabis hæc etiam similibus rebus fieri? Infinita congeris, inquā, Dinomache, clauūque, ut aiunt, clauo extrudis. Neq; enim constat ea quæ cōmemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratione persuaseris primum natura fieri posse, ut febris tumorq; uereatur, aut nomen aliquod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ sunt quæcunq; retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidem putes fieri non posse, ut per sacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquā ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiam si maxime dii sint, ista tamen sint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quæ laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica restituētes. Itaq; Aesculapius ipse eiusq; posterī salutaria pharmaca admouentes medebantur ægrotis: non leones, aut mustelas circūligantes. Mitte hunc, inquit, Ion. At ego uobis mirabile quiddā narabo. Eram adhuc adoleſcētulus: annos natus fermè quatuordecim: quum quidam ad patrem meum uenit nunciāns ei, Midam uitis cultorē

torem feruum, etiam alijs in rebus robustum atq; industrium, circa plenum iam forum à uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dum ligaret palmites, ac uallis circūplicaret, adrepētem bestiolam maximum ei pedis momordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufugisse, & sese rursus in latebram condidisse. Illum uero eiulare perditū ē doloribus. Hæc ergo quum nunciarentur, iam Midam ipsum uidebamus in lectica domum à conseruis adportari: inflatum totum, liuidū, ac superficie tabefactum, uix iam spirantē. Pater ergo quum id molestē ferret, amicorū quispiam, qui tum forte aderat, Bono animo es, inquit. Ego enim uirum quendam Babyloniu ex Chaldæis, quos uocāt, protinus huc adducam, qui sanabit hominē: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ueneno, quadā incantatione, & ad pedem eius appenso uirginis defunctæ lapillo, quem ē columna exciderat. Atq; istud quidē hactenus forsā mediocre fuerit. Tum Midas iam ipse sublato, in quo allatus erat scabello, discessit in agrum: tantū potuit incantatio, & colūnaris ille lapis. At idem iste Babylonius alia præterea diuina plane fecit. Nempe in agrum profectus mane, quū pronunciaisset sacra quædam ex uetusto codice, septem nomina, sulphure ac face lustrato loco in orbem ter obambulans, serpentes omnes inuitos exciuit: quicunq; intra eam regionem erant. Veniebant ergo tanq; ad incantationē tracti, serpentes multi, atq; aspides, & uiperæ, & cerastæ, & iaculi, phryniq; , ac physalis: relinquebatur autem unus draco, annosus, prorepere (ut opinor) ob senectam non ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus, Non adsunt omnes inquit. Tum unum quendā ex serpentibus eum uidelicet qui natu minimus erat, selectum legatum mittebat ad draconem: ac paulo post uenit etiam ille. At postq; iam collecti constitissent, Babylonius in eas insibulauit. Atq; illi repente admodū omnes ab eius flatu incensi sunt, nobis interim admirantibus. Tum ego, dic mihi inquam Ion. Serpens ille legatus, iuuenem illum dico, utrum manu perduxit draconē, qui iam (ut ais) senuerat. an ille baculum gestans innitebatur? Ludis tu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui & ipse quæque olim minus talia credebā, quàm nunc tu, putabam enim nulla ratione fieri posse, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum conspicerem, peregrinū illum barbarum (erat autem ut ferebāt ex Hyperboreis) credidi, ac uictus sum: quū tamen multū diuq; repugnassem, nam quid facerem quum eum cernerem in aëre uolantem, atq; id inter diu, ac super aquam ingredientem, atq; per mediū ignem incedentem, idq; lente ac sensim? Tu ne, inquam ego, ista uidebas, uirum Hyperboreum uolantem, aut super aquas ambulantē: & maxime, inquit ille

ille, carbatinis indutum, quo calceamēti genere illi potissimū utuntur. Nā minutula ista, quid attinet referre, quæcunq; fecit, quo pacto amores immiserit, ac dæmones exegerit, mortuosq; marcidos in uitam reuocauerit, atq; Hecaten ipsam palam conspectibus exhibuerit, lunāq; è cælo detraxerit: Quin ego uobis referam, quæ ab eo fieri conspexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quū patris nuper defuncti substantiā suscepisset, Chrysidem amabat Demæneti filiam, ac me quidē præceptore in disciplina utebatur: ac nisi amor ille à studio deduxisset eum, uniuersam Peripateticorū doctrinā perdidicisset: ut qui octo & decem quū esset annorū, iam absoluerat analytica: tum physicam auscultationē in finem usq; percurrerat. Amore tamen uictus, mihi rem omnē significat. Ego uero quemadmodū par erat, quippe qui præceptor eram, Hyperboreū illum magum ad eum duco: conductū quatuor ilico minis in manum datis: oportebat enim præparari quiddā ad sacrificia, tum sedecim præterea, si Chryside potiretur. Ille uero crescentem obseruans lunam (Nam tunc ut plurimū huiusmodi sacra peraguntur) fossam quum effodisset in aperto quodam loco domus, sub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primū quidem Anaxidem Glauciæ patrem, ante septem menses uita defunctū. Succensebat autē ob amorem senex, atq; indignabatur. Tandem tamen ei permisit: ut amaret, Postea uero Hecaten quoq; eduxit: adferētem unā Cerberū, tum lunam detraxit multiforme quoddam spectaculū, & quod aliās aliud apparebat. Primū quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccam formosam uertebatur: Postremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum sinxisset quendam è luto Cupidinē. Abi, inquit, atq; huc perducas Chrysidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo post autē affuit illa pulsans ostiū. Tum ingressa Glauciam cōplectitur, eum quàm insanissime deperiens, & cum eo uersata est, quoad gallos canentes audiuimus. Tum uero luna subuolabat in cælum, atq; Hecate subiit terrā, cæteraq; spectra disparuerūt: & Chrysidem tandem emisimus circa ipsum ferme diluculū. Hæc Tychiades si cōspexisses, haud quæq; amplius dubitasses, esse multa in carminibus istis cōmoda. Bene dicis, inquam, ego credidissem equidē, si uidissem ea: nunc uero ignoscendū mihi puto, si qualia uos uidetis, acute perspicere non possum: uerūtamen Chrysidem illam quam dicis, noui, mulierem planè meretricem ac facilem: nec uideo sanè cuius gratia ad illam egeritis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis usque, atq; ipsa insuper luna. Quippe quā uiginti drachmis ducere in Hyperboreos usq; potuisses. Mirifice enim sese offert ad hanc incantationē mulier. Et cōtrariū quiddā spectris istis habet. Nam ea quidem æris ferriue sonū

si audierint fugiunt (nam id uos prædicatis) illa uero si argentum uispiam sonuerit, accurrit ad tinnitū. Præterea ipsum etiā magum admiror: quod cum ditissimas mulieres in amorem sui possit elicere, atq; ab eis solida talenta suscipere, is tamē ob quatuor minas admodū tantilli lucelli auidus Glaciā amoris compotem fecerit. Rīdīcūle facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his respōdeas, qui dæmoniacos liberant erroribus, adeo manifeste spectra illa carminibus eijcientes? Atq; hæc me dicere nō opus est, uerum omnes nouerunt: Syrus ille ex Palestina, qui harum rerum artifex est, quā multos mortales suscipiat, qui ad lunam cōcidant, oculosq; distorqueant, spumāq; os oppleant: quos tamen erigit ac sanos remittit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus inisset, rogaueritq; unde sint in corpus ingressi: ægrotus quidē ipse tacet, at dæmon uero respondet (aut lingua Græca loquens, aut barbarica, aut undecunq; fuerit ipse) & quomodo & unde intrauit in hominē. Ille uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonē. Quin ego quoq; dæmonē quendā exeuntem uidi nigrū cerete & colore fumidū. Non magnū erat, inquam ego, talia te Ion cerne: cui ipsæ etiam apparent Ideæ, quas uestræ familiæ parens ostendit Plato: rem uidelicet spectatu tenuem, atq; euanidam: quantū ad nos homines lusciosos. Ita ne solus Ion, inquit Eucrates: istiusmodi uiditis ac non alij etiā multi inciderūt in dæmones: alij noctu, alij etiam interdiu? Ego profecto non semel, sed millies iam talia conspexi, ac primū quidem turbabar ad ea: iam uero ob consuetudinē nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere uideor, maximeq; nunc ex quo annulū mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiā sumpto, factum carmenq; docuit nominibus multis plenum, nisi forte ne mihi quidem fidem sis habiturus Tychiade. At qui fieri possit inquā, ut Eucrati non credam Diuonis filio: uiro in primis sapienti ac libere, quæ sibi uidentur domi in priuato suo cum autoritate narrati? Illud ergo de statua, inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo sunt singulis noctibus apparet: tum pueris, tum adolescētibus, tum senibus: hoc inquā, non à me dūtaxat audieris, uerū etiam à nostris omnibus? De qua statua, inquam ego? Non uidisti (inquit) quum ingredereris statuā quandā in atrio collocatam, sanè quā pulchram, opus Demetrii: qui statuas humana specie fingere consueuit? Nonne illam dicis, inquā, quæ discum iacit: quæ inclinata est ad emissuri gestū reflexa in eam quæ discū fert, altero pede modice inflexo, quæq; se erectura uidetur unā cum iactu? Non inquit: nam unum est ex Myronis operibus ille disci iactator, quem dicis. Sed nec eam quæ est ei proxima: eum loquor cui tenijs caput uinctum

Etum est, formosam illam. Nam id Polydetti opus est: uerum eas quæ à dextra sunt egredientibus omitte, inter quas & tyrannicidæ illi stant: Critiæ Nesiota plasmata: tu uero an non ad aquâ illam quæ influit, quampiâ uidisti uentre prominulo, caluam, seminudatâ, uulsis quibusdam barbæ pilis, insignibus uenis, uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse uidetur. Per Iouem, inquâ uidi quandâ à dextra Saturni, quæ tenias coronaſq; aridas habebat, pectoreq; folia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inaurauit, quum me sanasset triduo, febre pereūtem. Erat ne igitur etiam medicus, inquâ ego, optimus iste Pelichus? Est, neq; ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multo post inuadet. Noui ego certe quātū ualeat hæc, quam tu rides statua. An non eiusdem putas esse immittere febres, in quos uoluerit quandoquidem potis est eijcere? Propitia, inquam, placatq; sit hæc statua mihi, quæ tantū ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderūt omnes qui in domo sunt? Quū primū nox est, inquit, hæc è base descendens in qua steterat, in orbem totam domū circuit: omnes occurrūt ei interdū etiam canenti: nec quisq; est quē unq; læserit, diuertere tantum oportet. Illa uero præterit, nihil intuētes infestans, quū & lauat sæpe, & tota nocte ludit, ut ex ipso aquæ strepitu licet audire. Vide ergo inquâ ego, ne forte nō Pelichus hæc statua sit, sed Talus potius Cretæ, qui apud Minoem fuisse dicitur. Nam & ille æreus quidam Cretæ custos erat: quod si non ex ære, non autem ex ligno facta esset, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrii, sed una potius ex Dædali machinis esse uideat. E base nanq; (ut ais) etiam ista fugit. Vide, inquit, ô Tychiade, ne te posthac scōmatis huius poeniteat. Noui quidē ego, quid illi euenerit, qui obolos surripuit, quos ei quoq; nouilunio suspēdimus. Prorsus atrocita, inquit Ion, oportebat accidere: quippe qui sacrilegus erat: quomodo ergo illum ultus est ò Eucrates? Nam audire eupio, etiam si q̄ maxime Tychiades iste diffisurus est. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliq; item numismata, quædam argentea ad crus eius affixa cæra, ac laminæ quoq; argenteæ: uota cuiusque, aut merces ob sanationē eius, qui ab eo liberatus esset, quū febre detineretur. At erat nobis seruus quidam Libycus sceleratus, equorū curator. Hic noctu aggressus est ea auferre omnia, abstulitq; digressā iam quum obseruasset statuam. At quum primū reuersus intellexit sacrilegio se compilatū Pelichus, uide quo pacto sese ultus est, atq; furti prodidit Libycum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miser, exire non ualens, tanq; in Labyrinthū incidisset, quoad orta die iam deprehensus est, ea tenens quæ furto abstulerat: ac tum quidem comprehensus, plagas non paucas recepit, nec temporis multum superstes

malus male perijt: uapulās, ut dicebat, singulis noctib⁹: adeo ut uibices postridie apparerēt in corpore. In nūc & post ista quoq; Tychiades Pelichum ride, ac me tanq̄ coætaneū Minoi iam delirare puta. At ò Eucrates, inquā ego, quā diu æs erit æs, operisq; plastes Demetrius Alopecensis fuerit: qui nō deos, sed homines fingere consueuit: Pelichi nūquā statuam uerebor: quippe qui nec ipsum etiam uiuentē, si mihi minaretur, admodum timuissē. Ad hæc medicus Antiochus. Et mihi ò Eucrates, inquit, Hippocrates æreus est magnitudine fermè cubitali: qui tunc dumtaxat quum lucerna extincta sit, totam in orbem domū ambit: perstrepens ac pyxides euertens, pharmacāq; commiscēs, atq; ostia circumuertens: maximēq; si quādo sacrificia prætermittimus: quibus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo, inquam ego, etiā Hippocrates medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturq; nisi in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni consulere, si quis ei libauerit, aut mullum insperferit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates: istud certe etiam testibus probauero, quod ante annos quinq; uidi. Erat fermè uindemiæ tēpus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimissis operarijs, in syluam solus abibam: cogitans interim quiddā atq; cōsiderans. At postquam in saltum perueni: canū primo latratus insonuit. Ego uero Mna sona filium meum, cum æqualibus uenientem, ludere uenariq; (quē admodum solebat) conijciebam. At res haudquaq; sic se habebat: uerum paulo post facto terræmotu, sonoq; uelut è tonitru, mulierem aduenientē uideo terribilem: proceritate fermè semistadiali: habebat autem in sinistra facem: in dextra uero gladiū uiginti circiter cubitorū. Et inferne quidē pedibus erat serpentinis, superne uero Gorgonē referēs uultu uidelicet, atq; aspectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanq; cæsarie circūcincta: alijs collum amplectētibus, alijs etiam per humeros sparsis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum exhorruī: & simul hæc dicens Eucrates, ostēdit omnibus brachij sui festas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehemēter inhiantes auscultabāt eum uiri senes, tanq; naribus traherentur, adorantes apud sese tam incredibile Colossū: mulierem semistadiale: gigantēum quoddā Mormolycium. Ego uero considerabam interim, cuiusmodi erant hi qui cum iuuenibus sapiētiae nomine uersentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quū sola nimirū canicie barbāq; ab ipsis differant infantibus: Cæterū etiam illis ipsis facilius ductiles ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit, ille proceriores

ores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq; sordido squalidoq; uillo. Ego igitur quum uiderē, restiti, inuerso protinus in interiorē digiti partē (quod Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percusso draconicis illis pedibus solo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo post abiit in eum desiliens. Ego uero præsentē animo porrecta ceruice inclinatus, inspexi apprensā arbore quapiam, quæ uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem, deinde cōspexi ea quæ in inferno sunt omnia: pyriphlegetontem, lacum, Cerberum, manes: adeo ut quosdā etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meum manifeste cernebā adhuc his ipsis amictum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) ò Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quàm per tribus familiaſq; cū amicis cognatisq; uersantur: in Asphodelo collocati? Cōtradicanť ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusque de anima rationibus. At tu nonne Socratem etiam ipsum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamen euidenter, nisi quod inde conieci, quoniam caluus, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atq; ego omnia conspexi, & hiatus cōiit, & ex famulis meis quidam quærentes me, atq; in his Pyrrhias hic, superuenere hiatu nondum plenē obducto: dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum: & ignis quidem à face mihi suffulgere uidebatur. Tum risi ego profecto, teste latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquam noua ista, inquit, neq; alijs inuisa uidisti. Nam & ipse haud ita pridem quum ægotarem tale quiddam conspexi. Prospiciebat mihi curabátq; Antigonus hic, ac septima dies erat: febrisq; ò qualis? incendio certe uehementior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis foribus foris manebant. Sic enim iusseras Antigone: si quo pacto possem obdormiscere. Tunc igitur astitit mihi iuuenis quidam uigilanti: pulcher admodum, ueste circumamictus candida. Ac me quum excitasset, per hiatum quendam ducit ad inferos: sicuti ilico cognoui: Tatalum quum uiderem ac Tityū Sisyphūq;. At cætera uobis quid cōmemorē? Postq; uero ad tribunal perueni (aderat autē & Aeacus, & Charon, Parcæq; atq; Erinnes) quidam uelut rex (Pluto certe mihi uidebatur) affedit singulorū nomina percensens, qui morituri erāt: quos diem iam uitæ præscriptū præterisse cōtigerat. Iuuenis ergo me, adducēs illi exhibuit. At Pluto tunc incādui, & ad eū qui me ducebat, nondū illi cōpletū est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrū Demylum

mylum adduc: iam siquidem ultra colum uiuit. Tum ego latus recurrens, ipse quidem iam febre liber eram: denunciabam uero omnibus, quod Demylus esset moriturus. Manebat autē nobis in uicinia agrotans, etiam ipse non nihil ut renunciatum est. Ac paulo post audimus eiulatum eorum qui lugebant eum. Quid miri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendā noui post uigesimalium diem quā sepultus est, resurrexisse. Nam hominē & anteq̄ moreretur, & posteq̄ resurrexit, ipse curauit. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neq̄ tabuit corpus, neq̄ præterea fame corruptū est, nisi fortassis Epimenidē quempiam tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij è palæstra redeuntēs. Alter quidem iam ex ephēbis excesserat, alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum Eucrates tanq̄ è conspectu filiorum admonitus: sic his frui mihi contingat, inquit, simulq̄ manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meam horum matrem nouerunt omnes, quo pacto dilexerim: Nam declarauit his rebus quas in eam feci, non modo dum uiueret: uerum etiam posteq̄ uita functa est. Quippe qui mundū eius uniuersum uesteq̄ qua dū uiueret, oblectabatur, in rogum illius iniecerim. Septima uero post mortē die, ego quidem hic in eundem lectum incumbēbā: quemadmodū nunc, luctum eum mihi cōmitigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingredditur interim Demenete ea ipsa, atq̄ adsidet iuxta: quemadmodū nunc Eucratis hic, minorē designans filium. Hic uero ilico tremuit admodū pueriliter, ac dudū ad narrationem pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut conspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incusabat me, quod quum ei fuisset in reliquis gratificatus omnibus, è sandalijs aureis alterum non cremaueram, superesse autem id dicebat, quod sub arca ceciderat: atq̄ ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc differrentibus scelestissimus quidem caniculus, qui mihi in delitijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratū euanuit. At sandalium sub arca repertum est: posteaq̄ à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabis credere, quum tam sint euidētia, quotidieq̄ obseruētur? Per Iouē, inquā ego, digni fuerint, quibus aureo sandalio nates puerorū more feriantur: si qui ista non credant, atq̄ usq̄ adeo impudenter uero resistent. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atq̄ ego quidem, ut eum conspexi, respirauit: hoc ipsum

ipsum, quod prouerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occludet, inquā, eis ora uir sapiens: a deo monstrosa narrātibus: atq; prorsus, iuxta uulgatū illud adagiū, repente deum immissum esse mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero postq̄ adsedit: assurgente ei ac cedente Cleodemo, primū de morbo percontatus est, sc̄q; audisse dicebat, Eucratē iam se melius habere. At quidnā inquit, inter uos philosophamini? Nā interim dū ingrediebar subauscultauī, ac mihi certe uidemini in re quapiam pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quā ut huic adamātinō persuadeamus (me demonstrans) ut dæmones credat aliquos esse, phantasmataq; ac mortuorū animas super terrā obambulare, & sese quibus libitum fuerit ostendere? Ego igitur erubui, uultumq; deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantū qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita discesserit, eas uero quæ fatali morte naturaliq; discesserint, haud quaq; amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usq; adeo absurda dixerit. Per Iouem inquit Dinomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec præsentia cerni putat. Quid ais, inqt Arignotus? in me torue aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præsertim quum omnes (ut ita dicam) uideant? Ignosces, inquā ego, mihi, si nō credo, nam solus omnīū non uideo. Quod si uidissem, profecto & credidissem quemadmodū & uos. Atqui, inquit ille, si quando Corinthū ueneris, roga ubi sit Eubatidæ domus, Atq; ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneū, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac de incepta habitabilem domū reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quod si quis inhabitasset, expauefactus ilico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quisq; erat omnino qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodū multi) ueni in domū circa primā uigiliā, dehortante hospite, ac fermè detinente, postq̄ didicerat quo iturus essem, incertū, ut putabat exitiū. At ego sumpta lucerna solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacite legebā. Adest uero dæmon ille, cum quopiā è uulgo se congressurū ratus, ac me quoq; quemadmodū alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atq; hic quum adstaret, undiq; me adsultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonē

leonē uertebatur. At ego correpto in manū quàm maxime horrendo carmine, simulq̄ uocem imitatus Aegyptiam, & incātans eum in domicilij tenebroſi angulum quendā compulſi. At quum animaduertiſſem, ubi ſe in terram cōdidit, tum deſtiti. Mane autē deſperātibus uniuerſis, ac me quemadmodū alios mortuū ſeſe reperturos putantibus, præter omniū ſpem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quod puram ſibi ac ſpectris liberam domū iam liceret incolere. Atq̄ illum aſſumens alioſq̄ multos (ſequebantur autē huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum duxiſſem, ubi condentē ſe daemona cōſpexerā, iuſſi ut ſumptis ligonibus matulisq̄ ſuffoderent. Atq̄ ubi id fecerant, inuentum eſt ferè ad paſſum deſoſſum cadauer quoddam marcidum, oſſibus tantum humana ſpecie cohærentibus: Illud igitur effoſſum ſepeliuimus, domus uero poſtea turbari p̄digijs deſijt. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiōſa ſapientia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex hiſ qui aderant, qui non multā mihi imputaret inſaniam, qui talia non credam, narrante præſertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neq̄ comam, neq̄ illam quam de eo habebant opinionē. Quid hoc inquam Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi ſola ſpes fuit, fumo plenus ac ſimulacris? Illud ergo nobis in te quod dici ſolet, euenit: ut theſaurum quum ſperauerimus, carbonem offenderimus. At tu, inquit Arignotus, ſi neq̄ mihi credis narranti, neq̄ Dinomacho, aut huic Cleodemo, neq̄ ipſi Eucrati, dic age quemnam digniorem, cui hiſ de rebus fides habeatur, exiſtimas: qui nobis dicat cōtraria? Per Iouem, inquā ego uirum apprime mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat perſuaſum eiufmodi nihil eſſe in rerū natura poſſe, ut quū ſe in monimēto extra portas clauſiſſet, ibiq̄ degeret dies noctesq̄ ſcribens atq̄ cōponens, iuuenēſque eum quidā illudere cupientes ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac perſonis in capita adſictis circūſiſtentes, illum circūſilirent, crebro ſubſilientes: hic neq̄ eorum cōmenta pertimuerit, neq̄ eos omnino reſpexerit, ſed inter ſcribendum: deſiſtite, inquit ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil eſſe poſtq̄ è corporibus exierint. Hocine ais, inquit Eucrates, dementē quempiā uirū eſſe Democritū? ſiquidē ſic exiſtimauit. Ego uero uobis etiam aliud referā, quod mihi ipſi contigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipſa narrationis ueritate cōactus. Quum in Aegypto uerſarer adhuc adoleſcens, à patre uidelicet doctrinæ gratia tranſmiſſus, cupiebam nauigio profeſtus in Coptum illinc adiens Memnonem, miraculum illud audire, eum uidelicet ſonum reddentem ad oriētē ſolem. Illum igitur audiui non hoc uulga

uulgari modo, quo audiunt alij sonum quempiam inanem, sed mihi oracula etiam ædidit Memnon ipse aperto ore septem uersibus, quod nisi esset superuacaneum, ipsos uobis uersus recēserem. Inter nauigandum uero incidit in nos unā nauigās uir Memphiticus quidam, ex sacris illis scribis, mirabili sapiētia, & qui uniuersam Aegyptiorū doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis subterraneis mansisse, Magiam interea doctus ab Iside. Pancratem dicis (inquit Arignotus) præceptorem meum, uirum sacrum, rasum, lineis indutum, doctum, purēq; lingua Græca loquētem, procerum, simum, labijs promissis, cruribusq; gracilibus. Illum ipsum inquit ille, Pancratē, ac primum quidem quis esset ignorabam. At postq; uidi eum, si quando in portum appulissetem, cum alia multa miracula facientem, tum crocodilis insidentem agitasse, & cum feris uersantem, illas uero reuerentes eum, caudisq; adulantes, agnoui sacrum quempiā uirum esse, paulatimq; comitate mea me in eius amicitiam ac familiaritatem insinuauī, adeo ut omnia arcana cōmunicaret. Ac tādē mihi persuadet, ut famulis omnibus in Memphide relictis, se solus consequerer, neque enim defuturos nobis ministros. Atq; ex eo tempore sic uitam duximus. Quum in diuerforiū quodpiam ueniremus, homo accepto pistillo, scobināue, aut pessulo, uestibus implicans, quum in id carmē quoddam dixisset, effecit ut ambularet, utq; alijs oibus homo uideretur. Illud ergo abiens, & aquā hauriebat, & cœnam parabat, instruebatq; atq; in omnibus cōmode subseruiebat ministrabatq; nobis. Deinde postq; iā satis huius ministerij fuit, scobinā rursus scobinā, ac pessulū, pessulū aliud recitans carmē reddebat. Hoc ego uehemēter conat⁹ nō reueriebā, quo pacto ab illo expiscarer. Nā id mihi inuidebat, quanq; in alijs esset facillimus. At quadā die in angulo quodā tenebricoso clā illo delitescens subauscultauī propius incantationē illam. Erat autē trisyllaba. Tum ille quū pistillo mādasset quæ curanda erant, abiit in forum. At ego postridie illo apud forū occupato, acceptū pistillū quū ornassem, syllabas illas simili modo pronuncians, aquā iussi ut hauriret. Tum impletā amphorā quū tulisset, desiste inquā, neq; aquā amplius haurito, sed rursus esto pistillum. At illud mihi haud amplius iam obteperare uolebat, sed aquā hauriebat cōtinue, quoad hauriēdo totam domū nobis impleret. At ego quū resistere huic rei non ualerem, timebam autē ne Pancrates reuersus (id quod etiā euenit) irasceretur, correpta secure pistillū in duas partes dissecō. At utraq; pars amphoram sumēs hauriebat aquā, iamq; unius loco duo mihi ministri esse cœperunt. Interea Pancrates superuenit, ac re intellecta illas quidē in ligna rursus, quemadmodū ante carmē erant, mutauit. At ipse me danculū relicto

relieto, nescio quo clanculū se subducens abiit. At possis istud etiā nūc inquit Dinomachus, hominē ex pistillo facere? Per Iouem inquit ille, dimidia ex parte scio, nam in priorem formam nunquā à me restitui potest, postquā semel aquarius esse cœperit. Sed deferenda nobis domus esset aquæ iam impleta. Non desistitis inquam ego, huiusmodi monstrosa narrare uiri senes? Alioqui horum saltem adolescentium gratia incredibiles istas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clanculum terroribus ac prodigiosis fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis oportet, ne talia consuescant audire, quæ eos per totam uitā commitata perturbabunt, atque ad omnem strepitum meticulosos reddent, posteaquē eos omnigena superstitione impleuerint. Recte admonuisti me, inquit Eucrates, quum superstitionem dixisti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiusmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinijs, & quæcūque quidā numine afflati proclamāt, quæue ex adytis audiūtur? aut quæ uirgo numeris eloquens futura prædicit? an uidelicet nec talia credis? At ego quod anulum quendam sacrum habeo, Pythij Apollinis imaginem exprimente sigillo, quodque hic Apollo mecū loquitur, nō dico, ne tibi uidear ad gloriam meā res incredibiles narrare. Cæterum quæ apud Amphilocho audiui in Mallo heroē, mecum diu differente, deumque meis de rebus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ audiui in Pataris. Itaque quū ex Aegypto redirem domū, audiremque illud in Mallo uaticinium apertissimum, simul ac uerissimū esse, tamen sic oracula dare, ut ad rem respondeat his, quæcūque propheta quispiam in schedulā inscripta tradiderit, recte me facturū putauī, si dum præternauigarem, experirer oraculum, deumque de futuris quippiam consulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem quā longe res esset processura, quodque non breuem incepisset de oraculo Tragœdiā, ratus non expedire, uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex Aegypto adhuc in Mallum nauigantem. Nam & intelligebā molestam illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem refelleremque eorū mendacia. Atqui ego abeo, inquam, quæsiturus Leonticū, nam opus habeo cum eo congregari. At uos quandoquidē parum sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos denique in fabularum uobis partē uocate. Atque hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam libertatē nacti, ut est uerisimile, mutuò sese epulis accipiebāt, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus ò Philocles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato uentre, nō aliter quā hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicūde magno emerim pharmacū aliquod, quod mihi obliuionem induceret eorū, quæ audiui, ne me non-

nihil

nihil earum rerum lædat inhærens memoria: nempe monstra, dæmones, atq; Hecates mihi uidere uideor. PHILO. Quin mihi quoq; ô Tychiade, tale quiddam hic sermo tuus attulit: aiunt etenim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeant, uerū etiam si quem mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturū, atq; eum etiam eodē modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quū sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCH. At bono animo simus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habeamus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem, quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

LUCIANI PHILOPSEVDVS SEV INCREDVLI,
THOMA MORO INTERPRETE, FINIS.

LUCIANI DECLAMA

TIO PRO TYRANNICIDA, THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS.

Ascendit quidam in arcem, ut tyrānum occideret: at ipsum quidem non inuenit, filium autem eius quū peremisset, gladium reliquit in corpore. Tyrannus ingressus, ac filium iam conspiciatus mortuum, eodem gladio se transfixit: is qui ascenderat, ac tyrāni filium interemerat, tanquam tyrannicida præmium petit.

DECLAMATIO.

Vum duos tyrannos iudices uno die peremerim, alterū quidem iam ætate defectum, alterum uero florentem, eoque ad scelerum successionem idoneum, adsum tamē unicum ob utrunq; præmium petiturus: idēq; quū solus omnium qui unquam fuere tyrannicidæ, sceleratos duos uno ictu sustulerim atq; mactauerim: filium quidem gladio, patrem uero nimio illo quo in filium ferebatur, affectu. Tyrannus igitur ob ea quæ gessit, satis nobis supplicij dedit, quippe qui & uiuens filium spectauit, occisum, & tandem (quod maxime præter omnem spem fuit) ipse sui

A coactus

coactus est tyrannicida fieri. Filius igitur à me peremptus est, in seruitutem autem mihi, etiam mortuus, ad aliam mortem: nam qui uiuens iniurias unà cum patre fecit, mortuus patrem ut potuit interfecit. Qui tyrannidem ergo sustuli, ego sum: ensisq; qui peregit omnia, meus est, ordinem tantum immutauit cædium, ac perimendi sceleratos nouaui modum: illum qui fortior erat, & qui ulcisci poterat, amolitus ipse: senem uero soli relinquens gladio. Ego igitur ob ista etiam amplius aliquid à uobis expectabam, sperabamq; me præmia pro peremptorum numero suscepturum, ut qui uos non præsentibus tantum malis eriperim, sed futurorum quoq; metu liberauerim, ac certam uobis libertatem præstiterim, nullo hærede scelerum relicto. At interim tot rebus à me præclare æditis, in periculum uenio, ne à uobis nullo præmio donatus abeam, solusq; mercede frauder, quam leges à me seruata statuerunt. Hic itaq; meus aduersarius, nullo Reip. studio, sicut ait, istud agere uidetur, sed eorum cæde commotus, ut in eum qui mortis eis causa fuit ulciscatur. Sed uos iudices auscultate paulisper, dum tyrannidis mala (quanquam ipsi probe sciatis) expono: nam & hoc pacto melius beneficij mei magnitudinē cognoueritis, & magis item gaudebitis, reputantes quibus estis malis liberati. Neq; enim quemadmodum alijs plerisque iam sæpe accidit, ita nos quoq; simpliciter tyrannidem & unicam seruitutem sustinuumus: neq; unius domini libidinem pertulimus, sed soli omnium quos unquam similis pressit infelicitas, duos unius loco tyrannos habuimus, & in duplices miseri iniurias distracti sumus. At moderatior admodum senex erat, & in ira mitior, & ad supplicia segnior, & ad libidines tardior: utpote ætate iam impetus eius uehementiam cohibente, & uoluptatum appetitiones refrenante. Et ad causas quidem facinorum inuitus à filio dicebatur impelli, quum ipse non admodum tyrannicus esset, nisi quod illi parebat: nam in filium (ut iam ostendit) propensus supra modum fuit. Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: & iniuste fecit quicquid ille iubebat, & puniebat quos ille uolebat: in omnibus illi morem gerebat, ac denique sub illius tyrannide uiuebat, & ultroneus filij cupiditatum satelles erat. At iuuenis uero honore ætatis gratia patri cessit, & solo imperij nomine abstinuit: cæterum re ipsa tyrannidis caput ipse fuit. Firmitas quoque ac tutamentum principatus ab illo pendeat, quoniam & quod ex iniurijs prouenit, solus ipse fruebatur. Ille erat qui satellites ducebat, qui custodias regebat, qui subditos feriebat, qui insidiatores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui nuptias temerauit, cui uirgines adductæ sunt: & si quæ cædes erant, si qua exilia, pecuniarum expilationes, tormenta, cõtumelia, hæc omnia

iuuenis

iuuenis fiebant audacia: nā senex ipse obsequabatur, & comes in malis erat, & tantum filij scelera comprobabat. Et res quidem nobis intolerabilis facta est: nam quū animi libidines ab imperio sumunt licentiam, nullum iniuriarum finem faciunt. At illud tamen nos urebat maxime, diuturnam, imò æternam potius futuram hanc seruitutem sciebamus, & tradendam per successionem Rempub. populūmq; alij post alium domino ac scelerato hæreditatem cessuram. Alijs profecto non paruum spem hæc res facit, quod perpendere possunt, ac secum dicere: at iam cohibebitur, at iam morietur, ac paulo post erimus liberi. De illis uero nihil tale sperabatur, sed iam nunc paratum imperij cernebamus hæredem, quamobrem nec suscipere negotium audebat fortium quisquam, qui tamen eadem mecum cupiebant: sed desperabatur omnino libertas, & inexpugnabilis uidebatur tyrannis, cum necesse esset tam multos aggredi. At me nihil ista deterruerunt, neq; perpensa negotij difficultate detractui, neq; periculum expaui. Solus quidem, solus aduersus tam fortem ac multiplicem tyrannidem, imò uero non solus, sed cum gladio auxiliari conscendi, consorte etiam tyrānicidij, mortem præ oculis habens, sed propriam tamen cædem cōmuni libertate compensans. Cum in primam ergo custodiam incidissem, ac satellites haud facile amouissem, obuium quenq; perimens, & quicquid obisteret conficiens, in ipsum negotij caput ferebar, in ipsum unicum tyrannidis robur, in ipsam nostrarum calamitatum materiam, & in summa arcis custodia sistens, quum illum conspexissem sese generose defendentem atq; resistentem, uulneribus multis tamen interfeci, ac iam quidem sublata tyrannis erat, facinus confectum erat, atq; exinde protinus omnes liberi. Senex relictus est ille solus, inermis, custodibus exutus, magno illo satellite suo adempto destitutus, nec amplius ulla generosa manu dignus. Ibi ego mecum iudices talia cogitabam: totum negotium meum bene se habet: omnia peracta sunt, omnia strenue perfecta sunt. Quonam ergo iste qui superest plectetur modo? Me siquidem ac dextera mea indignus est: præcipue uero facinore tam splendido ac iuuenili & generoso confecto, cuius gloriam addita hæc tam inerte cæde minuerem. Dignum autē quærere carnificem quempiam oportet, uerum post erumnam tum, ne & hanc lucrifaciat uideat, puniatur, appositum tantū ensē habeat: huic ergo reliqua cōmitto. Hæc ubi statuissem, illinc amolior. Ille uero sicut ego ante diuinauerā fecit, ac tyrannū interfecit, fabulæq; meæ supremū actum addidit. Adsum ergo popularem uobis gubernationem adferēs, & omnibus securitatem denunciāns, ac libertatem feliciter annunciāns. Nunc igitur fa-

A 2 Etis meis

Etis meis fruimini. Sceleratis enim (uti uidentis) arx uacat, imperat autem nemo, sed & honores tribuere licet, & iudicare, & ex legibus contradicere: atque hæc uobis ex me, atque hoc facinore meo profecta sunt: atque ex illa una cæde, post quam pater haud amplius uiuere potuit. Dignum igitur ob ista censeo, debitum à uobis mihi præmium dari, non quod studiosus lucri sim, aut qui parua magnipendam: neque quod ob mercedē de patria benemereri in animū induxerim, sed quod mea officia cupiam uestro præmio esse comprobata, ne despectus sit, neue inglorius fiat meus conatus, tanquam à uobis mancus, & præmio iudicetur indignus. At iste contradicit, & me præter æquum ait facere, qui honorari uelim, ac præmium referre: non enim esse me tyrannicidam, neq; factum à me quicquam secundum legem esse, sed facto meo quiddam ad præmium petendum deesse. Rogo igitur eum, quid reliquum à me desideras: non uolui: non ascendi: non peremi: non liberaui: num imperat quisquā: num iubet quisquam: num dominus minatur quisquam: num me maleficorum effugit quisquam: nō dixeris. Sed omnia pacis plena, & leges omnes redditæ, & manifesta libertas, & popularis gubernatio firma, & coniugia inuiolata, & pueri extra periculum, & uirgines tutæ, & festas agens ferias ob communem felicitatem ciuitas. Quis est igitur horum omnium causa: quis illa sustulit, ista præbuit: Etenim si me quisquam est hoc honore dignior, illi hac mercede cedo, ac præmio istoc abstineo. Sin uero solus ego cuncta peregi, audens, periclitans, adoriens, interimens, puniens, alterum in altero ulciscens: quid mea calumniaris officia: quid ingratum erga me populum facis: At ipsum non occidisti tyrannum: lex autem tyrannicidæ præmium statuit. Interest ergo quicquam, dic mihi, an ipsum perimas, an mortis ei causam præbeas: Ego certe nihil puto, nepe hoc solum legislator spectauit, libertatem & popularem statum, ac sceleratorū amolitionem, istud honorauit, istud gratia dignum censuit, quod factum à me non esse non queas dicere. Si enim illum occidi, quo occiso iste non potuit uiuere, ipse nimirū mactaui. Cædes mea manus illius erat. Ne nimium ergo curiose de mortis modo disputes, neque examines quomodo interiit: sed an amplius non sit, an per me est, quod amplius ille non est. Quandoquidem hoc quoq; mihi uideris excussurus, & scyphantam in benemerentes acturus, si quis non ense, sed lapide lignoue, aut alio quopiam modo peremisset. Quid uero si tyrannum fame obsessum, ad mortis necessitatē adegissem: etiā ne tum requireres meamet manu peractam cædem: alioqui deesse adhuc aliquid mihi ad legem implendam diceres: atq; id grauiore supplicio interfecto malefico:

malefico? Vnum solum examina, istud interroga, in hoc curiosus inquire, quis facinorosorum superest? quis iniuriæ metus imminet? quæ uestigia calamitatum? Sin uero purgata sunt ac pacata omnia: scycophantæ est, modum rerum calumniantem, uelle præmio ipsis factis debito fraudare. Ego siquidem hoc quoque in legibus declaratum memini (nisi forsan ob longam seruitutem sim, quæ in illis dicuntur oblitus) causas mortis duas esse, siue quis ipse occiderit, seu si quis ipse quidem non occiderit, neque manu rem gesserit, coëgit tamen, atque occasionem necis dedit: æqualiter hunc etiam lex plectendum censet, atque admodum quidem iuste: nam præbitam interitus causam nihilo iudicauit ipso facto minorem, ac reliqua iam de modo necis quæstio superuacua est. Illum ergo qui sic occiderit, puniendum tanquam homicidam æquum censeas, absoluique nullo pacto uelis: qui uero eodem quo ille modo ciuitati benefecerit, indignum benemeritis præmio duces. Neque enim istud possis dicere, me uidelicet id fecisse tantum: bonum autem exitum quendam temere non me id destinante, consequutum. Quid ergo pertimuissem amplius, eo qui fortior erat interempto? Quid in uulnere gladium reliquuissem, nisi id ipsum omnino quod erat futurum prædiuinissem? Nisi hoc fortasse dixeris, quod qui peremptus est, tyrannus non erat, neque hoc nomen obtinebat, neque multa uos ob id libenter si necaretur, præmia dedissetis: sed hoc nunquam dices. Ergo interempto tyranno, illi qui causam præbuit non reddes præmium? o curiositatem, quomodo necatus est curas, quam libertate fruaris, aut ab eo qui democratiam restituit, amplius aliquid postulas. Atqui lex (ut dicis) ipsum rerum caput examinat, media autem omnia ualere sinit, neque ultra curiosius inquirat. Quid enim, qui in exilium tyrannum compulisset, non honorem iam tyrannicidæ tulisset? Imò ac ualde quidem iuste, nam & ille libertatem pro seruitute præstitit. At quod à me factum est, non exilium, nec redintegrandæ rebellionis metus, sed omnino perfecta sublatio est, & generis illius uniuersi internicio, ac totius mali radicitus excisio. Ac nunc per deos omnia mihi ab initio in finem usque (si uideatur) excutite, an prætermissum quicquam ad implendam legem fuerit, & an quicquam mihi defuit, quod adesse tyrannicidæ debuit. Ante omnia igitur animum adesse generosum decet, atque Reip. studiosum, paratumque pericula pro communi commodo subire, ac propria morte multorum salutem redimere: ergo ad id mihi quicquam defuit? An animo fractus sum? an periculo prospiciens, per quæ mihi uadendum erat detractaui? non id dixeris. Mane ergo in hoc solo, ac me finge ex eo solo quod uolui, atque isto consilio fui,

A 3 etiam

etiam si nihil inde boni prouenisset, tamen ob mentem ipsam assurgentem præmium tanquam benemerentem petere, quum tamen ego non potuerim, sed alius me sequutus tyrannum occiderit, absolum (dic mihi) aut absurdum esset tribuere, maximèque si dicerem, ô uiri, uolui, cupiui, aggressus sum, atque animi mei signa dedi: solus honore dignus sum. Quid tum responsurus esses? Nunc uero non id dico, sed & ascendi & periclitatus sum, atque innumerabilia priusquam adolescentem peremeram feci. Neque enim rem usque adeo facilem esse suspicemini, custodiam superare, ac satellites opprimere, unumque tot uiros auertere. Sed fermè maximum in tyrannicidio, atque ipsum rei caput istud est. Nam ipse quidem tyrannus, non magnum opus est, neque magno negotio conficiendum, neque expugnatum difficile, sed ea potius quæ muniunt ac tuentur tyrannidem, quæ qui uicerit, is omnia peregerit: nam reliquum quidem parum est. Si quidem istud ad tyrannum usque penetrare, nequaquam licuisset mihi, nisi custodum qui eos cingunt, ac satellitum omnium uictori, ac nisi eos omnes prius deuicissem: Nihil amplius adiicio, sed ijs rursus immoror. Custodias superaui, satellites inquam, tyrannum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Ob hæc ne honore tibi dignus uideor? an adhuc à me eadem postulas? Atqui si eadem etiam quæris, nec istud quidem deest. Neque enim incruentus sum, sed perpetraui magnam ac nobilem necem iuuenis florentis atque omnibus metuendi, per quem etiam ille tutus ab insidijs erat, quo solo confidebat, qui multorum loco satellitum suffecit. Quid tum ergo, num præmio dignus sum? num tantarum rerum honore fraudabor? Quid enim si satellitem unum, si ministrum quempiam tyranni peremissem? quid si seruum honoratiorem? an non magnum etiam hoc tibi uideretur ascendere, atque in media arce, in medijs armis aliquem ex amicis tyranni conficere? Nunc autem etiam illum qui peremptus est considera, filius erat tyranni, imò tyrannus grauior, ac dominus inclementior, ac tortor crudelior, extortor uiolentior. Tum, quod maximum fuit, hæres omnium atque successor: postremo, qui in longum poterat nostras calamitates extendere. Vis ne hoc me solum fecisse, tyrannum autem ipsum adhuc ereptum fuga uiuere? Munus ob ista peto, quid dicitis? non dabitis? Non illum quoque suspexistis? non dominus? non grauis? non intolerandus erat? Nunc uero etiam caput ipsum intelligite. Quod enim iste à me flagitat, id quam optime fieri potuit, peregi, ac tyrannum alterius nece necaui, non uulgariter, neque uno ictu, quod illi post tot scelera maxime fuit optandum. Sed dolore multo prius exagitans, & in oculis ostendens misere prostrata, quæ illi fuerant

illi fuerant charissima, filium quanquam malum, tamen ætate florentem, ac patri simile, sanguine ac tabo plenum. Hæc sunt patrum uulnera, hi legitimorum tyrannicidarum gladij. Hæc tyrannis crudelibus digna mors, hoc supplicium sceleribus tantis debitum. Nam illico mori, illico nescire, nullum tale spectaculum cernere, nihil habet tyrannica pœna dignum. Non enim ignorabam (te appello) non inquam ignorabam, imò nec alius quisquam quantum ille erga filium gerebat affectum, & quod post illum uiuere ne paululum quidem dignaretur. Atque omnes fortasse patres sunt in filios eiusmodi. At hic certe aliquid supra ceteros habebat, idq; merito, quippe qui illum solum uidebat ducem seruatoremq; tyrannidis, solumque pericula patris præocupantem, ac firmitatem imperio præstantem. Vnde etiam quanquã nõ ob amorem, at ob desperationem saltem statim illum sciebam moriturum, quum cogitaret inutilem sibi uitam futuram, securitate quam illi filius præbebat ablata. Omnibus igitur illum simul circumsepsi, natura, dolore, desperatione, terrore, ac temporum etiam futurorum metu. His in illum cõmilitonibus usus sum, & ad ultimum illud consilium coëgi. Interijt nobis orbis, afflictus, dolens, lachrymans, luctum lugens, breuem quidem, sed qui patri sufficiat, & quod grauissimum est, ipse à seipso, quod mortis genus omnium est miserimum, multoque acerbius quàm si inferatur ab alio. Vbi mihi gladius est? num quis illum agnoscat alius? num cuiusquam alterius telum est? Quis illum in arcem duxit? ante tyrannum quis usus est? quis illum tyranno misit? O ensis mecum communicans, rerum à me bene gestarum successor, post tot discrimina, post tot mortes despiciamur, & indigni præmio uidemur. Si enim ob istud solum hunc à uobis honorem peterem, si dicerem, ò uiri tyranno mortem cupienti, ac tum inermi forte deprehenso, meus iste subseruiuit gladius, atq; operam suam ad consequendam libertatem cõmodauit omnibus, honore ac præmio indignum putassetis? dominũ tam popularis rei non retaliassetis? nõ inter benefactores inscripsissetis? non inter sacra gladiũ ipsum reposuissetis? non secundũ deum illum coluissetis? Nunc mecum cogitate, qualia tyrannũ ipsum ante mortem & fecisse, & dixisse sit uerissimile, quũ filium perimerem, ac uulneribus multis in parte corporis conspicua perfoderem, quo uidelicet genitor ureretur, atq; aspectu primo stupefceret, miserabiliter exclamauit atq; inelamauit patrem, non ut auxiliator esset aut cõmilito, quippe qui iam senex erat atque inualidus, sed domesticorum malorum spectator. Ego illinc digredior, totius quidem tragœdiæ au-

A 4 tor.

tor. Reliqui uero histrioni cadauer, & scenam, & ensem, ac cætera quæ fabulæ supererant. At ille quum adesset, ac uideret filium quem habebat unicum, uix respirantem, lacerum ac morte plenum, uulnera quoque illa densa ac multa & letalia gerentem, sic exclamauit: O nate, sublatus sumus, interempti sumus, tyranni cæsi sumus: ubi iste interfector est? ad quid mihi parcat? cui me reseruat malo per te iam fili præmortuū? nisi me forte utpote senem contemnit, & lente me perimere decreuit: ac mortem mihi producat, ut necem mihi faciat longiorem. Et simul ista dicens, ensem quærebat: ipse autem erat inermis, ut qui omnem in filio spem reposuerat. At ne is quidem defuit, iam dudum enim à me ante præparatus erat, atque ad facinus futurum relictus. Ergo ex corpore euellens, & ex uulnere gladium eximens, iam dudum me occidisti, peremisti, nunc uero mihi finem facito: O ensis, inquit, patri lugenti consolator ueni, atque infelicem senis manum adiuua, iugula tyrannum, perime, ac luctu solue. Utinam in te prior incidissem, utinam ordinem cædis incepissem, cecidissem quidem, at ut tyrannus tantum, at ultorem sperans, nunc uero ut orbus, nunc uero ut etiã carnificis egens. Et hæc simul dicens, uulnus intulit tremulus, impotens, cupiens quidem, inualidus tamen ad facinoris ministerium. Quot sunt ista supplicia? quot uulnera? quot mortes? quot tyrannicidia? quot præmia? Et tandem uidistis omnes iacentem iuuenem, opus neque paruum, neque facile, senem uero illi circumfusum, cruorem utriusque inhaerentem, atque illam libertatis & uictoriæ parentē Libitinam, & nostri ensis operam: ensem uero ipsum inter utrunque monstratum, declarantem quam non indignus domino sit, testantemque quod mihi sit fideliter obsequutus. Hoc si ergo fecissem, obscurius fuisset, nunc uero redditur ipsa nouitate splendidius. Qui tyrannidem ergo omnem sustuli, ego sum: opus autem in multos distributum est, quemadmodum in fabula. Atque egi primas quidem partes ego, secundas uero filius, tertias tyrannus ipse, ensis autem subseruiuit omnibus.

LVCIANI TYRANNICIDAE, THOMAS MORO
RO INTERPRETE, FINIS.

Declamatio

285

DECLAMATIO THO

MAE MORI LVCIANICAE RESPONDENS.

Non putauerā iudices, ei, qui (id quod ego nunc fa-
cio) publicam causam suscepisset agendam, opus
fore, ut quur id facere instituerit, rationem reddat:
Neque enim ullum fore periculum, ne id malicia
potius aggressus, quā pietate uideatur, quum
hoc certissimum præbeat magnæ integritatis ar-
gumentum, quod aliorum omnium commodis elegerit suo priuato la-
bore consulere. Quod quanquam omnes istiusmodi causarum patro-
nos merito posse existimem ab omni calumniæ suspitione defendere,
me tamen omnium meritissime, qui ut omnibus prosum, non solum
hunc mihi laborem desumpsi, sed inimicicias etiam cum eo uiro con-
traxi, qui se tyrannos quoq; iactat occidisse. Sed quoniam nihil tam
recte ceptum esse uideo, quod non improborum uellicet ac deprauet
iniquitas, & quosdam iam nunc mussitantes audio, qui istius oratione
persuasi, hoc meū officium in peiorem partem rapiunt, statui iudices
uobis huius actionis meæ causas exponere, ne quis industriæ meæ ma-
lignus interpretes eā dolori, odio, uel inuidiæ conetur ascribere. Ac pri-
mum, quid est quur tyranni mortem dolere puter? nam id iste mihi
auper obiecit, probationē uero nullam attulit, dixisse tantū contentus,
& credi sibi sine argumēto, sine teste postulat: imò, inquit, nisi doleres,
nisi tyranni mortē ulcisci cuperes, mecū non contenderes. Ergo eo solo
lugere me tyranni mortem probas, quod tibi ob eius necem, præmiū
iniuste petenti, ego me iuste opposui? Vis uidere quā nihil dicis? Si
te tyrannū occidisse probes, ego tecum litigare, nec si uelim possem, nec
si possem uelim. Nunc uero quid aliud contra te dicturus sum, quā
quod illū non occidisti? Si tu interfecisses, nihil quererer, imò laudare,
admirarer, ac præmiū primus decernerē, nunc uero ideo tibi cōtradico,
ideo tibi honorē denego, ideo aduersor, ideo queror, q̄a tyrannū nō oc-
cidisti. Num igit' occisum ptinus dolere uideor? Ostendisse potius iu-
dices debuit, me tyrāno fuisse uel sanguine cōiunctū, uel affinitate pro-
pinquū, uel beneficijs deuinctū, uel scelerum cōmunionē fœderatū. At
istorū quicq; ne fingere quidē potuit: ergo si neq; cognat' illi, neq; affi-
nis fui, si mea opera nunq; in cuiusq; iniuriam usus est, si ab illo benefi-
cij nihil in me collatū est, si me acerba seruitute cū cæteris simul oppres-
sit, si me illius interitus libertati uobiscū unā restituit, qd causæ est ut il-
lius mortem

lius mortem meæ salutis ac libertatis auspiciū doleam? At odij certe tantundem causæ est. Nam quid egit quod odium in illum prouocaret meum? Primo tyranni filium interfecit: postea uero tyranno sibi manus inferente, iste præmium tanquam tyrānicida petijt: quorum alterum, puta quod iuuenem peremit, quāquam id ipsum parum consulte, parumq; ex communi commodo fecerat, nisi dii nobis fuissent propitij, fecit ille tamen animo (quantum ego certe suspicor) non malo. Alterum uero, nempe quod præmium postulat quum non meruerit, ut nunc sunt hominum ingenia, non miror, & ignosco certe, modo possit auferre. Neutrum istorum odium in illum meum cōcitāt. Extra hæc nihil unquam fecit, quod ad me ullo modo pertineat: ergo tam iniquus sim, ut hominē uix tandem satis aut de facie, aut fama notum, qui me nec re offenderat, nec uerbo læserat, gratis odio persequeretur? Restat inuidiæ diluenda suspicio, quæ talis est, ut nullo malo carere uelim libentius. Nam quum omnia uitia sint suapte natura perniciofa, nullum tamen est liuore pestilentius: quodq; pectus, cui semel infuderit grauioribus tormentis exagitet. Nempe alterius fortunam, suum infortunium ducere, secundis aliorum rebus æstuarē, alienis laudibus uri, aliena felicitate torqueri, an non summa miseria, non extrema dementia est? Itaque si à quoquam alio uitio iudices absum, ab hoc certe longissime absum. Cuius unquā fortunas impetij? Cuius res bene gestas eleuauit? Cuius laudibus unquam detraxi? Cuius famam labe respersi? Certe ab huius uitij suspicione si me mediocris ista fortuna mea non asserit, quæ non tam inops est, ut aliorum opibus ac præmijs inuideam, si me antea uita non uindictat: quæ non usque adeo est rerum bene gestarum indiga, ut aliena debeam laude tabescere. At ipsa me herde causa prorsus absoluit, quæ talis est, ut potius omnium ueniam, quàm cuiusquam mereatur inuidiam. Quæso iudices, quod tandem odij signum, quod inuidiæ documentum præ me fero? Non prouoco, non irascor, non accuso, urbem tantū in ius uocatam ab illo defendo. Sed quur sedentibus ergo cæteris, ac tacentibus uniuersis, atque in his multis & clarissimis uiris, & autoritate præstantibus, & multo ad dicendum instructioribus, ego potissimum surgo, & petenti præmia contradico? Illi ipsi profecto quin mecum sentiant non dubito: & quin ex his plerique sint, qui hoc ipsum officium, nisi ego iam suscepissem, libenter fuerint obituri: neque tamen ideo culpandus sum, quod me pro patria primus obtulerim. Quicquid est, alieni silentij causas non debeo: me certe ad dicendum cum Reipublicæ causa, tum deorum immortalium respectus incitabat: nempe quum uiderem satis tenues

ararij

ararij nostri prouentus, & præsentem pecuniam nimis exiguam, tum
 instare multas necessarij sumptus occasiones, non ferebam uti ciuitas
 hoc insuper non necessario sumptu mulctaretur. Tyrannicidij præmi-
 um quantum sit non ignoratis, ac merito quidem: quod enim precium
 satis grande sit, quo agri, foci, fortunæ, liberi, coniuges, salus, ac libertas
 omnium, postremo ipsæ deorum aræ atq; templa redimuntur? Quod
 quo maius atq; urbi onerosius est, eo magis à nobis prospiciendum
 est ne temere colloceatur. Satis iudices, satis impensæ ac sumptus immi-
 net, satis effundendū est, ut ararium nostrum tam profunde, non iste
 etiam cui nihil debemus, exhauriat. Præterea quum hoc tyrānicidium
 sola deorum clementia prouenerit, qui toties in clamati calamitatum
 tandem nostrarum miserti, crudelissimi nos iugo tyranni soluere, ac li-
 bertati reddere uoluerunt, non ferendum putauit ut ciuitas honorem
 gratiamq; dijs merentibus ablatam, homini nō merenti tribueret. To-
 tum autem hoc negocij fortunæ deorumq; benignitati deberi, huic ni-
 hil gratiæ, apertissimis argumentis docebo: quod dum facio, quæso iu-
 dices diligenter attendite. Tria sunt quorū iste quodlibet sufficere sibi
 ad hunc honorem consequendum putat, uel quod tyranni peremit fi-
 lium, uel quod tyrannū tentauit occidere, uel quod pater filij nece com-
 motus, ense quem iste reliquerat mortem sibi consciiuit. Ergo illius ado-
 lescentis cædes tyrannicidium uidetur? Quid nisi nempe & ille (inquit)
 tyrannus erat. Quis id credat iudices, urbem unam duobus suffecisse
 tyrannis? duos tyrannos inuicem cōcordes eadem incoluisse mœnia?
 unius urbis ambitu potuisse contineri, quorum alterutri uix uel orbis
 uniuersus suffecerit? Quisquis id credendum duxerit, is mihi parum
 uidetur tyrannicam considerare naturam: nam legitimæ quoq; pote-
 states, ac non solum legibus gubernantes, sed etiam legibus obtempe-
 rantes, & tyrannide tanto interuallo mitiores, ambitione tamen ita
 uincuntur, ut nec uel intimorum amicorum uitæ parcant, potiusquàm
 eos habeant imperij sui consortes. Quis tyrannum credat natura fe-
 rum ac uiolentum imperij sui, cuius ardore hominum leges protriue-
 rit, deorum contempserit, uitam neglexerit, socium quenquam admit-
 tere? Quin brutorum quoq; pleraq; fermè quæ (quod tyrannorū pro-
 prium est) rapto uiuunt, quibus solius pabuli cura impressit aliqua ty-
 rannicæ naturæ uestigia, in proprios fœtus sæuiūt, potiusquàm socios
 illos uenationis accipiant. Et hominem tyrannum putamus, quem fa-
 stus inflat, ambitio stimulat, cupiditas urget, gloria sollicitat, suam cum
 quoq; posse cōmunicare tyrānidem? At iste nō solum duos tyrannos
 facit, uerum etiam adolescentem plusq; tyrannum uult uideri: nam ci-
 uibus

uibus

uibus atroces (inquit) iniurias fecit, cæde, rapina, stupro, omnibus denique scelerum formis insignis. Nomine quidem abstinuit, cæterum re ipsa tyrannidis caput erat, ac parente plus potuit, eū ut uolebat rexit. At longe contra se res habet iudices: nimirum impotens semper ac formidolosa res tyrannis est. Neque filius profecto patrem tulisset si posset, neq; filio tantum permisisset pater ut posset. Nemo tyrannis est hærede suspectior, qui eo maiorem parenti metum incutit, quo magis ferocem eius indolem ac tyrannicos mores expresserit. Continebat ergo filij sui cupiditates, atq; adolescenti stringebat potius quàm laxabat habenas, ne uiribus nimium inualescens iuuenis, imperij audax, atque opibus insolens, nec sibi iam imperans, tandem ne parenti quidem parceret, quin iam Saturno superi Iouem præferrent. Nam si iniurias interdum fecit, quid aliud quàm se parenti satellitem præbuit? ex quibus quotus quisq; est, qui non grassetur, nuptias uiolet, domos compilet, phana dispoliet, obuios cædat, atque optimum quenq; trucidet? Sed quoniam unus est, cuius potentia atque umbra freti, tam scelerata grassantur audacia, poenas alioqui facinorum suorum uel illi, uel publicis legibus daturi, ipsi quidem latrones, homicidæ, fures, adulteri. Solus autem unus ille scelerum princeps, sub cuius nomine omnes impune delitescunt, tyrannus est. At ille adolescens si quando patrabat aliquid atrocius, patrem semper sic imperasse dicebat, neque ego quin imperarit dubito. Nam filius quanquam ea indole fuit, ut parentem aliquando uideretur (si ad tantam peruenisset ætatem) flagitijs ac sceleribus æquaturus, tamen in hac adolescentia præ illius crudelitate ac saeuitia quibus iam à puero semper assuetus infenuerat, rudis adhuc miles, ac uix tyro fuit, neq; ferè magnum quicquam, nisi à patre iussus atq; edoctus agebat. Sed siue non nisi iussus illa faciebat, siue ipse etiam iniussus audebat, tamen quum tanquam iussus egerit, quum neq; tyranni nomen usurparit, neq; se pro tyranno gesserit, sed patri se parere significarit, & auctorum suorum causas in illum retulerit, quum alium se potentiolem esse confessus sit, cuius uiribus fideret, à quo omnis eius penderet impunitas: furem si uelis, aut sacrilegum, uel si quod aliud nomen mauis, appelles: at is profecto non est, in quo fieri tyrānicidium potest. Quod si illum omnia solum potuisse, ac re ipsa tyrannum fuisse contendas, & (quod paulo ante iactabas) illico eius morte liberam fuisse rempublicam, fingamus obsecro adhuc parentē uiuere, sed non fugatum tamen, quod nescio quur ipse finxisti, quippe quem nec ipse fugaueras, neq; quur ei fugiendum esset effeceras. Filio enim tantum per insidias adempto, reliquis uiribus integris, nō uideo

quur

quur patri magis desperandum, aut fugiendum fuerit, quàm si aut fi-
 lius ei natus non fuisset, aut peste correptus obiisset. Patrem ergo fin-
 gamus (ut dixi) uiuentem, ac filio quidem unico orbatum, sed satelli-
 tum tamen cæterua cinctum, cædem filij lachrymantem: sed interfecto-
 ri minantem, atq; omnia suppliciorum genera destinantem, in fo-
 rum uultu tristi quidem, sed tamē truci procurrere, & prolato quem tu
 reliquisti gladio, ingentia polliceri præmia, si quis eius ensis dominum
 prodiderit: hic tu foro iam ab illo, atq; eius satellitibus occupato, & in
 caput tuum quæstione iam haberi cœpta, in publicum fortis Tyranni-
 cida procurrere, & in mediis globos irruēs Tyrannum te occidisse pro-
 clamita, libertatem omnibus denūcia, ac Tyrannicidij præmium po-
 stula. Quid fugis? Quid latebras quæris? Quid Tyrannicida metuis?
 An non libera est respublica? An non Tyrannus occisus est? Neque
 ergo is quem peremisti Tyrannus erat. Sed quidam potius Tyranni
 satelles, neq; eius morte ciuitas libertati restituta est, quod solum pau-
 loante dicebas huius legis spectasse latorem. At hæredem (inquit) occi-
 di. Quid mihi hæredes nominat? Quid in Tyrannide leges memorat?
 Legū ista nomina sunt. Iuris est ista successio. An Pyratæ filium si de-
 mortui patris locū impleuerit, hæredem quisq; dixerit? Intestatus sem-
 per Tyrannus moritur, quippe legibus ab illo captiuis, quæ solæ ratū
 facere testamentum possunt. Proinde qui defuncti locum Tyranni su-
 bit, hæres non est, sed nouus Tyrannus. Non enim succedit, sed inua-
 dit. At illi nunc paruissimus. Istud qui constat? Ego contra Tyranno
 mortuo populum ilico liberum esse dico. Alioqui frustra lex Tyran-
 nicidæ præmium statuit, si alterius morte in alterius potestatem re-
 cidimus. Sed longe secus iudices, defuncto enim quolibet casu Ty-
 ranno, populus iam tum liber dum amici luctu occupantur, dum stu-
 pent eius morte satellites, ilico sese in libertatem asseruisset, neque plus
 filius aduersus populi uires tum ualisset, q̄ nunc potest quisq;, uel ex
 amicis Tyranni potētissimus, aut genere quisquis ei fuit post filiū pro-
 ximus, ad quem, si successionis nomen, atq; hæreditatis audiendum
 est, tam nunc Tyrannis pertinet, q̄ ad filium pertinuisset. Qui satel-
 litem igitur, qui amicum, qui cognatum, qui filium Tyrāni peremerit:
 frustra tyrannicidium iactauerit. Tyrannus ipse solus est, cuius necem
 tanto præmio respublica mercatur. Sed uolui, (inquit) pertentaui, peri-
 ditatus sum, quod negari ne possit, filio tyranni perempto, spe futuræ
 tyrannidis extincta, præclarum animi mei documentum reliqui, uel
 hoc solum sufficere mihi ad hunc honorem puto. Hic uide obsecro q̄

B nihil

nihil maliuole, quàm simpliciter agam tecum omnia, quæ ex re tua totum hoc negocium minime suspitiosus interpreter. Nam si alius hanc ageret causam, nec tamē ex inimicis tuis, sed ex acrioribus istis actoribus quispiam qui locos omnes excutiunt, & suspicionibus urget, ac moleste nimium premunt, sic Hercules hunc tractaret locum, ut te nec id tentasse unquam nec destinasse contenderet. Quod si tu uociferareris mirari te quem tam insigni esse impudentia, ut talia dicere occiso in ipso conatu tyranni filio audeat, hic ille protinus quasi fieri non potuerit (inquit) ut non patriam liberaturus, quod non præstitisti, non Tyrannum occisurus, quem non attigisti: sed ipsum potius iuuenem quem trucidasti perempturus, ascenderis: illa tam tibi priuatim, aliquam ulturus ac retaliaturus iniuriam. Hic si instaret, urgeret, premeret, ac certas aliquas probationes illius animi tui ac propositi flagitaret, uides (ut opinor) in quantas traheris angustias. Sed ego tecum hoc pacto non agam, quippe qui in rebus (cuiusmodi ista est) uehementer obscuris, assueui semper in meliorem partem esse procliuor. Permitto itaque tibi, ut ista fecisse animo in Remp. propenso uidearis. Voluisti ergo, ac tentasti prorsus auferre Tyrannidem. Hoc tibi uidetur isto præmio compensandum? Primum quod uoluisti, quis non uidet quàm sit exiguum? Nam hac ratione omnes tyrannidij præmium peteremus. Quis enim tam frigido in Remp. animo fuerit, ut Tyrannum crudelissimum non libenter auferre uoluerit? Tentando uero quid aliud declarasti, quàm quod esse Tyrannicida uoluisti? Quod te præterea periculis exposuisti, an id præmium meruerit ullum, postea uidebimus: quod autem istud non meruit, spero uobis iudices esse uel sola legis recitatione perspicuum. Quæ quum præmium nisi Tyrannicidæ non statuat, qui uero Tyrannum non ceciderit, esse Tyrannicida non possit: quantumlibet quispiam tentauerit, quantiscumque sese periculis exposuerit, frustra Tyrannidij præmium: nisi cæso Tyranno, petierit. Nam ei qui dum conatur occidere, in exilium compulerit, præmium quidem: sed neque tantum, neque tantum Tyrannicidæ decernam. Etenim si morbo quopiam laborans denunciem: quicumque me sanauerit, ei recuperata ualitudine, tria me talenta daturum, ueniat aliquis spe mercedis inductus, qui mei curam suscipiat: deinde medicamentis quibusdam adhibitis, ubi frustra se conari senserit: artem suam morbo uictam confessus, me iam deploratum relinquat: aliqua tamen molestiæ parte leuatam, sanitatis illi mercedem, quia non sanauit, non debeo: rursus quia profuit, inanem prorsus à me dimittere haud æquum est. At si post

post mille pharmaca, nihilo tamen melius habentem destituat: præmiij nihil meretur, qui nihil iuuat: gratiæ uero tantundem feret: qui quod mederi tentauit, sui gratia, non mei fecit. Quod si insigniter Medicæ artis ignarus, rem tamen aggredi fuerit ausus, atque aliquantisper misere uenenis adfectum postea dimittat: quum iam non modo nihil opis tulit, sed plurimum doloris addidit: etiam si sese gratis obtulerit: utrū amore dignus est, quod me suo labore tam diu nulla præmiij speram officiose uexauit? an summo potius odio, quod temere sese meo periculo ei negotio, cuius erat imperitus, immiscuit? Huic rei Iudices haud multum mihi uidetur præsens causa dissimilis. Lex enim Tyrannicidam conducere uehemēter alicunde studet: ei quæ præmium certum, Tyranno cæso, pollicetur. Sed Tyrannicidam quum dicit Iudices, hominem quærit artificem: non manu tantum fortem, sed pectore quoque multo magis ualentem, consilio potius quæ uiribus præstantem, qui insidias tendere, laqueos abscondere, occasiones captare nouerit. Ergo hanc prouinciam si quis huiusmodi susceperit: qui Tyrannum ipsum arte ex insidijs adoriatur, adorsum opprimat, oppressum interimat: nec re cœpta semel, nisi perfecta desistat: hic Tyrannicidij præmium audacter postulet. Sin id quidem non potuerit, quod autem proximum est & confine, fecerit: Tyrannum uidelicet uel in exilium abegerit, uel ad deditiōem condonata uita coegerit, uel ad deponendam Tyrannidem certa conditione compulerit: hunc ego præmio dignum, neque nullo quidem, neque tamen Tyrannicidæ iudico. At si quis manu potens, mentis inops, illarum penitus ignarus artium, quibus instructum esse Tyrannicidam oportet: qui rem uiribus egere tantum, ac non consilio putet, qui denique Aiaci multo sit, quæ Vlyssi similior. Sed Aiaci tamen iam abiudicatis armis insanienti, armenta hominum loco trucidanti. Si huiusmodi, inquam, quispiam rem tantam conficiendam sibi desumpserit: tum nec insidias collocans, nec tempus eligens, nec occasionem expectans: impetu quodam proruat, nec ab ipso tamen Tyranno incipiat, sed in satellites eius insiliat, dato interim illi sibi cauendi loco. Tum subducto Tyranno: re temere cœpta, stulte gesta, per ignauiam relicta, ac penitus infecta: sola sibi fuga, abiecto etiā gladio, consulat. Postea uero uel defuncto, uel interfecto Tyranno, in publicum prodeat: præmium tanquæ Tyrannicida postulet, atque huiusmodi utatur oratione. Volui Iudices, ausus sum, tentauit, periclitatus sum. Vtrum Iudices illi Tyrannicidij præmium decerneretis, quia Tyrannum tetrauit occidere? an malā potius gratiam haberetis, ac dignū

B 2 etiam

etiam supplicio duceretis, quod sua temeritate non se solum frustra periculis obiecerat, sed urbem etiam uniuersam in summum discrimen unâ præcipitauerat: utpote qui Tyrannum stulte irritando fecerit, & ciuibus inuestiorem, & aduersus insidias cautiorem? Videtis ergo Iudices quemadmodum id quod iste uel solum satis esse cõsidebat, usq; adeo nihil adiuuat, ut etiam nonnihil officiat. Quamobrem si neque is, quem peremit, Tyrannus fuit: nec satis Tyranni filium occidisse fuit: tentasse uero temere, plus q̄ frustra fuit, reliquum est, ut ultimum illud, Tyranni uidelicet ipsius mortem, excutiamus: quam iste sibi nos debere disputat. Hoc totius negocij caput est, hoc si uobis iste persuaserit, causæ nihil est quin uicerit. Contraque si ego hanc partem euicero, atq; sacram hanc, quod aiunt, anchoram illi præcidero, nonne ilico necesse est fluctuet, ac naufragio pereat? Idcirco Iudices hic etiam atq; etiam obsecro: ut quàm maxime sitis attentis, dum Tyranni eadem doceo, ex qua tota ista pendet controuersia, nihil ad istum quicquam pertinere. Totum ergo hunc locum Iudices sic ab isto tractatū esse meministis, ut qui uobis persuadere cuperet, uti crederetis eum iam tum quum filium perimeret, parentem quod postea fecit, præscisse facturum. Sciebam, inquit, satis esse filium occidere, sciebam patrem ilico sese post mortem filij perempturum. Imò sciebas certe, quum sic hanc causam ageres, opus esse tibi ut illa præscisse uidereris. Alioqui frustra te præmium Tyrannicidij petiturum: si neq; ipse Tyrannum peremisses, neq; id saltem fecisses, unde illi scires exitium imminere. Eam ob rem Iudices exitum eius facti tam certum uideri uoluit, ut uobis etiam audientibus dixerit, ob id ipsum sese à Tyranno manum abstinuisse, eumque sibi ipsi pariter & istius gladio reliquisset: quem alioqui, ut ait, facile potuisset occidere, fecissetq; nisi de exitu securus scilicet, tunc de industria pepercisset, ut paulo post miserius interiret. Hic igitur quid faciam? quò me potissimum uertam? unde argumenta conquiram, quibus hunc probem non esse rerum futurarum præscium? Quin illum percontemur potius, ac rationes aliquas exigamus, quibus ille nobis fidem rei tam longe supra fidem faciat, unde hanc tam mirabilem diuinandi peritiã nactus sit, utrum ne homine quopiam docente didicerit, an numine potius inspirante conceperit. Dic igitur nobis Tiresia, quonam probamento facies, uti constet comprehensam esse tibi rerum futurarum scientiam? de fossis alicubi thesaurum effode, cogitationes nostras euolue, abstrusum aliquid atque occultatum erue, quod miremur omnes: nēpe eiusdem artis esse puto,
& quæ

& quæ præsentia latent edicere, & quæ sunt futura prædicere. Aut si tu futuris dūtaxat uales, aliqua nunc ediffere aliquot post hoc annis: aut si libet, sæculis potius euentura: quæ quum ex tuo præscripto ceciderint omnia, tum demum redito, & futura te præscisse dicito. Interim profecto ægre, quantum suspicor, obtinebis: ut quod te nesciente fiebat, id præscisse credaris anteq̃ fieret. Quod si tum, quum filium interimeres, ignorabas patrem sese, quod postea fecit, occisurum: quum tu nunc eius cædis præmium postulas, quam nisi uelis impudenter esse mendax, fateare necesse est, te ignorante, atq̃ adeo ne cogitante quidem, perpetrata esse. Sed ideo se fortasse putat huius etiam necis autorem: quoniam illa cædes quā fecit, istius quoq̃, tametsi præter spem, causa tamē aliquo modo fuit. Qua in re uos longe alia Iudices opinor esse sententia. Neq̃ enim si Tyrannum casu quisq̃ aut mente captus occidisset, ei Tyrannicidij præmium decerneretis. Quid ita? Nemp̃ quod inscius uterq̃ atq̃ imprudens occidisset, quanq̃ istius causa est aliquanto, ut mihi uidetur, inferior. Nam si alteruter illorum præmiū peteret, tametsi peteret qui peremisset ignarus: atq̃ ideo frustra peteret, peteret tamen qui peremisset: nunc uero & isto nesciente, & non ab ipso peremptus est. At nihil ego, inquit, neq̃ casu, neq̃ imprudens feci: sed filium consultò trucidauit, atq̃ ita patri uolens ac prudens mortis causam præbui: qui, ni ego filium occidissem, adhuc Tyrannus uiueret. Age accedam etiā propius. Si tu Tyrannum aggressus ut perimeres: deinde uictus ab eo, proiecto etiam gladio, fugeres, atque is equo te persequutus, equo collapso, præceps in gladium tuum tam opportune caderet, ut eodem transfigeretur, an nō hic posses eadem omnia dicere, uoluisse te uidelicet, ac uolentem aggressum esse: uolentem igitur prudētēq̃ causas ei mortis attulisse? nā nisi tu illum fuisses adortus, ille non fuisset occisus. Sed nōne uides: ut eadem opera, uel magis fuga tua gloriari liceat, & ignauia tua præmium petere? Nam nisi tu fugisses, ille non cecidisset: nisi tu gladium turpiter abiecisses, nec transfixus ille fuisset. Postremo hac ratione ignauos etiam Tyrannicidas esse liceat. Quemadmodum licet uolens adortus esses ut interimeres: tamen postq̃ re infecta fugisses, quod postea factum esset, tuum non iudicaretur: licet id factum non fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses, ita etiam si Tyrannum perempturus ascendisti, filiumq̃, dum patrem quæris, occidisti: tamen cum pergere ac perficere quod incœperas, uel timore non ausus sis, uel negligentia nolueris, uel casu non potueris: sed re prorsus infecta redieris, quicquid inde postea te inscio atque in-

B ; sperante

sperante prouenerit, id à te profectum esse ne dixeris. Siquidem quicquid tuum dici potest, ibi desijt, ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod ipse fecit simile esse concedet. Sed mihi hoc pacto rursus opponet. Is quem tu proponis, non ea mente Tyrannum aggressus est: ut se postea uicto ac fugiente, ille uictor dum persequeretur, occumberet. Ideoque quod non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego eo proposito peremi filium: ut pater sese dolore commotus occideret: atque id facturum animo meo percepi. Videtis Iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus occurrit? Quæremus igitur ab eo, quonam pacto præsenferit? præsciuerit ne? an coniecirit? Si se præsciuisse respondeat, neminem credo ei crediturum: sin coniecisse, interim nefcisse se fatetur: sed opinatum esse tantum, hoc est, dubitasse, incertum fuisse: postremo quid aliud quàm ignorasse? Sed uideamus tamen quibus signis, quibus perspicuis argumentis, rem tam inopinabilem ita collegerit euenturam, ut quod alius nemo sperare potuisset, id ille sibi tanquam certum atque inopinabile proposuerit. Noueram inquit, quam misere deperibat filium. Ita ne id tandem adeo te certum ac securum reddidit: ut necem eius non tanquam forte secururam, sed necessario futuram destinares? Scio iudices, haud mediocres illos affectus esse, quos erga liberos parentum pectoribus inseuit natura, neque tamen aut tantos, aut cuiquam tam exploratos crediderim: ut promittere sibi ac spondere audeat, id quod iste se fecisse narrat, interempto filio patrem ultroneum ei comitem futurum. Nam quotusquisque ex his, quorum filij & unici, & charissimi quotidie uel morbo cadunt, uel dolo pereunt, uel bello occumbunt, uel casu intereunt, usque adeo mœrore consternatur, ut sibi mortem sua sponte consciscat? Sed amori, inquit, etiam desperatio non minor occasio desiderandæ mortis accessit. Quamobrem obsecro, an tu quum filium perimeres, reliquos unam satellites omnes occidisti? non dices, opinor, stragem te tantam fecisse. Cæteros igitur adhuc retinebat: opum satis, uirium satis habebat. Quapropter uno adempto, quum tot adhuc essent incolumes: quorum omnium intererat maxime hunc incolumem esse, quum ei usque adeo desperandum fuit, ut non ab urbe, sed ex orbe festinandum fuit. An usquam gentium uiuere quenquam hodie suspicemur, qui id fecisset, quod Tyrannus iste fecit. Quid de alijs quærimus? quin te potius interrogemus, quæ uerisimile est de te coniecturam hanc fecisse, & Tyrannum ex animo tuo spectasse. Si tibi ergo filius perimeretur, atque insuper imminere uideretur nonnullum & fortunæ simul & uitæ periculum: num potius eligeres te comitem filio dare,

dare, quàm mortem illius ulcisci. An temet ipse ne ab alijs occidereris, occideres? Certe, ut pro te quoque respondeamus, non faceres. Quomodo ergo in mentem tibi uenire potuit: ut quod nec alijs fecerunt, nec quisquam fecisset, nec tute facturus esses, id Tyrannum cogitares facturum? At planè, inquit, cogitabam: alioqui cur ibi gladium meum reliquisset. Recte nimirum ignauia tua nos admones. Nam cum hoc dicit Iudices: nonne id uobis uidetur dicere, praesens certe: alioqui cur inde fugissem? quid enim aliud est: alioqui cur gladium ibi reliquisset, quàm alioqui cur inde abiecto gladio turpiter me in pedes dedissem. Nam quid opus fuit gladium Tyranno relinquere: Ne deesset ei scilicet, quo periret? Itane qui omnium gladios timet, ipse gladio caret. Qui quicquid habet, gladio peperit, gladio possidet, gladio tuetur, ei gladius unquam abfuerit. O nouum prodigium Iudices, Tyrannus sine gladio. Neque illi gladius defuit, nec iste gladium ei reliquit, sed abiecit: nec futurum quod euenit, uel leuissima coniectura prauidit. Sed posteaquam in arcem temere (nescio quomodo) perrepsisset, atque ibi adolescentem (ut est iuuenta semper incautior) solum, securum, ac nihil minus expectantem, de improviso adortus oppressisset: ac potuisset fortasse progressus, ulterius eadem opera Tyrannum sustulisse: ilico hominem timor inuasit, metuentem ne uoce uel gemitu morientis audito, iam tum proditus concurrentibus Tyranni satellitibus, caperetur. Iam ante oculos eius obuersabantur uincula, carcer, tormenta, ac mortes mille, mille supplicia: quorum imaginatione uana perterritus, iam strepitum omnem, omnem sonitum, ac postremo suam ipsius umbram expauescens: tam nunc repente timidus, quam ante temerarius, ex arce se proripuit: nec secum gladium saltem tollere ausus est: seu ne esset fuga tardior, seu ne cum ense deprehensus, insidiatus fuisse Tyranno diceretur: quo nunc perempto recurrit insolens, & tanquam ipse occiderit, Tyrannicidij praemium postulat. Age ergo Tyrannum ipsum non quaero an peremeris: hoc tantum quaero, an peremisse potueris. Si non potueris: ergo occasionem non expectasti, locum idoneum non elegisti, tempus opportunum non captasti: sed temere, sine consilio, sine ratione, praiceps incepisti, quod perficere non ualueris. Nec illum ergo te iactes occidisse, quem te fateris nec potuisse. Sin potueris: magnae profecto uel inertiae, uel ignauiae fuit, quod non feceris. Imò, inquit, potui: sed de industria superfedi. Satis iam feceram, filium occideram: patrem dolori suo, & gladio meo reliqui, quo eum

B 4 sese perem,

sele perempturum prauidi. O inuerecūdum, si ista mentiris. O infan-
 num, si non mentiris, si tam incredibilia finxisti, miramur impuden-
 tiam, si tam absurda cogitasti, miramur amentiam. Tu ne adeo
 eras insanus, ut quum uno ictu potueris, & uitam tuam, & Reipub.
 salutem in tuto collocare, malueris omnia dubijs fortunæ casibus ex-
 ponere, & tibi futurum promittere, quod sanus auderet nemo spera-
 re? Quod si Tyrannus id uoluisset, quod tute haud dubie fecisses, &
 quod illum quoque facturum longe uerisimilius quàm quod fecit fu-
 it: conclamasset satellites, coëgisset sicarios, armasset carnifices, ac pro-
 lato filij cadauere, & natura crudelis, & tam atroci spectaculo irrita-
 tus, iram ac furorem illum effudisset, primum in te, per quem filius oc-
 cusus, deinde in urbem uniuersam, propter quam occisus est, quæ si
 contigissent (ut tua dementia propemodum contigerant) neque tu mi-
 ser hodie uiueres, qui hoc præmium peteres, neque nos Rempub. ullā
 à qua peri posset haberemus. Sed dii immortales, Iudices, uota pre-
 cesque nostras recordati sunt: Dii seruitutis nostræ mala miserati sunt:
 Dii nobis in summis atque extremis periculis auxiliati sunt. Qui quū
 semper huic urbi succurrere statuissent, id potissimum tempus elege-
 runt, quo maxime nobis beneficium suum commendare possent.
 Nam Tyrannus quanquàm semper erat molestus uiuente filio, tamen
 eo nomine minus grauis incumbabat ciuibus, ne miseram penitus at-
 que exhaustam urbē filio relinqueret. At eo trucidato propter quod
 ante pepercerat, cui dubium esse potest, quin funditus omnia dire-
 pturus fuerit? Postquam ergo Respub. istius primum temeritate, de-
 inde ignauia in extremum illud periculum corruisset, superi tempus iā
 uenisse rati, quo perpetuam nobis insculperēt fauoris sui memoriam,
 omnia mala quæ tam prope ceruicibus nostris imminebant, subito in
 ipsum Tyranni caput auerterūt, idēq; tam celeriter, ut citius nos peri-
 culo liberatos esse, quàm in periculo fuisse cognouerimus, ne nos in-
 terim saltem potuisset discriminis tanti metus urgere. Quis Tyran-
 num putasset, Iudices, reperto filij sui cadauere, in sese potius quàm in
 hanc urbem gladium fuisse uersurum, nisi nostri studio superi in pro-
 priam illum perniciem immisissis ei Furijs, agitassent? Itaque iam nūc
 uidere mihi uideor micantes latronis oculos, obducta supercilia, con-
 tractam frontem, genas pallentes, dentes stridentes, labra tumen-
 tia. Denique qualem Pentheum describunt Poëtæ, toto ore, toto
 uultu, suæ prodentem mentis insaniam. Quum primum ingressus fi-
 lium reperiret occisum, quid illum fecisse, quid clamasse suspicemur?
 quid

quid aliud quæ ut impium atque dementem spurcissimo rictu insana in
 superos euomuisse conuicia: O Deorum iram, ò numinum inuidiam:
 Video cælitæ odij uestri signa: uideo liuoris atræ uestigia. Nihil uobis
 uiuit iniquius, nihil ambitiosius, nihil inuidentius. Soli imperare, soli
 regnare uultis, nec satis propria felicitate contenti, semper aliena tabe
 scitis. Quur non mecum in certamen descenditis? Quur ignauum insi
 diatorem filio summisistis? Ille quisquis erat, cum Tyranno in certa
 men etiam ingredi non ausus est: hoc certe saltem gaudeo, quod nemo
 se poterit Tyrannicidam dicere, nemo Tyrannicidij præmium petere.
 Nemo enim Tyrannum occidit et hodie, nisi Tyrannus. Tyrannus ego
 hodie uel Dijs inuitis moriar. Huiusmodi ergo deliria quum blateras
 set, in gladium tandem amens ac furiosus incubuit. Tyrannus igitur Iu
 dices istius gladio, imò nec istius, quippe quem ante abiecerat, manu
 quidem suapte, sed sola Deorum opera perfossus iacet. At nunc iste
 sibi cuius ibi nullæ partes erant, primas uendicat. Itaque qui me syco
 phantem uocabas: uide obsecro, uter nostrum huic uitio propior est,
 ego ne, qui tecum hodie pro Rep. superisque dimicans, præmium ta
 men nec uictor postulo: an tu potius, qui desertor ac fugitiuus, conten
 dis tamen alijs, atque his quidem Dijs uincētibus ipse triumphare? De
 sine, desine aliena uirtute partem tibi arrogare uictoriam. Desine Deo
 rum in hanc urbem tam clarum obscurare beneficium. Desine Deo
 rum laudibus obsistere, & ab hac temeraria petitione desiste. Quod si
 iste Iudices molestus esse perrexerit, uos tamen ipsam rem æquis lanci
 bus expendite: Nam iste quid aliud, quæ Tyrannum ut sibi cauere ad
 monuit? Dijs ne cauere sibi posset, ne in sidijs amplius opus esset, effe
 cerunt. Iste quid aliud quæ gladio suo Tyrannum in nos omnes arma
 uit? Dijs gladium illum à nobis in Tyranni iugulum retorserunt. Iste
 quid aliud denique, quæ uniuersam urbem in summum periculum dement
 tia sua coniecit? Dijs corrigentes istius insaniam, discrimen illud subito
 in prosperrimam securitatem conuerterunt. Vos ergo Iudices per deos
 immortales obtestor: per deos huius clarissimæ libertatis, huius inspe
 ratae felicitatis autores, ne quod nobis deorum omnium consilio ac uir
 tute successit, id uos unius hominis amentia referri sinatis acceptum: ne
 ue hanc urbem unquam in deos liberatores tam ingratam esse, neue patiami
 ni ut salutem suam debere se potius humanae temeritati quæ deorum benigni
 tati fateatur, quos ita demum sperare licet futuros semper huic urbi propiti
 os, si nos eorum quæ contulere memores, eos (uti æquum est) beneficiorum suo
 rum recognoscamus autores. Alioqui si nos (quod absit) ingrati, quæ ab illis
 profecta

profecta sunt, in alios referamus, gratiãq; superis debitã impẽdamus
 hominibus: uicissim hercle metuendũ est: ne dñj quoq; suum erga nos
 fauorẽ imminuant: ac Reip. nostrã curã, ut indignã quã ab illis curet,
 abijciant. Quamobrẽ ut aliquando finẽ dicendi faciã: quãdoquidem
 iste peccauit officio: & bono animo male fecit: dñj uero eius peccatum
 in comoda nostra uerterunt: ac dñj quidem coegerunt: sed se tamen
 Tyrannus interfecit: tum præmium qui coegere non petunt, pe-
 tere autem qui peremit non potest: uos sententijs uestris Iu-
 dices & huic ueniam, & superis gratiam decernite: &
 urbem ab huius præmij debito, quo eam liberam
 esse dñj uoluerunt, absoluite.

Dixi.

DECLAMATIONIS THOMAE MORI ADVER-
 SVS TYRANNICIDAM FINIS.

BASILEAE APVD IOANNEM FROBENIVM
 MENSE AVGVSTO AN. M. D. XXI.

